

T. 3983. B 1118.

~~1007~~

Piibli lood

toimetanud

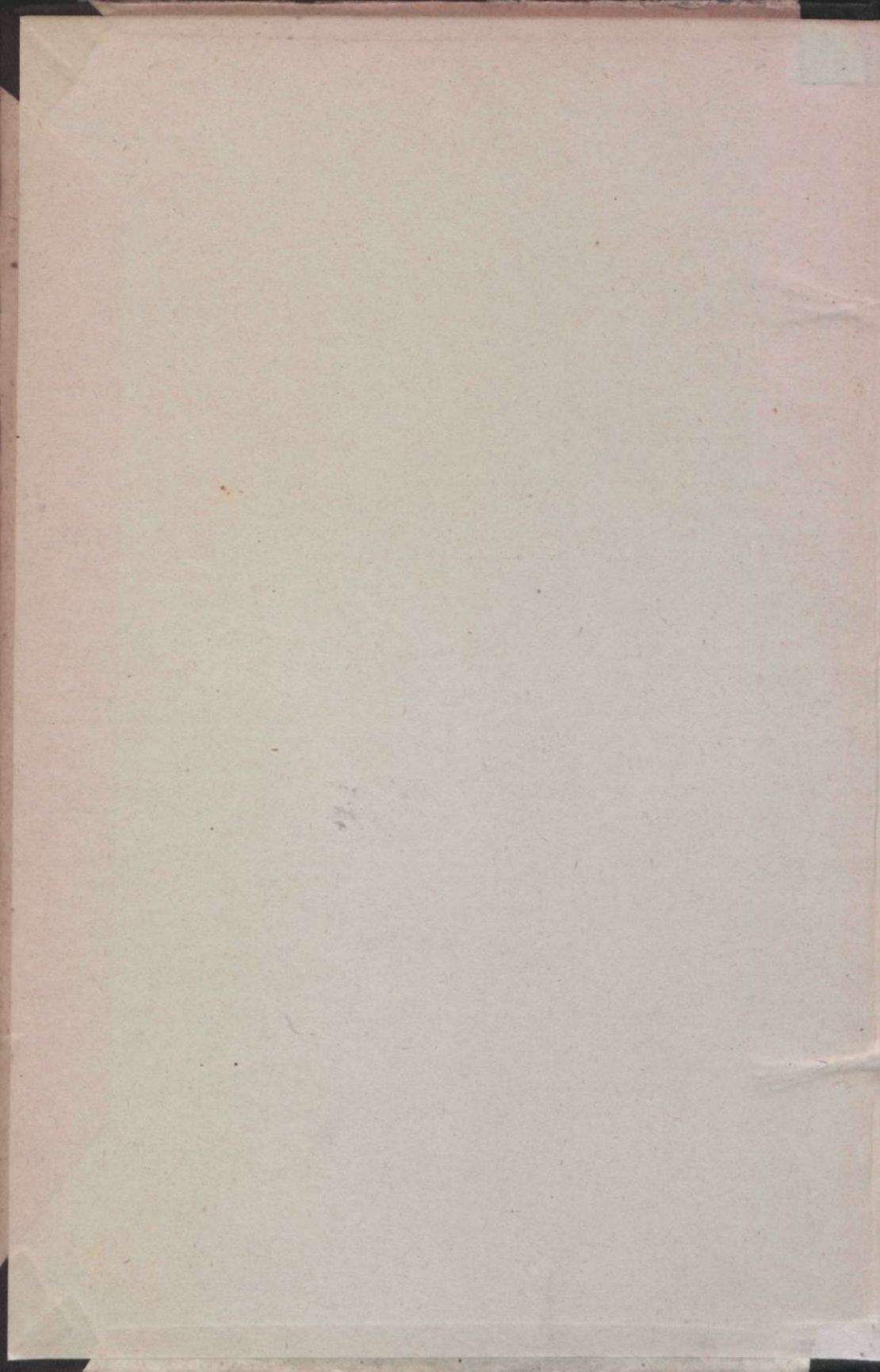
H. Mohrfeldt.

Hind 40 kop.

Riias, 1902.

K. J. Sichmanni kirjastus.

T. 3983.

Püübli lood.

Toimetanud

U. Mohrfeldt,

õpetaja ja koolide usuõpetaja Nowgorodis.

Piltidega ja Palestiina kaardiga.

Riias,

K. J. Sichmanni kirjastus.

1902.

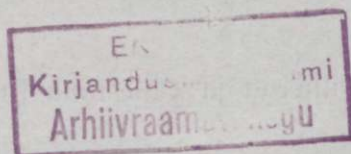
Эстляндская Евангелическо-Лютеранская Консисторія симъ удостовѣряетъ, что къ печатанію этой книги со стороны сей Консисторіи препятствій не имѣется.

Ревель — Вышгородъ, 6-го Октября 1901 г.

Вице-Президентъ,
Генераль-Суперъ-Интендентъ: А. Гершельманнъ.

за Секретаря: К. Зинъ.

Дозволено цензурою. Юрьевъ, 13 Ноября 1901 г.

43908

Eeskõne.

Selle raamatu väljaandmiseks oli järgmist asja. Need ajad on mööda, kus piibli loo õpetamiseks ääreta ja piirita aega käes oli. Paljudes koolides, kus praegu Eesti keeli piibli lugu õpetatakse, on kõigest 1 ehk 2 tundi nädalas selle asja tarvis järele jäänud. Aga piibli lugusid peavad lapsed siiski **mõistma**, nad peavad neile usu kasvatamises, südame harimises ja kõlblise elu edenemises mõeduandja õpetasi olema. Õpetamine ei tohi siis mitte hädalikelt tõtates sündida, et aga „läbi ja otša“ saaks, vaid ta peab nii **rahulisel woolul** sündima, kui sügavas jõekohas wesi woolab, ta peab ühtlasi **lõbus** ja **kosutaw** olema. Sellest tõuseb nõudmine piibli lugusid ära jagada ja nii palju nende hulgaft ära walida, kui aeg lubab rahuliseft ära õppida. Seda walimise tööd on siin püütud teha ja on mõndagi ära jäetud, mis wähe ära jätta wõis; ka sai ruumi selle läbi, et hulk kordamisi kõnedes on kõrwale heidetud. Kõik aga, mis elaw ja kujutaw, mis ärataw ja sütitaw, on aset leidnud, ei mitte kärbitud näol, waid võimalikult puutumata piiblikitus täiuses.

Kõik piibli lood on kolme järku ära jaotatud. Kõige pealt tulewad esimese järgu tükiid läbi wõtta; teisel õpeaastal mõlema järgu tükiid Wana Testamendi seest ja kolmandal õpeaastal mõlema järgu tükiid Uue Testamendi seest. Peale selle on weel lugusid leida, mis siis tulewad tarwitada, kui aeg lubab.

Uue Testamendi keel on sellest tööst, mis praegu Paistu õpetaja J. Bergmanni juhatusel Piibli ümberpaneku parandamise kallal tehakse, palju kasu saanud. Südame-likku tänu annan õpetaja J. Bergmannile, kes raamatu enne trükkimist läbi waatas, tema sõbraliku lahtuse ja tüdimata waewa eest.

Sgale piibli loole on piiblikalm, katekismuse osa ja laulusalm juure lisatud, et seda wiisi iga tükk lühikeses peamõttes saaks mälestuse aita pandud ja katekismus ning lauluraamat ühes awitaks piiblitõtt laste südames jäädawaks waranduseks finnitada. Laulusalmid on kõik Uuest lauluraamatust wõetud.

Siiasse on mahutatud katekismuse sõnad Uuest lauluraamatust, kus nad praegu kõige uuemal kujul leida on (I); siis lühikene Palestiina maaõpetus (II) ja Püha kirja raamatud (III).

Lastele rõõmuks ja elawamaks kättesaamiseks on kirjastus raamatule hulga pilta ja kujusi kaasa annud ja lõpuks Kaananimaa kaardi.

Eeskujuks selle raamatu kokkuseadmises oliwad õpetaja W. Plutte Läti ja Saksa keeli sellesamas kirjastuses ilmunud, kindralkonfistoriumi eeskirjade järele toimetatud, piiblikoo raamatud.

Mis paremat ja kaunimat käepärast oli, on püütud lastele pakkuda nende südame ja waimu elustuseks, walgustuseks ja pühitsemiseks. Issand andku õnnistust!

A. Mohrfeldt.

Nowgorodis, 23. Augustil 1901.

Juhataja.

Wana Testament.

Geskõne.

Nõ			Lehekülj.
1.	I. järk.	Loomine	1
"	2.	Esimised inimesed Paradiisis	2
"	3. I.	Patulaugemine	2
"	4. I.	Kain ja Abel	4
"	5. I.	Noa ja weeputus	5
"	6.	Noa ja Jumala armuheadus. Paabeli torn	6
"	7. I.	Abrahami kutsumine	6
"	8. II.	Abraham ja Lot	7
"	9.	Abrahamile antakse iidotused	7
"	10. II.	Soodom ja Gomorra	8
"	11. I.	Isaki sündimine ja ohverdamine	9
"	12.	Abraham hoolditseb oma poja eest	10
"	13.	Isaki naesewõtmine	11
"	14. II.	Jaakob ja Gesaw	12
"	15. II.	Isaki õnnistus	13
"	16. II.	Jaakobi põgenemine	14
"	17. II.	Jaakobi teenistus Laabani juures	14
"	18. II.	Jaakob läheb tagasi Kaananimaale	16
"	19. I.	Joosepi unenäod	17
"	20. I.	Wennad müüwad Joosepi ära	17
"	21. I.	Joosep ja Pootiwar	18
"	22. I.	Joosep wangihooles	19
"	23. I.	Joosep ja Waarao	20
"	24. I.	Joosepi wendade esimene teekond	22
"	25a. I.	Joosepi wendade teine teekond Egiptusemaale	22
"	25b. I.	Joosep annab ennast tunda	23
"	26. II.	Jaakob ja tema pojad Egiptusemaal	24
"	27. Sifa.	Hiib	25
"	28. I. järk.	Moosefi sündimine	26
"	29. I.	Moosefi põgenemine	28
"	30. I.	Moosefi kutsumine	28
"	31.	Mooses Waarao ees	29
"	32. I.	Israeli peafes Egiptusest	30
"	33. II.	Waarao saab surma	31
"	34. II.	Teekond Siinai mäele	32
"	35. I.	Jumal annab kümme käsku	34
"	36. Sifa.	Püha koda ja pühad ajad	35
"	37. II. järk.	Kuldwahtlas	37
"	38.	Rändamine kõrbes	37
"	39.	Maakuulajad	38
"	40. II. järk.	Moosefi wiimised päewad ja surm	40
"	41. Sifa.	Biileam	41
"	42. II. järk.	Joosua wiib Israeli lapsed Jordani jõest läbi	41
"	43. II.	Joosua wõidab Kaananimaa ära	42
"	44.	Riideon	43
"	45.	Simjon	43
"	46. Sifa.	Rutt	44

№ 47.	II. järt.	Geli ja Saamuel	45
" 48.	II. "	Saamuel saab lohtumõistjaks	46
" 49.	II. "	Israel nõuab omale kuningat	46
" 50.	II. "	Saul saab kuningaks	47
" 51.	II. "	Saul langeb, Daawet tõuseb	48
" 52.	I. "	Daawet ja Kooljat	48
" 53.	II. "	Daawet ja Joonatan	50
" 54.	"	Saul küsib Daawetit taga	51
" 55.	"	Daawet saab kuningaks	51
" 56.	II. "	Nabjalom	53
" 57.	I. "	Saalomon	55
" 58.	"	Saalomoni suur au ja langemine	56
" 59.	"	Reaabeam	57
" 60.	"	Jeroobeam	58
" 61.	II. "	Prohwet Gelas ja kuningas Ahab	58
" 62.	II. "	Prohwet Gelas Karmeli mäel	60
" 63.	"	Raaboti wiinamägi	60
" 64.	II. "	Prohwet Gelas Hoorebi mäel	61
" 65.	II. "	Prohwet Eliisa	61
" 66.	"	Prohwet Joonas	62
" 67.	"	Israeli riigi ots	63
" 68.	"	Juuda riigi ots	64
" 69.	"	Prohwet Daaniel	64
" 70a.	"	Kolm meest tulises ahjus. Pelsatjari unenägu	66
" 70b.	Lija.	Ester	67
" 71.	"	Baabelist tagasitulek	68
" 72.	"	Juuda rahwas pärast Baabeli wangipõlwe	69

Uus Testament.

№ 1.		Ingel Raabriel kuulutab Kristija Johanneese sündimist	71
" 2.		Ingel kuulutab Ünnistegija sündimist Maarjale	72
" 3.	II. järt.	Kristija Johanneese sündimine	73
" 4.	I. "	Jeesuse sündimine	73
" 5.	"	Siimeon ja Anna	75
" 6.	I. "	Largad hommitumaalt	77
" 7.	"	Bögenemine Egiptusemaale ja ajumine Naatjareti linna	77
" 8.	I. "	Raheteistkümnenda aastane Jeesus templis	79
" 9.	"	Kristija Johannes peab julgust ja ristib	81
" 10.	I. "	Johannes ristib Jeesust	81
" 11.	"	Jeesust küsatakse turadist	83
" 12.	II. "	Ünnistegija Jeesuse esimesed päewad Jordani jõel	83
" 13.	I. "	Raana pulmad	85
" 14.	II. "	Templi puhastamine	87
" 15.	"	Rifodeemus	87
" 16.	"	Jeesus ja Saamaria naene	87
" 17.	"	Jeesus Naatjaretis	89
" 18.	II. "	Peetruse kalapüüd	90
" 19.	"	Jeesuse jüngrid	91
" 20.	"	Mäejuttus	92
" 21.	"	Kapernauma pealik	95
" 22.	"	Halwatud mees Kapernaumas	95
" 23.	II. "	Tuule waigistamine	96
" 24.	II. "	Jairuse tütar	96
" 25.	I. "	Raini noormees	97
" 26.	"	Haige Peetesda tiigi juures	97
" 27.	"	Kristija Johanneese surm	99
" 28.	"	Seitse tähendamisesõna taewariigist	100
" 29.	"	Jeesus sööb kõrbes 5000 meest	101
" 30.	"	Jeesus ja Peetrus järwe peal	102
" 31.	"	Raananea naene	102
" 32.	"	Kurttumm	104
" 33.	"	Sündinud pime	104

		Sehetülg.
№ 34.		Peetruse tunnistus 105
" 35.		Jeesust muudetakse 106
" 36.		Kuutõbine pois 106
" 37.	II. järf.	Kümme pidalitõbist 107
" 38.	I. "	Jeesus ja lapsukesed 107
" 39.		Nikas noormees 109
" 40.	II. "	Galastaja Saamaria mees 109
" 41.		Tigedast sulastest 110
" 42.		Tähendamisejõnad äratadunud lambast ja trahma rahast 111
" 43.	II. "	Aratadunud pojast 111
" 44.	II. "	Wariseer ja tõlner 112
" 45.		Tõbtegijad wiinamäel 112
" 46.		Tähendamisejõna suurest õhtusöömaajast 113
" 47.	II. "	Nikas mees ja waene Laafarus 114
" 48.		Kümnest neitsist 114
" 49.		Wiimsest kohtust 115
" 50.	II. "	Maarja ja Marta 117
" 51.	II. "	Laafaruse ülesäratamine 117
" 52.		Jeesust wõitakse Betaanias 118
" 53.	I. "	Jeesus sõidab Jeruusalemma 119
" 54.		Jeruusalemma ärarahwitamise ettekuulutus. Teine templi puhastamine 119
" 55.		Kohturahast 121
" 56.	II. "	Jeesuse wiimane paajatale sõõmine 121
" 57.		Büha õhtusöömaaja seadmine 122
" 58.	I. "	Jeesuse kannatamine Keetsemane aias 124
" 59.		Jeesuse wangiwõtmise 126
" 60.	I. "	Jeesus ülema preetri ees 126
" 61.	II. "	Peetruse jalgamine 128
" 62.		Araandja Juuda ots 129
" 63.		Jeesus Pontsiuse Pilatuse ja Heroodese ees 129
" 64.	I. "	Jeesus mõistetatakse Pilatuse ees surma 130
" 65.		Jeesus surmateel 132
" 66.	I. "	Jeesus ristil peal 132
" 67.	II. "	Jeesuse matmine 134
" 68.	I. "	Jeesuse ülestõusmine 136
" 69.	II. "	Jeesus näitab ennast Maarja Magdaleenale 138
" 70.		Emmause jüngrid 130
" 71.		Jeesus ilmub teistele jüngritele 142
" 72.	II. "	Jeesus ilmub jüngritele Kaalileemaal 142
" 73.	I. "	Jeesuse taewaminemine 143
" 74.	II. "	Büha Waimu väljawalamine 145
" 75.		Jalutuma tervestegemine 146
" 76.	II. "	Tehwanus 146
" 77.		Wiihippus 147
" 78.	II. "	Sauluse ümberpöörmine 148
" 79.	II. "	Pealit Korneelius 149
" 80.	II. "	Peetrus wangihooes 149
" 81.	II. "	Paulus Wiihippi linnas 150

E i s a.

I.	Katekismuse wiis peatükki	1
II.	Palestiina	6
III.	Piibel	6

Wana Testamendi lood.

I. Esiaeg.

1. P o o m i n e.

1. Moos. 1.

I. jätk.

1. **Maa tühi ja paljas.** Alguses lõi Jumal taewa ja maa. Maa oli tühi ja paljas ja pimedus oli sügavuse peal. Ja Jumala Waim oli lehitamas wee peal.

2. **Maa ehitatakse eluasemeks.** Esimesel päeval loodi walguš. Jumal ütles: „Saagu walguš!“ Ja walguš sai.

Teisel päeval loodi taewalaotus. Jumal ütles: „Saagu laotus!“ Ja Jumal tegi wahe wee wahese laotuse all ja laotuse peal ja nimetas laotuse taewaks.

Kolmandal päeval ütles Jumal: „Wesi kogugu ühte paika, et kuiva näikse!“ Ja nõnda sündis. Jumal nimetas kuiva maaks ja weekogu mereks. Selsamal päeval ütles Jumal: **Maast tärkaku noor rohi ja wiljalised puud**, kus nende seeme sees on. Ja maa ajas noore rohu üles ja puud, mis wilja kannawad. Siis sai õhtu ja sai hommiku kolmandaks päewaks.

Neljandal päeval ütles Jumal: „**Saagu walgušed taewa laotusesse walget andma maa peale!**“ Ja nõnda sündis. Jumal tegi suurema walguše (päikese), mis päeval pidi walitsema, ja wähema walguše (kuu), mis öösel pidi walitsema, ja tähed.

Weel ei olnud loomi maa peal. Sellepärast ütles Jumal wiendal päeval: „**Wesi sigitagu suure hulga elawaid hingesid ja linnud lennaku maa peal taewa laotuses!**“ Ja Jumal lõi kalad ja walastalad ja kõiksugu linnud.

Kuendal päeval ütles Jumal: „**Maa toogu wälja elawaid hingesid, lojuskid, roomajaid ja metselajaid.**“ Ja nõnda sündis. Siis ütles Jumal selsamal kuendal päeval: „**Tehtem inimene eneste näo järele eneste sarnaseks, et nemad walitsewad talade üle, mis meres, lindude üle, mis taewa all, lojuste üle ja kõige maa üle.**“ Ja Jumal lõi inimese oma näo järele, Jumala näo järele lõi ta tema. Weheks ja naefeks lõi Jumal nad.

Ja Jumal waatas kõige selle peale, mis ta oli teinud, ja waata, see oli väga hea. Nõnda sai taewas ja maa ja kõik nende wägi walmis kuue päewaga.

3. **Seitsmes päew.** Jumal hingas seitsmendal päeval kõigest omast tegemisest ja õnnistas seitsmendat päewa ja pühitšes ta pühapäewaks.

1. piiblijalm: Laul 33, 9. Kui tema ütleb, siis see sünnib; kui tema käsib, siis see seisab walmis.

2. piiblijalm: Laul 104, 24. Kui suured on sinu teod, Jehoowa! ja oled nad kõik targasti teinud. Maa on täis sinu pärandusi.

3. piiblijalm: Laul 115, 3. Meie Jumal on taewas, tema teeb kõik, mis ta tahab.

Katol.: 2. peatükk, 1. õpetus. Loomisest — 3. käst.

Uus Lauluraamat nr. 44, 1. Oh wõtkem Jumalat Suust südamest nüüd kiita, Kes suuri asju teeb, Ja temale auu näita, Kes emahjust ju Meil teinud palju head, Ja praegu hoidwad weel Meid tema armu käed.

Mohrfeldt, Piibli lood.

2. Esimesed inimesed Paradiisis.

1. Moos. 2.

1. Muld ja elav õht. Inimese loomine sündis nõnda: Jehoowa walmistas inimese, kes põrm on, mullast ja puhus tema ninasse elawat õhku. Nõnda sai inimene elawaks hingeks. Tema nimi oli Adam.

2. Jumal paneb Adamale Paradiisi elama. Jehoowa ehitas rohuaias ehk Paradiisi Eedenisse ja laskis maast tõusta kõiksugu puud, mis armsad olivad pealt näha ja hea neist süüa. Rest aeda oli elupuu ja hea ja kurja tundmise puu. Ja jõgi läks seda aeda kahtma ja lahkus neljaks haruks. Sinna aeda pani Jumal inimese teda harima ja hoidma.

Jehoowa saatis ka kõiksugused elajad ja linnud inimese juure, et ta neile nimesed annaks. Ja inimene andis neile nimesed. Aga enesele ei leidnud ta nende keskest mitte abi, mis tema kohane oleks olnud.

3. Adam saab omale abi. Jumal ütles: „See ei ole mitte hea, et inimene üksi on; ma tahan temale abi teha, mis tema kohane on.“ Siis walmistas Jumal naese ja saatis ta Adamale juure. Adam ütles: „See on nüüd luu minu luust ja liha minu lihast. Sellepärast jätab mees isa ja ema maha ja hoiab oma naese poole.“ Adam pani oma naesele nime Gewa.

1. psm.: Saul 139, 14. Ma tänan sind sellepärast, et ma nii imelikult olen tehtud. Imelikud on minu teod ja mu hing teab seda hästi küll.

2. psm.: 1. Joh. 4, 19. Armastagem teda, sest ta on meid enne armastanud.

Katek.: 2. ptk. 1. lõp. „Mina usun, et Jumal mind...“ 6. käst: „Jgaüks peab oma abikaasat armastama ja auustama.“

U. 2.: 26, 1. „Oh waga Jumal, kes kõik annid meile annab, Rest on, mis üal on, kes kõig' eest muret kannab: Mulla' anna terwist ning Et terwe ihu sees Mula oleks puhas hing ja rahu südames.“

3. Patulangemine.

1. Moos. 3.

I. järe.

1. Käst ja teeld. Jumal käskis inimest: „Kõigist aia puist wõid sa süüa, aga hea ja kurja tundmise puust ei pea sa mitte sööma, sest mil päewal sina seist sööd, pead sa surma surema!“

2. Madu wõrgutab Gewat. Madu oli kawalam kui kõik elajad. Tema ütles naese wastu: „Kas see on nõnda, et Jumal ütelnud: Teie ei pea üheselt rohuaias puust sööma?“ Naene kostis: „Küll meie sööme rohuaias puude wiljast, aga selle puu wiljast, mis keht aeda, on Jumal ütelnud: Teie ei pea mitte seist sööma ega tema külge puutuma, et teie ei sure.“ Siis ütles madu naese wastu: „Teie ei pea mitte surma surema! Waid Jumal teab, et mil päewal teie seist sööte, siis saawad teie filmad lahki ja teie saate olema kui Jumal ja tunnete head ja kurja.“

3. Adam ja Gewa teewad pattu. Ja Gewa nägi, et puu hea oli roaks, ja et ta filmadele himu tegi, ja et puu armas oli, et ta targaks pidi tegema. Siis wõttis ta tema wiljast ja söi, andis ka oma mehele ja tema söi ka.

4. Ületuulamine. Korruga kuulsiwad nad Jumala healt ja pugesiwad Jumala palge eest rohuaias puude seffa. Aga Jumal hüüdis Adamat: „Kus sa oled?“ Siis kostis Adam: „Ma kuulsin su healt rohuaias ja ma kartsin, sellepärast pugesin ma eest ära.“ Jehoowa ütles: „Kas sa oled söönud seist puust, millest ma sind keelisin söömast?“ Adam kostis: „Naene, kelle sa mulle abikaasaks andsid, andis mulle seist puust ja mina söin.“ Siis ütles Jumal naese wastu: „Miks sa seda oled teinud?“ Naene kostis: „Madu pettis mind ja mina söin.“

5. **Karistus.** Siis ütles Jumal mao vastu: „Et sa jeda oled teinud, siis oled sina ära neetud kõikide lojuste seast, mis välja peal. Ma tahan vihawaenu tõsta sinu ja naese wahela ja sinu seemne ja tema seemne wahela. Seesama peab su pea rõhuma, aga sina wõtad temale kanda rõhuda!“

Naese vastu ütles Jumal: „Ma tahan sulle väga palju walu saata ja mees peab sinu üle walitsema!“

Adamale ütles Jumal: „Araneetud on maa sinu pärast: Kibuwitsu ja ohakaid peab ta sulle kasvatama. Oma palehigi sees peab sa leiba sööma, jenni kui sa jälle mullaks saad, kust sa oled wõetud.“

Adam ja Eewa aetakse Paradiisist välja.

Siis ajas Jumal Adamat ja Eewat Paradiisi aiaist välja ja pani aia uffe ette keerubi (ingli) mõegaga. (Waata pilt!)

1. psj.: 1. Joh. 5, 3. See on Jumala armastus, et meie tema käjusõnad peame ja tema käjusõnad ei ole mitte rasked.

2. psj.: Laul 5, 5. Sina ei ole mitte Jumal, kellel hea meel on hõelusest; kes paha, see ei wõi su juures aset olla.

Katek.: 6. palwe.

U. 2.: 391, 1. Oh Adam, sinu efsitus On meie elu rikkund, Et patt on meie pärandus Ja kõikidesse tikkund; See ussi töö On kõigile Suurt süüd ja muhtlust saatnud; Au Isale; Kes heldeste Meid Poja läbi peastnud.

4. Kain ja Aabel.

1. Moos. 4.

I. järe.

1. **Kaini wiha.** Nadamal ja Sewal oli kaks poega, Kain ja Aabel. Kain oli põllumees, Aabel oli lojuste karjane.

Üksford tõi Kain Jehoowale roaohwrit maa wiljast ja Aabel oma lojuste esimesest soost. Jehoowa waatas armuga Aabeli ja tema ohwri peale, aga Kaini ja tema ohwri peale ei waadanud ta mitte. Siis süttis Kaini wiha wäga põlema ja ta nägu muutus. (Waata pilt!)

Kain ja Aabel ohwerdawad.

2. **Kain tapab wenna ära.** Siis ütles Jehoowa Kaini wastu: „Miks ja wihastad? Eks ole nõnda: Kui sa head teed, siis saad sa andeks; aga kui sa head ei tee, siis magab patt ukse ees ja tema himu käib sinu peale; aga sina pead tema üle walitsema.“

Aga Kain ei kuulunud Jehoowa sõna. Kui nad kord Aabeliga wäljal olivad, rääkis Kain oma wennaga, kippus tema peale ja tappis ta ära.

3. **Mõrtsjula tohus.** Siis ütles Jehoowa Kaini wastu: „Kus on su wend Aabel!“ Kain kostis: „Ei ma tea! Kas mina oma wenna hoidja olen?“

Aga Jehoowa ütles: „Mis ja oled teinud? Sinu wenna were heal kisedad minu poole maa pealt. Araneetud oled fina siit maa pealt! Hukkumas ja põgenemas pead ja maa peal olema!”

Rain ütles: „Mu ülekoorus on juurem, kui et jeda andeks saaks.”

Ja Rain läks ära Jehoowa palge eest ja elas Noodi maal. Raini sugu kaswas ikka suuremaks ja lahus Jumalast ikka enam ära.

4. Jumal annab Adamale ja Gewale teise poja. Nabeli asemele saiwad Adam ja Gewa teise poja ja paniwad talle nimeks **Sett**. Seti sugu kartis Jumalat, neid nimetati **Jumala lasteks**. Üks neist oli **Genof**. Tema oli waga ja kõndis alati Jumalaga. Ja Jumal mõttis tema ära, et ta surma ei näinud. Tema poeg oli **Metuufala**. See oli kõige wanem inimene ja sai 969 aastat wanaks. Seti sugust on ka waga **Noa**.

Psm.: 1 Joh. 3, 15. Igauks, kes oma wenda wihtab, see on inimese tapja ja teie teate, et ühelgi inimese tapjal ei ole igawest elu.

Katek.: 5. käsk.

U. 2.: 397, 1. Oh kuhu lähen ma Nüüd patu koormaga? Kust pean armu leidma? Kes saab mull' abiks jõudma? Kui kõik ilm appi tuleks, Mul siisti häda oleks.

5. Noa ja weeputus.

1. Moosj. 6 ja 7.

I. järk.

1. Jumal ähwardab kurjad inimesed ära hukata. Inimesi hakkas palju saama maa peal. Aga mida suuremaks inimeste arv tõusis, jeda suuremaks kaswis ka kurjus maa peal. Kõik nende mõlemised oliwad kurjad iga päew ja maa oli täis nende wägiwalda. Seda nägi Jumal taewast ja ütles: „Minu waim ei pea mitte igawesti inimesi noomima; aga ma tahan neile weel aega anda sada ja kakskümmend aastat. Aga kui kõik inimesed oma wiisid oliwad ära rikkunud maa peal, siis ütles Jumal: „Ma tahan inimesed maa pealt ära kaotada!”

2. Noale antakse käsk laewa ehitada. Aga Noa leidis armu Jehoowa silma ees, sest ta oli õige mees ja täiesti waga oma põlwe rahwa seas. Ja Jumal ütles: „Dee enesele laew kambritega ja kolme laega ja tõrwa ta seest ja wäljastpoolt pigiga. Sest mina tahan weeputuse maa peale saata. Kõik, mis maa peal on, peab hinge heitma. Aga sinuga tahan ma oma seaduse kindlasti teha. Sina pead laewa minema ja sinu naene, sinu pojad ja sinu poegade naesed. Ja kõigist loomadest, mis maa peal elawad, ja lindudest pead sa isase ja emase enese juure wõtma ja rooga enesele ja neile. Noa tegi kõik, mis Jehoowa kästis. Tema pojad oliwad Sem, Ham ja Jaawet.

3. Weeputus tuleb. Kui kõik laewas oliwad, siis pani Jumal laewa ukse Noa järel kinni. Ja siis lõhkesiwad sügawuse hallikad ja taewa luugid tehti lahti ja sadas wihma 40 päewa ja 40 ööd. Ja wesi mõttis wõimust, nii et kõik kõrged mäedki wee alla jäiwad. Siis heitis kõik liha hinge, mis maa peal liikus, kõik loomad ja linnud ja inimesed ka. Muud ei jäänud elusse kui Noa ja need, kes temaga laewas oliwad.

Psm.: Laul 95, 7, 8. Täna, kui teie tema sõna kuulete, ärge tehke oma südant mitte kõwaks.

Katek.: „Mis ütleb nüüd Jumal kõigist neitsinajast kästudest?”

U. 2.: 358, 1. Oh Jumal waata helbest, Sul olgu hale süda, Kui pisut õigeid leitakse, Weil waestel on suur häda; Su kallist sõna naerdakse, Ja tühja walet usatakse, Ja õige usk on lõpnu.

6. Noa ja Jumala armuseadus. Paabeli torn.

1. Moos. 8—11.

1. **Wecuputus lõpeb.** Wesi seisis maa peal 150 päewa. Siis mõtles Jumal Noa peale ja laskis tuult üleemaa kända. Wesi alanes ja Noa laew jäi finni *Ararati* mägede peale seisma.

Neljakümmne päewa pärast tegi Noa laewa afna lahti ja laskis ühe kaarna wälja. See lendas sinna tänna, senni kui wesi ära kuivas ja ei tulnud mitte laewa tagasi. Siis laskis Noa tuike wälja, et näha saaks, kas wesi ju ära on kahanenud; aga tuite ei leidnud mitte kuwa maad ja tuli tema juure laewa tagasi. Seitseme päewa pärast laskis Noa teisi korda tuike laewast wälja; see tuli õhtu ajal ta juure tagasi ja õlipuu leht oli temal juus. Seist tundis Noa, et wesi oli maa pealt kahanenud. Aga ta ootas weel seitse päewa ja laskis kolmat korda tuike wälja ja see ei tulnud enam tema juure tagasi. Siis wõttis Noa laewa katuse ära ja waata, maa oli tahe.

2. **Jumal õnnistab maad.** Siis ütles Jumal Noale: „Mine laewast wälja, sina ja sinu naene ja sinu pojad ja sinu poegade naesed ja kõik elajad, mis sinu juures on.“ Ja Noa läks wälja kõigega, mis laewas oli. Noa ehitas altari Jumalale ja ohwerdas põletamiseohwrit altari peal. Siis ütles Jumal: „Si pea edespidi kõigil maailma päwil mitte lõpma ei seemendamine ega lõikus, ei külm ega palaw, ei sui ega talw, ei päew ega öö.“

Ja Jumal õnnistas Noat ja tema poegi ja ütles weel: „Oma wikerkaare olen ma pilwesse pannud, see peab seadusetäheks olema minu ja maa wahel.“

Noa oli põllumees ja istutas enesele wiinamäe ja elas peale wecuputuse weel 350 aastat. Tema soost on kõik rahwas maa peal saanud.

3. **Inimesed ehitawad kõrget torni.** Kõik inimesed oliwad aga sel ajal weel üks rahwas ja neil oli üks keelemurre. Nad jäiwad Siineari orgu elama. Nad ütlesiwad üksteise wastu: „Ehitagem enestele linn ja torn, mille ots taewa ligi ulatab, ja tehkem enestele nimi, et meid üle kõige maa laiali ei pillutata!“

4. **Jumal pillab inimesed laiali.** Nende tegu ei olnud Jehoowa meele järele ja tema ütles: „Segagem nende keelemurre ära, et nemad üksteise keelt ei mõista!“ Ja Jehoowa pillas nad laiali üle kõige maa ja nad jätsiwad linna üles ehitamata. Sellepärast pandi temale nimi Paabel. See tähendab: ärasegamine.

Psm.: Room. 11, 33. Oh jeda Jumala rikkuse ja tarkuse ja tundmise sügawust! Kui äraarwamata on tema kohtumõistmised ja äramõistmata tema wiisid!

Katol.: 2. palwe.

U. 2.: 25, 1. 2. Oh meile, Jesand Jeesus, Jää oma armuga, Et pahareti kurjus Meid kiusata ei saa.

Oh meile, Jesand Jeesus, Jää oma sõnaga, Et sinu Waimu wõimus Meid täidaks rõõmuga.

II. Peawanemad.

7. Abrahami kutsumine.

1. Moos. 12.

I. järe.

1. **Jumala käst.** Uuri linnas Kaldea maal elas Taara. Taaral oli kolm poega: Abraham, Nahor ja Haaran. Aga Taara teenis wõeraid jumalaid. Abraham oli waga mees ja kartis Jumalat.

Siis ütles Jehoowa Abrahami wastu: „Mine omalt maalt ja oma sugulaste jeltst ja oma isa kojast ära sinna maale, mis ma sulle tahan näidata. Ma tahan

sind suureks rahwaks teha, sind õnnistada ja sinu nime suureks teha, ja sinu sees peawad kõik suguwõrsad maa peal õnnistatud saama."

2. **Abraham täidab kästu.** Abraham kuulis Jumala kästu ja läts oma naese **Saara**, oma wenna poja **Loti** ja kõige oma waraga **Kaananimaale**. Aga Abraham oli 75 aastat wana ja tal ei olnud lapsi.

Kui nad Kaananimaal Moore tammikusse Seekemis jõudsiwad, siis ütles Jehoowa Abrahamile: „Selle maa tahan mina sulle ja sinu soole anda!“ Abraham ehitas Jehoowale altari üles ja kuulutas Jumala nime.

Psm.: Paul 37, 5. Weereta Jehoowa peale oma teed ja looda tema peale; küll ta toimetab kõik hästi.

Katek.: 1. käst. Mis see on.

U. L.: 517, 1. Mii sündku minu asi, Mii käigu minu käsi, Kui Jumal ise teeb: Kui tema muret kannab, Ja ise nõuu mull' annab, Küll siis kõik hästi torda läeb.

8. Abraham ja Lot.

1. Moos. 13 ja 14. II. järk.

1. **Abraham ja Lot lähewad lahtu.** Abraham oli väga rikas lojustest, hõbedast ja kullast ja Lotil oli ka pudulokustid, weiksid ja telka. Ja maa ei suutnud neid mitte enam ühes kanda, sest nende warandust oli palju. Sellepärast oli Abrahami ja Loti karjaste wahel alati riid.

Siis ütles Abraham Loti wastu: „Argu olgu riidu minu ja sinu wahel ja minu ja sinu karjaste wahel. Sest meie oleme wennaesed. Lahtu minust ära! Lähed ja wajakut kätt, siis lähen ma paremat kätt; ja lähed ja paremat kätt, siis lähen ma wajakut. Siis walis Lot enesele kõik Jordani lageda koha, mis oli kui Jehoowa rohuae, sest et kõiges paigas wett oli ja pani oma telgid üles Soodomast faadik. Aga Soodoma mehed oliwad väga kurjad ja waewasiwad Lotti oma ülekohtufe eluga. — Aga Abraham jäi elama **Mamre** tammikusse Heebroni juure ja ehitas sinna Jehoowale altari üles. Nõnda lahkusiwad nad teine teisest.

2. **Abraham peastab Loti.** Nedorlaomer, Selami (Pärsia) kuningas, tõstis sõda Soodoma kuninga wastu ja wõitis ta ära. Ta wiis ka Loti kõige pere ja waraga wangi.

Kui Abraham seda kuulda sai, saatis ta kohe oma 318 õpetatud sõjameest waenlasti taga ajama, lõi nad maha ja tõi kõik waranduse ja Loti ja tema pere ja muu rahwa tagasi.

Kui Abraham sõjast tagasi tuli, läts **Melkiseedet**, **Saalemi** (Jeruusalema) kuningas talle wastu. See oli kõigekõrgema Jumala preester ja wiis leiba ja wiina Abrahamile ja õnnistas teda. Siis ütles Soodoma kuningas Abrahami wastu: „Mina hinged mulle tagasi, aga warandus jäägu sulle.“ Aga Abraham wastas: „Ei ma taha üht lõngaotsa ega kingapaela kõigest sest, mis sinu päralt on, et sa ei wõi öelda: „Mina olen Abrahami rikkaks teinud.“

Pärast seda elas Lot jälle Soodomas, aga Abraham Mamre tammikus.

Psm.: Matt. 5, 9. Õndsad on rahunõudjad; sest neid peab Jumala lapsiks hüütama.

Katek.: 5. käst. „Mitame ja temale head teeme kõige ihu häda sees.“ 7. käst. „Wara ja peatoidust aitame kaswatada ja hoida.“

U. L.: 26, 5. Tee, et ei ilmasi Muud sõbrust ma ei pea, Kuid seda üffine, mis sinu meelest hea. Kui wõtab heldeste Mu wara jätkata, See olgu puhast sest, Mis saadud patuga.

9. Abrahamile antakse töötused.

1. Moos. 15—18.

1. **Jumal töötab Abrahamile sugu.** Abraham ja tema naene Saara oliwad elatanud inimesed ja neil ei olnud pärijat. Seda kurtis Abraham Jumalale. Aga

Jehoowa ütles: „Ära kardad! Mina olen sinu kilp ja sinu väga suur pall. Waata taewa poole ja loe tähti, kas sa wõid neid lugeda! Nõnda peab su sugu olema.“

Nabraham uskus Jehoowat ja Jehoowa arwas seda temale õiguseks.

2. Nõõmus kuulutus Mamre tammikus. Abraham istus kord Mamre tammikus oma telgi ukse ees, kui päew palaw oli. Silmi üles tõstes nägi tema kolme meest natuke maad enesest eemal. Ta jooksis neile vastu, kummardas maani ja ütles: „Isand, kui ma armu leian sinu silma ees, siis ära mine mitte oma sulasest mööda. Ma tahan teile leiwa palusest tuua, kinnitage südant, siis võite edasi minna.“ Ja nemad ütlesivad: „Tee nõnda, kui sa oled rääkinud.“ Abraham tõttas telki Saara juure ja ütles: „Wõta jahu ja tee kooksiid.“ Ise jooksis weiste juure, wöttis hea wafika, andis poisi kätte ja laskis seda walmistada. Siis wöttis ta wõid ja piima ja wafika, mis oli walmistatud, pani selle nende ette, seisis ise nende juures puu all ja nemad söiwad.

Siis ütles Isand: „Nasta pärast on Saaral, su naesel, poeg.“ Seda kuulis Saara telgi ukse tagant ja naeris. Aga Isand ütles: „Miks naerab Saara! Kas peats seda imeasja olema, mis Jehoowa ei jõuats teha?“

Psml.: Gebr. 11, 1. Ust on kindel lootus nende asjade peale, mis weel oodatakse ja nende asjade märgu andmine, mis weel ei nähta.

Katol.: Neile kes mind armastawad ja minu käsud peawad, teen mina head tuhandest põlwest saadik.

U. L.: 508, 2. Sa pead Isa uskma, Siis käsi hästi käib, Ja tema peale waatma, Su töö siis korda läeb. Ei aita liiad mured, Ei matja kurbtusti, Sest Jumal tahab palwid, Siis aitab heldeste.

10. Soodom ja Komorra.

I. Moosf. 18 ja 19.

II. järe.

1. Abrahami cestpaltve. Sellepeale tõusiwad mehed üles ja hakkasiwad Soodoma poole minema. Abraham läks neid saatma. Tee peal ütles Isand Abrahami vastu: „Soodoma ja Komorra üle on suur kisa ja nende patud on väga rasked, sellepärast tahan ma nad ära häwitada.“ Kaks meest läksiwad edasi Soodoma poole, aga Abraham jäi weel Isfanda ette seisma.

Siis küsis Abraham: „Kas sa tahad õige ühes hõelatega ära hukata? Ehk on wähest 50 õiget seal linnas.“ Jehoowa wastas: „Kui ma Soodomast 50 õiget leian, siis annan ma nende pärast kõigele selle paigale andeks.“

Aga Abraham ütles jälle: „Et waata, ma olen hakanud Isfandaga rääkima, ehk ma küll põrm ja tuhk olen. Ehk leitakse seal wähest 40 õiget?“ Ja Isand kostis: „Ei ma taha seda mitte teha ka neljakümne pärast.“ Nõnda palus ja kostis Abraham weel edasi ja ütles wiimaks: „Ehk wähest leitakse seal kümme õiget?“ Ja Isand ütles: „Ei ma taha neid mitte ära rikkuda kümne pärast!“ ja läks ära. Ja Abraham läks tagasi oma paika.

2. Lot peaseb ära. Kaks ingliti jõudsiwad õhtuks Soodomasse. Lot istus linna wärawa juus. Kui ta neid nägi, tõusis ta üles, kummardas ja ütles: „Et tulge, isandad, oma sulase kotta ja wõtke õomaja!“ Ta palus neid väga. Siis tuliwad nad ja ta walmistas neile joomiisi.

Nad ei olnud weel magama heitnud, siis tuliwad Soodoma linna mehed ja tahtsiwad neid mehi waewata. Aga Lot läks nende juure wälja ja ütles: „Ma palun, mu wennad, ärge tehke mitte kurja.“ Aga Soodoma mehed käisiwad väga Loti peale ja püüsiwad ust lahti murda. Siis tõmbasiwad inglid Loti oma juure kotta, paniwad ukse lukku ja lõiwad Soodoma mehi pimedusega, et nad ära wässiwad ust otsimast.

Eiis ütlesiwad inglid Loti wastu: „Kas sul siin weel kedagi sinu sugufeltist on, siis wii nad siit paigast ära, sest Jehoowa on meid läkitanud, seda paika ära rikkuma.“ Lot läks ja kõneles seda oma wäimeestele. Aga see oli nende meelest, nagu heidaks tema nalja.

Kui hommik koitma hakkas, käskisiwad inglid Lotti rutata ja wiiswad tema ja ta naese ja kaks tüdarta linnast wälja, saatiswad nad Soari linna ja keelasiwad neid enese taha waatamast ja seisma jäämast. Aga Loti naene waatas tagasi ja sai joola sambaks. Päew oli tõusnud, kui Lot Soarisse sai.

3. **Soodom ja Komorra häwitatakse ära.** Jehoowa laskis Soodoma ja Komorra peale weewlit ja tuld sadada ja löi need linnad ja rahwad ümber. Ta tegi nende wiljarikka oru Soola ehk Surnu mereks. Selles meres ei ela midagi ja tema kallastel ei kaswa midagi.

Psm.: Kaal. 6, 7. Ärge effige mitte, Jumal ei anna ennast mitte pilgata. Sest Jmis inimene iial külwab, seda tema ta lõikab.

Katek.: „Jumal ahwardab nühelda.“

U. 2.: 463, 1. Nõudke, nõudke wärisedes Taqa oma õnnistust, Nõudke hooljast, nõudke kartes, et ei sünni wiivitust. Ärge mitte elage Selle tühja ilmale, Waid siit maa pealt taewa nõudke, Sinna kõigest wäest jõudke.

11. Jisaki süündimine ja ohwerdamine.

1. Moos. 21 ja 22.

I. jark.

1. Jumal täidab Abrahami ja Saara wastu oma lubamise. Abraham oli Beersebasse elama asunud. Seal tõi Saara temale poja ilmale. Abraham oli siis 100 aastat wana ja ta pani pojale nimeks Jisak.

2. Ohwerdamise käst ja tekkond. Kui Jisak suureks poijiks oli saanud, siis katjus Jumal Abrahamit ja ütles talle: „Wõta oma poeg Jisak, kes sinu ainus, seda sa armastad ja mine Mooriamaaale ja ohwerda ta seal põletamise ohwriks ühe mäe peal, mis ma sulle näitan.“

Abraham tõusis wara hommiku üles, lõhtus puid põletamise ohwri tarwis ja pani eesli sadulasse. Siis wõttis ta kaks noort sulast ja oma poja Jisaki kaasa ja läks teele. Kolmandal päewal nägi ta paika ja ütles oma sulaste wastu: „Jääge siia, meie läheme Jisakiga sinna Jumalat kummardama.“

Abraham pani poja selga ohwripuud ja enese kätte wõttis ta tule ja noa. Nii läksiwad nad teine teisega. Tee peal ütles Jisak: „Jsa, siin on tuli ja puud, aga kus on tall põletamiseohwriks?“ Abraham kostis: „Külal Jumal katjub enesele talle põletamiseohwriks, mu poeg!“

3. Ingel keelab Jisaki ohwerdamise ära. Kui nad sinna paika saiwad, mis Jumal oli ära määranud, tegi Abraham altari, seadis puud paigale ja sidus oma poja Jisaki nende peale finni. Siis wõttis ta noa ja firutas käe wälja, et oma poega ära tappa.

Eiis hüüdis Jehoowa ingel: „Abraham, Abraham! Ära pista oma kätt poiji külge ja ära tee temale midagi. Sest nüüd tean mina, et sa Jumalat kardad ja ei ole oma ainust poega mulle mitte keelanud.“ (Waata piit!)

Kui Abraham filmad üles tõstis, nägi ta, et jäära tema selja taga rägastikus jarwipidi finni oli. Nii läks Abraham, tõi jäära ja ohwerdas selle oma poja asemel.

4. Saara lahjub siit ilmast. Eiis ütles Jehoowa Abrahamile: „Sinu jeemne sees peawad õnnistatud saama kõik maailma rahwad, et sina minu sõna oled kuulda wõtnud.“

Nõnda õnnistatud läks Abraham oma poja ja sulastega tagasi Beersebasse.

Zisaki ohwerdamine.

Mõne aja pärast juri Saara ja Abraham nuttis teda taga. Siis läks ja ostis ta maa pärisrahwa käest omale Matpeela koopa matmisepaigaks. Sinna mattis ta surnu.

Psm.: Jaakob. 1, 12. Õnnis see mees, kes kiusatust kannatab, sest kui tema saab läbi katjutud jaanud, siis peab ta elutrooni saama, mis Isfand on töotanud neile, kes teda armastavad.

Katek.: 1. käif.

U. 2.: 516, 1. Nii kuidas Jumal saadab mind, Nii tahan käia ifka. Ta hoolets mina annar end, Ei ole siis mul wiga. Ma lähen julgest edasi, Rään tema järel alati, Ei tema tee mind peta.

12. Abraham hoolitseb oma poja eest.

1. Moosj. 24.

1. Abraham läkitab Elieeseri Haaranisse Zisakile naist tooma. Kui Zisaf 40 aastat wana oli, siis ütles Abraham oma sulase Elieeseri wastu, kes kõige wanem ja ülem oli ta peres: „Wannu Jehoowa juures, et sa mu pojale mitte naist ei wõta Kaanani rahwa tütarde seast, waid et sa minu suguseltfist temale naese tood.“ Sulane wastas: „Ehf wähest naene ei taha mu järele siia maale tulla. Kas ma siis pean su poja sinna maale tagasi wiima, kust sa ära oled tulnud?“ Abraham ütles tema wastu: „Hoia, et sa seda ei tee! Jehoowa, kes mulle on öelnud: Sinu

soole tahan ma selle maa anda, küll tema läkitab oma ingli sinu eele." Ja sulane wandus talle selle wande.

2. **Eliezer läheb Haaranisse.** Siis wõttis Eliezer kümme kaamelit ja kõiksugu wara kaasa ja läks Mesopotaamiamaaale Haarani linna Zisakile naist tooma.

Psm.: Paul 16, 11. Sa oled mulle teada annud elu teerada; rõõmu on rohkesti su palge ees, lõbusaid asju on su paremas käes lõpmata.

Katel.: 4. käff.

U. L.: 50, 3. Mull' anna sinu sees Siin käia ja kõik teha, Et pine, kawal nõu Jääts kõiges minust maha. Mind saada filmaga, Rättipidi taluta, Et sinu järel käin, Kui eele lähed ja.

13. Zisaki naesewõtmine.

1. Woof. 24.

1. **Eliezeri palwet kuuldatse.** Eliezer jõudis Haaranisse, Wee kaewu juure linna taha lasi ta kaamelid maha heita. See oli õhtu ajal, kui linna rahwa tütreid tuliwad wett tooma. Siis palus Eliezer Jumalat, et ta head teeks Abrahamile ja ütles: „Olgu, et see tütarlaps, kelle wastu mina ütlen: Anna mulle ämbriku juua ja kes wastab: Joo, ma joodan ka su kaamelid, et see seesama on, keda ja oma sulasele Zisakile oled äramääranud.“

2. Enne kui Eliezer lõpetas rääkimast, waata, siis tuli **Rebekka**, üks neitsit wäga ilusa näoga, **Peetueli** tütar, ämber õla peal; läks hallika juure ja täitis ämbri ja tuli jälle üles. Peetuel oli Nahori, Abrahami wenna, poeg. Nüüd ütles Eliezer: „Anna mulle pisut wett omaist ämbriku rüübata!“ Neitsit wastas: „Joo, isand!“ ja ta laskis ämbri käe peale maha ja andis talle juua.

Siis ütles neitsit: „Ma tahan ka sinu kaamelitele wett üles tõmmata!“ walas usinaste wee ämbriku künasse ja joofis jälle kaewule wett üles tõmbama. Eliezer waatas ja imetses.

Kui kõik kaamelid oliwad joodetud, andis Eliezer neitsile kuld otšaehte ja kaks randmerõngast ja küsis: „Kelle tütar sa oled? Kas su isakojas on maad meile öömajaks?“ Rebekka kostis: „Ma olen Peetueli tütar ja meil on maad küll öömajaks.“ Siis heitis Eliezer filmi maha ja ütles: „Riidetud olgu Jehoowa, kes mind mu isanda wendade fotta on saatnud.“ Rebekka joofis koju ja jutustas kõik, mis oli sündinud. (Waata pilt!)

3. **Rebekka läheb Zisakile naeseks.** Siis läks **Laaban**, Rebekka wend, wälja hallika juure ja ütles: „Tule sisse, ja Jehoowa õnnistatud, mispärast seisad sa wäljas!“ Eliezer läks ja kui ta oma asja oli ära rääkinud, ütles ta: „Kui teie nüüd tahate heldust üles näidata mu isanda wastu, siis andke mulle seda teada!“ Peetuel ja Laaban kofisiwad: „See asi on Jehoowa käest tulnud. Waata, Rebekka on su ees, wõta tema ja mine, et ta Zisakile naeseks saab.“

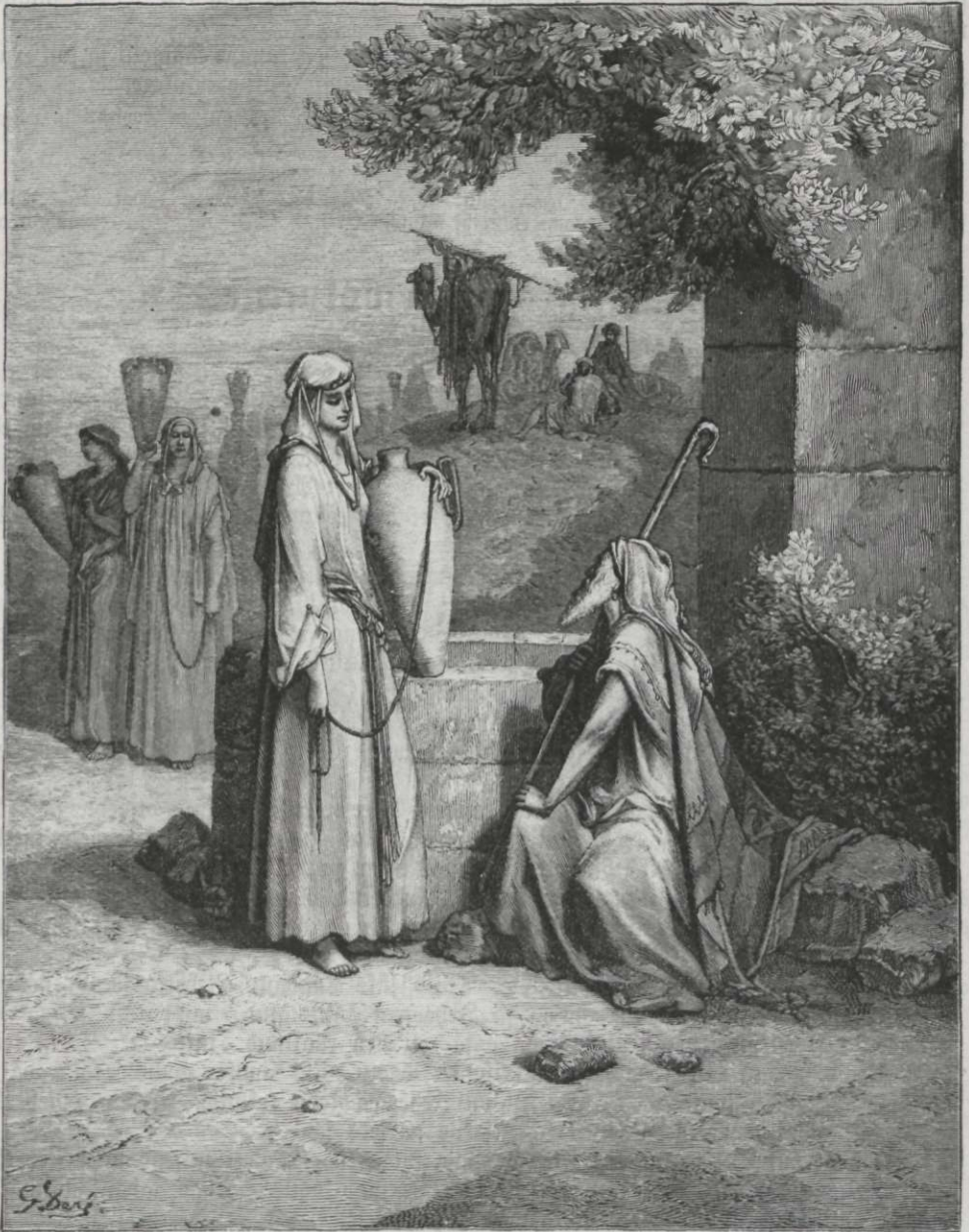
Teisel hommikul walmistas Eliezer jälle koduteele. Nad küsisiwad weel Rebekka käest: „Kas sa tahad selle mehega minna?“ tema kostis: „Ma tahan minna!“ Omaste õnnistusega läks Rebekka kaameli seljas teele.

Zisak läks ühel õhtul wälja Jumala asju järele mõtlema ja tuli neile wastu. Siis jutustas Eliezer kõik, mis oli olnud. Ja Zisak wiis Rebekka oma ema telki, wõttis ta omale naeseks ja ta sai talle armjaks.

Psm.: Jees. 65, 24. Enne kui nemad hüüawad, tahan mina wastata; kui nemad alles räägiwad, siis tahan mina kuulda.

Katel.: 6. käff. „Jgaüks peab oma abikaasat armastama ja auustama.“

U. L.: 517, 2. Mu oma jõud ei jassa, Ei minu mure maksa, Ei kõlba minu nõu; Nii olgu kui see tahab, Kes kõigil' oja jagab, Ning temal' ütši olgu au.

Elieejer ja Rebekka kaevu ääres.

14. Jaakob ja Gejaw.

1. Moosj. 25.

II. jätk.

1. **Katjutud.** Jisak oli waga mees ja Jumal oli temaga. Tal oli kaks poega, Gejaw (farune) ja Jaakob (kawal). Gejaw oli tark linnuajaja, Jaakob elas telkides.

Jsaak armastas Gefawit, sest metsalinnud olivad temale suu pärast, aga Rebecka armastas Jaakobit.

2. **Gefaw peab oma esimese sündimise õigust halwaks.** Kord tuli Gefaw wäljast wäsinud ja näljas koju. Jaakob oli läätseleent keetnud. Ja Gefaw ütles: „Anna mulle seda punast leent maitsta!“ Jaakob wastas: „Müü mulle oma esimese sündimise õigus!“ Gefaw ütles: „Waata, ma suren ometi, mis kasu mul sest esimese sündimise õigusest saab?“ Jaakob ütles: „Wannu!“ Ja Gefaw wandus ja müüs oma esimese sündimise õiguse ära. Nõnda pidas Gefaw oma esimese sündimise õigust halwaks.

3. **Gefaw teeb wanematele meelehaigust.** Kui Gefaw 40 aastat wana oli, läks ta ja wõttis omale Hetti (pagana) sugust kaks naist. Ja nemad olivad Jisakile ja Rebeckale meelehaiguseks.

Psm.: Joh. ilm. r. 3, 11. Pea finni, mis sul on, et ükski ei saa sinu krooni wõtta.

Ratke.: 9. käsk. „Et meie oma ligimese pärandust ehk koda kawalusega ei püüa, ega õiguse nimel eneste poole ei kiju.“

U. L.: 344, 4. Seleta, seleta! Siion, waimu seleta, Kes sind kõigipidi kiusab, Jäta teda kuulmata, Käi nii, kui su täht sind saadab! Siion, head ja kurja wõta ka Seleta, seleta.

15. Jisaki õnnistus.

1. Moos. 27.

II. järk.

1. **Jisak tahab Gefawi õnnistada.** Kui Jisak oli wanaks saanud ja tema filmad enam ei seletanud, siis ütles tema Gefawi wastu: „Poeg, ma olen wana ja ei tea mitte oma surma päewa. Mine nüüd wälja, lasse mulle metsalindu ja tee mulle magus roog, mis mu meele pärast on, et ma seda söön ja sind õnnistan.“ Gefaw läks.

2. **Rebecka kawal nõu.** Rebecka kuulis seda ja ütles oma armsa poja Jaakobi wastu: „Mine loomade juure ja wõtta sealt kaks head sikutalle, et ma nad isale magusaks roaks walmistan. Sina lähed siis ja wiid selle isale, et ta sind õnnistab, enne kui ta sureb.“ Jaakob wastas: „Waata, minu wend Gefaw on karune, aga mina olen üle?“ Oma ütles: „Kuule aga minu sõna.“

Jaakob tegi, nagu kästüd. Ja Rebecka walmistas magusa roa. Siis wõttis ta Gefawi kallid riided ja pani Jaakobi selga. Aga tallede nahad pani ta tema käte ja kaela ümber, kust ta üle oli.

3. **Jisak õnnistab Jaakobit.** Siis läks Jaakob rooga Jisaki juure ja ütles: „Jsa! Ma olen Gefaw, sinu esimene poeg. Ma tegin, nii kui sa rääkisid. Tõuse nüüd ja söö metsalindu!“ Jisak pani imeks, kust ta seda nii usinasti leidis, ja katsus kättega Jaakobi karusid käsi ja tundis Gefawi riiete haaju. Aga et heal Jaakobi heal oli, kiisis tema weel: „Kas sina oled mu poeg Gefaw?“ Jaakob wastas: „Jah olen!“ Ta ei tunnud teda mitte ära.

Kui Jisak rooga sai wõtnud, õnnistas ta Jaakobit ja ütles: „Rahwad peawad sind teenima; ole ja oma wendade isand; õnnistatud olgu, kes sind õnnistawad!“

4. **Gefawi õnnistamine.** Kui Jaakob wälja läks, tuli Gefaw koju ja kui ta kuulis, mis oli sündinud, kisendas ta kurwastuse pärast ja ütles: „Õnnista mind ka, isa!“ Siis wastas Jisak: „Omaft möegast pead sina elama ja oma wenda teenima.“

5. **Gefaw on wenna peale wihane.** Sest ajast wihkas Gefaw oma wenda Jaakobit ja ütles: „Küll isa leinamise päewad tulewad pea. Ma tahan oma wenna ära tappa.“

Kui Rebeckale Gefawi sõnad teada anti, ütles ta Jaakobile: „Põgene Haarani mu wenna Raabani juure ja jää sinna mõneks ajaks, senni kui su wenna tuline wiha mööda läheb.“

Jaakob läks minema.

Psm.: Gew. 4, 25. Kätke maha wale ja rääkige tött igauks oma ligimelega, sest et meie ütsteise liikmed oleme.

Katek.: 2. ja 8. käsk.

U. 2.: 26, 3. Mind aita rääkida, Mis ifta heats wõib tulla Ja keela rääkimast, Mis tühi tahab olla; Kui omas ametis Ma pean rääkima, Siis anna sõnale Täit wäge, mõju ka.

16. Jaakobi põgenemine.

1. Moosf. 28.

II. järk.

1. **Unenägu.** Jaakob lahkus Beersebast ja läks Haarani poole. Kui ta ühte paika jõudis, kuhu ööseks tahtis jääda, wõttis ta kivi omale pea alla ja heitis magama.

Ta nägi unes: Nebel seisis maa peal, ta ots ulatas taewa ja Jumala inglid oliwad seal ülles minemas ja maha tulemas. Ülewal seisis Jehooma ja ütles: „Mina olen Abrahami ja Jisaki Jumal. Selle maa, kus peal sa magad, tahan ma sulle ja sinu sugule anda. Ja sinus ja sinu sugus peawad kõik maailma suguwõrsad õnnistatud saama. Ma tahan sind hoida kõiges paigas ja sind jälle sinu maale tagasi saata. (Waata pilt!)

2. **Jaakobi töötus.** Kui Jaakob unest ärkas, ütles tema: „Tõesti, Jehooma on siin paigas! Siin ei ole muud kui Jumala koda ja taewa wäraw!”

Hommiku wõttis ta kivi, mis ta pea all oli olnud, pani selle mälestusefambaaks ja pani selle paigale nimeks **Beetel**, see on Jumala koda.

Ta tegi ka töotuse: „Kui Jumal minuga on ja mind hoiab minu tee peal, siis peab Jehooma minu Jumal olema ja see kivi peab Jumala kojaks saama.”

3. **Jaakob jõuab Laabani juure.** Kui Jaakob edasi läks, tuli tema ühe kaewu juure. Seal oliwad karjad ligidal. Jaakob küsis karjaste käest: „Kust teie olete, wennad?” Nemad wastasiwad: „Meie oleme Haaraniist.” Jaakob küsis: „Kas tunnete Laabaniit?” Nemad wastasiwad: „Tunneme küll! Waata sealt tulebki **Rahel**, Laabani tütar, oma isa pudulojustega.” Kui Jaakob Rahelit nägi, weeretas ta kivi kaewu suu pealt ja jootis pudulojused ära. Siis andis ta Rahelile juud ja jutustas temale, et ta tema isa sugulane ja Rebecka poeg on. Rahel jooftis ja andis jeda ifale teada.

Uga kui Laaban Jaakobist kuulis, jooftis ta tema wastu, hakkas tema ümber kaela, andis talle suud ja wiis ta oma kotta.

Psm.: Laul 23, 4. Ka siis, kui ma käin surma warju orus, ei karda ma kurja, sest et sina minuga oled. Sinu kepp ja su tugi, needjamatad trööstiwad mind.

Katek.: 1. õpetus. „Kõige häda ja kurja eest hoiab ja kaitseb.”

U. 2.: 34, 1. Kiida nüüd Jesandat, minu süda! Ma kiidan teda surmani: Runni mul elu on, tahan teda Ma kõrgeks kiita alati! Kes ihu loond ja hinge ka: Kiidetud olgu lõpmata! Halleluuja, halleluuja!

17. Jaakobi teenistus Laabani juures.

1. Moosf. 29 ja 30.

II. järk.

1. **Jaakob teenib Raheli pärast.** Kuu aja pärast ütles Laaban: „Kui ka sa mu wend oled, kas sa sellepärast palgata mind pead orjama? Nimeta mulle, mis su palk peab olema.” Jaakob armastas Rahelit ja ütles Laabanile: „Ma tahan sind teenida seitse aastat su noorema tütre Raheli pärast.” Laaban ütles: „Jää mu juure.”

Jaakob teenis Raheli pärast seitse aastat ja need oliwad ta meelest kui seitse päewa, sest et ta teda armastas.

2. **Jaakob saab petta.** Kui aeg täis oli, pettis Laaban Jaakobit ja andis temale Raheli asemel wanema tütre **Lea** naefeks. Siis ütles Jaakob: „Miks ja jeda

mulle oled teinud? Eks ma ole Raheli pärast su junres teeninud?" Aga Laaban ütles: "See ei sünni meie maa kombe järele, et noorema enne kui wanema mehele paneme." Ja Laaban pani Jaakobi veel seitse aastat Raheli pärast teenima ja andis talle Raheli ka naesjeks.

Jaakobi unenägu.

3. **Zaakobi pojad.** Pärast jäi Jaakob veel Laabanit karja palga eest teenima. Raske ja maevaline oli see teenistus. Aga ehk küll kade Laaban tema palga mitu korda teistviisi seadis ja pööris, siiski sai Jaakob väga rikkaks ja temal oli küllalt lojufsid ja lambaid, kaamelid ja eeslid, sulasid ja ümmardajaid. Ja Jumal andis Jaakobile 12 poega, nende nimed on: Ruuben, Siimeon, Leevi, Juuda, Dan, Nawali, Kad, Asser, Jisaskar, Seebulon, Joosep ja Benjamin. Joosep ja Benjamin olivad Raheli lapsed.

Psm.: Eebr. 12, 6. Keda Issand armastab, sellele annab tema hirmu; aga ta peksab iga poega, keda ta vastu võtab.

Katol.: 8. käst.

U. L.: 545, 1. Mind, Jumal, kaitse armuga, Mu armast isa, ema ka, Mu õdesid ja wendi ja Kõik hoia rohke abiga.

18. Jaakob läheb tagasi Kaananimaale.

1. Moos. 31—33.

II. järe.

1. **Zaakob läheb Laabani loata ära ja teda aetaks taga.** Laaban ja tema pojad olivad kadunud Jaakobi vastu tema rohke waranduse pärast. Ja Jehoowa ütles Jaakobile: „Mine tagasi oma wanemate maale, ma tahan sinuga olla!”

Zaakob läks salaja minema oma naeste ja lastega ja kõige oma waraga, et Laaban, kes oli läinud lambaid niitma, teda ei saaks tagasi pida.

Kolmandal päeval anti Laabanile teada, et Jaakob oli põgenenud. Siis ajas ta teda taga ja sai ta Riileadi mäe peal kätte. Aga Jumal ütles ööse unes talle: „Hoia, et sa Jaakobiga muud ei räägi kui head.” Kui nüüd Laaban ja Jaakob kokku saiwad, leppisiwad nemad teine teisega ära.

Laaban andis oma tütardele suud, õnnistas neid ja läks tagasi. Aga Jaakob läks edasi.

2. **Zaakob kardab Gesawit.** Siis saatis Jaakob käskjalad enese eel Gesawi juure, et ta võiks armu leida tema meelest. Käskjalad tuliwad tagasi ja kuulutasiwad: „Sinu wend tuleb su vastu ja 400 meest temaga.” Siis kartis Jaakob. Ja ta jagas karjad ja teenijad kahte osasse üteldes: „Kui Gesaw tuleb teise hulga peale, siis võib teine ära peajeda.”

Siis palus ta: „Issand, mina ei ole midagi kõige heategemiste ja kõige truuduse vastu, mis sa oma sulasele oled teinud. Peasta mind ära mu wenna Gesawi käest!”

3. **Bniel.** Jaakob saatis oma naesed, lapsed ja wara üle jõe ja jäi ise üksi päinise järele. Siis heitles üks mees kangeste temaga, senni kui hakkas koitma. See puutus tema puusaliikmesse, nõnda et see asemelt ära sai ja tahtis ära minna. Aga Jaakob ütles: „Ei ma laje sind mitte, kui sa mind ei õnnista.” Ja ta õnnistas teda seal ja ütles: „Su nime ei pea enam Jaakobiks hüütama, waid Jisraeliks (Jumala mõitlejaks), sest sa oled kui würst mõidelnud Jumala ja inimestega ja oled mõimust saanud.”

Zaakob pani sellele paigale nime: „Bniel” (Jumala pale), sest ta ütles: „Ma olen Jumalat palest palesse näinud ja mu hing on peastetud.” Siis tõusis päite üles ja ta londas teist puusa.

4. **Gesaw ja Jaakob lepiwad ära.** Nüüd tõstis Jaakob omad filmad üles ja waata, Gesaw tuli, 400 meest kaasas. Siis läks ta temale vastu ja kummardas seitse korda maani. Aga Gesaw jooksis temale vastu, hakkas tema kaela ümber, andis temale suud ja nemad nuttiswad mõlemad. Nõnda leppisiwad nemad teine

teisega ära ja Jaakob läks rahuga oma isa Jisaki juure Mamre, aga Cesaw läks oma teed tagasi oma koju Seiri.

Kui Jisak 180 aastat wana oli, siis heitis tema hinge ja Cesaw ja Jaakob matšivad tema maha Matpeela koopasse.

Ps. : Laul 145, 8. Jehooma on ligi kõigile, kes teda appi hüüawad, kõigile, kes teda tõees appi hüüawad.

Katef. : 4. käff ja 4. palwe. Kodune elu.

U. 2. : 13, 1. Eks see ole arm ja heldus Jumalaga kõnelda, Et meil patustel on julgus Tema ette astuda? Eks ta meid ei armasta, Patud andeks anna ka? Oh siis wõime julged olla. Palwele ka rõõmsast tulla.

19. Joosepi unenäod.

1. Moos. 37.

I. järk.

1. **Wennad wihtawad Joosepit.** Jaakob elas nüüd Raananimaal. Tema poeg Joosep oli 17 aastat wana, kui ta oma wendadega hakkas karja hoidma, ja tõi neist kõik pahad kõned isa ette. Jaakob armastas teda enam kui oma teisi poegi ja tegi temale kirju kuue. Sellepärast wihtasivad wennad teda ja ei wõinud hea sõnaga temaga rääkida.

2. **Joosepi unenägu.** Korra nägi Joosep unenäo ja rääkis seda oma wendadele: „Waata, meie olime wäljal siidumas. Minu wiht tõusis püsti ja teie wihud tulwad ja kummardasivad minu wihu ette.“ Wennad ütlesivad: „Kas sina pead meie üle kuningaks saama ja meie üle walitsema?“ Ja nad hakkasivad teda weel enam wihtama.

3. **Teine unenägu.** Joosepil oli weel teine unenägu. Ta jutustas ka selle isale ja wendadele: „Päike, kuu ja 11 tähte tulwad ja kummardasivad minu ette.“ Siis sõitles teda isa: „Kas mina ja su ema ja su wennad peame tulema ja find kummardama?“ Dmeti pidas isa seda asja meeles.

Aga wennad wihtasivad teda weel enam kui enne.

Ps. : Laul 133, 1. Waata, mis hea ja mis lõbus on see, et wennad ka ühes elawad!

Katef. : 4. käff.

U. 2. : 546, 1. Oh Jeesus Krist, meid awita, Sa olid lapsepõlmes ka, Sa olid waga lapsute, Ei rikkund patt find turjaste.

20. Wennad müüwad Joosepi ära.

1. Moos. 37.

1 järk.

1. **Joosep august.** Ühel päewal olivad wennad Seekemis karja hoidmas. Siis ütles isa Joosepile: „Mine waata, kas su wendade käsi hästi käib ja kas karjaga hea lugu!“

Aga kui wennad teda kaugelt nägiwad, ütlesivad nemad: „Waata, sealt tuleb unenägiija, tulge, tapame tema ära ja wiškame auku ja ütleme siis: Kuri elajas on ta ära sõõnud. Siis saame näha, mis tema unenäod on!“

Aga kõige wanem wend Ruuben ütles: „Arge walage werd, waid wiškate ta auku kõrbe!“ Seft tema tahtis Joosepi pärast salaja augusti wälja tõmmata ja isa juure tagasi saata.

Kui Joosep wendade juure jõudis, wõtsivad nemad kirju kuue tema seljast ära ja wiškasivad ta auku, kus wett sees ei olnud, ja istusivad maha leiba wõtma.

2. **Wennad müüwad Joosepi kaupmeestele ära.** Söögi ajal läks üks woor kaupmehi neist mõõda oma kaupa Egiptusemaale wiitma. Siis ütles üks wend, Juuda

Wennad müüwad Joosepi ära.

nimi, teiste vastu: „Mis kasu meil sest on, et meie oma wenna ära tapame? Paremmüüme ta kaupmeestele ära.“ Wennad wõtsiwad Juuda nõuu kuulda ja müüsiwad Joosepi ära kahetekümne hõbetüki eest. (Waata pilt!)

Pärast tapsiwad nad sikutalle ära, kaitsiwad Joosepi kirju kuue were sisse ja saatsiwad ta siis isa kätte ja lastsiwad temale ütelda: „Selle kuue oleme meie leidnud, tunnista, kas see on su poja kuub!“

Kui Jaakob kuube nägi, käristas ta omad riided lõhki ja pani kotiriide omale selga, nuttis ja ütles: „See on mu poja kuub! Kuri elajas on ta ära söönud, Joosep on tõesti ära murtud, küll ma lähen leinates oma poja juure hauda!“

1. psm.: 1. Joh. 3, 15. Igaüks, kes oma wenda wihkab, see on inimese tapja.

2. psm.: Jaakob. 3, 16. Kus kadedust ja riidu on, seal on üks segane ja paha töö.

Ratel.: 4. ja 5. käsk.

U. 2.: 517, 7. Kui Jumal katsma tuleb Ja risti peale paneb, Ka jeda kannan ma. Ei saa, kui tema aitab Ja kannatust ka annab, Mul koorem raske olema.

21. Joosep ja Pootiwar.

1. Moos. 39 ja 40.

I. järk.

1. Joosep orjab Pootiwarile. Kaupmehed müüsiwad Joosepi Egiptufemaale ja müüsiwad ta Pootiwarile, Waarao ülemale teenrile. Aga Jehoowa oli Joosepiga

Egiptusemaal, nii et kõik tööd, mis Joosep tegi, hästi korda läksivad. Seda nägi Pootiwar ja pani Joosepi kõige oma koja ülewaatajaks. Ja sest ajast oli Jumala õnnistus kõiges, mis temal oli, kodus ja väljal.

2. **Joosep heidetasse wangitorni.** Kümme aastat teenis Joosep Pootiwari auustasi ja ustawasti. Siis sündis, et Joosep ühel päewal ükspäini kodus oli ja Pootiwari naene meelitas teda pattu tegema. Aga Joosep ei heitnud ta nõuusse, waid ütles: „Kuidas peaksin ma seda suurt kurja tegema ja Jumala wastu pattu tegema.“ Kui naene ta kuuest kinni hakkas, jättis Joosep oma kuue tema kätte ja põgenes õue. Aga kui Pootiwar koju tuli, näitas tema naene talle Joosepi kuube ja ütles: „See wõeras sulane, kelle sa oma koja ülewaatajaks oled seadnud, tuli mu juure ja tahtis, et ma pidin pattu tegema. Aga ma hündsin suure healega appi ja tema põgenes ära õue, näe, siin on ta kuub, mis ta siia jättis, kui ma teda kui kurjategijat kinni tahtsin wõtta.“ Pootiwar uskus oma naese juttu ja wiskas Joosepi ilma ülekulmata wangitorni.

Ka wangitornis oli Jumal Joosepiga ja tegi, et ta armas oli wangihoone ülema meelest, nii et see kõik wangid Joosepi ülewaatamise alla andis.

1. psm.: Šp. sön. 4, 23. Hoia oma südant enam kui kõik muud, mis tuleb hoida, sest temast tuleb elu välja.

2. psm.: 1 Peetr. 3, 17. See on parem head tehes kannatada, kui kurja tehes.

Katek.: 6. käsk. „Et meie kasinasti ja puhtasti elame kõnede ja tegude sees.“

II. 2.: 474, 1. Õnnis, kes ei wõta teha, Kurja nõuu järele, Ei wõi ülekohut näha, Hõelait lahtub täieste; Kes siin pilkjaist põgeneb, Nende jeltjst taganeb, Aga kalliks peab seda, Kui teeb Jumal targaks teda.

22. Joosep wangihooes.

1. Moosf. 40.

I. järt.

1. **Rahs kuninga suurtsugu wangi.** Terwe aasta oli Joosep kinni olnud. Siis sündis niisugune lugu, et kuninga keldriteenrite ülewaataja ja pagarite ülewaataja kuninga wastu eksiwad ja ta pani nad wahj alla sinna wangihooesse, kus Joosep oli. Nende juure pandi Joosep neid teenima.

Ühel hommikul leidis Joosep nad nukra näoga olevat ja küsis: „Miks teie täna nii mures olete?“ Wangid kostiwad: „Meie oleme und näinud ja keegi ei oska meile meie unenägu ära seletada!“ Joosep ütles: „Seletused on Jumala käes. Aga jutustage mulle oma unenäod!“

2. **Keldriteenrite ülewaataja unenägu.** Esite jutustas keldriteenrite ülewaataja: „Ma nägin unes: Wiinapuu oli mu ees, sel oli kolm ossa, need pafatasiwad, õitsetiwad ja marjad saiwad walmis. Siis oli Waarao karikas mu käes, ma pigistasin wiinamarjad karika sisse ja andsin karika Waarao kätte.“ Siis kostis Joosep: „Kolm ossa on kolm päewa. Siis paneb sind Waarao jälle su ameti peale. Aga pea mind meeles, kui su käsi hästi käib. Näägi minu pärast Waaraole ja aita mind siit hoonest välja, sest ma pole midagi paha teinud!“

3. **Pagarite ülewaataja unenägu.** Kui pagarite ülewaataja seda seletust kuulis, jutustas tema ka oma unenäo: „Kolm punitud korwi oliwad mu pea peal ja kõige pealmises korwis oli kõikfugu pagari rooga ja linnud söiwad seda korwist mu pea pealt!“

Joosep wastas: „Kolm korwi on kolm päewa, siis poob kuningas su puu külge ja linnud söiwad su liha sinu pealt ära.“

Kolmandal päewal oli Waarao sündimise päew. Siis tõstis kuningas keldriteenrite ülewaataja oma endise ameti peale tagasi, aga pagarite ülewaataja lastis ta üles puua ja linnud söiwad tema liha luude pealt ära.

Aga keldriteenrite ülewaataja ei pidanud Joosepit mitte meeles, waid unustas ta ära.

1. psm.: Laul 34, 20. Kes õige, sel on palju õnnetust, aga Jehoowa kirjub teda neist kõigist wälja.

2. psm.: Laul 118, 8. Parem on Jehoowa juure kippuda kui inimese peale loota.

Katol.: 1. käsk. „Meie peame Jumalat . . . lootma.“

U. L.: 508, 1. Mis waewab sinu südant, Mis iial nõuad ka, Sell' kes on meie Issand, Kõik hoolets anna ja: Kes tuuli, pilwi, taewast Kõik hästi walitseb, Küll see find peastab waewast Ja su eest muretseb.

23. Joosep ja Waarao.

1. Moos. 41.

I. järk.

1. **Waarao unenäod.** Kahe aasta pärast nägi Waarao und: Waarao seisis Niiluse jõe ääres ja jõest tulivad seitse lihawat lehma wälja ja sõiwad aasu peal ja pärast seitse lahja lehma; aga lahjad lehmad sõiwad lihawat lehmad ära ja ei läinud ometi mitte lihawaks. Siis ärkas Waarao üles. Aga kui ta jälle magama uinus, nägi ta uuesti und: Seitse wiljapead kaswasiwad ühest kõrrest wälja, jämedad ja head; aga selle järele kaswasiwad seitsmest kõrrest seitse peenikest ja kõrwenud wiljapead wälja; aga kõrwenud wiljapead neelasiwad jämedad pead alla ja ei läinud ometi mitte paksmaks.

Kui Waarao hommitul üles ärkas, kutsus ta kõik Egiptusemaa targad mehed kofku, et nad pidiwad temale ta unenäod ära seletama. Aga ükski ei osanud neid ära seletada.

2. **Joosep seletab unenäod ära.** Siis ütles keldriteenrite ülewaataja Waaraole: „Täna tuletan ma oma pattu meele. Kui mina ja pagarite ülewaataja wangis olime, siis nägime meie mõlemad und, ja üks Ebrea noormees seletas meile meie unenäod ära ja kõik on otse nõnda sündinud.“

Siis laskis Waarao Joosepi wangihoonest enese ette tuua ja jutustas temale oma unenäod ära. Ja Joosep ütles: „Mõlemad unenäod lähewad ühte! Jumal on Waaraole teada annud, mis ta tahab teha. Seitse head lehma ja seitse täis wiljapead on seitse aastat: Siis kaswab wilja niipalju, et suur wilja warandus on kõigel Egiptusemaal. Seitse lahja lehma ja seitse tühja wiljapead on ka seitse aastat: Siis paneb põud wiljakasu nii kinni, et suur nälg tuleb üle Egiptusemaa. Ja et see unenägu Waaraol kaks korda on olnud, tähendab, et see asi tõesti ja pea tuleb.“

Edasi ütles Joosep: „Nüüd pangu Waarao üks mõistlik ja tark mees Egiptusemaa üle, et ta wiienda osa kõigest wiljast seitsmel rohke wilja aastal kofku kogub ja magasiitadesse paigale paneb, et seitsmel nälja aastal wõtta oleks ja rahwas mitte nälga ei sure.“ (Waata pilt!)

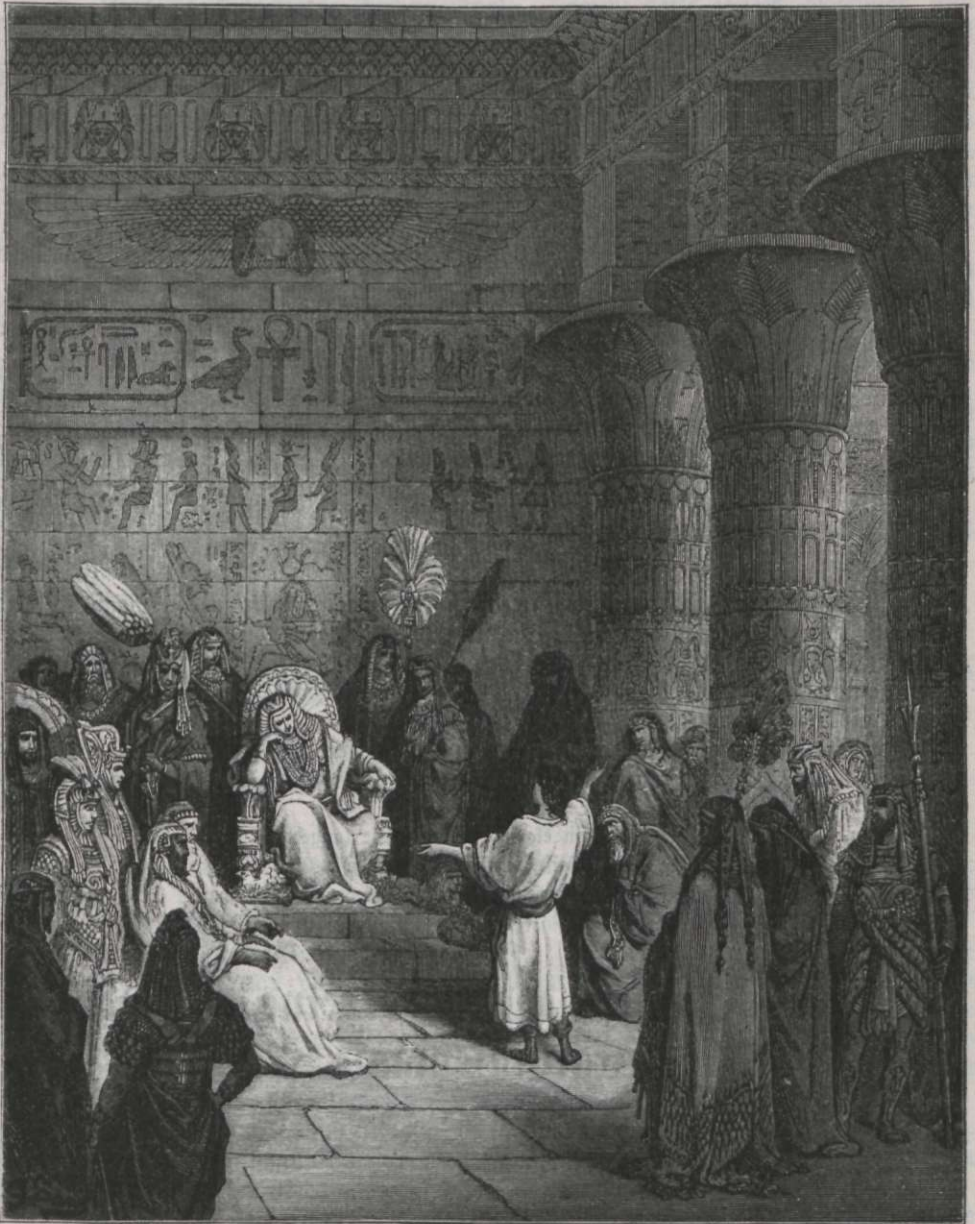
3. **Joosep tõstetakse juure auu sisse.** See kõne oli Waarao ja kõige tema sulaste meele pärast ja Waarao pani Joosepi kõige Egiptusemaa üle, nii et ükfi Waarao ise temast üle oli. Ja Waarao pani oma sõrmuse Joosepi sõrme ja kallid riided tema selga, kuldee tema kaela, laskis teda kuninga tõllas sõita ja käsits tema ees hiiüda: „Sgaüks heitku põlwili maha!“

4. **Joosep toidab Egiptuse rahwast.** Joosep oli 30 aastat wana, kui ta Waarao ees seisis. Ta käis terve Egiptusemaa läbi ja kogus seitsme rikka aasta wilja kofku. Aga kui nälja aastad kätte tuliwad, siis lõppes rahwa wilja tagawara pea otja ja rahwas läks Waarao juure wilja paluma. Aga Waarao ütles: „Minge Joosepi juure, mis tema teile ütleb, seda tehke!“ Siis läks kõik rahwas Joosepi juure ja tema tegi wiljaaidad lahti ja müüs wilja Egiptuse rahwale ja kõigele maailmale, sest nälg oli wõimust saanud kõigil mail seal ümberkaudu.

Ps. : Luuk. 16, 10. Kes kõigevähemas ustav on, see on ka juures ustav.

Katek. : 7. käsk. „Et meie tema maha ju peatoidast aitame kasvatada ja hoida.“

U. L. : 33, 3. Mis siis, hing, veel ootab? Anna tänu talle, Laula ilma Issandale! Kellel elu õhtu, Heitku palves põrmu, Ülendagu tema armu! Issandat, wägewat, Kiitku usinasti Riid ja igawesti!

Soosep seletab Waarao unenäod ära.

24. Joosepi wendade esimene teekond Egiptusemaale.

1. Moosf. 42.

I. järf.

1. Nälg ajab. Kaananimaal oli ka nälg. Kui Jaakob kuulis, et Egiptuses wilja oli, ütles ta oma kümmele pojale: „Minge sinna alla wilja ostma, et meie elama jääme ja mitte ära ei sure!“ Siis läksivad need kümme wenda Egiptusemaale wilja ostma. Aga Benjamini, oma nooremat poega, ei lastnud Jaakob mitte minna, sest ta ütles: „Ehk juhtub temale wahest äpardus!“

2. Joosepi ees. Kui wennad Joosepi juure tuliwad, kummardasiwad nad tema ette maani ja ei tunnud teda mitte ära. Joosep tundis nad kohe ära. Aga ta tegi enese wõeraks ja rääkis waljusti nendega. Ta küsis: „Kust teie tulete?“ Nad wastasiwad: „Kaananimaalt.“ Nüüd tuliwad Joosepile ta unenäod meele. Ta ütles: „Teie olete salajad maakuulajad, teie olete tulnud kuulama, kust poolt maa lahti on.“ Nemad kostiswad: „Ei mitte, isand! Su sulased tuliwad leiba ostma. Meid oli kaksteiskümmend wenda, noorem on praegu isa juures, ühte ei ole enam olemas.“ Aga Joosep pani nad kolmeks päewaks wahi alla ja siis ütles ta neile: „Kui teie õiged mehed olete, siis jäägu üks teie seast wangihoonesse, aga teised wiigu wilja koju ja toogu oma noorema wenna minu juure, siis ma näen, kas teie kõne tõsi on.“

3. Hirm ja tahetsus. Siis ütlesiwad wennad isekeskis: „See kõik sünnib meile sellepärast, et meie oma wenna ära müüsim. Jumal tajub meile meie pattu kätte!“ Siimeon seoti kinni ja wiidi wangitorni. Teistele laskis Joosep kottid wilja täis täita, igauhe raha jälle ta kotti panna ja neile teerooga anda.

Nii läksiwad nad sealt ära koju poole.

4. Kodu. Isa Jaakob ehmatas ära, kui kõigest üheksa poega tagasi tuliwad. Kui nemad oliwad kõik ära rääkinud, mis Joosep oli ütelnud, siis kaebas Jaakob: „Teie teete mind lapsist lahti! Joosepit ei ole enam, Siimeoni ei ole enam ja Benjamini tahate teie ka ära wõtta. Mu noorem poeg Benjamin ei pea mitte teiega Egiptusemaale minema!“

Kottisid tühjendades leidiswad nad oma rahakotrud, see pani nad kõik weel enam kartma.

1. psn.: 1 Kor. 4, 5. Isand tõstab pimeduse salajad asjad päewa ette ja teeb südamete nõuud awalikuks.

2 psn.: Gebr. 10, 31. Hirmus on elawa Jumala kätte langeda.

Katek.: Mis ütleb nüüd Jumal kõigist neitsinapist käskudest.

II. L.: 382, 1. Isand kurja olen teinud, Oh mind koormab raske patt! Seda teed ma pole käinud, Mis ja mulle juhatab, Ja nüüd tahaksin küll mina Hirmu pärast paktu minna.

25a. Joosepi wendade teine teekond Egiptusemaale.

1. Moosf. 43 ja 44.

I. järf.

1. Zuuda lööb käemehets. Range nälg rõhus Kaananimaad. Kui Egiptusest toodud wili oli ära söödud, siis ütles Jaakob poegade wastu: „Minge jälle ja ostke meie leiba!“

Aga Zuuda kostis: „Meie selle mehe filmi, kes leiba müüb, näha ei saa, kui meil Benjamin kaasas ei ole! Saada poisjs minuga. Mina tahan tema eest kämees olla, et ta Egiptusest jälle tagasi tuleb!“

Siis lastis Jaakob ka oma noorema poja teele minna. Ta ütles veel: „Wõtte ka meie maa kõige paremat wilja ja wiige selle mehele meeleheaks. Raha, mis kottide sees oli, wõtte jälle kaasa, ehk see on kogemata sündinud. Aga kõigewägavam Jumal andku teile halastust selle mehe käest, et ta laseks Siimeoni ja Benjamini teiega ära tulla.“

Wennad wõtsiwad kingitused, kahe wõrra raha ja Benjamini ja läksiwad Egiptusemaale.

2. **Lahke wastuwõtmine Egiptusemaal.** Joosepi kotta jõudes waigistas neid majapidaja kottides leitud raha pärast: „Olge rahul, ärge kartke!“ ja tõi Siimeoni wälja nende juure. Kui Joosep koju tuli, wiiswad nemad temale meeleheea ja kummardasiwad maani ta ette. Aga Joosep teretas neid lahkesti ja küsis: „Kas teie wana isa käsi hästi käib?“ Nemad kostsivad: „Su sulase, meie isa käsi käib hästi!“ Siis küsis Joosep Benjamini nähes: „Kas see on teie noorem wend?“ Ja Benjamini enese wastu ütles tema: „Jumal olgu sulle armuline, mu poeg!“ Aga siis läks Joosepi süda nii haledaks, et ta oma lambri ruttas ja nuttis. Kui ta oma filmad oli ära pesnud, tuli ta jälle wälja nende juure ja ütles: „Pange leiba lauale!“

Joosep pani nad wanaduse järele lauda istuma; ja nemad paniwad seda isekeskis imeks, kust ta teadis, kui wanad nad oliwad. Siis tõsteti neile rooga ette, aga Benjamin sai wiiskorda enam kui teised.

3. **Wiimane katsumine.** Pärast lõunat käskis Joosep oma majapidajat: „Täida nende meeste kotid wiljaga ja pane noorema kotti mu hõbe karikas!“

Kui nad teisel hommikul oliwad linnast wälja läinud, ajas majapidaja neid taga ja ütles neile: „Miks tasute teie head kurjaga ja olete mu isanda hõbekarika ära warastanud?“ Nemad wastasiwad: „Kelle juurest karikas leitakse, see peab surema ja meie kõik tahame su isanda sulasiks jääda!“

Majapidaja otsis kõikide kotid läbi ja karikas leiti Benjamini kottist. Siis käristasiwad nemad oma riided lõhki ja läksiwad linna tagasi.

Psm.: Eev. 5, 9. Waimu kasu näitab ennast kõigefuguse headuse, õiguse ja tõe sees.

Katel.: 6. palwe. „Ära saada meid mitte kiusatuse sisse.“

U. L.: 465, 1. Oh armas Jumal, awita Sind hädas taga nõuda, Ja südamest find otsida, Su armu poole jõuda! Oh laje mind, kui otsin find, Siis pea find ka leida. Oh halasta Ja awita! Mind kurja töö eest hoia!

25b. Joosep annab ennast tunda.

1. Moos. 44 ja 45.

I. järe.

1. **Juuda mehine meel tunnistab wendade parandatud südant.** Joosep ütles: „Mis tegu see on, mis teie olete teinud? See mees, kelle kottist karikas leiti, jääb mulle sulaseks. Aga teie teised minge rahuga oma isa juure.“

Siis astus Juuda Joosepi ligi ja ütles: „Ma palun, isand, lasse oma sulane üks sõna rääkida. Argu süttigu su wiha põlema! Meil on wana isa. See poeg on üffi oma emast üle jäänud, ta wend on surnud ja isa armastab teda. Kui meie koju jõuame ja see noormees ei ole mitte meie seas, siis saadame oma isa hallid juukses murega hauda. Mina olen käemees selle nooremehe eest isa juures. Jäägu mina sulaseks su juure ja mingi noormees oma wendadega kodu.“

2. **Joosep annab ennast tunda.** Siis ei wõinud Joosep ennast enam pidada. Ta hakkas suure healega nutma ja ütles: „Mina olen Joosep, teie wend! Kas mu isa alles elab?“ Wennad ehmatasiwad nii ära, et nad sõnagi suust ei saanud.

Aga Joosep ütles: „Astuge minu ligi! Mina olen Joosep, teie wend, keda teie olete Egiptusesse ära müünud! Argu saagu teie meel mitte haigeks sellepärast, et teie mu olete ära müünud. Jumal on mind teie eele siia läkitanud teie elu ülespidamise pärast. Wiis aastat on veel, et ei ole ei kundi ega lõikust. Minge siis nüüd minu

isa juure ja ütlege temale: „Nõnda ütleb sulle su poeg Joosep: Jumal on mind isandaks pannud kõige Egiptuse üle! Tule mu juure ja ära wiivi. Sa pead siin Roosenimaal elama, mu ligi, seal tahan ma sind toita.“

Ja Joosep hakkas oma wenna Benjamini ümber kaela ja andis kõigile oma wendadele suud.

Pärast andis Joosep oma wendadele riideid ja rooga tee peale ja wantrib. Isale saatis ta kingituseks kõige paremat Egiptusemaa wara. Nõnda saatis ta oma wennad minema. Ta wiimne sõna oli: „Arge riiele mitte tee peal!“

3. **Pojad toowad isale rõõmsa sõnumi.** Kui Joosepi wennad Kaanaanimaale tagasi jõudsiwad, ütlesiwad nad oma isa wastu: „Joosep elab ja on walitseja üle kõige Egiptusemaa. Ja sina pead tema juure minema Egiptusemaale ja seal tema juures elama.“ Jaakob ehmatas ära ja ei suutnud seda sõnumit mitte uskuda. Aga kui ta nägi wantrib, mis Joosep tema järele oli läkitanud ja kingitusi, mis temale oli saadetud, siis hakkas ta poegade kõnet uskuma ja ütles: „Joosep elab, ma tahan minna ja teda näha, enne kui ma suren!“

1. psm.: Room. 12, 9. Arge makske ise kurja kätte, armsad, waid andke maad Jumala wihale.

2. psm.: Matt. 6, 14. Kui teie inimestele nende ekstitused andeks annate, siis annab ka teie taewane Isa teile andeks.

Katel.: 4. käst. 5. palwe. „Siis tahame meie ka südamest andeks anda ja heal meelel head teha neile, kes meie wastu ekstiwad.“

U. L.: 423, 1. Mu peale Jumal halastanud, Ma seda polnud teeninud; Ta arm mind seega õnnistanud, Mis uhke meel ei otfinud. Nüüd ma seist tunnen rõõmustust Ja pean kalliks halastust.

26. Jaakob ja tema pojad Egiptusemaal.

1. Moos. 46—50.

II. järe.

1. **Jaakob läheb Egiptusemaale.** Jaakob läks nüüd teele kõigega, mis temal oli, ja tuli Beerjaba ja ohwerdas ohwrit. Ja Jumal ütles: „Ära kardada mitte Egiptusemaale minna, sest ma tahan sind seal suureks rahwaks teha.“

Kui Joosepile teadus toodi, et isa tulemas on, sõitis ta temale wastu **Roosenimaale**. Ja kui ta teda nägi, siis hakkas ta tema kaela ümber ja nuttis kaua. Aga Jaakob ütles: „Nüüd tahan mina surra, ma olen su filmi näinud.“

2. **Joosep wiib isa Waarao ette.** Joosep wiis ka oma isa Waarao ette. Ja Waarao küsis: „Kui wana sa oled?“ Jaakob wastas: „130 aastat olen ma siin maa peal elanud. Pisut ja kurjad on mu elupäewad olnud ja ei saa mitte mu wanemate päewade wastu.“ Ja Jaakob õnnistas Waarao.

Joosep toitis oma isa ja wendi Roosenis, sest nälg oli ifka weel suur. Jaakob elas Egiptusemaal weel 17 aastat.

3. **Jaakob õnnistab poegi ja sureb.** Kui Jaakob surema hakkas, kutsus ta Joosepi oma juure ja ütles: „Sinu taks poega Manasse ja Ewraim olgu minu pojad, nii kui Ruuben ja Siimeon minu pojad on.“ Joosep lõi pojad isa ette ja ta õnnistas neid.

Siis kutsus Jaakob kõik oma pojad kokku ja õnnistas neid. Aga Juuda sai iseäralise õnnistuse: „Juuda, sind peawad su wennad kiitma. Si pea walitjusekapp Juudast mitte ära lahutama, jenni kui Siilo (rahusaatja) saab tulnud, ja selle sõna wõtawad rahwad kuulda!“

Siis ütles Jaakob: „Jehoowa, mina ootan sinu õnnistust!“ — ja heitis hinge.

4. **Joosepi wennad paluwad andeks.** Joosepi wennad kartsiwad, kui isa oli ära surnud, et Joosep ehk neile hakkab kätte maksma seda kurja, mis nemad temale oliwad teinud. Ja nad heitsiwad tema ette maha ja palusiwad: „Anna meile meie

üleastumine ja patt andeks, mis meie sinu vastu oleme teinud!" Aga Joosep nuttis ja ütles: „Urge kartke! Teie mõtlejite küll kurja minu vastu, aga Jumal pööras seda heaks." Ja ta trööstis neid ja rääkis armsasti nendega.

5. **Joosepi surm.** Kui Joosep märkas, et surm ligidal, ütles ta oma wendade vastu: „Kui Jumal teid siit maalt ära wiib sinna maale, mis ta Abrahamile, Iisakile ja Jaakobile on töotanud, siis peate teie minu luud siit ühes wiima." Wennad töotafiwad seda teha. Joosep suri ära 110 aastat wana.

Psm.: Jees. 46, 4. Kurni teie wanaks saate, olen ma seesama, ja kurni teie halliks lähete, tahan ma teid kanda. Mina olen teid teinud ja mina tahan üles tõsta, mina tahan kanda ja ärapeasta.

Ratf.: Wiimsed palwe sõnad.

U. 2.: 616, 1. Jeruusaleem, ja püha taewa linn, Ma ootan waluga, Et ma ford sinu fisje jõuakfin, Mu süda rahuta. Rõik ilmamaad ma jätan Siis maha röömsaste, Ja armu tiiwul tõttan Siit ära ülesje.

27. Hiob.

1—42.

(Eisa.)

1. **Hiob elab waga elu.** Utsi maal elas mees, Hiob nimi, see oli täiesti waga ja õiglane, kartis Jumalat ja taganes kurjast ära. Temal oli 7 poega ja 3 tütart, palju peret ja mitu tuhat lammast, hulk lojufsid, kaamelid ja eeslid. Tema pojad tegiwad korda mööda pidud, igauks omas peres. Aga selle järele ohwerdas Hiob põletamisohwrid, sest ta mõtles: „Oh on mu lapsed wahest pattu teinud, ja Jumala omas südames maha jätnud.

2. **Pealekaebaja.** Aga ühel päewal, kui Jumala lapsed Jehoowa ette ilmusiwad, tuli ka saadan nende sekka. Jehoowa ütles saadana vastu: „Kas sa oled ka mu julast Hiobit tähele pannud, kes on täiesti waga?" Saadan wastas: „Kas Hiob ilma aegu Jumalat kardab? Sina oled tema kätetööd õnnistanud, tal on sigidust olnud."

Siis ütles Jehoowa: „Rõik, mis temal on, olgu sinu käes, aga ära pista kätt tema enese külge." Ja saadan läks Jehoowa pale eest ära.

3. **Hiob kaotab wara ja lapsed.** Ühel päewal tuli käskjalg Hiobi juure ja tõi sõnumi: „Weised oliwad kändmas ja emaeeslid söomas, siis tuliwad Seeba rahwas, wiisiwad nad ära ja löiwad karjased maha."

Teine käskjalg tuli: „Jumala tuluke langes maha ja lõpetas pudulojufsed kõige karjastega."

Rolmas sõnum tuli: „Kaldea mehed tuliwad, wiisiwad kaamelid ära ja löiwad karjased maha."

Kui see alles rääkis, tuli neljas käskjalg ja ütles: „Su pojad ja tütreid oliwad söomas ja joomas wanema weuna kofas, siis tuli kange tuul ja lükkas maja nende kõikide peale. Mina üffi olen eluga peasnud ja tulin sulle seda kuulutama."

Siis ütles Hiob: „Masti olen mina ilmale tulnud ja lähen alasti siit jälle ära. Jehoowa on annud, Jehoowa on wõtnud, Jehoowa nimi olgu kiidetud!"

4. **Uus pealekaebamine.** Kui Jumala lapsed jälle Jehoowa ette tuliwad ja saadan ka nende sekka tuli, ütles Jehoowa tema vastu: „Waata, Hiob peab weel finni oma täiest wagadusest!" Saadan wastas: „Rõik, mis mehel on, annab ta oma hinge eest. Aga pista oma käsi tema luu ja liha külge, katfu, kas ta sind siis maha ei jäta." Siis ütles Jehoowa: „Hiob olgu sinu käes! Aga jäta tema hing rahule!" Siis läks saadan wälja Jehoowa pale eest.

5. **Hiob paiseid täis.** Ja saadan löi Hiobit kurja paijetega jalatallast pealaeni. Ja Hiobi naene ütles: „Kas sa weel oma wagadusest finni pead? Et wannu Jumal ära ja sure!" Hiob wastas: „Kas peame meie üffi head Jumala läest vastu wõtma ja ei ka mitte kurja?" Rõiges selles ei teinud Hiob mitte pattu.

6. **Kolm sõpra waidlewad Hiibiga.** Kui sõbrad Hiibi õnnetuselt kuulda jaiwad, tuliwad nad teda trööstima. Nad nutsiwad ja istusiwad temaga seitse päewa ja ei suutnud sõna lausuda, sest nad nägiwad, et ta walu väga suur oli. Nende waikimine tegi Hiibi kärstutuks ja ta wandus ära oma sündimispäewa. Siis hakkasiwad sõbrad teda noomima ja katsusiwad talle Jumala karistust ära seletada. Aga nad ei saanud sellega korda. Nad nimetasiwad teda salalikuks, ülekohtuseks ja hõelaks, sest ega Jumal muidu nii rasket karistust tema peale poleks pannud. See wale ja ülekohtune pealekaebamine ärritas Hiibit, ta kostis enese eest, hooples oma õigusega ja tahtis Jumalaga waielda.

7. **Neljas sõber.** Sellepeale tõusis neljas sõber üles ja tahtis targem olla kui teised. Ta rääkis waljusti Hiibiga ja kiinitas: „**Jumal karistab, et inimene kurja töö ära saadaks, et ta inimese kõrtuse ära wõtaks.**“ Ka sõbrade wastu süttis ta wiha põlema, et nad Hiibile õiget wastust ei saanud ja siiski teda hukka mõistsiwad.

8. **Jumal halastab Hiibi peale.** Wiimaks hakkas Jehoowa ise kange tuule sees Hiibi wastu rääkima: „**Kus olid sina, kui mina maailma rajasin? kui hommiiku tähed hõiskasiwad? Kas sa peaksid mind hõelaks mõistma, et sina wõiksid õige olla?**“

Hiib ütles: **Ma olen rääkinud, mis ma ei mõista, sellepärast kahetsen ma tuhas ja põrmus.**“

Siis pööris Jehoowa Hiibi wangipõlwe, tegi ta terweks ja tasus kõik, mis Hiibil olnud, kahe wõrra, ja õnnistas Hiibi wiimast põlwe enam kui esimest. Temale sündisiwad jälle 7 poega ja 3 tütar ja ta elas wanaks ja suri elatanud elus.

Psm.: Cebr. 12, 6. Keda Isand armastab, sellele annab tema hirmu.

Katek.: 6. palwe.

U. 2.: 497, 1. Kui rist on ränk, siis taewas lähem, Kel rist, sel Jumal ligi ka. Sul lihalust on taewast kallim, Kui oled ilma ristita; Sind tuleb õndsaks arvata, Kui risti koormat kannad ja.

III. Mooses. Jisraeli rahwalugu algab.

28. Moosese sündimine.

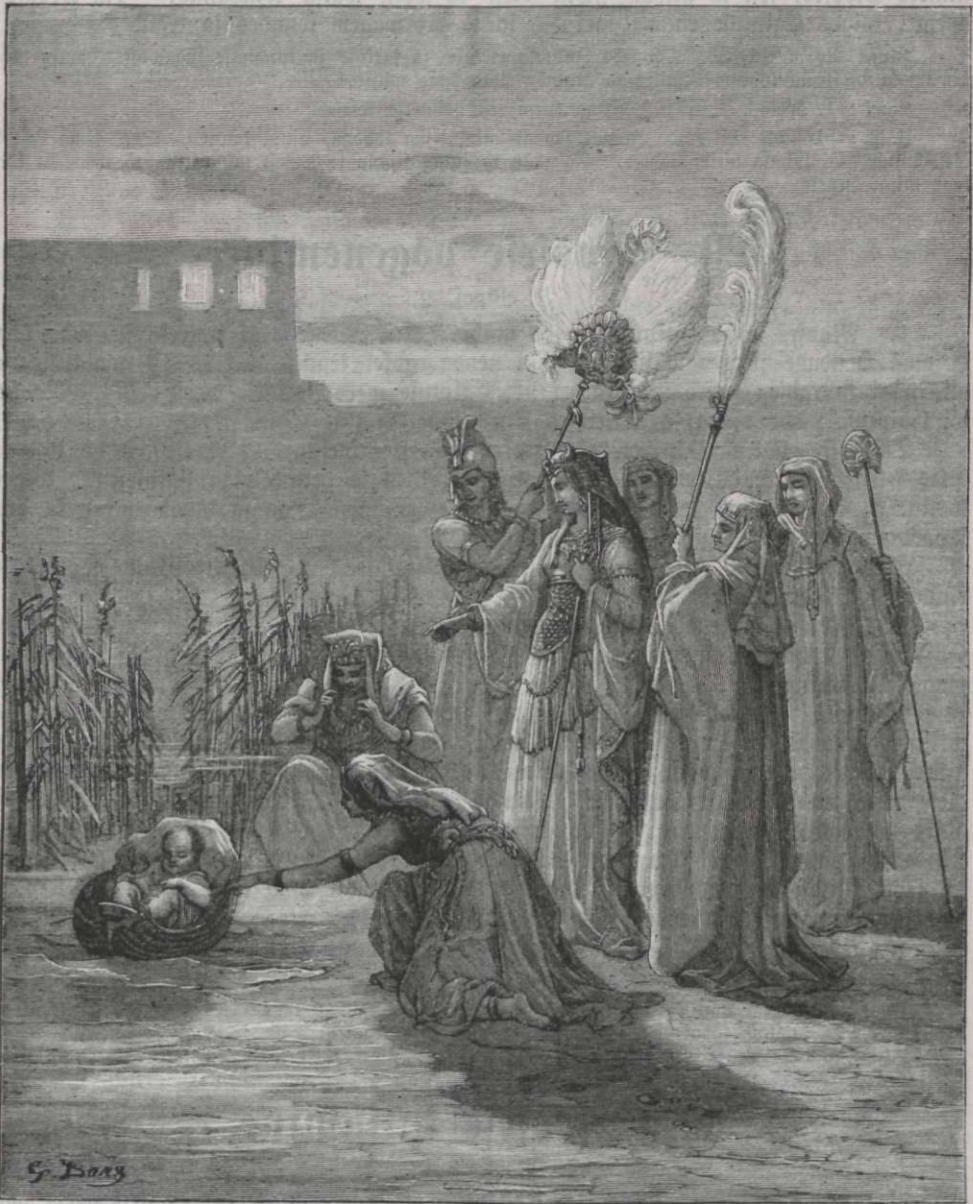
2. Moos. 1 ja 2. (1500 a. e. Kr.) I. järk.

1. **Jisraeli rahwa tibe põli Egiptusemaal.** Mitu sada aastat pärast Joosepiti walitses Egiptusemaal üle üks wali kuningas. Jisraeli lapsi oli kõik maa täis. Siis ütles kuningas: „**Waata, Jisraeli rahwast on enam kui meid, püüdkem neid kawalusega wähenkada!**“ Siis paniwad nemad sundijad nende üle neid raske teoga waewama telliskiwide kallal ja wäljal. Aga mida enam neid waewati, seda enam neid sai.

Siis andis Waarao oma rahwale käsu: „**Kõik pöglapõed, mis Jisraeli rahwale sünniwad, peate teie jõkke wiskama ja kõik tütarlapsed elusse jätmal!**“

2. **Üks ema peidab lapse ära.** Sel ajal sündis ühele Jisraeli mehele, Amram nimi, ja tema naesele Johebetile poeg ja see oli väga ilus laps. Wanemate süda ei kannud oma lapsukest wette wiskata, sellepärast hoidis ema teda kolm kuud warjul. Aga kui ta enam ei suutnud oma last eest ära peita, siis wõttis ema laefa pilliroost ja tõrmas teda mäewaiguga ja pigiga, nii et ta wett läbi ei lastnud. Siis pani ta lapse laekasse ja laeka Niiluse jõkke kõrkjate sisse. Raibale jäi lapse õde **Mirjam** eemalt waatama, mis temale saaks sündima.

3. **Waarao tütar leiab lapse.** Ja waata, Waarao tütar tuli jõe ääre ennaft pesema. Ta nägi laegast ja lastis ta enese juure tuua. Kuninga tütar wõttis laeka lahsti ja waata, ilus lapsukene oli sees ja nuttis. Siis ütles Waarao tütar: „**See on üks Jisraeli rahwa laps!**“ Ja kuninga tütar heitis armu lapsukese peale. (Waata pilt!)

Waarao tütar leiab Moosese.

Siis astus õde Mirjam ligi ja ütles: „Kas ma pean minema ja ühe imetaja naese kutsuma Iisraeli naeste seas, et ta last imetab?“ Waarao tütar ütles: „Mine!“ Siis kutsus neitit lapse ema. Waarao tütar ütles temale: „Wõta see laps ja imeta teda mulle, ma tahan sulle palka anda.“ Ema võttis lapse.

4. **Waarao tütar võtab lapse oma juure.** Kui laps üles kaswis ja poisikefeks sai, siis wiis ema ta Waarao tütrele ja ta sai temale pojaks. Ta pani temale

nimeks Mooses, sest ta ütles: „Ma olen ta weest wälja tõmbanud!“ Ja Mooset õpetati kõiges Egiptuse rahwa tarkuses ja ta oli wägew sõnades ja tegudes.

Psm.: Room. 11, 33. Oh seda Jumala rikkuse ja tarkuse ja tundmise sügawust. Kuis ära arwamata on tema kohtumõistmised ja äramõistmata tema wiisid.

Katek.: 1. õpetus. „Kõige häda ja kurja eest hoiab ja kaitseb.“

U. 2.: 516, 5. Nii kuida Jumal saadab mind, ma loodan, ufun, kannan, Sest tema aitab tõest mind, Ei lahuta meid saadan: Ma jään ta juure kindlaste, Sest mina tean tõeste, Et kõik saab minu õnneks.

29. Moosese põgenemine.

2. Moos. 2.

I. jart.

1. Mooses lööb Egiptuse mehe maha. Kui Mooses oli suureks saanud, käis ta oma wendade juures wäljas ja nägi nende rasket tegu. Kui ta 40 aastat wana oli, nägi ta rahwa juure minnes, et üks Egiptuse mees Jisraeli meest peffis. Mooses lõi Egiptuse mehe maha ja mattis ta liiwa sisse.

Teisel päewal nägi ta, et üks Jisraeli meest taplesiwad. Mooses astus ligi ja ütles sellele, kes oma ligimesele liiga tegi: „Miks sa peffad oma ligimest?“ Mees kostis: „Kes on sind kohtumõistjaks meie üle pannud? Kas sa tahad mind ka ära tappa, nagu sa eile Egiptuse mehe ära tapfid?“

Siis ehmatas Mooses ära, sest ta nägi, et see asi oli awalikuks saanud ja hüüdis: „Tõesti, see asi on ilmunud!“

2. Mooses põgeneb Miidjanimaale. Kui Baarao seda lugu kuulis, tahtis ta Mooset lasta ära surmata. Aga Mooses põgenes. Ta läks ja jäi Miidjanimaale ühe kaewu ligi.

Miidjani preestril oli seitse tütar. Need tuliwad kaewust wett wõtma ja täitfiwad rennid, et oma isa lambaid joota. Aga karjased ajasiwad nad ära. Siis aitas Mooses neid ja jootis nende lambaid. Kui nad koju tuliwad, küsis isa: „Kuidas olete täna nõnda wara jõudnud?“ Nemad ütlesiwad: „Üks Egiptuse mees oli meil abiks ja jootis lambad ära.“ Isa küsis tütarde käest: „Kus ta siis on? Miks teie selle mehe sinna jätsite? Kutsuge ta leiba wõtma!“ Nad kutsusiwad tema. Ja Mooses jäi selle Miidjani preestri juure elama. Preester andis oma tütre temale naefeks ja neil sündis pärast üks poega.

Psm.: Jaf. 1, 20. Inimese wiha ei tee mitte, mis Jumala ees õige on.

Katek.: 5. käsk.

U. 2.: 493, 1. Kõik sündku ikka nõnda mull', Kui Jumal tahab taewast, Ta tahtmine on õige küll, Ta peastab kõigest waewast. Kui ufume ja loodame Siin tema peale kindlast, Siis awitab ja kinnitab, Ei karista meid liiast.

30. Moosese kutsumine.

2. Moos. 3 ja 4.

I. jart.

1. Jumalal on peastmise nõu. Ühel päewal oli Mooses karjaga Dorebi mäe ligidal. Seal nägi ta: kibuwitsa pöösas põles tules, aga ometi ei põlenud ta mitte ära. Mooses läks ligemale waatama, mis imelugu see on. Aga Jumal hüüdis tema wastu kibuwitsa pöösast: „Mooses, Mooses! Ära tule siia ligi, wõta kingad jalast ära, sest see paik, kus peal sa seisad, on püha maa. Mina olen Jehoowa, Abrahami, Jisaki ja Jaakobi Jumal.“ Mooses kattis oma filmad kinni. Jumal ütles veel: „Küll ma olen oma rahwa wiletsust näinud ja olen maha tulnud neid ära peastma ja neid Kanaanimaale wiima, mis piima ja mett jookseb. Tule nüüd, ma tahan sind Baarao juure läkitada, et sa Jisraeli Egiptusest wälja wiid!“

2. **Mooses tõrgub Egiptusesse minna.** Mooses ütles Jumala vastu: „Kes mina olen, et ma pean Waarao juure minema?“ Jehoowa ütles: „Mina tahan sinuga olla!“

Siis kostis Mooses Jumalale: „Mis siis, kui Jisraeli lapsed ei taha mind uskuda? Kui nad ütlevad: Jehoowa ei ole ennast sulle mitte näidanud?“ Jehoowa ütles: „Viska kepp, mis sinu käes on, maha!“ Mooses viskas kepi maha. Ja kepp sai maoks ja Mooses põgenes tema eest. Aga Jehoowa ütles: „Hakka tema sabasse finni!“ Mooses hakkas sabasse finni ja ta sai jälle kepiks tema peos.

See ütles Jehoowa temale: „Pista käsi põue!“ Ja käsi sai pidalitõbiseks kui lumi. Ja Jehoowa ütles: „Vane oma käsi jälle põue!“ Ja waata, ta sai puhtaks nagu muu liha.

Uuesti ütles Jehoowa: „Kui nemad ka neid kahte imetähte ei usu, siis võta Niiluse jõest wett ja wala kuiwa maa peale. See peab wereks saama.“

Mooses ütles: „Mina ei ole kunagi sõnaks mees olnud, sest mul on kange suu ja kange keel.“ Jehoowa ütles: „Kes on inimesele suu teinud? Eks mina, Jehoowa! Nüüd mine! Mina tahan sinu suuga olla ja sind õpetada, mis ja pead rääkima!“

Mooses ütles: „Ma palun, Issand, läkita sõnumid, kellega ja tahad!“ Siis süttis Jehoowa wiha põlema ja ta ütles: „Kas pole Aaron sinu wend, kes hästi räägib? Tema peab sulle wastu tulema ja sinu asemel rahwa wastu rääkima.“

3. **Mooses annab ennast alla.** Nüüd läks Mooses minema, jättis oma äia Jumalaga, võttis naese ja lapsed kaasa ja ruttas Egiptusemaale.

Siis ütles Jehoowa Aaronile: „Mine Moosesele wastu kõrbe!“ Siis läks Aaron ja sai Mooseselega kokku ja Mooses rääkis temale kõik, mis Jehoowa temale oli ütelnud.

Siis läksiwad nemad Egiptusemaale, kogusiwad kõik Jisraeli rahwa wanemad kokku ja Aaron rääkis neile kõik Jehoowa sõnad ära ja Mooses tegi imetähti rahwa ees. Ja rahwas uskus, et Jehoowa nende wiletsust oli näinud ja kummardas ja heitis filmili maha.

Pm.: Room. 8, 31. Kui Jumal meie poolt on, kes võidb siis meie wastu panna.

Katef.: 3. õpetus.

U. L.: 458, 5. Kui teil on raske, käin ma eel, ja teie kõrwas seisän; Ma murren teed ja wõitlen weel. Ja teie krooni hoian. Laiß sulane, kes seisma jääb, kui tema isand sõtta läeb.

31. Mooses Waarao ees.

2. Moos. 5—10.

1. **Waarao paneb raskemat orjust peale.** Pärast läksiwad Mooses ja Aaron Waarao juure ja ütlesiwad: „Nõnda ütleb Jehoowa: Lase mu rahwas minna, et nad mulle püha peawad kõrbes!“ Waarao wastas: „Kes on Jehoowa, et mina tema sõna pean kuulma? Ei ma tunne Jehoowat ega lase Jisraeli minna! Minge oma töö kallale!“

Ja sundijatele andis tema käsu, et nemad rahwast weel enam pidiwad waewama, ja ütles: „Waadake, et neil tegemist on, et neil aega ei ole walekõnesib tähele panna!“ Siis ütlesiwad sundijad rahwale: „Õlgi teile enam ei anta telliskirwa teha. Minge ise, wõtke õlgi, kust leiäte! Aga teost ei pea midagi wähemaks jääma.“

Siis läks rahwas laiali kõrsi koguma. Aga sundijad ajasiwad peale ja ütlesiwad: „Tehke täis oma igapäewane osa!“

2. **Mooses ja Aaron teewad imetähti Waarao ees.** Jisraeli lapsed hakkasiwad nüüd väga nurisema ja kaebasiwad sundijate peale Waarao ees. Aga Waarao ütles: „Teie olete laisjad! Minge, tehke oma tegu! Telliskirwide aru olgu täis!“

Waarao juurest tulles ütlesivad nad Moosesele ja Aronile: „Jehooma mõistku õigust, et teie meid pahaks olete teinud Waarao meelest ja mõega nende kätte olete annud meid ära tappa!”

Mooses õhtas sellepärast Jehooma poole ja läks Jehooma kätse peale Waarao ette. Ja Aron wistas kepi Waarao ette ja see sai maoks. Aga Egiptuse kunstimehed tegiwad sedasama oma filmamoondamisega. Aga Aroni kepp neelas nende kepid ära. Nii jäi Waarao süda kangeks ja ei wõtnud Jehooma käsku kuulda.

3. **Suured nuhtlused.** Siis saatis Jehooma üksteise järele rasked nuhtlused Egiptusemaa peale. Niiluse jõe wesi sai werekse, konnad kippusiwad igale poole; siis sigisiwad põrmust täid, kõiksugu mardikate parwed, katk ja kurjad paisjed waewasiwad inimesi, raske rahe ja rohutirtsud häwitasiwad wiljad wäljal ära; wiimaks kattis pilkane pimedus kolm päewa Egiptusemaad. Aga Waarao süda löi ikka jälle kõwaks ja ta ei lastnud rahwast mitte minna.

Psm.: Room. 11, 22. Sellepärast waata Jumala heldust ja hirmu; hirmu nende wastu, kes on langenud, aga heldust sinu wastu, kui ja jääd helduse siise.

Katef.: 7. palwe.

U. 2.: 369, 3. Kui oleks ilm täis kuradid, Kes tahaksid meid neelda, Ei karda meie kedagi, Eks Jumal wõi neid keelba? Maailma würstil weel Küll tige wiha meel, Ei fiisti wõimust tal, sest ta on kohtu all. Üks sõna rõhub teda.

32. Iisrael peaseb Egiptusest.

2. Moos. 12.

I. järk.

1. **Paasapüha seadmine.** Jehooma ütles Moosese ja Aroni wastu: „Wõtku iga perewanem üks aastane wigata tall, tapku ja wõidku tema werega kaks piitjalga ja ukse pealispuud. Wiha küpetage ja sööge hapnemata leiwaga dösel. Wöö olgu teil wööl, kingad jalas ja kepp käes. Ja teie peate rutuga sööma. Sest ma tahan sel ööl Egiptusemaa läbi käia ja kõik esimese soo inimeste ja weiste seas maha lüüa. Weri aga peab täheks olema kodade külles, et ma teist mööda lähen. Seda päewa peate teie Issandale pühitsema, teie ja teie lapsed; ja kui teie sinna maale saate, mis Issand teile tahab anda, ja kui teie lapsed teie käest küsiwad: Mis teenistus see on? siis peate teie ütlemä: **See on paasapühik Jehoowale!**”

2. **Hirmuöö.** Iisraeli lapsed tegiwad nõnda, kui Jehooma oli käskinud. Kesköö ajal löi Jehooma maha kõik Egiptuse esimesed poeglapsed, Waarao esimese poja kui ka wangi esimese poja ja loomadel niisamati. Siis oli kisenamine suur Egiptusemaal. Ei olnud mitte ühte ainust koda, kus surnut sees ei olnud. Waarao kutsus weel ööfi Moosese ja Aroni ja ütles: „Mine mu rahwa seast ära!” Ja Egiptuse rahwas andis neile kulda ja hõbedat, et nad rutemalt läheksiwad, sest neil oli hirm: „Meie sureme kõik!”

3. **Minet.** Nõnda läksiwad Iisraeli lapsed wälja, ligi 600,000 meesterahwast, peale selle naesed ja lapsed. Nad wõtsiwad ka oma karjad kaasa ja lahkusiwad nüüd Egiptusemaalt, kus nad 430 aastat oliwad elanud. Jehooma käis nende eel päewa ajal pilwejambas ja dö ajal tulejambas. Mooses wõttis ka Joosepi luud kaasa, nii kui Joosep oli käskinud.

Psm.: Jees. 59, 1. Jehooma käsi ei ole lühikestks läinud, et ta ei jõuaks ära peasta; ja tema tõrw ei ole raskets jaanud, et ta ei jõuaks kuulda.

Katef.: 3. palwe.

U. 2.: 369, 2. Ei aita meie nõu ja töö, See on küll pea lõpud. Üks mees on wõitlemisele Meil! Sfaat appi tulnud. Kas tunned seda meest? Ta nimi: Jeesus Krist! See Issand juurest wäest, See ainus Jumal tõest, Wõit talle peab jääma!

33. Baarao saab surma.

2. Moos. 14 ja 15.

II. jätk.

1. **Jisraeli lapsed juures kitsituses.** Kui Baaraole teada anti, et Jisraeli rahvas oli põgenenud, hakkas ta kahetsema, et ta nad oli lastnud ära minna. Ta kogus sõjaväe, ajas neid taga ja sai nad kätte, kui nad **Punase mere** ääres leeris olivad.

Kui Jisraeli rahvas Egiptuse sõjaväge nägi, kartis ta väga, kisas Jechooma poole ja ütles Moosesele: „Kas Egiptuses haudu ei olnud meie tarvis! Eks meie oleks võinud parem Egiptuses tegu teha kui siia kõrbe ära surra?“ Aga Mooses vastas: „Arge kartke! Waadake aga Jechooma ärapeafimist: **Jechooma ise södib teie eest ja teie peate wait seisma!**“

2. **Jisrael peaseb, Baarao saab surma.** Siis astus Jumala ingel, kes Jisraeli leeri ees käis, nende taha ja pilvesammas seisis nüüd Jisraeli ja Egiptuse leeri wahel, Egiptuse rahwal oli pime, aga Jisraeli rahwal oli walge. Teine ei saanud teise ligi kõige öö. Aga Jumal ütles Moosesele: „Siruta oma käsi mere poole ja löö kepiga!“ Mooses sirutas käe mere poole, wesi lõhkes ja oli kahel pool müürits, aga kestel kuiv tee. Seda teed mööda läks Jisraeli rahvas kuiwa peal kest merest läbi. Siis ajasiwad Egiptuse sõjaväed neid taga, kunni nad kest merd jõudsiwad.

Aga siis sirutas Mooses Jumala käsu peale teist korda oma käe wälja mere poole ja löi kepiga. Ja kohe hakkas wesi kahelt poolt kokku woolama Egiptuse sõjaväe

Baarao saab surma.

peale ja kattis wanfrid ja mehed, Waarao ja tema rüütlid, nii et neist üksainuski elusse ei jäänud. (Waata pilt!)

3. **Jisraeli laste kiituse laul.** Jisraeli rahwas nägi nende furnukehasid mere ääres ja kartis Jehoomat. Aga Mooses, Aron, Mirjam ja Jisraeli lapsed laulsiwad Jumalale kiituse laulu: „Laulge Jehoomale, sest ta on wäga kõrgeks saanud. Hobused ja nende rüütlid on ta meresse heitnud.“

Psm.: Laul 90, 2. Jsfand, sa oled meie eluasemeks olnud põlwest põlweni. Enne kui mäed sündisiwad ja kui maa ja maailm loodi, oled sina, Sumal, igaweseft ajast igawesti.

Katef.: 1. õpetus. „Selle eest on minu kohus teda kiita, tänada, teenida ja tema sõna kuulda.“

U. 2.: 48, 1. Wõta nüüd Jsfandat, wägewat kuningat kiita, Oh minu hingeke, ära sa aega nüüd wiida! Rõõmuks, meel, Hõifates laula, mu keel! Randleid ja pafunad hüüdku!

34. Teekond Siinai mäele.

2. Moos. 15—17.

II. järk.

1. **Maara.** Punase mere äärest edasi minnes Siinai poole käisiwad Jisraeli lapsed kolm päewa kõrbes ja ei leidnud mitte wett. Maaras leidsiwad nad hallika, aga selle wesi oli wiha. Rahwas nurises Moosese wastu ja ütles: „Mis peame jooma?“ Mooses hüüdis Jsfanda poole ja ta näitas temale puu; selle heitis Mooses wette ja wesi sai magedaks.

2. **Manna.** Kõrbes edasi rännates tuli neil toidu puudus kätte. Nad nurisesiwad jälle Moosese wastu ja ütlesiwad: „Oh et oleksime Egiptusesse ära furnud, kus meie lihapottide juures istusime!“

Siis ütles Jehooma Moosese wastu: „Ütle Jisraeli lastele: Öhtu peate teie liha sööma ja hommiku peate teie leiba saama ja teie peate tundma, et mina olen Jehooma, teie Sumal!“

Öhtu tuliwad linnud (**wutid**) ja katsiwad leeri ja hommikul oli kõrbes midagi peenikest ümmargust kui hall maas. Jisraeli lapsed ütlesiwad: „See on manna.“

Nad korjasiwad seda sest ajast iga hommiku päewa jaoks. Aga kuwendal päewal korjasiwad nemad kahe päewa jaoks, sest seitsmendal ehk hingamisepäewal ei olnud wäljal manna leida.

Aga Mooses ütles: „See on see leib, mis teile Jehooma on annud.“

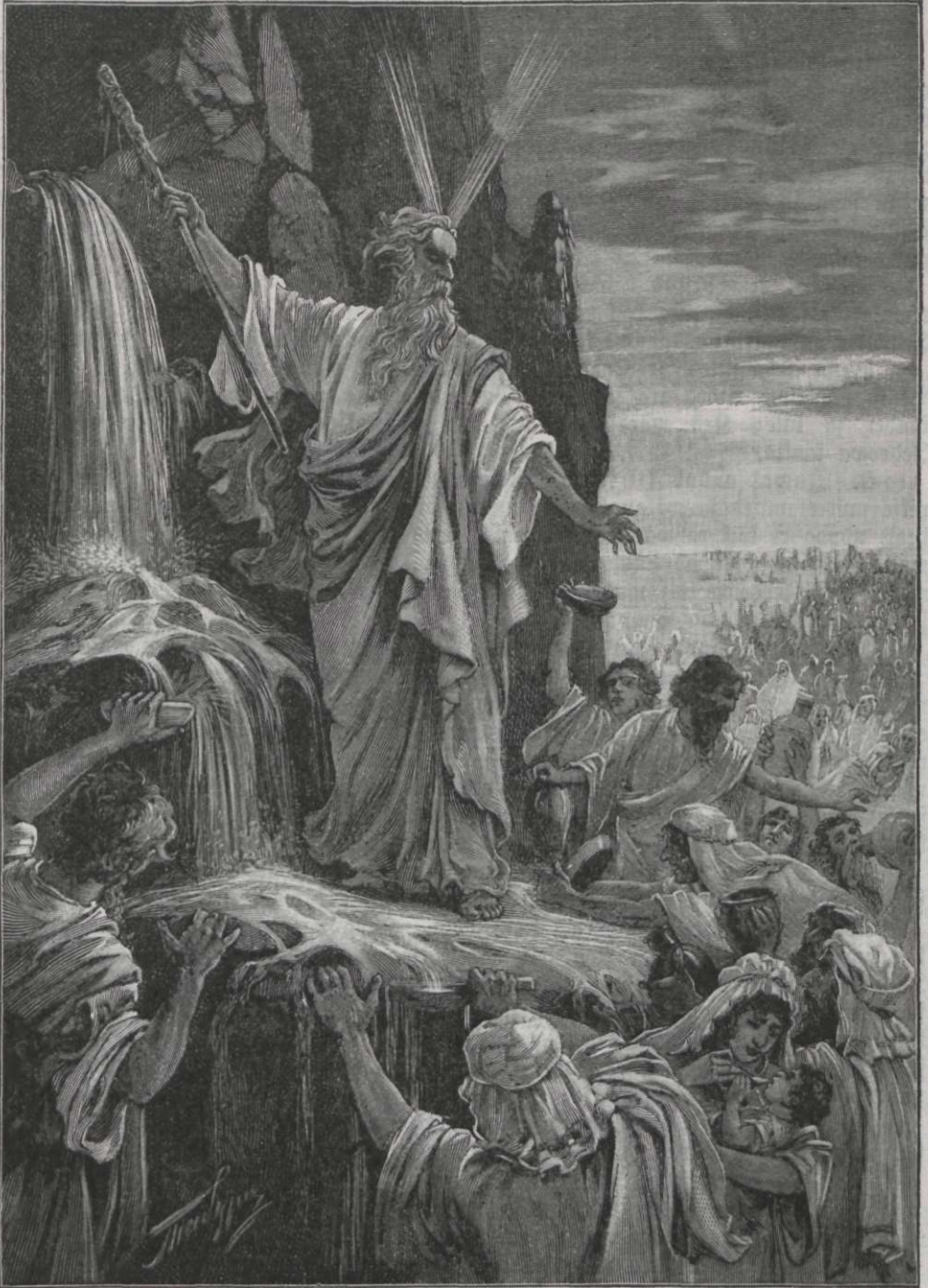
3. **Kalju annab wett.** Edasi käies jõudiswad Jisraeli lapsed jälle ühte kõrbe paika, kus neil wett saadawal ei olnud. Rahwas nurises Moosese wastu: „Sa suretad meid, meie lapsed ja meie lojused ära.“ Siis hüüdis Mooses Jehoomat appi ja Jehooma ütles: „Wõta oma kepp ja löö wastu kalju, siis peab sest wesi wälja tulema, et rahwas juua saab.“ Mooses tegi nõnda ja rahwas sai wett. (Waata pilt!)

4. **Amalek.** Siis tuliwad Amalekid sõdima Jisraeli wastu ja Mooses saatis Joosua walituid meestega neile wastu. Aga Mooses ja Aron ja Uur läksiwad üles mäe otsa, ja kui Mooses omad käed üles tõstis Jehoomat paluma, sai Jisrael wõimust, aga kui ta omad käed maha laskis, wõitis Amalek. Aron ja Uur toetasiwad Moosese käsi, kui need wäsisiwad ja Amalek sai täiesti löödud.

Psm.: Matt. 6, 31, 32. Sellepärast ei pea teie mitte mures olema ja ütles: „Mis peame meie sööma? Ehk mis peame meie jooma? Ehk miska peame meie ennaft katma? Sest kõike seda nõuawad paganad taga. Aga teie taewane Isa teab, et teile seda kõik arwis läheb.“

Katef.: 4. palwe.

U. 2.: 508, 4. Rõik wõid ja, Jsfand, teha. Sest sul on rohke nõu; Su töö on hästi näha, Su wiis on selge au. Kes juudab wastu panna, Kui oma lastele Rõik abi tahad anda Siin hädas rohkesti.

Kalju annab mett.

35. Jumal annab kümme käsku.

2. Moos. 19, 20 ja 24.

I. järf.

1. **Walmistamine käsundmise wastu.** Kui Jisraeli rahwas ju kolm kuud oli kõrbe teed käinud, siis jõudis ta Siinai mäe juure ja oli seal leeris. Mooses läks üles mäe otja ja Jehoowa ütles temale: „Nõnda pead sa Jisraeli lastele kuulutama: „Teie olete näinud, mis mina Egiptuse rahwale olen teinud, kuidas ma teid kotta tiibade peal olen kannud ja teid enese juure olen toonud: Kui teie kuulda wõtate minu sõna ja peate minu Seadust, siis peate teie minu oma olema kõige rahwa seas, sest kõik maailm on minu päralt. Ja teie peate preestrite kuningriit ja püha rahwas olema.“

Mooses tuli, kutsus rahwa wanemad ja rääkis neile kõik sõnad, mis Jehoowa temale oli käskinud. Ja kõik rahwas wastasivad ühtlasi ja ütlesivad: „Kõik, mis Jehoowa on rääkinud, tahame teha!“ Ja Mooses wiis rahwa sõnad jälle Jehoowa ette.

Pärast seda ütles Jehoowa Moosesele: „Mine, pühitse rahwast täna ja homme! Pesku nad oma riided ära ja olgu walmis kolmanda päewa wastu. Tee piir mäe ümber ja ütle: Kes mäesse puudub, see pannakse surma!“ Mooses tegi, mis Jehoowa käskis.

2. **Jumal annab 10 käsku.** Kolmandal päewal, kui hommit tuli, siis olivad pikse müristamised ja wälgu löömisjed, paks pilw oli mäe peal ja wäga kange pafuna heal, nõnda et kõik rahwas wärises, mis leeris oli. Siis wiis Mooses rahwa leerist wälja ja nemad jäiwad sinna mäe alla seisma. Kõik Siinai mägi suitses ja wärises wäga, sest Jehoowa tuli maha tule sees, ja pafuna heal käis ja sai ifka kangemaks ja Jumal rääkis need sõnad:

Mina olen Issand, sinu Jumal, kes su Egiptusemaalt, orjusekojast on wälja toonud.

I. **Sul ei pea mitte teifi jumalaid olema minu kõrwas.** Sina ei pea enesele mitte tegema ei nikerdatud kaju ega mingisugust nägu, ei sest, mis taewas ülewal, ega sest, mis all maa peal, ega sest, mis wees maa all on. Sina ei pea nende ette mitte kummardama ega neid teenima. — Sest mina Issand, sinu Jumal, olen püha wihaga Jumal, kes wanemate patud nuhtleb laste kätte kolmandast ja neljandast põlwest saadit nende kätte, kes mind wihtawad; aga neile, kes mind armastawad ja minu käsud peawad, teen mina head tuhandest põlwest saadit.

II. **Sina ei pea Issanda oma Jumala nime mitte ilma asjata suhu wõtma, sest Issand ei jäta seda nuhtlemata, kes tema nime kurjasti pruugib.**

III. **Sina pead pühapäewa pühitsema.** Kuus päewa pead sa tööd tegema ja kõik oma tegemist tegema. Aga seitsemes päew on hingamisepäew Jehoowale, sinu Jumalale, siis ei pea sa ühtegi tegemist tegema, ei sina, ei su poeg ega su tütar, ei su sulane ega su ümmardaja, ei su lojus ega su wõeras, kes su wärawais on. Sest kuue päewaga on Jehoowa taewa ja maa ja mere teinud, ja kõik, mis nende sees on, ja ta hingas seitsemendal päewal, sellepärast õnnistas Jehoowa hingamisepäewa ja pühitfes teda.

IV. **Sina pead oma isa ja oma ema auustama, et sinu läsi hästi läib ja sina laua elad maa peal.**

V. **Sina ei pea mitte tapma.**

VI. **Sina ei pea mitte abielu rikkuma.**

VII. **Sina ei pea mitte warastama.**

VIII. **Sina ei pea mitte ülekohut tunnistama oma ligimese wastu.**

IX. **Sina ei pea mitte himustama oma ligimese toda.**

X. **Sina ei pea mitte himustama oma ligimese naist, sulast, ümmardajat weisid ega muud, mis tema päralt on.**

3. **Rahvas töötab Jumala kästu täita.** Kui rahvas nägi tuleleekisid ja mäe suitswat ja kuulis pikke müristamist ja päsuna healt, wärises ta. Ta jäi eemale seisma ja ütles Moosesele: „Käägi sina meiega ja meie tahame kuulda! Argu rääkigu Jumal meiega, et meie ära ei sure.“ Ja Mooses läks mäele.

Tagasi tulles jutustas Mooses rahwale kõik Jehooma sõnad ja rahvas ütles: „Kõigi sõnade järele, mis Jehooma on rääkinud, tahame meie teha.“ Siis ehitas Mooses altari ja ohwerdas tänuohwrit Jehoomale. Ja Mooses riputas ohwriwerd altari ja rahwa peale ja ütles: „Waata, see on seaduse veri, mis Jehooma on teiega teinud!“

Siis kutsus Jehooma Moosese jälle mäele ja ta läks ja jäi sinna 40 päewa ja 40 ööd. Seal sai Mooses kõik muud käsud ja kohtuseadused, mis ta Jisraeli lastele pidi õpetama. Wiimati andis Jehooma Moosesele kaks kimilauda, sinna olivad kümme käsku peale kirjutatud.

1. pjm.: Room. 8, 14. Kii mitu kui Jumala Waimu läbi juhataatse, need on Jumala lapsed.

2. pjm.: Raal. 3, 24. Käst on meie juhataja olnud Kristuse juure.

Katef.: Mis ütles nüüd Jumal kõigist neitsinastist käskudest?

U. 2.: 453, 1. Loo puhas süda minule; Patt aja minust kaugele. Ja keela teba wägewast Mu südamesse ajumast.

36. Püha koda ja pühad ajad.

2., 3. ja 4. Moosese raam.

Eisa.

1. **Püha koda.** Jehooma ütles Moosese wastu: „Käägi Jisraeli lastele, et nad mulle püha koda teewad.“ Mooses ütles rahwa wastu: „Andke Jisrandale kulda, hõbedat, wase, siidi ja kallid kiwa!“ Ja rahvas tõi seda hea meelega ja rohkesti, et Mooses ütles: „Nüüd on küll!“ Siis ehitatiwad ehitajad püha koda laudadest, mis rohkesti kullatud, ja Mooses pani sellele nahtkate peale ja nimetas teba **koguduse-telgiks**. Telgil oli kaks poolt: **kõige püham pait** ja **püha pait**, mõlema poole wahel rippus **wahetekk**. Telgi ümber oli **õu**. Kõige pühamas paigas oli kullaga karratud **seaduselaegas**. Laeka sees hoiti kiwist seaduselauad, kuldtruus mannaga ja Aaroni kepp, mis oli õitsnud. Laeka peal oli **lepitamiskaas** ja selle peal kaks tiibadega keerubit. Kõige pühamasje paika läks ülempreester üks kord aastas. Pühas paigas oli seitsmeharuga küündlajalg, laud ettepanemise leibadega ja kuldne **suitsetamiskaltar**. Pühaspaugas käiswad preestrid ohwerdamas ja palweid pidamas. Iga muu hing rahwa seas, kes püha paiga ligi tuli, pidi surema. Õu oli rahwa tarwis. Seal seisis **põletamiskohwri altar** ja **wesemise riistad**.

2. **Teenistus pühas kodus.** Leewi suguharu peale pani Jumal püha koda teenistuse. Aaron ja tema järeltulijad pidiwad **preestrid** olema. Ka **ülempreester** waliti tema soost. Ohwerdamine oli preestrite eesõigus. Ohwrid oliwad mitmesugused: **Patu-** ehk **süüohwrid**, **põletamiskohwrid**, **tänuohwrid** ja **roaohwrid**.

3. **Pühad ajad.** Jisraeli rahwa pühad oliwad: peale nädala hingamisepäewa ehk **sabbati**:

1) **Paasapüha**, Egiptusest peasemise mälestuseks.

2) **Kelipühi**, (nädalate püha) kewadine ehk esimene lõikusepüha, 50 päewa pärast paasapüha; teba pühitseti ka käsuaandmise mälestuseks.

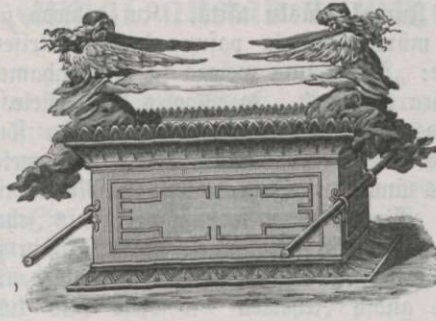
3) **Sehtmajade püha**, teine lõikusepüha aasta lõpetusel.

4) **Aralepitamise püha**, suur üleüldine paastu- ja palwepäew.

4. **Puhtad ja roojased elajad.** Jisraeli rahwale anti ka kindlad seadused toiduse kohta. Maaelajast nõisiwad nad niisugusid süüa, kes mäletseiwad ja kellel kaks sõrga, weeloomade hulgast kõiki, kellel oimud ja soomused. Ristjad linnud ja põrnikad pidiwad nende meelest läilad olema. Were söömine oli kõwasti keelatud. Sakati siis loomi puhtaks ja roojasteks lugema, nii ka inimesi nende söömise järele puhtaks ja roojasteks.

Suitsutamisealtar.

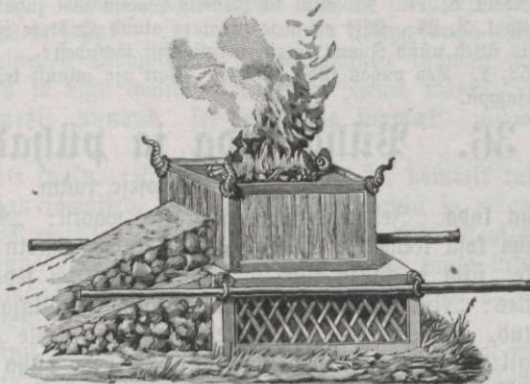
Seaduselaegas.

Pesemise riist.

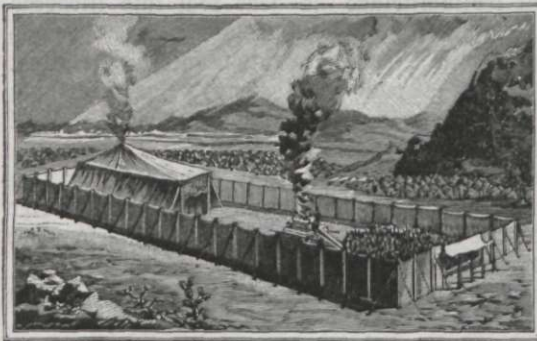
Ettepanemise leibade laud.

Põletamiseohvri altar.

Küündlajalg.

Rogudusetelk ja õu.

Ülempreester ja preester.

Rogudusetelk.

37. Kuldwafikas.

2. Moos. 32.

II. järk.

1. **Jisraeli lapsed hakkawad ebajumalat teenima.** Kui Mooses mäe otsa kauemaks jäi, unustasivad Jisraeli lapsed ära, mis nad Jehoowale olivad töotanud, ja langesiwad patu sisse. Nemad tuliwad Aroni juure ja ütlesiwad: „Tee meile jumalad, kes meie eel käiwad! Sest meie ei tea mitte, mis Moosejesele on juhtunud.“ Aaron ütles neile: „Kiskuge ära kuldehted, mis teie naeste, teie poegade ja teie tütarde kõrwas on ja tooge mu kätte!“ Nemad töiwad ja Aaron tegi kuldwafika.

Kui rahwas wafikat nägi, hüüdis ta: „Need on su jumalad, Jisrael, kes su Egiptufemaalt siia üles toonud!“ Aaron ehitas altari ja kuulutas: „Homme on püha Jehoowale!“ Teisel päewal tõusiwad nemad wara üles, ohwerdasiwad ohwrid, istusiwad maha jõe ääres ja tõusiwad üles mängima.

2. **Karistus.** Siis rääkis Jehoowa Moosejese wastu: „Mine alla! Sest su rahwas on paha teinud. Nad on äkitselt ära lahkunud sealt tee pealt, mis ma neile käsiksin. Ma näen, see on kangekaelne rahwas.“

Nüüd tuli Mooses mäelt alla, kaks käsulauda käes. Kui Mooses leeri ligi sai, nägi ta wafikat ja et rahwas ridastikku tantfis. Siis hakkas ta wiha põlema. Ta wiskas lauad maha, et nad katki läksiwad.

Siis wöttis ta selle wafika, põletas ta ära, jahwatas peeneks, külwas wee peale ja andis Jisraeli lastele juua.

Pärast seda astus Mooses leeri wärawasse ja hüüdis: „Kes Jehoowa pärast on, see tulgu mu juure!“ Siis kogusiwad tema juure kõik Leewi pojad ja Mooses ütles: „Tapte, olgu wend, ehk sugulane!“ Nõnda langesiwad sel päewal ligi 3000 meest. Jehoowa lõi rahwast sellepärast, et nemad oliwad wafika teinud.

3. **Mooses palub rahwa eest.** Teisel hommikul ütles Mooses rahwale: „Teie olete suurt pattu teinud; ma tahan Jehoowa juure üles minna, ehk ma leian lepitamist.“

Siis läks Mooses jälle Jehoowa ette ja palus: „Oh, et sa nende patud andeks annaksid: Kui mitte, siis kustuta mind ära oma raamatust!“ Ja Jehoowa wastas: „Selle tahan ma ära kustutada, kes pattu teinud.“ Kui rahwas seda kõnet kuulis, leinasiwad nemad wäga.

Pärast seda ütles Jehoowa Moosejesele: „Raiu enesele kaks kivilauda, et ma nende peale needsamad sõnad kirjutan, mis esimeste laudade peal olnud.“ Ja Jehoowa uuendas oma seaduse ja kirjutas seaduse sõnad laudade peale. Kui Mooses mäelt alla tuli, hiilgas tema pale, sest ta oli Jehoowaga rääkinud. Aga et rahwas kartis, pani Mooses kätte oma palge peale.

1. psm.: Matt. 6, 24. Keegi ei wõi kahte isandat teenida. Sest kas tema wihtab teist ja armastab teist, ehk hoiab teise poole ja põlgab teise ära.

2. psm.: Zeef. 19, 22. Kui nemad Jehoowa poole saawad pöörnud, siis wõtab ta nende palwed wastu ja parandab neid.

Katef.: 1. käst.

II. 2.: 387, 1. Ma waene muld, kes pattu teinud, Siin seijan, Jumal, sinu ees; Ma olen kurja tee peal käinud, Oh ära nuhtle wiha sees! Oh halasta, oh halasta, Mu halastaja, armuga!

38. Rändamine kõrbes.

3. Moos. 8; 4. Moos. 10—12, 21.

1. **Püha ohwrituli.** Kui Aaron esimest korda ohwerdas, tuli tuluke wälja Jehoowa eest ja süütas ohwri põlema altari peal kõige rahwa nähes. Jehoowa käsks, et seda tuld pidi hoitama. Preeftrid ei tohtinud teda elades lasta ära kustuda. Aga Aaroni pojad Naadab ja Abihu wiisiwad üksford wõerast tuld sütepanni peal

Jehoowa ette. Siis läks tuli wälja Jehoowa eest, põletas nad ära ja nad suriwad altari ees. Ja nende pärast ei tohtitud leinatagi.

2. **Uus rändamine.** Enam kui aasta jäiwad Jisraeli lapsed leeri Siinai mäe alla. Siis tõusis Jehoowa pilw kogudusetelgi pealt, Jisraeli lapsed paniwad oma telgid kofku ja hakkasiwad minema. Neid oli peale 600,000 täis kaswanud mehe, Leewi sugu weel maha arwatud.

3. **Nuhtlus „Himuhaudadel.“** Tee peal tüdines rahwas kõrbeöögist ära. Nad ei tahtnud enam mannaga leppida, nad nõudiswad liha ja kurtiswad: „Kes annaks meile liha süüa?“

Siis saatis Jehoowa neile tuulega hulga lindusid. Aga kui see liha neil alles hammaste wahel oli, löi neid Jumal suure nuhtlusega. Sellele paigale pandi nimi „Himuhauad.“

4. **Aaron ja Mirjam nurisewad Moosese wastu.** Ja Mirjam ja Aaron hakkasiwad Moosesele wastu rääkima ja ütlesiwad: „Kas Jehoowa üffi Moosese läbi on rääkinud? Eks ta ole ka meie läbi rääkinud?“ Jehoowa kuulis seda ja ütles Moosesele, Aaronile ja Mirjamile: „Minge kolmetesi wälja kogudusetelgi juure!“ Nemad läksiwad. Siis tuli Jehoowa maha pilwesambas ja ütles: „Kuulge mu sõnu: Prohwetitele annan ma ennaft nägemistes teada ehk räägin unenäos nendega. Niisugune ei ole mu sulane Mooses; kõiges mu kofas on tema ustaw. Suud suud wastu räägin ma temaga, aga ei mitte mõistatusi läbi. Tema näeb Jehoowa nägu. Mispärast ei ole teie mitte kartnud mu sulasele Moosesele wastu rääkida?“ Siis lahkus pilw telgi pealt, Jehoowa läks ära ja Mirjam oli pidalitöbine kui lumi.

Mooses hüüdis Jehoowa poole: „Et paranda ta!“ Jehoowa ütles: „Lase ta luku taha panna seitsemeks päewaks leeri taha, pärast saagu ta wastu wõetud!“

Hsm.: Room. 11, 34. Kes on Jsjanda meele ära tunnud? Ehk kes on tema nõuandja olnud? Katef.: 5. palwe.

U. L.: 486, 1. Ei ja merde ära upu, Ära karda sügawust! Ära karda, julgest astu! Ära karda hukatust! Pitse järel päike paistab, Nii ka Jumal pea aitab.

39. Maakuulajad.

4. Moos. 13 ja 14.

1. **Maakuulajad ja nende sõnum.** Kui nüüd rahwas Kaananimaa ligi oli saanud, saatis Mooses Jehoowa käsu peale 12 maakuulajat wälja, igast suguharuft ühe, kes Kaananimaad pidiswad läbi waatama. Ta ütles neile: „Minge ja waadake seda maad, misugune ta on, kas hea wõi paha; ja rahwast, mis seal elab, kas see on wägew wõi wäeti, kas teda pisut on wõi palju!“ Nemad läksiwad ja katsusiwad maa läbi.

40 päewa pärast tuliwad nad jälle tagasi ja töiwad kraanatiõunu, wiigimarju ja wiinamarjakobara, mis kahel mehel põikpuus kanda oli, ja rääkisiwad: „Meie saime sinna maale, mis piima ja mett jookseb, ja see on tema wili. Aga see on ta wiga, et rahwas on tugew ja linnad on kindlad ja suured. Ka nägime meie Anafi poegi, kes pikad mehed, kelle wastu meie kui rohutirtsud olime.“

2. **Rahwas tõstab riidu.** Siis hakkas terve kogudus Moosese wastu nurisema ja ütles: „Miks wiib meid Jehoowa sinna maale, et meie mõega läbi langeme?“ Ja nemad tahiswad kedagi muud omale pealikuks tõsta ja Egiptusemaale tagasi minna. Küll kinnitasiwad Joosua ja Kaaleb, kes ka maakuulajad olnud: „See maa on hea maa. Kui Jehoowa meile armuline on, küll tema selle maa meie kätte annab.“ Aga rahwas tahtis neid kiwidega furnuks wisata.

3. **Jehoowa karistab rahvast.** Nüüd süttis Jehoowa miha põlema ja ta wandus püha wandega: „Ükski nendest, kes Egiptusemaalt wälja tulnud, ei pea Kanaanimaad näha saama, kui üksnes Joosua ja Kaaleb ja lapsed alla 20 aastat. Aga nad peawad enne 40 aastat kõrbes olema, kunni teie olete ära surnud.“

Jisraeli lapsed said selle wande pärast väga kurwaks ja katsusiwad nüüd oma nõuuga üles minna Kanaanimaale, aga nad löödi tagasi.

4. **40 aastat kõrbes.** Jisraeli lapsed rändasiwad nüüd 40 aastat kõrbes, nurisefiwad sagedasti Jehoowa vastu ja tülitseiwad Moosese ja Aaroniga.

Maakuulajad tulewad tagasi.

Nii sündis, et **Koora** oma seltsiga, neid oli 250 kuulsat meest, Moosese ja Aaroni vastu hakkasiwad. Nad tahisiwad walitsusti oma kätte saada ja ütlesiwad: „Miks tõstate teie endid üle Jehoowa koguduse?“ Aga Jehoowa käsu peale löhkes maa ja neelas nad ära.

Kaadese kohal ei olnud Jisraeli lastel wett. Nad tõstisiwad nurinat. Siis käs kis Jumal Mooset ja Aaronit kalju vastu **rääkida**, et kalju pidi wett andma. Aga ka Mooses oli kahtlaseks saanud ja ütles rahwa vastu: „Kuulge, teie wastupanijad, kas meie saame sest kaljust wett?“ Mooses lõi kalju oma tepiga kaks korda. Siis tuli palju wett wälja, nii et inimesed ja loomad juua said.

Aga Jehoowa ütles Moosese ja Aaroni vastu: „Et ka teie ei ole minu sisse uskunud, ei pea teie kogudust mitte sinna maale wiima, mis ma teile olen annud.“ Siljemini juri Aaron ja tema poeg **Gleasar** sai tema asemele **ülemaks preestriks**.

Kui rahwas uuesti nurises, läkitas Jehoowa tema sekka tulifid madufid. Need hammustafiwad rahwast, nii et palju suri. Aga rahwas kahetfes ja tunnistas oma pattu ja Mooses palus rahwa eest. Siis andis Jehoowa Moosesele käsu, et ta pidi wafkmao tegema ja selle ridwa otsa panema. Kui siis madu kedagi oli hammustanud ja see waatas wafkmao poole, siis jäi ta elusse.

Psm.: Room. 13, 2. Kes üleimate wastu paneb, see paneb Jumala seaduse wastu, aga kes wastu panewad, need saadawad ise enesete peale nuhtlust.

Katek.: 4. käsk. „Et meie oma wanemaid ja ifandaid ei põlga ega wihasta.“

U. L.: 568, 1. Su ninel, Issand, kõnnime, Inglite selfis reifime, Meid saada oma armuga Nii kuidagi Jisraeli ka. Kõrtefeifon.

40. Moosese wiimsed päewad ja surm.

5. Moos. 18 ja 34.

II. jätk.

1. Jisraeli lapsed wõidawad hommikupoolse Jordanimaa oma alla. Kui Jisraeli lapsed hommikupoolse Jordanimaa kohtadesse jõudfiwad, sõdisiwad nad nende kuningate wastu, wõtsiwad nende maad ära ja Mooses jagas need maad neile ja pani sinna elama Kuubeni ja Kadi ja poole osa Wianasse suguharu. Neil oliwad fuured karjad ja allahoidetud maadel oli rohkesti karjamaid.

Siis löiwad Jisraeli lapsed leeri üles Moabi maal, Jeeriko wastu, Jordani hommikupoolsel kaldal.

2. Jumal kuulutab Moosesele surma. Kõik mehed, keda Mooses Egiptuufest oli wälja wiinud, oliwad kõrbes ära surnud; ainult kolm meest oliwad weel elus, Mooses, Joosua ja Raaleb. Siis ütles Jehoowa Moosesele: „Mine üles Neebo mäe otsa ja waata ümberkaudu seda maad, mis ma Jisraeli lastele tahan anda! Sest sina ei pea mitte üle Jordani saama. Ja wõta Joosua, õnnista teda, anna oma amet tema kätte, sea ta rahwa ette ja anna käsk, et kõik rahwas tema sõna kuuleb!“

Siis ütles Mooses Joosua wastu kõige rahwa nähes: „Ole wahwa ja tugew, sest sina pead rahwaga sinna maale minema, mis Jehoowa neile on töotanud. Ja Jehoowa käib sinu ees.“

3. Jumalagajätmine. Kui Mooses tundis, et surm ligi oli, kogus ta weel kõik Jisraeli lapsed kokku, manifes neid wiimast korda ja ütles: „Kuule, Jisrael, Jehoowa meie Jumal on ainus Jumal! Sina pead Issandat oma Jumalat armastama kõigest südamest, kõigest hingest ja kõigest wäest!“

Siis tuletas Mooses rahwale weel kord kõik Jumala käfud meele, finnitas ja juhatas neid ja käskis neid Jumala käskufid oma lastele hoolfasti õpetada. Pärast kuulutas ta neile Jehoowa sõnadega: „Mhe prohwetid tahan ma neile saata nende wendade seast, nagu sina oled ja tahan oma sõnad ta suhu panna. Teda peate teie kuulma.“

Wiimaks õnnistas Mooses rahwast, iga suguharu ifeäraliku õnnistamisega.

4. Mooses sureb. Kui Mooses õnnistamise oli lõpetanud, läks ta üles Neebo mäele ja Jehoowa näitas talle kõike Kaananimaad. Seal suri Mooses ja Jehoowa mattis ta maha ja ütfski ei tea tema hauda tänapäewani.

Mooses oli 120 aastat wana, kui ta suri; tema silmad ei läinud tõntfiks ja tema ramm ei lõppenud ära. Jisraeli lapsed nutfiwad Moosest 30 päewa.

Psm.: Joh. ilm. 14, 13. Õndsad on surnud, kes Issandas surewad, sest ajast tõesti, ütles Waim, et nemad peawad hingama omast waewast ja nende teod käiwad nende järel.

Katek.: 3. õpetus. „Mina ufun liha ülestõusmift ja igawest elu.“

U. L.: 587, 1. Ma tahan jätta maha Sind, kawal ilmamaa, Si armastada taha Sind sinu patuga; Sea elu on seal taewas, See järel igatfen. Seal pole mina waewas, Kui fiin su omaks jään.

41. Piileam.

4. Moos. 22—24.

(Lõika.)

1. **Paalat.** Kui Moabi kuningas Paalat nägi, kuidas Jisraeli lapsed ühe rahwa teise järele oma alla heitsivad ja tema maa rajale leeri üles löiwad, tuli temale ja ta rahwale suur hirm peale. Ta läkitas Piileami juure, kes Mesopotaamia maal prohvet oli, ja palus teda: „Tule, nea see rahwas ära!“ Aga Jumal ütles Piileamile: „Sina ei pea mitte sinna minema ega seda rahwast ära needma, sest tema on õnnistatud!“ Piileam ei läinud. Aga Paalat saatis uued kutsujad ja nüüd andis Jumal talle woli minna, aga ütles talle: „Sina pead tegema, mis mina käsin!“ Piileam läks ja röömustas nende kingituste pärast, mis tal lootus oli saada.

2. **Piileam teel.** Piileam sõitis eesli seljas. Tee peal tuli Jehoowa ingel talle wastu, paljas mõel käes. Efel jäi seisma. Piileam ei näinud inglit ja löi eeslit. Efel lastis põlwili, aga Piileam löi ifka peale.

Siis tegi Jehoowa eesli juu lahti, et ta rääkis ja Piileamile ütles: „Mis ma olen sulle teinud, et sa mind lööd?“ Nüüd tegi Jehoowa ka Piileami filmad lahti, et ta inglit nägi. Aga ingel ütles: „Mine sinna! Aga sa pead üksi seda rääkima, mis mina käsin.“

3. **Piileam õnnistab Jisraeli lapsi.** Kui Piileam paigale jõudis, wiis Paalat ta mäele. Seal oli Jisraeli laste leer näha. Piileam aga ütles: „Kuis pean ma ära wanduma, keda Jumal ära ei wanner? Mind on kästus õnnistada ja mina ei saa mitte teisiti.“ Ja ta õnnistas Jisraeli lapsi kolm korda ja ütles: „Täht käib wälja Jaakobist ja kuningatepp tõuseb üles Jisraelist ja pehjab maha Moabi würestid. Kes Jaakobist tuleb, peab walitsema.“

Bsm.: Paul 139, 1. 2. Jehoowa, sina katsud mind läbi ja tunned mind ära. Sina tead mu magamist ja mu ülestõusmist; sina mõistad mu mõtted kaugele ära.

Katet.: 2. käst. „Et meie tema nime juures ei nea, ei wanner, ei lausu. . . .“

11. 2.: 28, 1. Su peale, Jsfand, loodan ma. Mind ära jäta abita! Oh Jsfand, armu läbi Sa aita mind, Ma palun sind, Et mull' ei tule häbi.

42. Joosua wiib Jisraeli lapsed Jordani jõest läbi.

Joos. 1 ja 3—5.

II. jarkt.

1. **Jsfanda käst.** Pärast Moosese surma ütles Jehoowa Joosua wastu: „Ole wahwa ja mine üle Jordani jõe sinna maale, mis mina Jisraeli lastele annan. Nõnda kui mina Mooseseaga olin, nõnda tahan mina ka sinuga olla.“

Ja Jisraeli lapsed ütleiwad Joosua wastu: „Nõnda kui meie Moosese sõna kuulsiime, nõnda tahame ka sinu sõna kuulda. Ole aga wahwa ja tugew!“

2. **Jisraeli lapsed lähewad Jordani läbi.** Sellepeale tuli Joosua kõige rahwaga Jordani juure. See aga oli kallasteni wett täis. Kui preestrid, kes seaduselaeagast rahwa eel kandsiwad, pidiwad jalaga wette astuma, jäi wesi, mis ülemalt poolt alla tuli, seisma; ja wesi, mis alla jooksis Soola merde, kadus koguni ära. Nõnda läts kõik rahwas kuiwalt Jordani jõest läbi.

3. **Joosua seab mälestusekamba üles.** Ja rahwas löi leeri üles Kilgalis. Aga Joosua wõttis jõest 12 kivi ja seadis nad selle imeasja mälestuseks. Selle peale pühitsetes rahwas esimest korda paafapiha Raananimaal ja sõi esimest korda pühadeleiba selle maa wiljast. Manna kadus sest ajast ära.

Psm.: Saul 111, 10. Jehoowa kartus on tarkufe hakatus; hea mõistus on kõikidel, kes seda teevad; tema käskimiste kiitus seisab igavesti.

Katek.: 1. käsk. (Seletus).

II. L.: 15, 1. Isfand, keda kumrardavad Inglise, palves auustavad, Kellel päike, kuu ja tähed Paikistavad riide ehed, Kelle riigid lugemata, Kelle au on arvamata: Sina lubad, et ma tulen, Põrmus ju ees palves olen.

43. Joosua võidab Kaananimaa ära.

Joosf. 6, 10, 23 ja 24.

II. järe.

1. **Jumal annab Jeeriko Joosua kätte.** Jeeriko rahvas pani väravad finni Jisraeli laste eest. Aga Jehoowa ütles Joosuale: „Vaata, ma annan selle linna sinu kätte. Kõik sõjamehed käigu kord päevas linna ümber. Nõnda tee ja kuus päeva. Aga seitsmendal päeval peate teie seitse korda ümber linna käima, preestrid puhugu pasunat ja rahvas tõstku seitsmendal korral sõjakisa, siis langeb linna müür.“ Nõnda nemad ka tegivad, müür langes ja nad said linna kätte.

2. **Aakani wargus.** Üks mees, Aakan nimi, võttis enesele salaja kulda ja hõbedat ja ühe Siinearimaa kuue ja peitis oma telki ära. Seltsamal ajal saatis Jisrael sõjaväe Nii linna vastu, aga see löödi tagasi ja hull mehi sai surma. Siis leinasivad Jisraeli lapsed. Aga Jehoowa ütles: „Üks süüasi on sinu seas, Jisrael!“ Selle peale heideti liisku ja liisk langes Aakani peale. Aakan tunnistas oma patu üles. Ta wiisati kiwidega furnuks ja põletati ära kõigeaga, mis temal oli. Siis ütles Jehoowa Joosua vastu: „Tõuse üles ja mine Nii poole.“ Ja nüüd saidvad nemad pea mõimust waenlase üle.

3. **Uus wõit.** Kui Riibeoni rahvas seda kuulis, pidas ta nõuu ja saatis mehed Joosua juure lepingut tegema. Neil olivad wanad riided seljas, paigatud kingad jalas ja nad tegivad, kui oleksivad nad kaugelt maalt tulnud. Küll tuli kolme päewa pärast pettus ilmniks, aga tehud lepingu pärast jättis Jisrael nad elusse.

Selle peale löiwad 5 Kaananimaa kuningat kofku Riibeoni vastu sõdima. Aga Joosua võitis nad suures tapluses ära. Ja põgenemise ajal lastis Jehoowa suured raheterad nende peale sadada, neist furi neid enam kui Jisraeli mõegast. Sel päewal rääkis Joosua Jisraeli nähes: „Päike, seisa paigal Riibeonis ja kuu Njaloni orus!“ Ja päike seisis paigal ja kuu jäi seisma, kunni rahwas oma waenlased täiesti oli ära võitnud. Nõnda sõdis Jehoowa Jisraeli eest.

Nii andis Jehoowa terwe Kaananimaa ja linnad ja 31 kuningat Jisraeli rahwa kätte.

4. **Joosua jagab maa ja sureb.** Jumala käsu peale jagas Joosua Kaananimaa Jisraeli suguharudele ära, 9¹/₂ suguharu asusivad õhtupoole Jordanit ja 2¹/₂ suguharu hommikupoole Jordanit. Leewi suguharule, kes mitte maad ei saanud, anti 48 linna teiste suguharude keskele. Leewi soo ülespidamiseks makswivad muud Jisraeli lapsed kümnest maa wiljast, ka oli neil osa ohwrist. Rogudufetelk ehitati üles Siilo kohta kesl Kaananimaad.

Kui Joosua oli wanaks saanud, kutsus ta kõik Jisraeli lapsed kofku ja ütles neile: „Teie olete näinud kõik, mis Jehoowa on teinud kõigile neile rahwastele, sest Jehoowa ise sõdis teie eest. Kartke nüüd Jehoowat ja teenige teda waga ja tõfise jūdamega! Aga kui see teie meelest paha on, siis walitsenge enestele täna, keda teie tahate teenida. Aga mina ja minu pere, meie tahame Jehoowat teenida.“ Rahwas wastas: „Meie tahame Jehoowat teenida, sest tema on meie Jumal!“

Nõnda uuendas Joosua rahwaga seadust ja furi ära 110 aastat wana.

Ps. : Eebr. 10, 23. Pidagem lootuse tunnistamisst ilma taganemata, sest see on ustav, kes teha on töotanud.

Katek. : Mis ütleb nüüd Jumal neistfinasist kästudest.

U. L. : 254, 1. Mu jõud, sind tahan armastada Ei sõnaga, vaid teoga, Sind tahan ifta igatseda, Mu walguis, kõige wäega. Kuni ma elu lõpetan, Sind Jeesus, armastan.

IV. Kohtumõistjate aeg.

44. Riideon.

Kohtum. r. 6—8.

1. **Jehoowa annab rahwale kohtumõistjad.** Pärast Joosua surma tõusis uue põlwe rahwas Jisraelis, see ei tunnud Jehoowat ega neid tegusid, mis ta Jisraelile teinud, lahkus Jumalast ja kummardas paganate wäärjumalaid Baali ja Astaroti ja Moolokit. Aga Jehoowa wiha süttis põlema ja ta andis nad ära waenlaste kätte.

Eiis küsidaswad Jisraeli lapsed Jehoowa poole ja ta heitis armu nende peale ja seadis neile kohtumõistjad.

2. **Kohtumõistja Riideon.** Jisraeli lapsed tegiwad jälle kurja ja Jehoowa andis nad Riidjanite kätte. Riidjanisi tuli kõrbest kui suur rohutirtsude parw, see riifus, mis Jisrael oli külwanud ja rõõwis karjad ära. Jisrael puges mägedesse ja koobastesse warjule. Kui nende hädakuja Jehoowa ette tõusis, andis ta neile abi. Ingel tuli Riideoni juure ja ütles: „Jehoowa on sinuga, ja wägew mees. Mine, sina pead Jisraeli Riidjanite käest ära peastma. Mina tahan sinuga olla.“

3. **Riideoni sõjawägi.** Riideon lõi leeri üles Riileadi mäele ja tema juures oli 32 tuhat meest. Aga Jehoowa ütles: „Rahwas on liig palju. Kuuluta neile: „Kes kardab, see rutaku usinasti Riileadi mäelt ära!“ Eiis läks ära 22 tuhat meest, järele jäi ainult 10 tuhat. Aga Jehoowa ütles: „Rahwas on weelgi palju. Wii nad alla wee äärde, seal ma teen wahet. Kes oma keelega wett lastub nagu koer, need pane isepäini!“ Riideon tegi nõnda ja nende arv oli 300 meest. Ja Jehoowa ütles Riideoni wastu: „Nende 300 mehe läbi tahan ma teid peasta; kõik muu rahwas mingu oma paika!“

4. **Wõit.** Riideon jagas omad mehed kolme jaku, andis neile pafunad kätte ja tühjad kruusid ja kruuside sisse tõrwaksed. Keikõõsi tungiswad Jisraeli mehed kolmelt poolt waenlaste peale. Riidjani leeri juures murdiswad nad kruusid katki, hoidiswad tõrwaksed kõrgesse, puhusiwad pafunat ja hüüdiswad: „Jehoowa ja Riideoni mõek!“ Ja kõik Riidjani leer jooksis ja karjus ja põgenes. Jisraeli mehed ajasiwad neid taga ja saiwad suure wõidu. Waal oli rahuline asi 40 aastat Riideoni päiwil.

Ps. : 1. Saam. 14, 6. Ei ole ühtigi, mis Jehoowat wõib keelata aitamast suure läbi ehk pistu läbi.

Katek. : 1. õpetus.

U. L. : 349, 1. Kui Jumal siin ei kanna hoolt, Ei tule appi kõrgest, Kui ta ei ole meie poolt, Kui kurjad kiuswad järege, Kui Jumal neid ei pilluta Ja nende nõuu ei faota, Eiis oleme kõik hukas.

45. Simson.

Kohtum. r. 13—16.

1. **Simsoni teod.** Kui Jisraeli lapsed jälle kurja tegiwad, andis Jehoowa nad Wilistite kätte. Need walitsesiwad 40 aastat Jisraeli rahwa üle. Sel ajal elas Simson. Isjand oli selle mehele juure tugemuse annud ja temast oli ka ette kuulutatud, et ta Jisraeli peab hakkama Wilistite käest peastma.

Aga Simson ei kuulnud Jumala Waimu juhatusi. Oma wanemate tahtmise wastu läks ta ja wõttis omale naese Wilistite tütarde seas. Sinna minnes tuli talle noor löwi mõirates wastu. Simson kiskus selle lõhki, ehk tal küll midagi käes ei olnud.

Simsoni abielu ei olnud talle mitte õnneks. Pulmas sai ta noorte meeste peale wihajeks ühe mõistatuse pärast, mis ta neile mõista oli annud, ja lõi 30 Wilisti meest maha. Kui ta pärast kodumaal käimas oli, anti tema naene taga teisele mehele. Kätemaksmisjeks põletas Simson Wilisti rahwa wilja, wiinamäed ja õlipuuaiad ära. Nüüd põletasiwad Wilistid ta naese ja selle isa tulega ära. Simson ahwardas hirmsasti kätte maksta, tappis neid palju ja läks jälle kodumaale.

Siis saatsiwad Wilistid sõjawäe tema järele. Ta seoti kahe uue kõiega kinni ja Wilistid hõiskasiwad, kui nad ta seotult näginwad. Aga Simson kiskus kõied katki nagu linased lõngad, mis tules põlewad. Ta leidis eesli lõualuu ja lõi 1000 meest sellega maha.

2. **Simsoni wangiwõtmine ja surm.** Peale selle armastas Simson jälle ühte Wilisti naest, nimega **Teliila**. Sellele ütlesiwad Wilisti würistid: „Meelita Simsonit ja waata, kus tal see juur ramm on, siis tahame sulle 1000 hõbeseeklit anda!”

Kui Teliila igapäew wäga ta peale käis, siis tüdis ta ära ja ütles: „Kui mu pea paljaks aetaks, siis saaksin ma nõbraks ja oleksin kui muud inimesed.”

Teliila pani nüüd Simsoni magama, lastis ta juuksed ära ajada ja ta ramm lahkus temast ära. Wilistid wõtsiwad ta kinni, pistiwad ta filmad peast wälja ja paniwad ta ahelatega kinni. Wangikojas pidi ta jahwatama.

Aga tema juuksed hakkasiwad jälle kaswama. Kui Wilistid oma jumalale Daagonile pidu pidasiwad ja röömsad oliwad, hüüdsiwad nad Simsoni ja paniwad ta mängima kesk templi hoonet kahe samba wahel. Aga Simson palus: „Issand, kinnita mind weel seks korraks!” Ja ta hakkas sammastest kinni, mis peale hoone oli kinnitatud ja ütles: „Mu hing surgu Wilistitega!” Siis tõmbas ta ennaft kummarkile kõigest wäest. Siis langes hoone würistide ja kõige rahwa peale, et neid, keda ta omas surmas suretas, enam oli, kui neid, keda ta oma elu ajal oli surmanud.

Psml.: Room. 8, 13. Kui teie liha järele elate, siis peate teie surema; aga kui teie Waimu läbi ihu teod suretate, siis peate teie elama.

Katek.: 6. käsk.

U. L.: 254, 6. Mind oma tee peal wõta hoida Ja keela ära eestimast, Mind lasse õiget rada leida; Kui seisjan, hoia langemast. Mu ihu, hinge walgusta, Mu päite, armuga.

46. Rutt.

Rutti raamat.

(Eisa.)

1. **Noomi läheb wõerale maale.** Kohtumõistjate ajal oli kord nälg Juudamaal. Sellepärast läks üks mees **Petlemast** oma naese **Noomiga** ja kahe pojaga ära Moabimaale elama. Seal wõtsiwad pojad omale Moabimaa naesed, teise nimi oli **Orpa**, teise nimi **Rutt**. Aga isa ja mõlemad pojad suriwad Moabimaal ära. Siis tahtis Noomi tagasi minna Juudamaale.

2. **Rutt läheb Noomi kaasa.** Tee peal ütles Noomi oma minijate wastu, kes tema kaasas oliwad: „Minge tagasi, mu tütre! Jehoowa tehku teile head!” Orpa andis ämmale suud ja läks tagasi. Aga Rutt ütles: „Ära käi mu peale, et ma sind pean maha jätma; tuhu sina lähed, sinna lähen mina ta. Sinu rahwas on minu rahwas, sinu Jumal on minu Jumal. Kus sina sured, sinna tahan mina ta surra ja sinna peab mind maha maetama. Surm üksi peab mind ja sind ära lahutama.” Nõnda läksiwad nad mõlemad koos Petlemma.

3. **Rutt nopib põllul päid.** Nemad jõudsidwad odralõikuse ajal sinna ja Rutt läks põllule päid noppima. Ta juhtus **Poasi**, oma furnud mehe rikka sugulase põllule. Kui Poas tuli, teretas ta lõikajaid: „Jehoowa olgu teiega!“ Nemad wastasidwad: „Jehoowa õnnistagu sind!“ Ja Poas ütles oma poisile: „Kelle see noorik on?“ Pois wastas: „See on Noomi minija.“ Poas ütles Rutti wastu: „Kuule, mu tütar, ära mine mitte teise põllu peale noppima, waid jää siia mu tüdrukute seltsi! Kui sul jänu on, siis mine lähkrite juure ja joo, ja söö sest, mis poisid toowad.“ Aga Rutt heitis filmili maha ja ütles: „Kuidas olen mina armu leidnud sinu meelest, kes ma wõeras olen?“ Poas wastas: „Mull on kõik teada antud, mis ja oma ämmale oled teinud. Jehoowa, kelle tiibade alla sa oled tulnud warju saama, tasugu sulle seda head!“

Õhtu andis Rutt oma ämmale teada, kelle juures ta oli noppinud. Noomi ütles minijale: „See mees on meie lähem sugulane. Olgu ta õnnistatud Jehoowale, kes oma heldust ei ole maha jätnud ei elawate ega furnute wastu.“

4. **Rutt saab Poasi naefeks.** Rutt sai Poasile armsaks ja ta wõttis ta omale naefeks. Jumal andis neile poja; lapsele pandi nimi **Dobed**. See on **Jisai** isa. Aga **Jisai** on kuninga **Taaweti** isa.

Psml.: 1 Tim. 4, 8. Jumalaktartus saadab kõitidele asjabele kaju ja temal on selle ja tulewa elu töötus.

Katek.: 4. ja 6. käst.

U. 2.: 492, 1. Kes Jumalat nii lajeb teha, kui tema tunneb ülewelt, Ei Jumal temast ära lähe, Ehk temal küll on häda käes; Siis sina usku tunnistad, kui hädas ufud Jumalat.

47. Geli ja Saamuel.

1. Saam. 1—4.

II. järt.

1. **Saamueli sündimine.** Ühel naefel, nimega Anna, ei olnud last. Ja ta palus Jumalat ja nuttis wäga ja ütles: „Wägede Jehoowa, kui sa oma ümmardajale ühe poeglapse annad, siis tahan ma ta sulle teenistusesse anda ta eluajaks!“ Ja Jehoowa mõtles Anna peale; ja ta sai poja ja pani temale nime Saamuel, see tähendab: Jumalalt palutud.

Ja kui poisike kaswas, wiis ema ta Siilo, kus kogudusetelk oli, ja andis ta Jehoowat teenima preestri Geli ja tema poegade juure.

2. **Geli halwad pojad.** Aga Geli pojad oliwad pahad, ei kartnud Jehoowat ja tegiwad kõikjugu kurja. Geli oli wäga wana; ta kuulis küll kõik kurja, mis tema pojad tegiwad, aga tema ei karistanud neid õieti. Sellepärast ütles Jumal: „Sa auustad oma poegi enam kui mind. Waata päew tuleb, kus sa nad ühe korraga kaotad.“

Aga Saamuel teenis Jehoowat hoolfasti ja oli armas Jumala ja inimeste meelest.

3. **Saamueli kutsumine.** Ühekorra magas poisike Saamuel õõfi pühas majas; siis hüüdis Jehoowa teda. Saamuel jooksis Geli juure ja ütles: „Siin ma olen!“ Aga Geli ütles: „Mina ei ole sind hüüdnud; heida jälle maha!“ Nii sündis weel kaks korda. Siis mõistis Geli, et Jehoowa poisiki oli hüüdnud. Ja ta ütles: „Kui keegi sind jälle hüüab, siis ütle: „Jehoowa räägi, sinu sulane kuuleb!“

Saamuel läks ära ja heitis oma aseme peale. Jehoowa hüüdis jälle: „Saamuel, Saamuel!“ Ja Saamuel ütles: „Räägi, Jehoowa, sest ju sulane kuuleb!“ Ja Jehoowa kuulutas Saamuile: „Ma tahan kohut mõista Geli soo peale, et ta küll teadis, kuidas ta pojad kurja tegiwad ja ei waadanud wõeritigi nende peale.“

Teisel hommikul hüüdis Geli Saamueli ja ütles: „Mis Jehoowa rääkis? Ära salga midagi!“ Siis andis Saamuel kõik temale teada ja ei salanud midagi. Aga Geli ütles: „Tema on Jehoowa, ta tehf, mis hea on tema meelest.“

4. **Rohus Geli üle.** Pärast läks Jisrael Bilistite wasta sõdima. Geli pojad wõtsiwad Jehooma laeka Siilost ühes, et see pidi aitama. Aga Jisrael löödi tagasi ja Jumala laegas wõeti ära ja Geli pojad saiwad mõlemad lahingus surma.

Üks mees jooksis Siilosse ja kuulutas seda Gelile. Geli ehmatas ja langes tagaspidi oma istme pealt maha, murdis kaela ja suri.

Psm.: Saalom. õp. j. 1, 10. Mu poeg, kui patused sind ahwatavad, siis ära wõta mitte nende nõuu.

Katef.: 4. käst.

U. L.: 544. 1. Ma olen wäike lapsuke ja püüan õnnistust, Ma olen rammust nõdruke, Si tea hafatust.

48. Saamuel saab kohtumõistjaks.

1. Saam. 7.

II. järk.

1. **Uju uuendamine Jisraelis.** Geli asemele sai Saamuel ülemaks preestriks ja kohtumõistjaks Jisraelis. Kõik Jisrael tundis ära, et Saamuel ustaw prohwet oli Jehoomale ja auustas teda ja pani tähele tema sõnu. Aga Bilistid walitfesiwad maal.

Siis rääkis Saamuel Jisraelile: „Kui teie kõigest südamest Jehooma poole pöörate, siis saatke wäärjumalad eneste seast ära ja teenige Jehoomat üksi. Siis peastab ta teid Bilistite käest.“ Ja Jisraeli lapsed heitsiwad enestest wäärjumalad ära ja teenisiwad Jehoomat üksi.

2. **Paastumise- ja palwepäew Mitspas.** Saamuel kutsus kõik Jisraeli kofku Mitspa palwepäewale. Seal paastusiwad Jisraeli lapsed ja palusiwad ja tunnistasiwad pattu õeldes: „Meie oleme Jehooma wastu pattu teinud.“ Kui Bilistid kuulsiwad, et Jisrael Mitspas koos on, tuliwad nad sõjawäega nende peale. Aga Saamuel hüüdis kõige rahwaga Jehoomat appi ja Jehooma hirmutas Bilistid juure müristamisega. Nemad põgenesiwad ja Jisrael ajas nad maalt välja.

3. **Mälestusetiwi.** Aga Saamuel pani ühe kivi mälestuseks üles ja nimetas seda „Eben-eeseriks,“ see tähendab abikivi, sest ta ütles: „Siitamaale on Jehooma meid aidanud.“

Nõnda alandati Bilistid ja Saamueli eluajal ei tulnud nad enam üle Jisraeli raja. Aga Saamuel käis iga aasta maal ringi ja mõistis kohut kõigis paigus kõige oma eluaja.

Psm.: Saul 118, 5. Kitfikusest olen ma Jehoomat appi hüüdnud; Jehooma wastas mulle ja taatis mind laia paiga peale.

Katef.: 1. palwe.

U. L.: 348, 5. Kallis on su püha nimi Mulle, sinu rahwale, See teeb kõigis paigus imet kõiges ilmas alati; Maa ja taewas hüüdwad sulle: Kiitus olgu Jumalale.

V. Sahutamata kuningriik.

49. Jisrael nõuab omale kuningat.

1. Saam. 8.

II. järk.

1. **Rahwa nõudmine.** Kui Saamuel wanaks jäi, pani ta oma pojad kohtumõistjateks Jisraeli üle. Aga need ei käinud mitte isa jälgede sees, waid wõtsiwad meelehead ja pöörasiwad õiguse kõweraks. Siis tuliwad kõik Jisraeli wanemad Saamueli juure kofku ja ütlesiwad: „Waata, sa oled wanaks läinud ja su pojad ei käi mitte su teede peal; pane nüüd üks kuningas meie üle, nõnda kui kõigil muil rahwail on!“

See sõna oli Saamueli meelest paha. Aga Jehoowa ütles temale: „Kuule nende sõna, sest nad ei ole mitte sind ära põlanud, vaid mind. Ometi kuuluta neile ka kuninga õigust, kes nende üle peab walitsema.“

2. **Kuninga õigus.** Saamuel ütles: „See on kuninga õigus, kes teie üle peab walitsema: Teie pojad ja tütreid võtab ta oma teenistusesse. Teie paremad põllud, teie viinamäed ja õlipuuaiad võtab ta ja annab oma sulastele. Teie sulased ja ümmardajad ja teie paremad noored mehed ja teie eeslid võtab ta ja paneb oma töö kallale. Teie seemnest ja teie viinamägedest ja teie loomadest võtab ta kümnest ja teie peate tema sulased olema. Kui teie siis kiskendate oma kuninga pärast, keda teie enestele walitsenud, siis ei võta Jehoowa teid mitte kuulda.“

Aga rahvas jäi oma nõudmise juure ja ütles: „Ei mitte, vaid kuningas peab meie üle olema, kes meile kohut mõistab ja välja läheb meie ees ja meie sõdimised sõdib.“ Siis kuulis Saamuel rahva sõna ja seadis neile kuninga.

Psm.: Saul 146, 3. Ärge lootke mitte würestide peale, ega muu inimese lapse peale, kelle käes ei ole abi.

Raték.: 1. ja 4. käsk.

U. 2.: 484, 1. Ei lahtu mina sinust, Mu ainjast Jumalast, Sest ja ei lahtu minust, Waid hoiad wägewast Mind ikka hoolega; Su silmad mu peal' waatwad, Su käed mind truust saatwad, Sa aitad armuga.

50. Saul jaab kuningaks.

1. Saam. 9—11.

II. järe.

1. **Saamuel wõiab Sauli kuningaks.** Uhel mehel Benjamini foost, Kisi nimi, oli poeg nimega Saul; see oli noor, ilus mees, pea oja pikem kui kõik muu rahwas. Kisi eeslid oliwad ära kadunud ja ta saatis oma poja Sauli neid otsima. Kui Saul eeslid ei leidnud, läks ta Saamueli juure. Ja Jehoowa ütles Saamuelile: „Waata, see on see mees, kes minu rahwa üle peab walitsema!“ Saamuel wõttis õlikruusi, walas Sauli päha, andis temale suud ja ütles: „Waata, Jehoowa on sind würestiks wõidnud oma pärisosa üle!“ Kui Saul Saamuelist lahkus, muutis Jumal tema südame uueks.

2. **Rahwas walitseb Sauli kuningaks.** Pärast seda kutsus Saamuel rahwa kofku kuningat walitsema. Ja liif langes Sauli peale. Ta oli enese riistade jekka ära peitnud. Nemad joofiwad, otshiwad ja tõiwad ta sealt wälja. Kui ta kui kõige ilusam ja pikem mees rahwa ette astus, hõiskasiwad kõik: „Elagu kuningas!“ Aga mõned ütlesiwad põlates: „Mis abi see meile peab saatma?“ Nemad ei wiinud talle ka mitte kingitust. Aga Saul tegi, nagu ei märkaks ta midagi.

3. **Saul wõidab waenlased.** Pärast algas sõda Ammoni rahwaga. Jumala Waim tuli Sauli peale. Ta wõttis paari härgi, raius nad tükkideks katki ja saatis need käskudega kõigile poole Jisraeli rajadesse mehi sõtta kutsuma ja ütles: „Kes ei taha sõtta minna, selle härgadega peab niisamuti tehtama!“ Ja rahwas läks wälja otsegu üks mees ja lõi Ammoni maha.

Kui Saul tagasi tuli, ütles rahwas: „Kus need on, kes ütlesiwad: Kas Saul peaks meie üle walitsema? Andke need mehed siia, et meie nad surmame!“ Aga Saul ütles: „Tänasel päewal ei pea kedagit surmatama; sest täna on Jehoowa meile abi annud.“

Ja Saul sõdis ümberkaudu kõikide oma waenlaste wastu, ja kuhu ta iial pööras, seal wõitis ta waenlased ära ja peastis Jisraeli oma riisujate käest.

Psm.: 1 Peetr. 2, 17. Auustage kõiki, armastage wendi, karike Jumalat, auustage kuningat.

Raték.: 4. käsk.

U. 2.: 558, 7. Oh anna rahu hingedele, Ja wiljalisi aegu ka, Suud andku rahu truudusele, Et õigus õitseks tõega, Weil täida wäljad wiljaga, Ja oma rahwast kaitse ja.

51. Saul langeb, Daawet tõuseb.

1. Saam. 15 ja 16.

II. järk.

1. **Saul lahtub Jehoowast.** Pärast seda ütles Saamuel Sauli vastu: „Kõnda ütleb Jehoowa: Mine ja löö Namalek maha ja kaota footumaks kõik ära, mis tal on!”

Eiis löi Saul Namaleki maha ja kaotas kõik ära, aga ta andis nende kuningale armu ja jättis järele, mis paremad olivad pudulojuste ja weiste seast.

Kui Saul tagasi tuli ja Saamueli nägi, ütles ta: „Dnniestatud olgu sa Jehoowale! Ma olen Isjanda sõna hoolega pidanud.“ Aga Saamuel vastas: „Mis lammaste määgimine ja weiste röökimine see on, mis ma kuulen?” Saul ütles: „Kahwas jättis loomadest kõige paremad järele, et neid Jehoowale ohwerdada.“

Aga Saamuel ütles: „Miks pärast sa ei kuulnud Jehoowa sõna? Kas Jehoowal peaks ohwrist nii hea meel olema kui sõnakuulmisest? **Waata sõnakuulmine on parem kui ohwer.** Sa oled Jehoowa sõna põlanud, sellepärast on Jehoowa sinu ära põlanud, et sa enam kuningas ei ole.“

Ja Saamuel läks ja ei läinud mitte enam Sauli vaatama; fiiski leinas ta tema pärast.

2. **Daawet mõitakse kuningaks.** Mõne aja pärast ütles Jehoowa Saamueli: „Kui kaua leinad sina Sauli pärast? Täida oma sarw õliga ja mine Betlemma Jisai juure, tema poegade seast olen ma enesele kuninga ära näinud.“

Saamuel läks Betlemma ja kutsus Jisai ja tema pojad ohwriks. Kui Saamuel Jisai wanemat poega nägi, mõtles ta: wist on see, keda Jehoowa tahab wõida. Aga Jehoowa ütles Saamueli vastu: „Ära waata mitte ta näo ega suure kaswu peale. Mina olen ta ära põlanud. See ei ole midagi, mis inimene näeb. **Inimene näeb, mis silma ees, aga Jehoowa näeb, mis südames.**“

Eiis laskis Jisai oma seitse poega Saamueli eesi mööda minna. Aga Saamuel ütles: „Neid ei ole Jehoowa mitte ära walitsenuud. Kas poisid kõik siin on?” Jisai wastas: „Roorem on weel ära; ta hoiab lambaid.“ Saamuel ütles: „Läkitä ja saada ta siia!”

Ta laskis tema tulla. Ta oli punakas, ilusad filmad peas ja kauni näoga, **Daawet nimi.** Ja Jehoowa ütles: „Wõta, wõia teda, sest tema see on!” Eiis wõttis Saamuel õlisarwe ja wõidis teda ja Jehoowa Waim tuli Daaweti peale. Saulist aga lahkus Jehoowa Waim ära ja kuri waim tegi talle hirmu.

Psm.: Luuk. 12, 47. See sulane, kes oma isanda tahtmist teadnud ja ei ole mitte tema meele pärast teinud, peab palju haawu saama.

Katef.: 3. palwe.

U. 2.: 515, 4. Mu keeljad aja kaugele, Sa wõid mu kiusatusete Küll pea otša teha; Tee, et ma ufus findlaks saan, Ja palwesse ta järgest jään, Eiis saan su wäge näha.

52. Daawet ja Koljat.

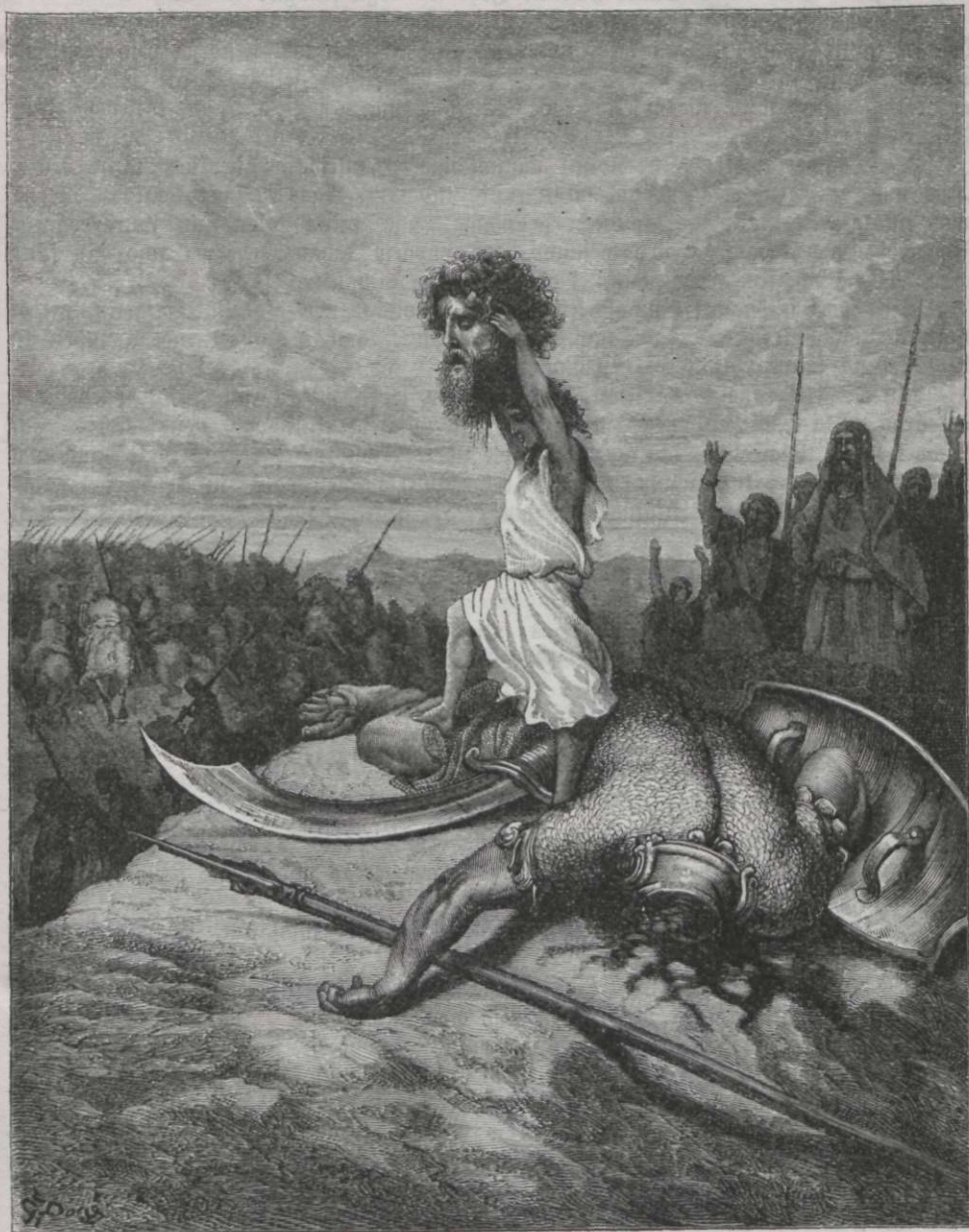
1. Sam. 17.

I. järk.

1. **Koljati hooplemine.** Suur Wilisti sõjawägi oli wälja läinud sõtta Jisraeli vastu. Saul kogus oma mehed ja seadis ennast wõitlusese. Wilistid seiswad ühe mäe peal ja Saul oma meestega nende wastas teise mäe peal ja org oli nende wahel. Ja Wilistite leerist tuli üks mees wälja, **Koljat nimi.** See oli kuus küünart ja üks waks pikk, wasskübar oli tal peas, soomuste wiisi tehtud raudriie seljas ja ta piigiwars oli kui lõngapoom.

Tema laimas Jisraeli sõjaväge ja ütles siis: „Balitsege eneste seast üks mees välja, kes minu vastu võitleb! Kui tema võidab, siis oleme meie sulased; aga kui mina võidan, siis olete teie meie orjad!”

Alga Jisraeli lapsed kartsinud väga. Ja Saul lubas selle rikkaks meheks teha, tema isamaja maksust lahti jätta ja oma tütre talle naaseks anda, kes koljati maha lööks, aga keegi ei tahtnud temaga võidelda.

Daavet jurmab koljati.

2. **Taaweti julgus.** Sel ajal saatis Jisai Taaweti leeri waatama, kuidas wendade käsi käib. Kui Taawet Koljati laimamist kuulis, ütles ta kuningale Sauli wastu: „Mina tahan Wilisti mehega sõdida!“ Saul wastas: „Sina ei wõi mitte, sest sina oled alles noor inimene, aga tema on noorest põlwest saadik sõjamees.“ Aga Taawet ütles: „Ma olin karjane ja lõin ükskord lõukoera, teine kord karu maha. Jehoowa on mind metsaliste käest peastnud, küll ta peastab mu ka selle Wilisti mehe käest.“ Siis ütles Saul: „Mine, Jehoowa olgu sinuga!“

Ja Saul pani oma raudriided Taaweti selga ja mõega tema wõõle. Aga kui Taawet tahtis nende riietega käia, siis ütles ta: „Ei ma wõi nendega käia, sest ma ei ole nendega harjunud.“ Ja Taawet pani raudriided seljast maha, wõttis oma kapi kätte, pani wiis filedat kivi jõe äärest pauna, wõttis lingu kätte ja läks Koljatile wastu.

3. **Taaweti wõit.** Kui Koljat nägi Taawetit tulewat, hirwitas ta ja ütles: „Kas ma koer olen, et sa kepiga minu juure tuled?“ Aga Taawet kostis: „Sina tuled minu juure mõegaga, piigiga ja odaga, aga mina tulen sinu juure wägede Jehoowa nimel, keda sina oled teotanud. Tänapäew tahab Jehoowa sind mu kätte anda, et kõik maailm teada saab, et Jisraelil on Jumal.“

Siis wõttis Taawet paunast kivi wälja ja wiskas wastu Koljati otsaesist, nii et ta filmili maha langes. Ja Taawet jooksis juure, tõmbas Koljati mõega tupest ja raius sellega ta pea otjast ära. (Waata pilt!)

Kui Wilisti rahwas nägi, et nende wägew mees surinud oli, siis põgenesiwad nad ära. Aga Jisraeli mehed ajasiwad neid taga ja riisusiwad nende leeri. Kui Taawet sõjast tagasi tuli, laulsiwad Jisraeli naesed ridastikku: „Saul on lõõnud oma tuhat, aga Taawet kümmetuhat!“ See oli Sauli meelest paha ja ta ütles: „Kas siis tema wiimaks peab kuningaks saama?“ Siiski andis ta oma tütre Miikali Taawetile naefeks.

Psm.: 2. Kor. 12, 9. Sulle saab küll minu armust, sest mu wägi saab nõdruse sees täie wõimuse.

Katek.: 1. õpetus.

II. 2.: 487, 1. Haful ime, lõpul õnnis. On see wiis, kuis Jumal ilmas. Oma rahwast takutab. Tema teed on imelikud, Aga nõuud isalikud, Ja ja ütled: „Mis nüüd saab?“

53. Taawet ja Joonatan.

I. Saam. 18—20.

II. järe.

1. **Sauli wiha.** Kuri waim tuli jälle Sauli peale ja kui Taawet tema ees mängis, siis wõttis ta piigi ja wiskas tema järele. Aga piik tungis seinale ja Taawet põgenes ära.

Saul kartis Taawetit ja rääkis Joonatani ja oma sulastega, et nad Taaweti pidiwad surma saatma.

2. **Joonatani armastus.** Aga Joonatan, Sauli poeg, armastas Taawetit kui oma hinge ja tema rääkis head Taawetist oma isa wastu. Ja Saul kuulis oma poja sõna ja wandus: „Ei ta pea mitte surmatud saama.“ Aga kuri waim tuli jälle Sauli peale ja ta läkitas mehed õõsi Taawetit tema majas ära tapma. Aga Miikal lastis oma mehe aknast maha ja Taawet peasis eluga.

Pärast seda oli kuninga juures suur pidu, aga Taaweti ase oli tühi. Siis ütles Saul Joonatani wastu: „Mikspärast ei ole Jisai poeg tulnud?“ Kui Joonatan Taaweti eest kostis, süttis Sauli wiha põlema ja ta ütles: „Sina pöörane, kangekaelne poeg! Eks ma tea, et sa ta enese häbiks oled ära walitsenud? Nii kaua kui tema elab, ei ole sinu kuningriigil kindlust. Läkita nüüd ja lase ta mu juure tuua,

sest ta on surma väärt!“ Joonatan vastas: „Miks pärast peab ta surema? Mis ta on teinud?“

Saul uskask piigi ta järele ja Joonatan märkas, et isal kindel nõuu oli Daawetit surmata. Hommiku läks Joonatan wäljale seda Daawetile teada andma.

3. **Jumalagajätmine.** Ja nemad andsiwad teine teisele suud ja nutsiwad. Ja Joonatan ütles Daawetile: „Mine rahuga! Mis meie Jehoowa nimel oleme wandunud, see jäägu igawesti!“

Joonatan tuli jälle linna, Daawet põgenes esmalt ühe preestri juure ja siis kõrbesse. Tema juure kogus kõiksugu mehi, kel kitsas käes oli, ja tema oli nende pealik.

Psm.: Saalom. õp. sõn. 31, 8. Tee oma suu lahti selle eest, kes keeletu, ja kõitide nende kohtuasja eest, kes on kadumas.

Katol.: 8. käst.

U. L.: 535, 1. Önn selle elumajale, kus Kristus kõit on kõigile; Sest iga maja temata On waene, pine, kole ka.

54. Saul kiisab Daawetit taga.

1. Saam. 24; 26 ja 27.

1. **Saul koopas Daaweti wolil.** Kui Saulile teada anti, et Daawet kõrbes on, wöttis ta 3000 meest ja läks Daawetit otsima. Kui ta kõrbesse jõudis, läks ta ühte koopasse. Aga Daawet ja tema mehed oliwad juba enne seal koopas warjul. Siis ütlesiwad Daaweti mehed: „Waata, nüüd on Jehoowa su waenlase sinu kätte annud!“ Aga Daawet ütles: „See oleks mulle teotusüks, kui ma kae Jehoowa wõitub mehe külge pistaksin.“ Ja ta lõikas salaja Sauli kuuehõlma ära.

Saul tõusis koopast üles ja läks tee peale. Siis hüüdis Daawet talle järele: „Oh kuningas, mu isand, waata oma kuuehõlma, mis minu käes. Selle lõikasin ma ära ja ei ole sind mitte ära tapnud. Tunne ära, et minu sees ühtegi kurja ei ole. Küll Jehoowa mõistab minu ja sinu wahel kohut.“

Siis nuttis Saul ja ütles: „Mu poeg Daawet, sina oled õigem minust!“ Saul läks koju, Daawet jäi kõrbe.

2. **Saul leeris Daaweti kae all.** Mõne aja pärast läks Saul jälle kõrbe Daawetit otsima. Dõsi läks Daawet Abiisai, oma depoja, selfis Sauli leeri. Saul magas ja tema rahwas ühes temaga. Abiisai ütles Daawetile: „Ma ajan piigi temast läbi!“ Aga Daawet keelas teda ja ütles: „Ära puudu temasse! Wõta ta piik ja weekarikas ja lähme!“ Ja ükski ei näinud.

Daawet astus mäe otsa ja hüüdis: „Waata, siin on kuningas piik ja weekarikas!“ Kui Saul Daaweti heale ära tundis, ütles tema: „Ma olen pattu teinud, mu poeg; ei ma taha sulle enam wiga teha.“

Daawet läks ära oma teed ja mõtles: „Üks päew sattun ma ometi Sauli kätte, ma katjun Wilistite maale ära põgeneda!“ Ja ta põgenes sinna. Kui Saulile seda teada anti, ei ajanud ta enam teda taga.

Psm.: Room. 12, 19. Ärge makske ise kurja kätte, armsjad, waib andke maad Jumala wihale.

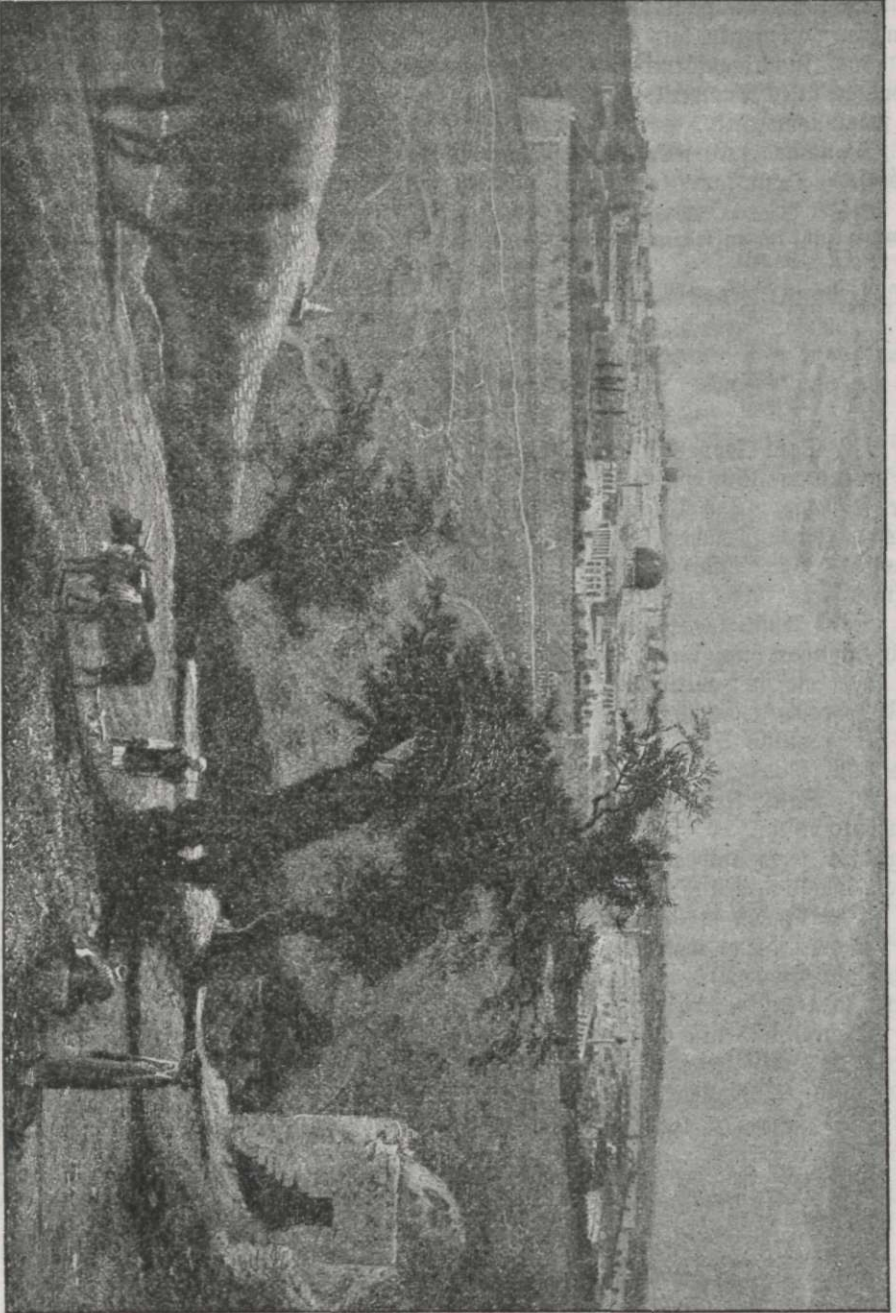
Katol.: 5. palwe.

U. L.: 522, 3. Minu healt, oh Jumal kuule, Sest su poole kirjendan. Tõtta sina appi mulle, Muudu mina hukka jaan. Põrgu tõõd õh rifu ja, Minu usku kinnita, Et ma sinu peale loodan. Üksi sinu armu ootan.

55. Daawet jaab kuningaks.

1. Saam. 31; 2. Saam. 1—12. (1055—1015).

1. **Sauli ja Joonatani surm.** Wilistid tuliwad jälle Iisraeli wastu sõtta, Iisrael kaotas lahingu ja põgenes. Ka Joonatan langes lahingis. Aga Saul langes

Jerusalemima linu (praqufel ayal).

ise oma mõega sisse ja juri. Kui seda Daavetile kuulutati, sai ta väga kurwaks ja kaebas: „Oh mu wend Joonatan, mul on walu sinu pärast; sa olid mulle lõbus ja hea. Kuibdas on wägewad langenud ja sõjakad hukka saanud!“

2. **Daawet tõuseb kuningaks.** Pärast Sauli surma tuliwad Juuda mehed Heebroni ja wõidswad Daaweti kuningaks Juuda soo üle. Aga Daaweti ja Sauli soo wahel tõusis pikaline sõda, sest teised suguharud tõstsiwad Sauli poja Isbooseti kuningaks. Aga Daawet sai ikka kangemaks ja Sauli sugu ikka halwemaks. Seitseme aasta pärast sai Isbooset surma ja nüüd tuliwad ka teised suguharud Heebroni ja wõidswad Daaweti kuningaks kõige Jisraeli üle. Selle peale wõttis Daawet Jeruusalemma linna ära, mis Jeebusi rahwa oma oli, ja elas sest ajast Siioni kantsis. Jehoowa oli temaga ja andis temale hingamist kõige tema waenlaste poolest. (Waata pilt!)

3. **Igwene kuningriit.** Pärast seda tahtis Daawet Jehoowale koda ehitada. Aga Jehoowa lastis temale ütelda: „Sina ei pea mulle mitte koda üles ehitama, sest sina oled sõjamees. Aga kui sinu päewad täis saawad, siis tahan ma su soo saata tõusma, see peab mu nimele koja üles ehitama. Mina tahan temale isaks olla ja tema peab minu poeg olema. Ja su sugu ja su kuningriik peab kindel olema ja su auujärg peab igawesti tugew olema.“ Ja Daawet ütles: „Kes olen mina, Isjand Jehoowa? Ja mis on minu sugu, et sa mind siitsaadik oled saatnud?“

4. **Daaweti patt.** Pärast seda nägi Daawet väga ilusa näoga naist, see oli Batseba, Uuria naene, ja tahtis teda omale naefeks saada. Uuria ise oli sõtta läinud. Daawet kästis Uuria kõige kangema tapluse kohta panna Uuria leidis surma ja Daawet wõttis Batseba pärast leinaaega omale naefeks.

5. **Prohwet Naatani mõistujutt.** Jehoowa läkitas prohweti Naatani Daaweti juure, see ütles: „Kaks meest elasiwad ühes linnas, teine rikas, teine waene. Rikkal oli väga palju lambaid ja weisid, aga kehwal ei olnud muud midagi kui üksainus utetall. See sõi ta palukest, jõi ta karika seest ja magas ta süles. Kui nüüd rikka mehe juure üks teekäija tuli, siis ei raatsinud ta mitte ühte oma lammastest wõtta, waid wõttis kehwa mehe utetalle ja tegi sest wõerale rooga.“ Kui Daawet seda kuulis, süttis ta wiha põlema ja tema ütles: „See mees on surma wäärt!“ Naatan ütles: „Sina oled see mees!“ Ja Daawet wastas: „Ma olen pattu teinud!“ Ta kahetses väga oma pattu, otfis Jumalat, paastus, jäi öö otja põlwili ja palus: „Jumal ole mulle armuline oma helduse pärast, kustuta mu üleastumised oma rohke halastuse pärast!“

Loo mulle, Jumal, puhas süda, ja uuenda mu sees kindel waim! Ära heida mind mitte ära oma pale eest ja ära wõta oma Püha Waimu mitte minult ära! Anna mulle jälle oma õnnistuse röömustus ja heameeleline waim toetagu mind!“ (Laul 51.)

Batseba poeg oli Saalomon.

Psm.: 1. Kor. 10, 12. Sellepärast, kes ennast arwab seiswat, see katjugu, et tema ei lange. Katek.: 5., 6. ja 10 käsk.

U. L.: 396, 1. Oh kellele ma kaeban, Et ma nii õnnetu? Ma ennast raskesti waewan, Ma olen rahutu! Patt mulle seda teinud On oma koormaga, Ta läbi hukka läinud Hing ühes ihuga.

56. Abjalom.

II. järe.

1. **Abjalom warastab Jisraeli meeste südameid.** Daawetil oli poeg, Abjalom nimi. See oli kõige ilusam mees Jisraelis, jalatallast pealaeni ei olnud temal wiga. Lapsest saadik oli ta väga ärahellitatud ja uhkus wõttis maad tema

südames. Ta muretšes enesele tõlla ja hobused ja 50 meest, kes ta kaagas käisivad. Siis hakkas ta kavalasti Jisraeli meeste südameid ära varastama. Wara hommiku seisis ta linna wärawa ees tee ääres ja ütles iga mehe wastu, kes mõne tüliasia pärast kuninga juure läks: „Sinu ahi on hea ja õige, aga kes paneb mind kohtumõistjaks siia maale, et ma igale mehele õigust mõistaksin?“

2. **Taawet põgeneb Nabsalomi eest.** Ühel päewal läks Nabsalom Heebroni ohwerdama. Seal lastis ta pasunat puhuda ja hüüda: „Nabsalom on kuningaks saanud!“ Ja palju rahwast kogus ta juure. Kui Taawet seda kuulda sai, põgenes ta oma sulastega Nabsalomi eest ära üle Riidroni jõe.

3. **Nabsalomi ots.** Aga pärast kogus ta sõjawäe ja sõda tõufis Taaweti meeste ja Nabsalomi meeste wahel. Taaweti mehed saiwad mõitu ja Nabsalomi mehed põgenesiwad ära. Nabsalom ise põgenes hobueesli seljas, aga kui ta ühe suure tamme alla sai, kellel keerud offad oliwad, jäi ta karwu pidi tamme otsa rippuma, aga hobueesl läks oma teed. Kui Taaweti wäepealik ta sealt leidis, lõi ta Nabsalomi furnuks ja wiskas ta auku ja iga möödamineja wiskas ühe kivi sinna auku, kunni sest väga suur hunnik sai. Taawet leinas väga. (Waata pilt!)

Nabsalomi surm.

Pärast kui aeg tuli, et Taawet pidi surema, ütles ta oma armja poja Saalomoni wastu: „Mina lähen nüüd kõige maailma teed; ole wahwa ja ole mees ja käi Jehoowa tee peal!“ Nõnda suri Taawet ja ta maeti maha Taaweti linna. Tema

oli 40 aastat Jisraeli üle walitsenud, 7 aastat Heebronis ja 33 aastat Jeruusalemmas ja sai 70 aastat wanaks.

Psj.: Saalom. õp. sõn. 30, 17. Silma, mis isa hirwitab ja ei tahta ema sõna kuulda, peawad kaarnad jõe ääres wälja noffima ja kotta pojad ära sõõma.

Katef.: 4., 7., 9. ja 10. käst.

U. 2.: 56, 1. Kõik, mis ette wõtad sa, Jeesusega alga; Jeesu jälgil jätmata Juhhi oma jalga! Jeesusega ärta sa, Puhkama ka heida! Kui on Jeesus sinuga, Siis sul abi leida.

57. Saalomon.

1. Kun. 3—8.

I. järe.

1. **Saalomoni palwe.** Saalomon sai kuningaks, kui Daawet ära furi. Ta oli prohveti Naatani kaswatatud. Kui ta oma walitsuse hakatusel Jehoowale tänu ja palwe ohwrit läks wiima, tuli Jumal unes ja ütles: „Balu, mis ma sulle pean andma!“ Saalomon palus: „Mu Jumal, sa oled oma sulase kuningaks teinud. Aga ma olen weel poisike ja ei mõista sisse ega wälja minna. Siis anna mulle nüüd sõnakuulelik süda, et ma su rahwale wõiksin kohut mõista ja ära tunda, mis hea ja kuri on!“

See palwe oli Isjanda meelest hea ja ta ütles: „Et sa seda oled palunud ja ei mitte pikka iga ega rikkust ega oma waenlaste hinge, siis tahan ma sulle targa ja mõistliku südame anda ja pealegi rikkust ja auu ja pika ea.“

2. **Saalomon ehitab templi.** Aga 480 aastat pärast Jisraeli wäljaminemist Egiptusemaalt hakkas Saalomon Moorija mäele Jehoowa templit ehitama. Ta tegi lepingu Tiiruse kuninga Hiiramiga, see saatis talle ehitajaid ja seedrid ja muid puid Liibanoni mägedelt.

Püha koda tehti kogudusetelgi eeskjuu järele, aga palju suurem, raiutud kividest, seinad löödi ära seestpidi seedri laudadega. Kõik kullati rohkesti ära.

Kõige pühama paik oli üleülbse kullatud. Seal seisis **seaduselaegas** kahe käsu-lauaga. **Püha paik**, kus preeftrid ohwerdasiwad, oli nikerdatud seedriseintega. Seal oli **kuld altar**, 10 kuld seitsmeharulist küündlajalga ja 10 kuld lauda pühade leibade tarwis. Kõige pühama paiga ja püha paiga wahel oli wäga kalliskullaga ehitatud **wahetekk**. Templi ümber oli suur õu ehk rahwa kogumise paik.

3. **Templi pühitsemine.** Seitsme aasta pärast sai püha koda walmis ja siis pühitseti teda. Kuningas kutsus kõik Jisraeli rahwa kofku pühitsemisele. Preeftrid kandsiwad seaduselaeka ja ka kõik muud pühad riistad kogudusetelgist, kus nad senni oliwad, templisse. Saalomon ise astus altari ette, laotas omad käed lahti taewa poole ja ütles: „Jehoowa, Jisraeli Jumal, taewas ja taewaste taewas ei mahuta sind eneste sisse, weel wähem see koda, mis ma olen üles ehitanud. Waata oma sulase palwe peale ja lasse omad silmad lahti olla selle koda üle ööd ja päewad! Kuule oma rahwa palumist, mis nad siin paigas paluwad. Kuule ka wõeramaa inimest, kui ta kaugelst maalt siia tuleb sind paluma!“

Nõnda pühitsetiwad kuningas ja kõik Jisraeli lapsed Jehoowa koda, ohwerdasiwad 22 tuhat weist ja 120 tuhat lammast tänuohwriks ja pühitsetiwad seda püha 14 päewa.

Psj.: Saul 26, 8. Jehoowa, ma armastan su koda eluaset ja sinu aumaja paika.

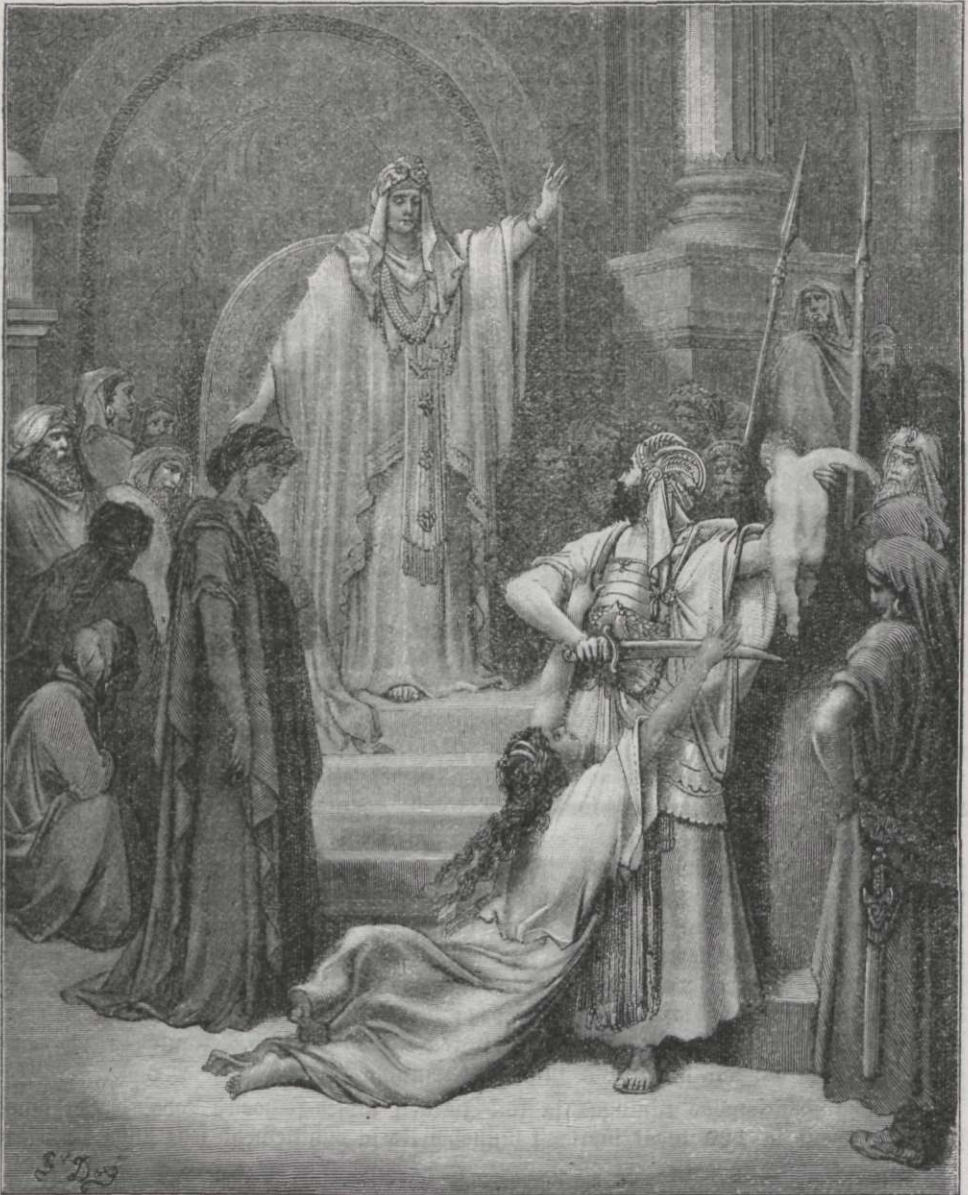
Katef.: 3. käst.

U. 2.: 5, 1. Kõrgeid ukseid lahti minge, Siioniske laste mind, Kõõm siin täidab minu hinge, Isjand, siit ma leian sind! Siin näen sinu palet ka Paistwat Waimu tulega.

58. Saalomoni suur au ja langemine.

1. Kun. 3 ja 2. Aja. r. 9.

1. Saalomoni tark kohtuotsus. Ükskord tuliwad kaks naist kuninga ette. Teine ütles: „Mina ja see naene elasime ühes majas ja tema poeg suri ööfi ära; tema oli ta ära maganud. Aga kui ma magasin, wöttis ta minu poja mu kõrwa ja pani

Saalomoni tark kohtuotsus.

oma furnud poja ta asemele.“ Teine naene ütles: „Ei, minu poeg elab ja tema poeg on furnud.“ Saalomon ütles: „Dooge mõet, raiuge elus laps pooleks ja andke teine pool teisele!“ Aga õige ema süda põles ta sees oma lapse pärast ja ta ütles: „Oh kuningas, andke see laps temale ja ärge surmake teda mitte!“ Aga teine ütles: „See ei pea mulle ega sulle saama, raiuge ta pooleks!“ Siis ütles kuningas: „Andke teisele see laps elusalt, tema on ta ema!“ (Vaata pilt!)

See otsus sai kuulsaks termes Jisraelis ja nad kartsiwad kuningat, sest nad nägiwad, et Jumala tarkus tema sees oli.

2. **Saalomon saab kuulsaks.** Saalomon oli väga rikas, ehitas omale suuri kodasid, istutas wiinamägesid ja rohuaedu. Ta walitses kõigi kuningriikide üle Brati jdest Egiptuse rajani, ehitas laewu Punase mere ääres ja saatis neid käima meredel. Need töiwad kulda ja warandust. Ja Jisraeli rahwas elas julgesti igauks oma wiinapuu ja wiigipuu all. Jumal andis Saalomonile suurt tarkust ja väga palju mõistust. Ta rääkis 3000 õpetusesõna ja tema laulusid oli 1005. Saalomon teadis ka rääkida puist ja lindudest, loomadest, roomajatest ja kalust. Kõigi rahwaste seast tuliwad inimesed Saalomoni tarkust kuulma.

3. **Seeba kuninga emand.** Rõnda tuli ka Seeba kuninga emand Arabiast Jeruusalemma, Saalomoni mõistatustega katsuma. Aga Saalomon rääkis kõik üles, mis ta küsis. Aga kui kuninga emand nägi Saalomoni tarkust ja tema uhket hoonet ja auu, ütles ta: „Kõne on tõsi, mis ma omal maal sinust kuulsin, aga ma ei uskunud mitte. Dnnelikud on su sulased, kes alati su ees seisawad ja su tarkust kuulewad! Riidetud olgu Jehoowa, kel hea meel sinust on!“ Siis läks ta jälle tagasi omale maale.

4. **Saalomon langeb Isfandast ära.** Oma wana ea sees ei käinud Saalomon mitte Jehoowa teedel. Ta wõttis omale palju wõeramaa (pagana) naisi ja ehitas nende wäärjumalatele altarid. Siis sai Jehoowa Saalomoni peale wihaseks ja ütles: „Ma tahan kuningriigi sinu käest ära kiskuda. Aga ühe suguharu tahan ma su pojale anda oma sulase Daaweti pärast.“

Saalomon walitses 40 aastat. Kui ta oma tegude ja selle waewa peale, mis ta näinud, tagasi waatas, pidi ta tunnistama: „See kõik oli tühi töö ja waimu närimine.“ Saalomon suri 60 aastat wana ja maeti maha tema isa Daaweti linna.

Wim.: Laul 111, 10. Jehoowa kartus on tarkuse hatatus.

Katek.: 7. käsk.

II. 2.: 38, 1. Ma laulan juust ja südamest Sull', Isfand, minu rõõm, Ja lauldes räägin kõigest heast, Mis juust mull' teada on.

VI. Kahe kuningriigi aeg.

59. Neaabeam.

1. Kun. 12.

1. **Wanemate meeste nõuu.** Pärast Saalomoni surma sai tema poeg Neaabeam kuningaks Jisraelis. Ja kõik rahwas tuli tema juure ja ütles: „Su isa on raske ikke meie peale pannud, tee sina seda kergemaks, siis tahame meie su alamaks jääda!“ Nüüd pidas Neaabeam nõuu wanematega, kes weel ta isa oliwad teeninud. Need ütlesiwad: „Kui sa täna nende palwet tähele paned, siis jääwad nad su alamaks su eluaeg.“ Aga Neaabeam ei pannud wanemate nõuu mitte tähele.

2. **Nooremate nõuu.** Siis pidas Neaabeam nõuu noorematega, kes temaga oliwad üles kaswanud. Need ütlesiwad: „Rõnda pead sa rahwale üttelema: Mu isa on raske ikke teie peale pannud, aga mina tahan seda weel raskemaks teha. Mu isa on teid nakkpiitsadega karistanud, aga mina tahan teid ofakpiitsadega karistada.“ Ja

Reaabeam andis rahwale selle wastufe. Kui rahwas nägi, et kuningas neid kuulda ei mõtnud, ütles ta: „Mis jagu wõi pärisosa meil Taawetist on?“

3. **Rümme suguharu langewad Reaabeamist ära.** Kui Reaabeam oma maksuülesma läkitas maksusid nõudma, wiskas rahwas selle kwiwega furnuks ja tõstiswad **Zeroobeami** kuningaks. Minult Juuda ja Benjamini suguharu hoidsiwad Taaweti soo poole. Nõnda jagati maa kahte riiki. Teist riiki, kus Taaweti sugu walitses, kutsuti **Juuda** ja teist **Jisraeli** riigiks. Juuda riigi pealinn oli **Jeruufalem**, Jisraeli riigi pealinn oli esmalt **Seetem** ja siis **Saamaria**.

Psm.: Saalom. õp. sõn. 15, 1. Tasane kostmine pöörab tulise wiha tagasi, aga kibe sõna kihutab wiha.

Katf.: 4. käff.

U. 2.: 552, 4. Meil' anna ikka kallist rahu Ja kaitse keisrit kahju eest; Et kurat kogudust ei löhu, Meid warja jumalikust wäest, Meilt keela ära patu häbi Ja kangeaelus kaota; Tee wabaks oma Poja läbi Meid igawese armuga.

60. Zeroobeam.

1. Kun. 12 ja 13.

1. **Kuldwafikat.** Kui Zeroobeam oli kuningaks saanud, mõtles ta: „Kui rahwas üles Jeruufalemma läheb ohwerdama, siis pöörab nende süda jälle kuninga Reaabeami poole.“ Sellepärast tegi ta faks kuldwafikat ja pani teise oma riigi lõuna, teise põhja rajale ja ütles: „Waata, Jisrael, siin on sinu jumalad, kes su Egiptusemaalt on ära toonud!“ Ja ta seadis preestrid ja pühitfes pühi nagu Jeruufalemmas.

2. **Zeroobeami noomitakse.** Kui Zeroobeam ükskord altari ees seisis ja suitsetas, tuli üks Jumala mees Juudamaalt ja hüüdis: „Altar, altar! Nõnda ütleb Jehoowa: „Waata, Taaweti soole peab poeg sündima, see ohwerdab sinu peal need preestrid, kes nüüd sinu peal suitsetawad!“

Kui Zeroobeam neid sõnu kuulis, käskis ta: „Wõtke ta finni!“ Aga ta käsi kuivas ära ja ta ei saanud teda enam tagasi. Siis ütles kuningas Jumala mehe wastu: „Palu mu eesti!“ Kui ta nüüd ta eesti palus, siis sai ta käsi jälle nagu ennegi.

Pärast seda ütles kuningas: „Tule minuga koju ja wõta leiba, ma tahan sulle ka anni anda!“ Aga mees ütles: „Kui sa mulle oma poole koda annaksid, siiski ma ei tuleks sinuga, sest mulle on Jehoowa sõna läbi kästud: Sa ei pea seal leiba sööma ega wett jooma.“ Ja Jumala mees läks tagasi.

3. **Zeroobeami sugu kaob.** Aga Zeroobeam ei pöörnud oma kurja tee pealt mitte ümber. Siis laskis Jehoowa talle kuulutada: „Sa oled enesele teised jumalad teinud, sellepärast tahan mina su soo ära kaotada.“ Pärast seda suri Zeroobeami poeg ja ta sugu kaotati ära.

Psm.: Saul 127, 1. Kui Jehoowa ei ehita koda, siis näewad hooneehitajad seal kallal ilmaaegu waewa.

Katf.: 1. käff.

U. 2.: 388, 5. Sa tõstsid üles mind Ja teed ka näitsid mulle, Mis pealt ma leian sind; Seft tänu annan sulle, Sind, Jumal, kiidan ma; Nüüd wiiskan patu tödd, Ja wana tegusid Ei tee ma meelega.

61. Prohwet Gelas ja kuningas Ahab.

1. Kun. 17.

II. järk.

1. **Gelas kuulutab kallist aega.** Jisraeli kuningad tegiwad kõik, mis Jehoowa ilma ees paha oli. Kuningas **Ahab** wõttis **Siidoni** kuninga tütre **Jisabeli** naeseks, ehitas **Paalile** altari ja kummardas teda.

Gelias Kriti jõe ääres.

Siis ütles Gelias, Tisbe mees, kuninga Ahabi vastu: „Kii tõesti, kui Jehoova elab, ei pea neil aastail kastet ega vihma olema, kui aga minu sõna peale!”

Ja Jehoova ütles Geliasele: „Mine, ole warjul Kriti jõe ääres! Ma olen kaarnaid käskinud sind toita.”

Gelias tegi Jehoova sõna järele. Ja kaarnad tõiwad temale leiba ja liha hommiku ja õhtu ja tema jõi jõest. (Vaata pilt!)

2. Gelias elab Sarepta lese juures. Kui aasta pärast jõgi ära kuivas, ütles Jehoova temale: „Mine Sarepta, Siidonimaale ja jää sinna elama. Ma olen seal ühte leske naist käskinud sind toita!”

Kui ta sinna sai, nägi ta linna wärawa ees ühte leske puid korjamas ja ütles temale: „Too mulle pisut wett ja paluke leiba!” Naene wastas: „Mul on paljalt peotäis jahu wakas ja pisut õli kruusis. Sellest tahan ma enesele ja oma pojale leiba teha, et meie sööme ja sureme.” Aga Gelias ütles: „Ära karda! Jahu ei pea wakast lõpma ega õli kruusist wähenema, kunni Jehoova vihma annab maa peale.”

Naene läks ja tegi Gelia sõna järele. Ja jahu ei lõppenud wakast ega wähenenud õli kruusist.

3. Gelias äratab lese poja elule. Pärast jäi naese poeg haigeks ja suri. Naene ütles: „Sumala mees, sa oled mu juure tulnud, et sa mu ülekohtu meele tuletad!” Gelias wõttis lapse, pani oma woodi peale ja palus: „Jehoova, mu Sumal,

tulgu selle poisi hing jälle ta sisse!" Jehoowa kuulis prohveti palvet ja poisike sai jälle elavaks.

Psm.: Jaakob. 4, 17. Kes nüüd mõistab head teha ja ei tee seda mitte, sellele on see patuks.
Katef.: 5. käsk.

U. 2.: 25, 6. Oh meile, Issand Jeesus, Jää oma abiga, Sest tulgu meile truudus, Rõõm, uju julgus ka.

62. Prohvet Elias Karmeli mäel.

1. Kun. 18.

II. jätk.

1. **Eliase nõu.** Kolmandal aastal ütles Jehoowa Eliasele: „Mine, näita ennast Abibile ja ütle, et ma tahan vihma anda!“ Elias läks ja ütles Abibile: „Kogu Iisrael Karmeli mäele ja 450 Paali prohvetit!“ Abib tegi nõnda.

Aga Elias ütles rahwa vastu: „Kui kaua olete teie lonkamas kahes mõttes? Oms Jehoowa Jumal, siis käige tema järel; aga kui Paal see on, siis käige tema järel! Mina üksi olen Jehoowa prohvet, aga Paali prohvetid on 450 meest. Nüüd andke meile kaks värssi, teine neile, teine mulle. Paneme värvid puude peale ja hüüdkte siis teie oma jumalat ja mina hüüan oma Jumalat appi. Kelle Jumal tulega wastab, see on tõesti Jumal!“ Rahvas kostis: „Nii on hea!“

2. **Rahs altarit.** Paali prohvetid võtsivad värssi, tegivad altaril ohvri walmis, tanisid siis ta ümber ja hüüdsivad: „Paal, wasta meile!“ Aga ei olnud seal healt ega wastajat. Lõuna ajal pilkas neid Elias ja ütles: „Hüüdkte suure healega, ehk Paal on mõttes, ehk kõrwale läinud, ehk on temal teekond, ehk ta on magamas!“ Nemad hüüdsivad suure healega ja täkkisivad endid mõekadega weriseks, aga kõik oli ilmaaegu.

Nüüd parandas Elias Jehoowa altari, mis oli maha kistud, ja ehitas ta uuesti, tegi altari ümber kaewandiku, seadis puud, pani värssi puude peale ja kallask siis wett peale, kunni kaewandik täis sai. Siis hüüdis ta: „Jehoowa, Abrahami, Iisaki ja Jaakobi Jumal, saagu täna teada, et sina Jumal oled ja mina su sulane! Wasta mulle, et sa selle rahwa südamed tagasi pööraksid!“ Ja Jehoowa tuluke langes maha ja sõi ohvri ja puud ja kiwid ja põrmu ja wee. Kui rahwas seda nägi, heitsivad nemad maha ja hüüdsivad: „Jehoowa on Jumal! Jehoowa on Jumal!“

3. **Prohveti wägiwõlu, Jehoowa heldus.** Ja Elias kästis Paali prohvetid finni wõtta, wiis nad alla Riisoni jõe äärde ja tappis nad seal ära, nii kui Iisabel Jehoowa prohvetid oli ära tapnud.

Siis läks Elias üles Karmeli mäele ja palus kangesti Jumalat. Pea löi taewas mustaks ja tuli suur sadu.

Psm.: Jees. 42, 8. Mina Jehoowa, see on minu nimi, ja ma ei anna oma auu mitte teisele ega oma kiitust niferdatud kujudel.

Katef.: 1. käsk.

U. 2.: 352, 1. Meil' oma sõna kinnita, Oh Jumal, meid neist awita, Kes tahaksivad tõugata Su Poega järjelt wiisaga.

63. Naaboti wiinamägi.

1. Kun. 21. ja 22.

1. **Abib himustab Naaboti wiinamäge.** Naabotil oli wiinamägi Abibi tuningakoja kõrwas. Ja Abib ütles Naaboti vastu: „Anna mulle oma wiinamägi, ma annan sulle parema vastu ehk raha, mis ta hind on!“ Aga Naabot wastas:

„See oleks mulle teotuseks, kui ma oma wanemate pärisoja ära annaksin!“ Abi sai pahaseks, heitis woobisje ja ei sünnud leiba.

2. **Zisebel lajeb Naaboti furnata.** Kui Zisebel kuninga pahandust nägi, ütles ta: „Ma muretsej sulle Naaboti wiinamäe!“ Ta kirjutas Abi nimel linna-wanematele: „Pange kaks meest tunnistama, kes ütlevad: „Sina oled Jumalat ja kuningat teotanud!“ Siis wiige ta wälja ja wisake kiwidega furnuks!“ Wanemad tegiwad nõnda ja lastiwad Zisebelile ütelda: „Naabot on furnud!“ Kui Zisebel seda kuulis, ütles ta Abibile: „Päri nüüd Naaboti wiinamägi, ta on furnud!“

3. **Gelias kuulutab Abibile Jumala nuhtlust.** Kui Abi wiinamäge wastu wõtma läks, tuli Gelias talle wastu ja ütles: „Selle eest, et koerad Naaboti merd on lakkunud, peawad nad ka sinu werd lakkuma ja Zisebeli ära sööma linna müüri taga!“

Ja nõnda sündiski, kui prohwet Gelias oli kuulutanud.

Psm.: Saab. 2, 6. Häda sellele, kes palju kofku paneb, mis tema pärast ei ole! Kauaks seda on?

Katet.: 5., 7. ja 9. käst.

II. 2.: 392, 5. Ka pööraniit ja wõitlemist, Oh Isjand, anna mulle! Ja awita, Et lõpmata Ma jääksin truuks sulle.

64. Prohwet Gelias Hoorebi mäel.

1. Kun. 19.

II. järk.

1. **Gelias põgenemisel.** Zisebel püüdis Geliasit ära tappa. Gelias põgenes kõrbe, istus kadaka alla maha ja palus: „Sest saab küll! Wõta, Jehoowa, mu hing, sest ma ei ole parem kui mu wanemad!“ Siis uinus ta magama. Ja Jehoowa ingel ütles: „Dõuse ja söö, sest teed on enam, kui sa suudad kãia!“ Gelias söi ja jõi, mis ingel toonud, ja käis selle söömise ja joomisega 40 päewa, tuli Hoorebi mäele ja jäi wõseks ühte koopasse.

2. **Tasane heal.** Ja Jehoowa läks mööda. Tema eel käis suur, kange tuul, mis mäed lõhki kisub ja kaljud katti murrab — Jehoowa ei olnud mitte tuule sees. Tuule järele oli maawärisemine, Jehoowa ei olnud mitte maawärisemises. Maawärisemise järele oli tuluke, Jehoowa ei olnud mitte tule sees. Tule järele oli üks waike, tasane heal. Kui Gelias seda kuulis, kattis ta omad silmad kivega finni ja läks wälja koopa suu ette.

Siis sai Jehoowa heal ta kätte: „Mis sul on siin tegemist Gelias?“ Tema wastas: „Ma olen wihane olnud Jehoowa pärast, sest Iisraeli lapsed on su seaduse maha jätnud ja mina olen üksi üle jäänud ja nemad käiwad minu hinge peale.“ Jehoowa ütles: „Ma olen enesele 7000 meest Iisraelis üle jätnud. Mine tagasi kõrbe teed ja wõia Eliisa prohwetiks oma asemel!“

Tema läks sealt ära, leidis Eliisa künrmast ja heitis oma kuupe ta peale. Ja Eliisa käis Geliat järele ja oli temale teenriks.

Psm.: Gebr. 12, 7. Kui teie hirmuandmist kannatate, siis pakub Jumal ennaft teile kui lastele, sest misjagune poeg on see, sellele isa hirmu ei anna?

Katet.: 5. peatükk.

II. 2.: 516, 5. Kii kuida Jumal saadab mind, Ma loodan, usun, kannan. Sest tema aitab tõest mind, Ei lahuta meid saadan: Ma jään ta juure kindlaste, Sest mina tean tõeste, Et kõik saab minu õnneks.

65. Prohwet Eliisa.

2. Kun. 2 ja 5.

II. järk.

1. **Gelia lahtumine.** Aga aeg oli kätte tulnud, et Jehoowa Geliasit kanges tuules tahtis üles taewa wiia. Ja Gelias läks oma sulase Eliisaga Jordani poole.

Eiis ütles Gelas Eliisale: „Palu, mis ma sulle pean tegema, enne kui mind sinu juurest ära võetakse?“ Eliisa ütles: „Ma palun, et kaks osa sinu waimust mulle saaks?“

Kui nad edasi läksiwad, tuli tuline wanter ja tulised hobused ja Gelia läks kanges tuules üles taewa. Aga Eliisa kiskendas: „Mu isa, mu isa! Jisraeli sõjawantrid ja riütliid!“ (Jisraeli kaitsewägi). Ja Eliisa wõttis Gelia kuu, mis ta seljast oli maha langenud, ja läks. Aga Gelia waim hingas Eliisa peal.

2. **Eliisa teeb Naemani terweks.** Naemann, Siiria sõjapealik, oli wahwa ja auus mees, aga pidalitõbine. Temal oli aga tüdruk, kes Jisraeli maalt sõjaajal oli wangi toodud, see ütles ta naese wastu: „Oh et mu isand Saamaria prohwet i ees oleks, küll see ta pidalitõbe temast ära wõtaks!“

Ja Naemann tuli oma tõlla ja hobustega Saamariasse ja jäi Eliisa ukse ette seisma. Ja Eliisa lastis talle ütelda: „Mine ja pese ennast seitse korda Jordanis, siis saad sa puhtaks!“ Aga Naeman sai kurjaks, läks ära ja ütles: „Ma mõtlesin, et ta wälja tuleb ja oma Jumala nime appi hüüab minu haiguse pärast. Eks **Tamastuse** jõed ole paremad kui Jisraeli jõed?“ Eiis rääkiswad tema sulased temaga: „Oleks prohwet suurt asja nõudnud, eks sa oleks seda teinud? Kui palju enam nüüd, kui ta ütles: Pese ennast, siis saad sa puhtaks!“ Ja Naeman läks, kastis ennast seitse korda Jordanisse ja sai puhtaks.

Ja Naeman läks nüüd Eliisa juure tagasi, andis Jumalale auu ja pakkus temale kallid andid. Aga prohwet ei wõtnud midagi, waid ütles: „Mine rahuga!“

3. **Reaasi saab pidalitõbiseks.** Aga Reaasi, Eliisa sulane, ajas Naemani järele, waletas ja ütles: „Mu isand palub su käest talendi hõberaha ja riideid kasele prohwet i lapsele, kes tema juure on tulnud.“ Naeman ütles: „Wõta kaks talenti!“ Ja Reaasi wõttis. Aga Eliisa küsis ta käest: „Kust sa tuled?“ Reaasi wastas: „Su sulane ei ole ei siin ega seal käinud.“ Aga Eliisa ütles: „Kas nüüd oli aeg hõbedat ja riidid wõtta? Naemani pidalitõbi peab su külge jääma!“ Ja Reaasi läks ta juurest ära ja oli pidalitõbine kui lumi.

Psm.: Mark. 10, 47. Jeesus, Taaweti poeg, heida armu minu peale!

Katek.: 7. palwe.

U. L.: 423, 1. Mu peale Jumal halastanud, Ma seda polnud teeninud; Ta arm mind feega õnnistanud, Mis ukse meel ei otfinud. Nüüd ma seft tunnen rõõmustust Ja pean kalliks halastust.

66. Prohwet Zoonas.

Zoona 1—4.

1. **Zoonas põgenemisel.** Jehoowa sõna sai prohwet i Zoona kätte: „Mine Niiniwe linna ja kuuluta nende wastu, seft nende kurjus on mu ette tulnud!“ Aga Zoonas läks laewaga merele, et Jehoowa eest ära põgeneda. Ja Jehoowa tõstis suure tuule mere peale. Laewamehed kartiwad, mõtlesiwad, et laew katkeb, ja kiskendasiwad igauks oma jumala poole. Ja nad ütlesiwad üks teisele: „Lähme, heitkem liisku, et teada saame, kelle süü pärast see õnnetus meie peale on tulnud!“ Eiis langes Zoona peale. Nüüd ütlesiwad nemad: „Mis peame meie tegema, et meri soiku jääks?“ Tema wastas: „Wisake mind merde, siis jääb ta soiku, seft ma tean, et minu pärast see kange torm teie wastu on.“

Eiis wisasiwad nüüd Zoona merde ja meri jäi omast mäsamisest seisma. Ja mehed kartiwad wäga Jehoowat, ohwerdasiwad temale ja töötasiwad töotusi.

Ja Jehoowa saatis suure kala Zoonat ära neelama. Zoonas oli kala sifkonnas kolm päewa ja kolm ööd. Eiis hüüdis ta Jehoowat appi ja kala oksendas ta wälja mäele.

2. **Zoonas Riiniwe linnas.** Siis ütles Jehooma teist korda Zoonas vastu: „Mine Riiniwe linna ja kuuluta, mis ma sulle räägin!“ Zoonas läks ja kuulutas: „Neljapäeva päeva pärast peab Riiniwe linn ära hufatud saama!“

Aga Riiniwe mehed pöörasivad patust, uskusivad Jumalat, paastusivad ja palusivad armu. Kui Jumal seda nägi, kahetses ta selle kurja pärast, mis ta oli ähwardanud, ja ta ei teinud seda mitte.

3. **Zoonas wiha.** Siis läks Zoonas meel väga pahaks, ta wiha süttis põlema ja ta palus: „Oh Jehooma, seda ma ütlesin kohe, kui ma alles kodus olin; ja selle pärast ma piüdsin ära põgeneda; sest ma teadsin, et sa armuline, halastaja, pika meelega ja rikas helbusest oled, kes õnnetust kahetsed. Ja nüüd, Jehooma, võta mu hing mult ära, sest mulle on parem surra kui elada!“ Ja Zoonas läks linnast välja, tegi enesele lehtmaja ja elas seal, et näha saada, mis linnale sünnib.

Ja Jehooma laskis ühe kajakoni puu tõusta Zoonale warjuks ja Zoonal oli sellest rõõm. Siis saatis Jehooma ühe ussi, ja uis näris kajakoni puud, et see ära kuivas. Kui nüüd päike kõrgele tõusis ja Zoonale pähä kõrvetas, nii et ta pidi ära minestama, siis palus ta enesele surma. Siis ütles Jehooma temale: „Kas see õige on, et sa selle kajakoni puu pärast wihasid?“ Zoonas vastas: „Digusega küll on mu wiha põlema süttinud surmani!“ Siis ütles Jehooma: „Sina tahaksid kajakonile armu anda, mis kallal sa ei ole waewa näinud ja mis sa ei ole kaswatanud, mis ühe vöga sai ja teise vöga hukka sai. Ja mina ei peaks mitte armu andma sellele suurele linnale, kus enam kui 120,000 inimest sees on, kes weel ei tea wahet teha parema ja pahema kae wahel, ja palju lojussid!“

Psm.: Gesef. 33, 11. Mul ei ole head meelt hõela surmast, waid sest, et ta pöörab oma tee pealt ja wõiks elada.

Katef.: 5. palwe.

U. 2.: 477, 6. Õndsad on kõik armulised, kes ei jäta aitmata Reid, kes siin on hädalised, Teemad head hea meelega, Kedagi ei unusta Palwe, töö ja hõuuga: Neil saab abi häda ajal, Neil on armu kohtupäewal.

67. Jisraeli riigi ots.

2. Kun. 17.

1. **Jisraeli riigi ületohus Jumala vastu.** Jisraeli lapsed tegiwad ifka peale pattu Jehooma vastu ja käisivad paganate teede peal. Küll ähwardas ja manitses prohwet **Amos**: „Waata, päewad tulewad, et teid ära wiitakse! Jisraeli neitsit on langenud, ei ta enam tõuse!“ Küll palus ja meelitas prohwet **Hoosea** Jumala nimel: „Ma tahan sind enesele kihlata igaweseks ajaks!“ Teised prohwetid hüüdsiwad: „Pöörge ümber oma kurjade teede pealt!“ Aga nad ei kuulnud, teenisivad tühje jumalaid, käisivad lausujate juures ja tegiwad kõikfugu kurja.

2. **Salmanassar wiib rahwa Assiiriamaale.** Kuninga Hoosea ajal tuli **Salmanassar**, Assuri kuningas, wõttis kolmeaastalise wastupanemise järele **Saamaria** linna ära ja wiis Jisraeli rahwa Assiiriamaale wangi. Aga Saamariamaale pani ta paganad elama. See sündis 722 a. enne Kristuse sündimist. Need õppisivad Jisraeli rahwaga koos elades Jehoomat kartma, aga teenisivad ühes ta oma tühje jumalaid. Aga Juuda rahwas põlgas **Saamaria rahwast**, sest et nad wõerad ja paganad oliwad.

Psm.: Saul 25, 16. Waata mu peale ja ole mulle armuline, sest ükfit ja wilets olen mina.

Katef.: 3. palwe.

U. 2.: 358, 1. Oh Jumal, waata heldeste, Sul olgu hale süda. Kui piisut õigeid leitakse, Neil waestel on juur häda; Su kallist sõna naerdakse Ja tühja walest usatakse Ja õigeust on lõpnud.

68. Juuda riigi ots.

2. Kun. 16—25.

1. **Jehoowa** kaitseb **Jeruufalemma** **Asjuri** eest. Juuda riigis valitses sel ajal, kui **Saamaria** ära hävitati, kuningas **Hiskia**. Tema tegi, mis Jehoowa meele pärast oli, teda toetas prohvet **Jeesajas**. Aga kui **Asjur** suure väe **Jeruufalemma** linna alla jaatis, läks **Hiskia** Jehoowa kotta ja palus abi. Jehoowa kuulis kuninga palvet ja jaatis prohveti **Jeesaja** tema juure. See ütles: „Seda teed, mis waenlane tulnud, peab ta tagasi minema!“ Selsamal ööl läks Jehoowa ingel wälja ja löi **Asjuri** leeris maha 185,000 meest, ja **Asjuri** kuningas läks tagasi **Niiniwe**. Sada aastat festis weel Juuda riik.

2. **Prohwet Jeeremia** kuulutab **Juuda riigi otja**. Aga rahwas ja kuningad tegiwad palju kurja. Siis jaatis Jehoowa prohwetid ja lastis Juuda riigi otja kuulutada. Kui **Joofia** kuningaks sai, käis tema oma isa **Taaweti** teede peal. Ta kiskus **Paali** altariid maha, aga Jehoowa koda lastis tema kohendada ja ära parandada. Ülem preester **Hilkia** leidis templist seaduseraamatu, see wiidi kuninga kätte ja loeti talle ette.

Pärast kutsus kuningas kõik rahwa wanemad **Jeruufalemma** kokku ja lastis nende kuuldes seaduseraamatu sõnad ette lugeda, mis Jehoowa kojast leitud. Kuningas tegi seaduse Jehoowa ees, et nad pidiwad Jehoowa käsksid pidama ja kõik rahwas heitis seaduse alla.

Kuninga **Joofia** ajal kutsus Jehoowa **Jeeremia** prohwetiks, aastal 627. Ta oli siis weel väga noor. **Joofia** poegade ajal, kes jälle Jehoowa ära unustasiwad, kuulutas tema: „**Jeruufalemma** linn antakse **Paabeli** kuninga kätte ja põletakse ära, **Juudamaa** tehakse paljaks ja rahwas saab **Paabeli** kuninga alamaks.“

3. **Nebukadnetšar** hävitab **Jeruufalemma** ära. **Nebukadnetšar**, **Paabeli** kuningas, tuli **Jeruufalemma** vastu sõdima, heitis **Juudamaa** oma alla ja wiis palju kuninglikust soost noori mehi **Paabelisse**. Nende hulgas oli ka **Taaniel**. See oli esimene wangiwiimine ja wangi põlwe algus, a. 606. Kui **Juudamaa** ära taganes, tuli **Nebukadnetšar** teist ja kolmat korda teda alla heitma. Kolmandal korral pani **Jeruufalemma** linn 18 kuud vastu. Wiimaks tungisiwad waenlased linna. Kuningas **Sidkia** põgenes. **Jeeriko** kohal saiwad **Paabeli** mehed ta kätte, piisitiwad ta filmad peast wälja ja wiisiwad ta ahelas **Paabelisse** wangi. Nüüd lastis **Nebukadnetšar** kõik **Jumala** koja riistad ja waranduse **Paabelisse** wiia, Jehoowa koja ära põletada, **Jeruufalemma** müürid maha kiskuda ja terve **Juuda** rahwa **Paabeli** wangi wiia. See sündis aastal 588 e. Kr.

Jeeremias peafis eluga ja jäi **Jeruufalemma**. Pea tõusis jälle mässamine ja rahwas põgenes **Egiptusemaale**. Nad sundisiwad **Jeeremiat** ühes minema. Kui ta neid seal nende patu pärast noomis, olla nad ta kwiwega surnuks löönud.

Psm.: Laul 119, 67. Ennegu mind alandati, ekjisin mina; aga nüüd hoian ma su sõna.

Katef.: 1. õpetus.

U. 2.: 531, 1. Waikselt wõtan wasta, Mis ja tahad lasta Tulla minu peal'; Olgu rõõm wõi mure, Jään ma sinu juure, Trööstib mind su heal. Olgu tee ka waewane, Kui jääb Jeesus minu ligi, Hõiskan ometigi.

VII. Juuda rahwas Paabeli wangis.

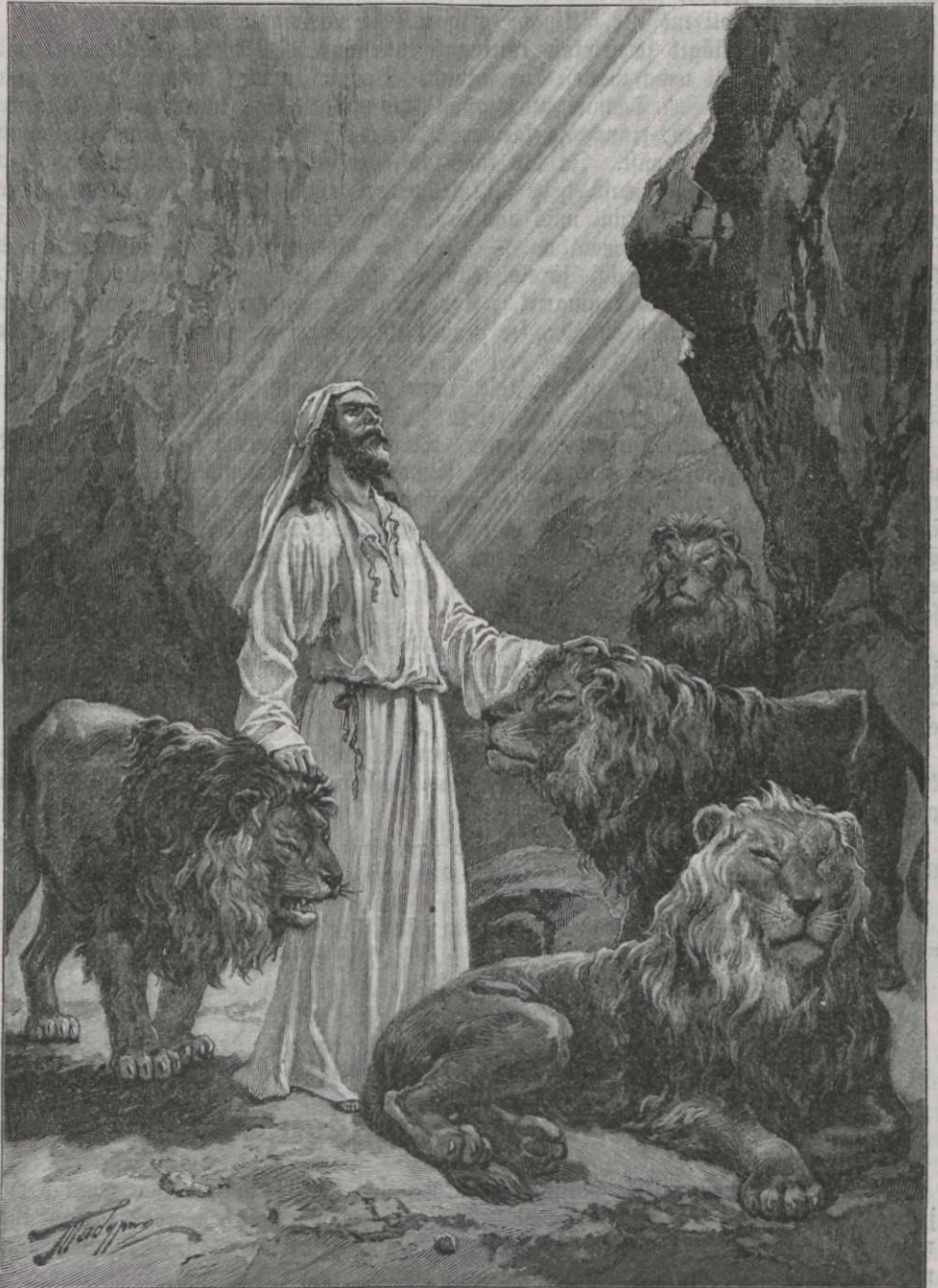
69. Prohwet Taaniel.

Taan. 1.

606—536 e. Kr.

1. **Taaniel** kardab **Jumalat**. Kuningas **Nebukadnetšar** käsks oma kojailemat mõned **Juuda** suurest soost poisid kolmeks aastaks kooli panna ja neid kuningakoja teenistuse tarwis kaswatada. Nende seas oli **Taaniel**. Aga **Taaniel** ja tema sõbrad

ei tahtnud mitte kuninga rooga jüües Jehoowa toidu seadusest üle astuda. Sellepärast palus Daaniel kuninga kaswandikfude ülemat: „Lase meile kaunavilja anda süüa ja

Daaniel lõukoerte augus.

wett juua!" Ja nende nägu oli ilusam ja liha täiem kui teistel poistel, kes kuninga rooga söiwad. Jumal andis neile tundmist ja mõistust kirjas ja tarkuses, ja kui käsawatamise aeg lõppis, jäeti neid kuninga juure ametisse.

Uga Taaniel oli mõistlik kõiksuguse nägemise ja unenägude peale.

2. **Taaniel räägib ja seletab kuningale unenägu.** Pea oli Nebukadnetsaril unenägu, aga see oli tema meelest ära läinud. Taaniel palus Jumalat ja see sala asi ilmutati temale öösi. Taaniel ütles nüüd kuningale: „Sa, kuningas, nägid suure kaju, kaju pea oli kullast, rinnad ja käewarred hõbedast, teha ja puusad wasest, säared rauast, jalad rauast ja sawist. Ja üks kivi lastis ennaši maha, ei mitte kätega, ja löi kaju katti; raud, sau, wask, hõbe ja kuld pekseti nõnda rusuks kui põrm sawise pekstanduse põranda peal ja tuul wiis nad ära. Aga kivi, mis kaju maha löi, sai juureks mäeks ja täitis kõik maailma. — Mis see tähendab? Sina, kuningas, oled kuldne pea. Sinu kuningriigi järele tõusewad kolm teist, mis halvemad sinust. Wiimane on üks lõhutud kuningriik. Aga nende kuningate päiwil wõtab taewa Jumal ühe kuningriigi üles ehitada, see peab kõik kuningriigid pihuks lööma, aga ise igawesti seisma jääma.“

Kuningas ütles: „See on tõsi, teie Jumal on jumalate Jumal!“ Ja ta tegi Taanieli suureks ja pani ta maa walitsejaks Baabeli riigis.

3. **Taaniel peaseb lõukoerte august.** Taanieli wõimus oli väga suur. Teised würestid otsisiwad süüd tema wastu ja ei leidnud mitte. Siis andsiwad nad kuningale nõuu kaju wälja kuulutada: „Kes kolmekümne päewa sees üheltsi jumalalt ehk inimeselt midagi palub, kui aga üksi kuninga käest: seda peab lõukoerte auku wisatama.“ Taaniel palus oma Jumalat nagu ennegi. Waenlased kaebasiwad ja kuningas lastis, ehk tal küll meel kurb oli, ta lõukoerte auku wisata, ta ütles üksi: „Su Jumal, keda ja alati teeninud, peastku find!“

Kuningas ei söönud ega maganud öö otsja. Hommiku wara ruttas ta augu juure ja hüüdis: „Taaniel, kas su Jumal on find wõinud lõukoerte käest ära peasta?“ Taaniel wastas: „Mu Jumal on oma ingli läkitanud ja lõukoerte suu finni pannud, et nad mulle ei ole wiga teinud.“ (Waata pist!)

Siis sai kuningas rõõmsaks, käskis Taanieli wälja tõmmata ja need mehed, kes tema peale oliwad kaebtust tõstnud, sisse wisata. Nad ei saanud weel augu põhja, kui lõukoerad nad ära mürdsiwad.

Ps. 118. 10. Jehoowa nimi on tugew torn, sinna juure jookseb see, kes õige, ja saab kõrge warjuwaiga.

Katef.: 1. käff.

U. 2.: 510, 4. Ma tahan sulle, Isjand, anda End kõige ihu hingega. Ma weeretan, mis ei wõi kanda, Su armu peale kartmata. Mu Jumal, Jsa, saada mind, Et risti allgi kiidan find.

70a. Kolm meest tulises ahjus.

Belshatsari unenägu.

1. **Kolm meest tulises ahjus.** Nebukadnetsar lastis kuldkaju teha, püsti panna ja rahwale kuulutada: „Kes maha ei heida ja ei kummarda, seda peab kuuma ahju wisatama!“ Kolm Taanieli sõpra, Sadraf, Meesaf ja Abedneego, ei kummardanud mitte kaju ette. See räägiti kuningale ära.

Tulises wihas ütles kuningas neile: „Teie saate põlewasse ahju wisatud! Mis Jumal on see, kes teid minu käest wõib peasta?“

Sadraf, Meesaf ja Abedneego wastasivad: „Meie Jumal on vägew; põlawast ahjust ja sinu käest wõib ta meid peasta. Ja kui ta meid ka ei peasta, kuldkuju meie siiski ei kummarda!“

Nebukadnetsar sai tulist wiha täis ja käskis ahju seitse korda enam kütta kui muibu. Nii wisati mehed ahju.

Aga pea ehmatas kuningas ära; ahju waadates hüüdis ta: „Eks meie ole kolm meest tulesse wisanud? Aga ma näen neli meest tules kõndivat ja neljanda nägu on jumalate poja sarnane!“ Siis läks Nebukadnetsar põlema ahju ligi ja hüüdis: „Teie kõrgema Jumala sulased, tulge wälja!“

Nad astusiwad wälja; ei olnud nende juuksed kõrwenud ega tule hais nende külge hakanud.

Siis ütles kuningas: „Riidetud olgu Jumal, et ta oma ingli on läkitanud, ja on oma sulased ära peastnud, kes tema peale lootusiwad.“ Ja kuningas andis neile kolmele mehele hea elujärje omas riigis.

2. **Belsatjari nägemine.** Kuningas Belsatjar, kes pärast seda walitses, tegi suured joodud. Siis toodi pühad riistad, mis Nebukadnetsar Jeruusalemma templist oli ära riisunud. Ja nemad jõiwad neist wiina ja kiitsiwad oma kulde, hõbe-, wass-, raud-, puu- ja kivi jumalaid. Sel tunnil tuliwad inimesekäe sõrmed wälja ja kirjutasiwad seina peale. Kuningas ehmatas ära. Kui Baabeli targad kirja ei osanud lugeda, kutsuti Daaniel. Daaniel ütles: „See kiri on: **Menee, menee, teekel, uwarjin.** See tähendab: Jumal on ju kuningriigi lõpetanud; sind on waetud ja leitud wäga kerge olewat; ju kuningriik on Meeda ja Persia meeste kätte antud!“

Sel ööl tapeti Belsatjar ära ja Meeda mees Darius sai kuningriigi oma kätte.

Psm.: Matt. 24. 42. Sellepärast walwake, sest teie ei tea, mil tunnil teie Issand tuleb.

Katef.: 1. käif.

U. L.: 508, 9. Küll wiiwib wabest tulesse Ta oma abiga, Et nagu ristitules Ei mäletaks find ta; Ei siiski find ta jätta, Waid usku katjub ta: Kas pead kinni teda Ka hädas rõõmuga?

70b. Ester.

Estr. 1—10.

(Eija.)

1. **Ester saab kuninga emandaks.** Ester, üks waene tütarlaps Juuda rahwa seas, leidis armu kuninga Ahasweeruse silma ees. Tal ei olnud isa ega ema, sugulane Mordekai oli ta kaswatanud. Ahasweerus tõstis Estri omaks emandaks. Selsamal ajal tegi kuningas Haamani suureks üle kõige würstide ja kõik kuninga sulased pidiwad tema ette põlwili maha heitma, aga Mordekai ei teinud seda mitte. Sellepärast sai Haaman täis tulist wiha ja pidas nõuu kõiki Juutisid ära kaotada.

2. **Estri palwe.** Kui Mordekai seda kuulda sai, andis ta Estrile käsu, et ta kuninga juure läheks ja oma rahwale armu paluks. Seal maal oli seadus, kes kutsumata kuninga juure läks, pidi surema, olgu siis, et kuningas oma walitsusekapi tema poole sirutas. Ja Estrit ei olnud kutsutud. Aga ta paastus ja palus; pani omad kuninglikud riided selga ja ütles: „Kui ma hukka saan, siis saan ma hukka!“ Ja siis läks Ester kuninga juure sisse. Kuningas sirutas oma kuldekapi tema poole ja ütles: „Mis ja nõuad?“ Ester palus, et kuningas ja Haaman homme tema juure joodule tuleks. Kui Haaman seda kuulis, läks ta rõõmuga wälja. Aga kui ta õues Mordekait nägi, kes teda mitte ei kumardanud, wõttis ta nõuiks puud teha lasta, 50 küünart kõrge, ja kuningale nõuu anda, et Mordekai sinna saaks üles poobud.

3. **Mordekai saab auu.** Sel ööl ei saanud kuningas und ja laskis enesele ajaraamatust ette lugeda. Sealt leiti, et Mordekai oli kuningale teada annud, kui faks teenrit olivad tahtnud kätt kuninga külge pista. Ja kuningas küsis: „Mis auustust on selle peale Mordekaiile tehtud?“ Temale vastati: „Ei mingisugust!“ Nüüd tuli parajasti Saaman nõuu andma, et Mordekai saaks üles poobud. Mhasweerus ütles: „Mis peab sellele mehele tehtama, keda kuningas tahab auustada?“ Saaman mõtles: „Kellele muule ta auu tahab teha kui mulle?“ Ja ütles: „Talle pandagu kuninglik riie selga, kroon pähä, würstid wiigu teda kuninga hobuse seljas läbi linna ja hüüdku: „Nõnda tehakse sellele mehele, keda kuningas auustab!“ Kuningas ütles: „Mine ruttu ja tee nõnda Juuda mehe Mordekaiga!“ Ja Saaman tegi seda ja läks wihaga koju.

4. **Juudid peafewad hukatuselt.** Pea tulivad kuninga teenrid ja kutusiwad Saamani joodule Estri juure. Joodul küsis kuningas: „Mis sul palumist on, kuninga emand?“ Tema ütles: „Saagu mulle ja mu rahwale elu antud, sest meid peab ära hukatama!“ Mhasweerus küsis: „Kes see on, kes oma südame selle nõuuga on täitnud?“ Ester vastas: „Saaman!“ Siis tõusis kuningas tulise wihaga üles ja läks rohuaeda. Ja üks teender ütles: „Ennäe, seal on see puu, mis Saaman Mordekai tarwis laskis teha!“ Kuningas ütles: „Pooge Saaman sinna külge!“

Selle peafemise mälestuseks pühitsewad Juudid Suurimi püha.

Bsm.: 1 Peetr. 2, 1. Siis pange nüüd maha kõik kurjus ja kõik pettus ja kawalused ja kadepused ja kõik teelekandmised.

Katol.: 5. käst.

U. 2.: 350, 1. Kui poleks Jumal meiega, Nii õelgu waga sugu, Kui poleks Jumal meiega, Meil hukas oleks lugu, Sest meie hulk on wäeti Ja halwaks peetud koguni Reist pealekõpumatelt.

71. Paabelist tagasitulek.

Esra. 1—10. Nehem. 1—13.

1. **Tagasitulek Serubaabeli ja Joosua all.** Persia kuningas **Koores** andis Juutidele luba Juudamaale tagasi minna ja Jehoowa templit Jeruusalemma linna ehitada. Maawalitseja **Serubaabel** ja ülempreester **Joosua** wiisiwad enam kui 40,000 Juuti kodumaale tagasi. Koores andis neile ka püha koja riistad kätte, mis Nebukadnetsar oli Jeruusalemmast ära wiinud. Aga suurem osa Juuda rahwast jäi Paabelisse.

Jerusalemmas hakkasiwad nad templit ehitama. Aga Saamaria rahwas tulivad ka Serubaabeli juure ja ütlesiwad: „Meie tahame teiega ehitada, sest meie nõuame teie Jumalat!“ Aga nemad ütlesiwad: „Meil ei ole teiega tegemist!“ Nüüd keelasiwad Saamaria rahwas templi ehitamist ja kaebasiwad kuningale nagu oleksiwad Juudid mäsajad. Templi ehitamine jäi seisma.

Mõne aasta pärast anti uus luba; prohwetid **Haggai** ja **Saatarias** äratasiwad rahwast ja Serubaabeli ja Joosua hoolet sai töö lõpetatud.

Troostiks nutjatele, kes endist templit olivad näinud, kuulutas Haggai: „Selle koja auu peab suurem olema, kui esimehe.“

2. **Esra ja Nehemia.** Siis tuli **Esra**, üks mõistlik kirjatundja, Paabelist üles ja tõi kulda ja hõbedat ja kõikjugu riistu Jumala koja tarwis kaasa. Esra õpetas rahwast Jehoowa seadust tundma, parandas Jumalateenistuse korda, lahutas rahwa paganaiist ja pagana naestest, keda nad olivad wõtnud.

Kui **Nehemia**, üks kõrgemast seisusest Juut kuninga kojas, kuulda sai, et Jeruusalemma müürid alles lõhki olivad ja ta rahvas viletsuses elas, siis paastus ja palus tema ja ütles kuningale: „Lase mind üles minna oma wanemate linna, et ma ta üles ehitan!“ Ja kuningas läkitas ta sinna.

Küül tulivad Saamaria würestid sõdima Jeruusalemma wastu, aga Nehemia jagas mehed pooleks, pooled ehitasiwad müüri ja pooled pidasiwad sõjariistades wahiti ja nõnda parandati müürid ära.

Siis tuli kõik rahwas kokku ja Nehemia luges neile seaduse sõnad ette. Nõnda pühitsetiwad nad püha ja uuendasiwad lepingut ja töotasiwad Jehoowa käskude järele elada.

Psm.: Jeer. n. I. 3, 31. 32. Seft Jesand ei heida mitte igawesti ära, waid kui ta saab kurwastanud, siis halastab tema ko oma suure helduse järele.

Katek.: 3. õpetus.

U. 2.: 278, 3. Õpeta meid efsituses õigeid jälgi otsima, Mita meid ka pimeduses Tõc tee peal kõndida. Anna, et saaks parandud, Mis on enne efsitud.

VIII. 72. Juuda rahwas pärast Baabeli wangipõlwe.

(536—1 e. Kr.)

1. ja 2. Makk.

(Lisä.)

1. **Juudid Persia, Kreeka ja Egiptuse riigi walitsuse all.** Kõhkem kui sada aastat olivad Juudid Persia riigi alamad, elasiwad rahu sees ja teenisiwad Zumalat. Nastal 333 häwitas Aleksander Suur Persia riigi ära ja Juudamaa sattus Kreeka walitsuse alla. Pärast Aleksandri surma jagasiwad tema pealikud ta riigi oma wahel ära. Juudamaa sai Egiptuse kuningate kätte. Egiptuse walitsuse all käis Juuda rahwa käsi wäga hästi. Aga jälle algasiwad sõjad, Siiria kuningatel oli himu Juudamaad omale saada ja aastal 198 saigi ta nende kätte. Hafatuses olivad Juudid uue walitsusega õige rahul, aga pea algas hirmus tagakiusamine.

2. **Antiofuse tagakiusamine.** Siiria kuningas Antiofus nõudis, et kõik tema rahwad peawad pagana usku heitma. Ta lastis Jehoowa templi ära teotada, pühad kirjad katti kiskuda, pühad riistad ära lõhkuda. Kõik, kes oma usku kinni pidasiwad, surmati ära. Müüd langesiwad palju wanemate seadusest. Aga ka neid oli palju, kes ennemalt suriwad, kui oma usku jalgasiwad.

3. **Wabastamine.** Antiofuse ajal elas Juuda mägedel wäga preester Mattatias wiie pojaga. Mattatias tappis wihaga ühe Juudi, kes ebajumalatele ohwerdas ja põgenes oma poegadega kõrbesse.

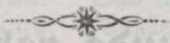
Tema ümber kogus wapraid mehi, nad karistasiwad paganate wägiwalda ja häwitasiwad ebajumalate altarid ära.

Pärast Mattatia surma sai tema poeg Juudas Makkabi pealikuks. Tema wõitis Jeruusalemma ära ja pühitses jälle templi jumalateenistuseks. Beel ford läks see Juuda rahwal õnneks paganate iket enestest ära heita ja oma riiki asutada Makkabeide walitsuse all. See riik kestis umbes sada aastat.

4. **Juuda rahwas Rooma walitsuse all.** Nastal 63 heitsiwad Roomlased Kaananimaa oma alla ja nimetasiwad pärast poole Herodese Suure kuningaks. See oli tark ja mõjukas walitseja, aga ka werezänuline ja armuta. Et rahwale meelehead teha, ehitas ta Jeruusalemma templi suure toredusega üles. (Waata pilt!) Tema walitsuse ajal sündis Jeesus Kristus.

5. **Juuda rahwa erakonnad.** Makkabeide ajal tõusivad faks erakonda Juuda rahwa keskele, need olivad wariseeride ja saduseeride erakond. Wariseerid nõudsiwad hoolast käsu täitmist, läkfiwad aga uhkeks, salalikuks ja teiste põlgajaks. Saduseerid salgasiwad waimu, inglid ja ülestõusmist.

Alga ka tõsiheid **wagasid** oli Jisraelis olemas. Need ootasiwad waitfeli alanduses ja tasanuses Jumala ilmutist. Ka **paganate** seas oli neid, kes ära tundsiwad, et nende jumalad ebajumalad on ja nende jumalateenistused tühiised. Nende südames elas igatjus: „Oh et meie peastja ilmutus!“

(380—1. 2. 3.)

Uue Testamendi lood.

I. Jeesuse lapsepõli.

1. Ingel Kaabriel kuulutab Ristija Johannese sündimist.

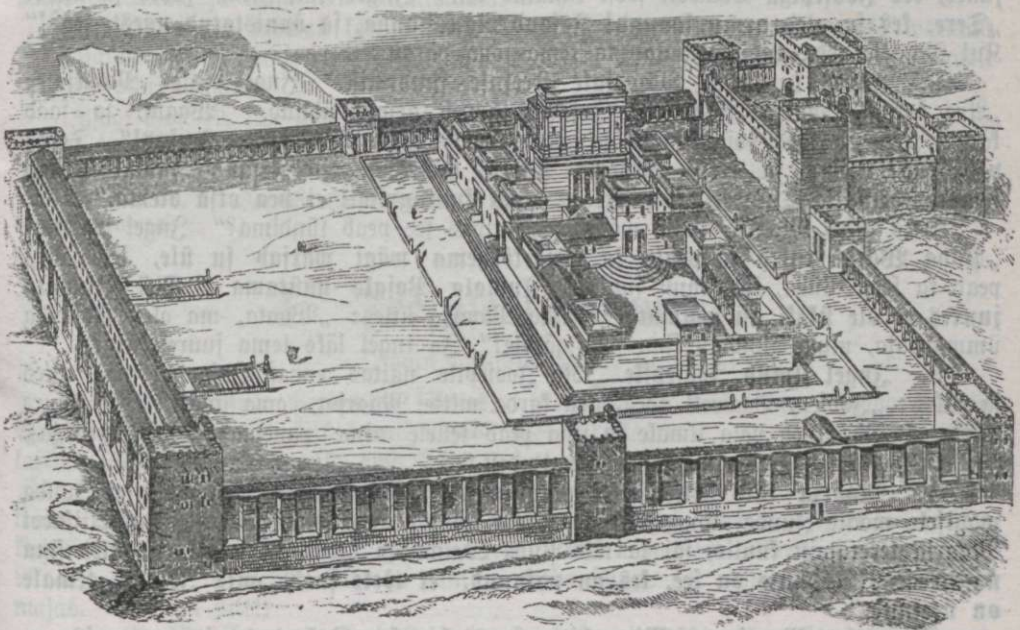
Luuf. 1.

1. Saakarias ja Eliisabet. Juudamaa kuninga Herodeese ajal elas üks preester, Saakarias nimi. Tema naese nimi oli Eliisabet. Mõlemad olivad wagad ja elasiwad laitmata elu. Nad olivad elatanud ja neil ei olnud last.

2. Ingli Kaabrieli ilmutus. Saakarias oli tulnud preestri ameti korda täitma Jeruusalemma linna. Kui tema kord oli suitsetada, läks ta Issanda templisse ja kõik rahwa hulk oli õues Jumalat palumas.

Aga Issanda ingel näitas ennast Saakariale ja seisis suitsetamisealtari paremal pool. Kui Saakarias teda nägi, ehmatas tema ära.

Aga ingel ütles tema wastu: „Ära karda, Saakarias, sinu palwe on kuulnud! Sinu naene Eliisabet saab poja ilmale tooma ja fina pead temale nime panema

Herodeese tempel ja Rooma kants.

„Johannes“. Teda peab Püha Waimuga täidetama. Issanda eel peab ta käima Gelia waimus ja wäes, et ta Issandale walmistatud rahwa walmistats.“

3. Saakarias ei usu. Saakarias ütles ingli wastu: „Kust ma seda pean tundma? Sest mina olen wana ja mu naene on wäga elatanud.“ Ingel wastas: „Mina olen Kaabriel, kes Jumala ees seisab, ja mind läkitati sulle neid röömsõnumid kuulutama. Waata, sa jääd keeletumaks ja ei pea rääkida saama selle päewani, kui see sünnib, sest et sa minu sõnu ei uskunud!“

Aga rahwas ootas Saakariat ja pani imeks, et ta nii kaua templisse jäi. Kui ta wälja tuli, ei saanud tema nendega rääkida, ja nemad saiwad aru, et ta templis nägemist oli näinud. Ta näitas käega ja laskis nad ära.

Aga kui tema teenistusepäewad täis saiwad, läks ta oma kodu.

Ps. 12. 12. Olge röömsjad lootuses, kannatlikud ahastuses, jääge kindlaste palwesse. Katel.: Wiimised palwe sõnad. „Mina pean kindlaste uskuma, et taewane Isa meie palwed heldeste on wastu wõtnud ja kuulnud.“

U. L.: 507, 5. Mis Jumal teeb, on itka hea; Eht wahest pean jooma ka murepeekrist rohkesti, Et jää ma fiiski kartma, Sest wiimati Saab ometi Mu süda kallist röömu, Mis lõpetab kõik hirnu.

2. Ingel kuulutab Snnistegija sündimist Maarjale.

Luuk. 1 ja Matt. 1.

1. Ingli Kaabrieli ilmutus Maarjale. Kuuendal kuul pärast seda läkitas Jumal ingli Kaabrieli Kaalileamaale ühte linna, Naatsaret nimi, neitsi Maarja juure, kes Joosepiga Taaweti soost kihlatud oli. Ingel tuli tema juure ja ütles: „Tere, kes sa oled armu saanud! Issand olgu sinuga, ja õnnistatud naeste seas!“ Kui Maarja teda nägi, ehmatas ta tema sõna pärast.

2. Ingel kuulutab Maarjale Jeesuse sündimist. Ingel ütles Maarjale: „Ära kardada, Maarja! Sina oled Jumala juurest armu leidnud. Waata, sa saad käima peale ja tood poja ilmale ja pead temale nime panema: „Jeesus!“ Tema peab suur olema ja kõige kõrgema Pojats hüütama, ja Issand Jumal annab temale tema isa Taaweti aujärje ja tema kuningriigil ei pea otja olema.“

Siis ütles Maarja ingli wastu: „Kuidas see peab sündima?“ Ingel wastas: „Püha Waim tuleb su peale ja kõigekõrgema wägi warjab su üle, sellepärast peab ka seda Püha, kes sinust sünnib, Jumala Pojats hüütama. Sest Jumala juures ei ole ükski asi wõimata.“ Aga Maarja ütles: „Waata, ma olen Issanda ümmardaja, mulle sündigu sinu sõna järele!“ Sa ingel läks tema juurest ära.

3. Ingel ilmub Joosepile. Ka Joosepile näitas ennast Issanda ingel unes ja ütles: „Joosep, Taaweti poeg, ära kardada mitte Maarjat, oma naist, enese juure wõtta. Tema toob poja ilmale ja sina pead sellele nime panema Jeesus (peastja), sest tema peastab oma rahwa nende pattudest.“

4. Maarja läib Eliisabetti vaatamas. Neil päewil läks Maarja Juuda mägisele maale Juuda linna, tuli Saakaria kotta ja teretas Eliisabetti. Kui Eliisabet Maarja teretamist kuulis, sai ta täis Püha Waimu ja ütles: „Õnnistatud oled sina naeste seas! Snnis on see, kes on uskunud, et tõets saab, mis Issand temale on ütelnud.“

Siis ütles Maarja: „Minu hing auustab wäga Issandat ja mu waim on wäga röömus Jumala minu Snnistegija pärast, et tema oma ümmardaja madaluse

peale on waadanud. Waata, sest ajast saadik fiidawad mind õndsaks kõige põlwe rahwas, et Wägew mulle suuri asju on teinud. Ja tema nimi on püha."

Psm.: Kaal. 4, 4. 5. Aga kui aeg täis sai, läkitas Jumal oma Poja, et ta pidi naesest sündima ja käsi alla saama, et tema neid, kes käsu all oliwad, pidi ära lunastama, et meie pidime lasteõigust saama.

Katef.: 2. õpetus.

U. L.: 114, 1. Kuis pean wastu võtma Sind, armas Jeesuke? Kuis sulle wastu tõtma, Mu hinge ilust? Oh Jeesus, Jeesus süüta Mu südant põlema, Ja ise mulle näita, Mis sind nõib rõõmusta.

3. Kristija Johannese sündimine.

Luuk. 1.

II. järk.

1. Sündimine ja nimepanemine. Eliisabetile sündis poeg. Kui naabrid ja sugulased kuulsiwad, et Issand oma halastuse tema wastu oli suureks teinud siis oliwad nemad temaga rõõmsad.

Kahetsandal päewal tuliwad nad last ümber lõikama ja tahtsiwad teda isa nime järele Saakariaks nimetada. Aga lapse ema ütles: „Ei mitte, tema nimi peab Johannes olema!“ Nemad ütlesiwad temale: „Su suguwõs ei ole kedagi, kellel see nimi on!“ Ja nemad näitasiwad käega isa poole, kuidas tema tahab, et teda peab nimetatama. Saakarias küsis ühe lauakese ja kirjutas sinna peale: „Johannes on ta nimi!“ Kõik paniwad seda imeks.

2. Saataria kiituselaul. Sedamaid peafis Saakaria suu ja keel lahti, ta sai täis Püha Waimu, rääkis ja kiitis Jumalat: „Kiidetud olgu Issand, Iisraeli Jumal, et ta oma rahwast on tulnud katsuma ja on temale äralunastamisi walmistanud. Ja sina lapsuke, sind peab kõigekõrgema prohwetiks hüütama, sest sa pead Issanda palge eel käima ja tema teed walmistama.“

3. Johannes kaswas kõrbes meheks. Lapsuke kaswas ja sai kangeks waimust ja Issanda käsi oli temaga. Ta oli kõrbes selle päewani, kui tema ennast Iisraeli rahwale pidi nättama.

Psm.: Cebr. 12, 11. Kõik hirmuandmine, kui see käes on, ei jeda arwata rõõmu waid kurbtuse olewat; aga küll ta wiimaks rahulise õiguse kasu neile annab, kes seeläbi on hästi õpetatud.

Katef.: 1. õpetus. „Selle eest on minu kohus teda kiita, tänada, teenida ja tema sõna kuulda.“

U. L.: 295, 1. Issand olgu kiidetud, Minu Jumal auustud, Et ta tulnud katsuma Oma rahwast armuga.

4. Jeesuse sündimine.

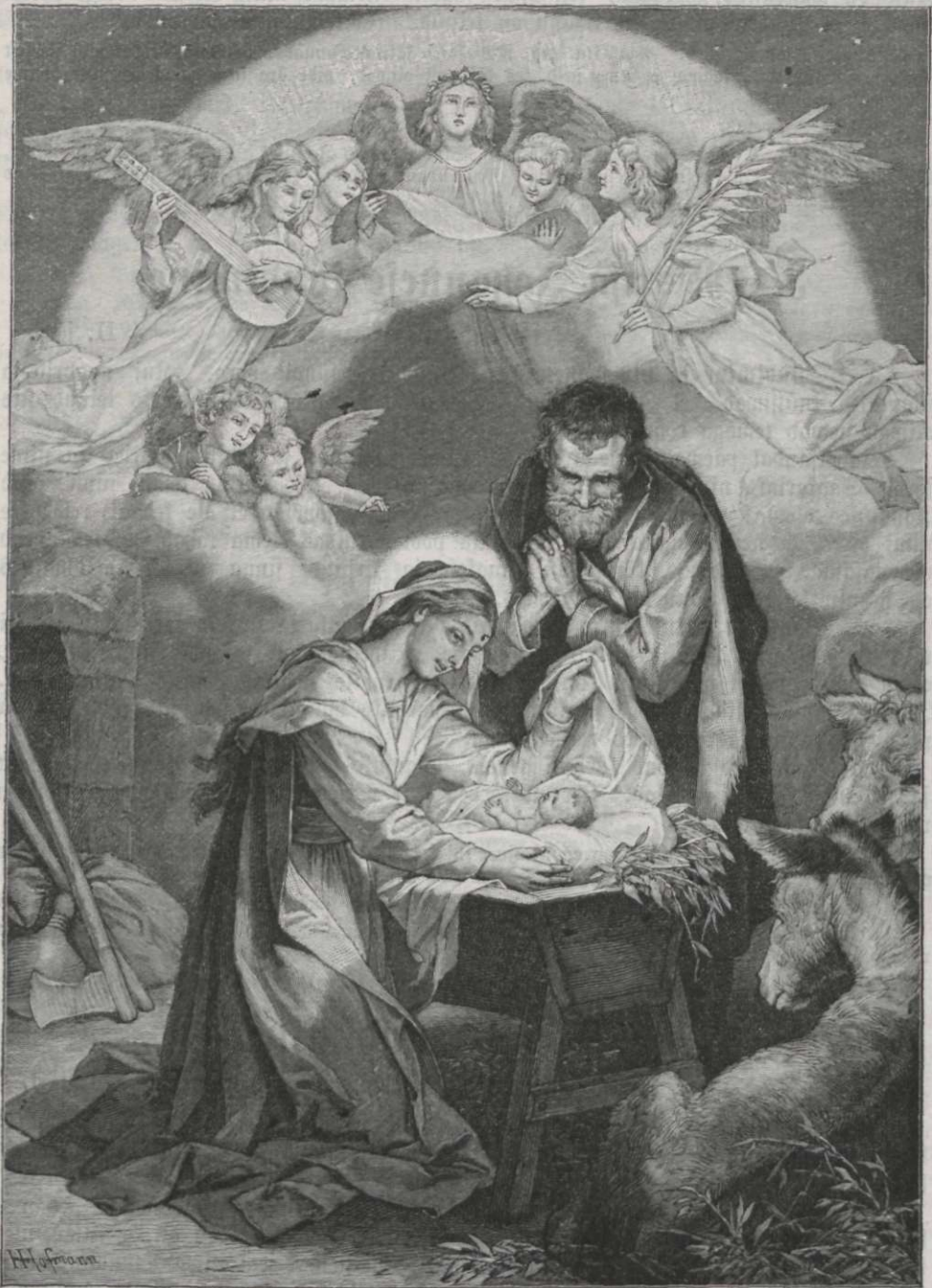
(Jõulu pühad). Luuk. 2.

I. järk.

1. Jõululapsuke Betlemma söimes. Neil päwil läks sõna Rooma keisrilt Augustusest wälja, et kõik maailm pidi üles kirjutatama. Ja kõik läksiwad endid lastma üles kirjutada, igauks oma linna.

Eiis läks ka Joozey Kaalileamaalt Naatsjareti linnast Juudamaale Daaweti linna, mis Betlemmaks hüütakse, sest et ta Daaweti kojast ja soost oli, et ennast üles kirjutada lasta Maarja oma kihlatud naesega. Kui nemad seal oliwad, sündis Jeesus. Maarja mähtis ta mähkmetesse ja pani ta maha söime, sest neil ei olnud muud aset majas. (Waata pilt!)

2. Inglise ilmuwad karjastele ja kuulutawad rõõmusõnumit. Sealjamas wäljal oliwad karjased õitses ja hoidsiwad öösi oma karja. Ja waata, Issanda ingel

Jeesuse sündimine.

seisis nende juures ja Issanda auu paistis nende ümber ja nemad kartsiwad ülewäga. Aga ingel ütles neile: „**Urge kartte!** Sest waata, ma kuulutan teile suurt rõõmu, mis kõigele rahwale peab saama. Sest teile on täna Zaaweti linnas **Önnistegija sündinud**, kes on **Issand Kristus**. Ja see olgu teile täheks: Teie leiate mähitud lapse söimes magamast.“

Ühtiselt oli inglisa taewa sõjawäe hull, need kiitsiwad Jumalat ja ütlesiwad: „**Auu olgu Jumalale kõrges ja maa peal rahu, inimestest hea meel!**“

3. **Karjased söimel.** Kui inglid nende juurest oliwad ära läinud taewa, ütlesiwad karjased üksteise wastu: „Et läki nüüd Betlemma ja waadake seda asja, mis on sündinud, mis Issand meile on teada annud!“

Ja nemad läksiwad rutusti ja leidsiwad Maarja ja Joosepi ja lapsukesse söimes magamast. Aga kui nemad teda oliwad näinud, laotasiwad nad seda laiali, mis neile sellest lapsukesest oli räägitud. Kõik, kes seda lugu kuulsiwad, paniwad seda imeks. Aga Maarja pidas kõik need sõnad meeles ja mõtles nende peale omas südames. Ja karjased läksiwad tagasi, auustasiwad ja kiitsiwad Jumalat kõige selle eest, mis nemad oliwad kuulnud ja näinud.

4. **Sõululapsukesele pannakse nimi.** Kui kahesja päewa täis sai, siis pandi temale nimi **Jeesus**, nõnda kui ingel seda enne oli ütelnud. (Uue aasta päew.)

Psm.: Raaf. 4, 4. 5. Aga kui aeg täis sai, läkitas Jumal oma poja, et ta pidi naesest sündima ja käsu alla saama, et tema neid, kes käsu all oliwad, pidi ära lunastama, et meie pidime lastediguse saama.

Katek.: 2. õpetus.

U. 2.: 132, 1. Ma tulen taewast ülewelt, Häid sõnumid toon teile sealt, Reid toon ma teile rõõmuga, Reid tahan mina kuuluta.

5. Siimeon ja Anna.

Luuk. 2.

1. **Siimeon rõõmustab.** Kui nelikümmend päewa lapsukesse sündimisest mööda oli läinud, siis wiisiwad wanemad tema **Jeruusalemma**, et teda templis Issanda ette seada ja ohwrit wiia, nagu käsuõpetus nõudis.

Ja waata, üks inimene oli Jeruusalemmas, **Siimeon** nimi. See oli õige ja jumalakartlik ja ootas Jisraeli rõõmu ja Püha Waim oli tema peal. Tema oli Pühalt Waimult sõna saanud, et ta mitte ei pidanud enne surema, kui ta Issandat Kristust näinud.

Pühalt Waimust aetud tuli tema templisse. Kui wanemad lapsukesse Jeesuse sinna töiwad, wõttis tema lapse oma sülle, kiitis Jumalat ja ütles: „Issand, nüüd lahed sina oma sulase rahus ära minna oma sõna järele. Sest mu filmad on su õnnistust näinud, mis sina kõigi rahwaste nähes oled walmistanud, walguseks paganatele paistma ja oma Jisraeli rahwa auuks.“ (Waata pilt!) Joosep ja Maarja paniwad imeks, mis temast räägiti. Ja Siimeon õnnistas neid.

2. **Anna auustab Jumalat lapsukesse pärast.** Seal oli veel elatanud lefnaene, kes prohwet, **Anna** nimi, ligi 84 aastat wana. See ei tulnud ial ära pühast kojast; ta teenis Jumalat paastumise ja palwetega dõb ja päewad.

See tuli ka sinna selfamal tunnil, tunnistas Issanda auu üles, ja rääkis temast kõikidele, kes Jeruusalemmas äralunastamist ootasiwad.

Aga kui Jeesuse wanemad kõik oliwad täitnud, mis Issanda käsuõpetus nende käest nõudis, siis läksiwad nemad tagasi oma koju.

Simeon kiidab Isfandat.

Die hier in einem heiligen Tempel, dem Tempel zu Jerusalem, vor dem heiligen Simeon, dem Gerechten, der den Messias erwartete, das Kind Jesus, den Messias, der in der Welt gekommen war, zu sehen. Die Kinder im Vordergrund sind die Kinder des Simeon, die den Messias erwarteten.

Psml.: Room. 8, 14. Nii mitu, kui Jumala Waimu läbi juhataakse, need on Jumala lapsed.

Katek.: 3. õpetus. „Mina usun, et mina omast meelest ja wäest mitte ei wõi Jeesuse Kristuse oma Jssanda sisse uskuda ega tema juure saada.“

U. 2.: 125. 1. Sõijate, taewad, ja inglid, auu Jssandat kiitke, Patuste peastjale laulge ja ähtlasi hüüdke: „Jssand on siin!“ Lõpetud häda ja piin, Paludes põlwili heitke!

6. Targad Hommitu maast.

(Kolmefuninga päew.) Matt. 2.

I. järk.

1. **Targad tulewad Jeruusalemma Jeesust otsima.** Kui Jeesus oli sündinud Betlemmas Juudamaal kuningas Heroodese ajal, waata, siis tulivad targad hommitu poolt Jeruusalemma ja ütlesiwad: „Kus on see sündinud Juuda rahwa kuningas? Sest meie oleme tema tähte näinud Hommitumaal ja oleme tulnud teda kummardama.“

Aga kui kuningas Heroodes seda kuulis, ehmatas tema väga ära ja kõif Jeruusalem temaga. Heroodes kogus siis ülemad preestrid ja kirjatundjad kokku ja küsis nende käest: „Kus peab Kristus sündima?“ Nemad kostiwad: „Betlemmas, Juudamaal, sest nõnda on prohwet Miika ette kuulutanud: **Sina Betlem Juudamaal ei ole milgi lombel kõige wähem Juuda würstide seast, sest sinust tuleb wälja walitseja, kes minu Jisraeli rahwast kui karjane peab hoidma.**“

Siis kutsus Heroodes targad salaja ja kuulas neilt selgesti seda aega, mil täht oli paistnud. Ja ta ütles: „Minge nüüd Betlemma ja kuulake õieti hästi lapsukese järele, ja kui teie ta leiate, siis kuulutage mulle, et ka mina tulen teda kummardama.“

2. **Targad leiawad Jeesuse Betlemmas.** Kui targad kuningat oliwad kuulnud, läksiwad nad ära. Ja waata, täht, mis nemad Hommitumaal oliwad näinud, käis nende eel, kunni ta seisis köhe seal ülewal, kus lapsukene oli. Aga kui nemad tähte nägiwad, saiwad nad ülewäga rõõmsaks. Ja nad läksiwad sinna kotta sisse ja leidsiwad lapsukese Maarja tema emaga, ja heitsiwad maha ja kummardasiwad teda. Siis wõtsiwad nad oma warandused lahti ja wiisiwad temale andid: kulda, wiirukit ja mirri. (Waata pilt!)

Aga et Jumal neid käsks, et nemad mitte ei pidanud Heroodese juure tagasi minema, läksiwad nad teist teed tagasi oma maale.

Psml.: Laul 72, 11. Kõif kuningad kummardawad teda, kõif paganad teeniwad teda.

Katek.: 2. palwe.

U. 2.: 256, 1. Nüüd paistab meile kauniste See koidutäht nii selgeste, See Jeesu mõjukene, Kes Taawetist meil, sündinud Ja kuningaks meil' kingitud Ja peiüks Jeesukene! Helde, Selge, armukene, kaunikene oled sina, Sinust ei wõi jääda mina.

7. Pögenemine Egiptusemaale ja asumine Naatsareti linna.

Matt. 2.

1. **Joosep ja Maarja põgenewad lapsjega Egiptusemaale.** Kui targad oliwad ära läinud, waata, siis näitas ennast Jssanda ingel Joosepile ja ütles: „Tõuse üles ja wõta lapsuke ja tema ema enesega ja põgene Egiptusemaale ja ole seal, kunni ma sulle ütlen! Sest Heroodes püüab seda last ära hukata.“

Joosep tõusis üles, wõttis lapsukese ja tema ema enesega ja põgenes õõfi Egiptusemaale ja jäi sinna, kunni Heroodes oli ära surnud.

2. **Heroodes lasseb Betlemma lapsed ära tappa.** Kui nüüd Heroodes nägi, et targad teda petnud, sai tema väga wihaseks ja läkitas wälja ja laskis ära tappa

Zoosep ja Maarja põgenemad Jeesusega Egiptusemaale.

kõik poeglapsed Betlemmas ja tema rabades, kes kaheaastased olivad ja alla selle, seda aega mööda, mis tema tarkadelt oli kuulunud.

Siis oli palju kaebamist, nutmist ja hulumist Betlemmas kuulda.

3. **Joosep ja Maarja tulewad Egiptusest tagasi ja asuwad Naatsareti linna elama.** Kui Herodes oli ära surnud, waata, siis näitas ennast Issanda ingel unes Joosepile ja ütles: „Tõuse üles, võta lapsuke ja tema ema enefega ja mine tagasi Iisraeli maale, sest need on surnud, kes lapsukese hinge püüdsiwad.“

Siis tuli Joosep tagasi ja elas Naatsareti linnas Kaalileamaal. (Waata pilt!)

Uga lapsuke kaswas ja sai kangeks waimust, täis tarkust ja Jumala arm oli tema peal.

Psm.: Jees. 8, 10. Pidades nõuu ja see mingu tühja, rääkige üks sõna ja ärge mingu see mitte forda, sest Jumal on meiega!

Katek.: 1. õpetus. Seletus: „Mina usun, et Jumal mind kõige häda ja kurja eest hoiab ja kaitseb.“

U. L.: 519, 1. Oh Jumal, mitu õnnetust On siin ja mitu wiletsust, üks waematee ja kitsuke On see, mis läheb taewasse; Kui hakkad sinna mõtlema, Siis liha tahab kohtuda.

8. Kaheteistkümnne aastane Jeesus templis.

Luuk. 2.

I. järe.

1. **Wanemad taotawad poja.** Jeesuse wanemad käiswad iga aasta Jeruusalemmas paasapühiks. Kui Jeesus kaheteistkümnne aastaseks sai, siis wõtsiwad wanemad tema kaasa Jeruusalemma.

Kui pühad mööda olivad ja nemad jälle koju läksiwad, siis jäi Jeesus Jeruusalemma, aga tema wanemad ei teadnud seda mitte. Nemad mõtlesiwad ta teekäijate selfsis olevat, käiswad ühe päewatee ära ja otsisiwad teda sugulaste ja tuttawate juurest. Kui nemad teda ei leidnud, läksiwad nad tagasi Jeruusalemma ja otsisiwad teda sealt.

2. **Wanemad leiawad poja templist.** Kolme päewa pärast leidsiwad nemad ta pühas kijas istumat kessi õpetajate seas, neid kuulwat ja neilt küsivat. Uga kõik, kes teda kuulsiwad, paniwad tema mõistust imeks. (Waata pilt!)

Kui Joosep ja Maarja teda nägivad, ütles ema tema wastu: „Poeg, miks sa meile nõnda oled teinud? Waata, sinu isa ja mina oleme sind waluga otsinud.“ Jeesus kostis: „Mis see on, et teie mind olete otsinud? Eks teie ei teadnud, et ma kes pean olema, mis minu Isa päralt on?“ Uga nemad ei mõistnud mitte seda sõna.

3. **Jeesus jääb wanemate wastu sõnawõtlituks.** Jeesus läks siis wanematega Naatsaretti tagasi ja kuulis nende sõna. Uga tema ema pidas kõik need sõnad omas südames.

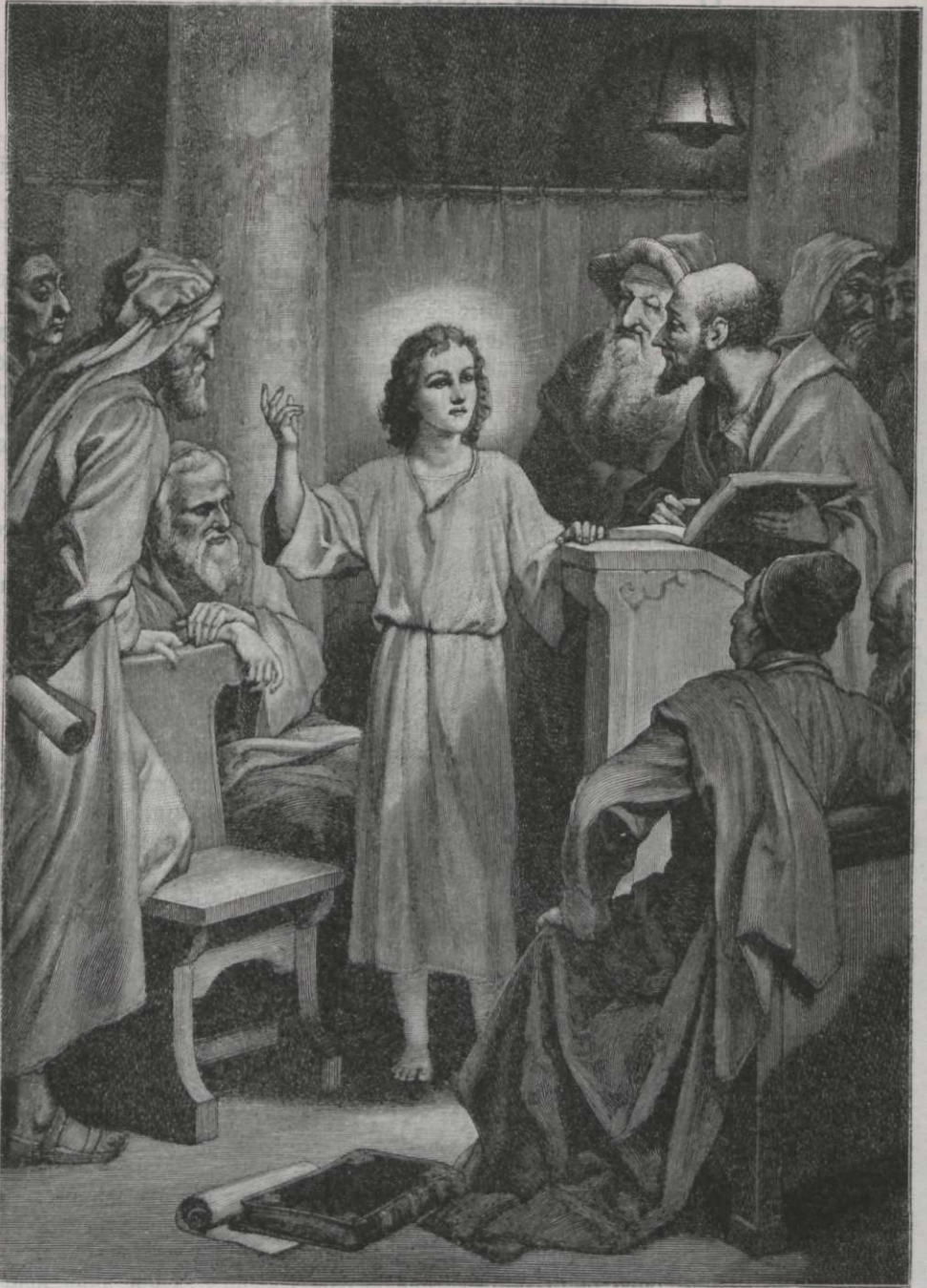
Ja Jeesus kaswas tarkuses ja pikkuses ja armus Jumala ja inimeste juures.

1. psm.: Paul 26, 8. Jehoowa, ma armastan su koja eluaset ja sinu auumaja paila.

2. psm.: Kol. 3, 20. Lapsed, kuulge oma wanemate sõna kõige asjade sees; sest see on Issanda meele pärast.

Katek.: 3. käst.

U. L.: 5, 1. Kõrgeid usked lahti minge, Siionisje laste mind: Rõõm siin täidab minu hinge, Issand, siit ma leian sind! Siin näen sinu palet ka Paistwat Waimu tulega.

Raheteistkümne aastane Jeesus pühas koidas.

II. Jeesuse kõned ja teod.

9. Ristija Johannes peab jutlust ja ristib.

Matt. 3; Mark. 1; Luuk. 3; Joh. 1.

1. **Ristija Johannes Jordani jõel.** Kui Pontsius Pilatus Juuda maa- walitseja oli, siis kuulutas Johannes, Saakaria ja Eliisabeti poeg, kõrbes Jordani ümberkaudu ja ütles: „Parandage meelt, sest taewariik on ligi tulnud.“

Johannesel oli kuub kameli karwust ja nahkwoõ wõol ja tema roog oli rohu- tirtsud ja metsmesi.

Ja palju inimesi tuliwad Jeruusalemmast ja kõigelt Juudamaalt Johanne- se juure wälja, tunnistasiwad oma patud üles ja laskiwad teda ennast Jordanis ristida.

2. **Johannes karistab wariseerisid ja saduseerisid.** Kui ka palju wariseerisid ja saduseerisid Johannesse juure tuliwad, ütles ta neile: „Teie wihasemate madude sugu! Kandke õiget meelearandamise wilja ja ärge mõtelge iseeneses: Weil on Abraham isaks. Sest mina ütlen teile, et Jumal wõib neist kwiidest Abrahamile lapsi saata. Aga kirwes seisab juba puul juure külles. Sellepärast iga puu, mis head wilja ei kannu, raiutakse maha ja wistatakse tulesse.“

3. **Johannes manitseb rahwast, tõlnerid ja sõjamehi.** Rahwas küsis Johanneselt ja ütles: „Mis peame meie siis tegema?“ Tema kostis: „Kellel kaks kuube on, see andku teine sellele, kellel ei ole ja kellel rooga on, see tehku nõndasamuti!“

Ka tõlnerid tuliwad endid lastma ristida ja ütlesiwad tema wastu: „Õpetaja, mis peame meie tegema?“ Tema ütles nende wastu: „Ärge piüüdke enam, kui teile on seatud!“

Siis küsisiwad temalt ka sõjamehed ja ütlesiwad: „Ja meie, mis siis meie peame tegema?“ Tema ütles nende wastu: „Ärge tehke ühelegi liiga ja olge oma palgaga rahul!“

4. **Johannes ilmutab Kristuse tulemist.** Kui kõik rahwas omas südames Johannesest mõtlesiwad, kas ehk tema wahest peaks Kristus olema, tunnistas tema: „Mina ei ole mitte Kristus. Mina ristin teid weega, aga kes minu järele tuleb, see on wägewam mind, ja mina ei ole wäärt tema kingapaelu lahti peastma. See peab teid ristima Püha Waimu ja tulega.“

Siis küsisiwad juudid Johanne- se käest: „Kes fina siis oled?“ Tema wastas: „Mina olen hüüdjä heal kõrbes: Walmistage Isfanda teed, tehke tema teerajad tajaseks.“

Psm.: Jees. 35, 5. Siis peawad pimedate silmad lahti jaama, ja kurtide kõrwad lahti jaama.

Katef.: 2. palwe.

U. 9.: 119, 1. Nüüd südant inimene, Sa hästi walmista, Su juure Jeesukene Saab pea tulema. Ta meile Jumalast On antud töö toojaks Ja uue elu loojaks, Ja aitab wägewast.

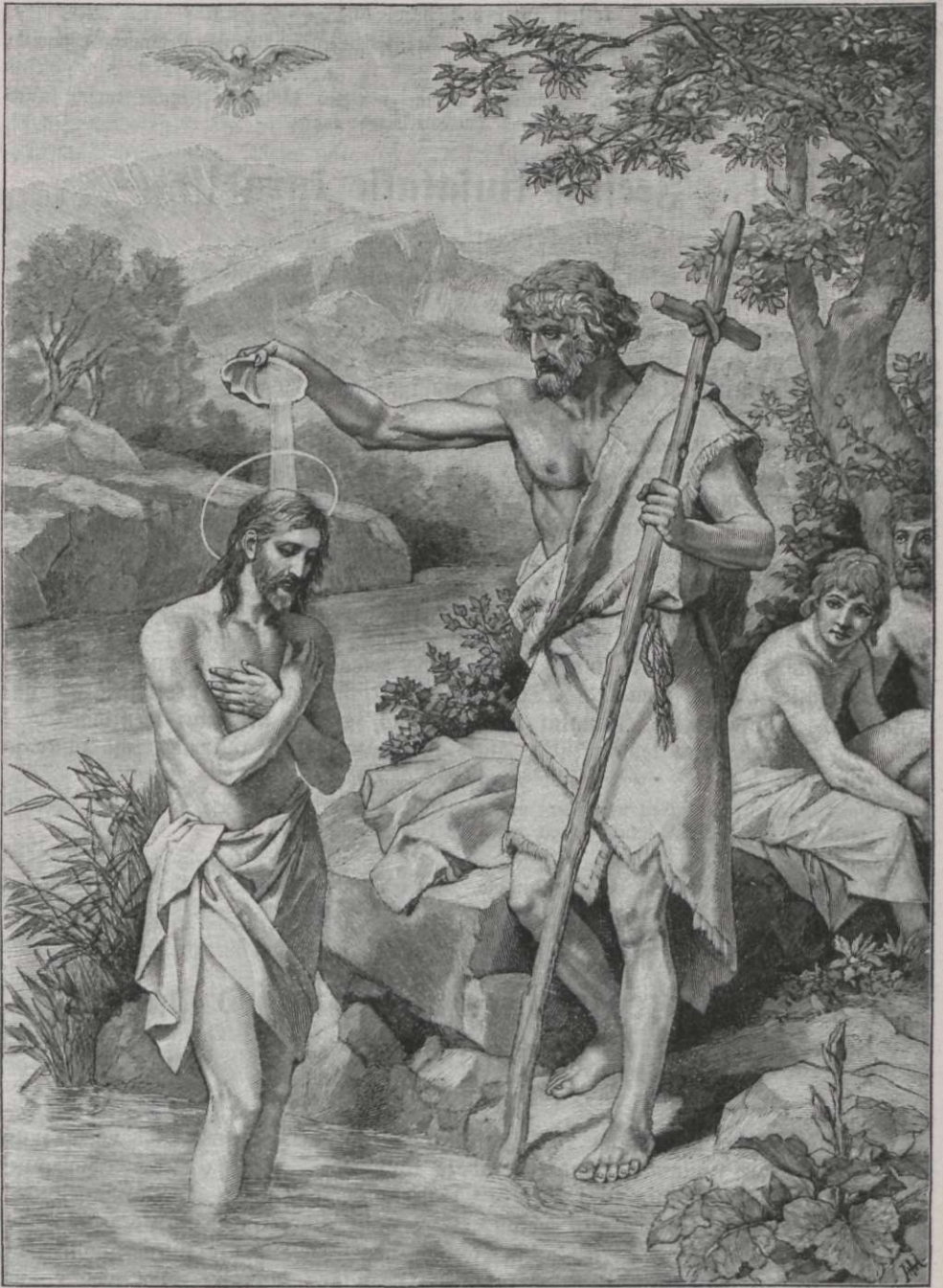
10. Johannes ristib Jeesust. (Juudamaal.)

Matt. 3; Mark 1; Luuk. 3.

I. järe.

1. **Jeesust ristitakse.** Neil päiwil oli Jeesus 30 aastat wanaks saanud. Ja Jeesus tuli Naatsaretist Kaalileamaalt Jordani jõele Johanne- se juure, et ta teda pidi ristima. Aga Johannes keelas teda wäga ja ütles: „Minul on tarwis, et fina mind ristiks ja fina tuleb minu juure?“ Aga Jeesus wastas: „Olgu nüüd nõnda, sest nõnda on meie kohus kõik õigust täita!“ Siis ristis Johannes teda. (Waata pilt!)

2. **Püha Waim tuleb taewast Jeesuse peale.** Aga kui Jeesus oli ristitud, waata, siis tehti taewas tema üle lahti ja Johannes nägi Jumala Waimu kui

Johannes ristib Jeesust Jordanis.

tulkefe taewast maha tulewat ja Jeesuse peale jääwat. Ja heal ütles taewast:
„See on minu armas poeg, kellest mul hea meel on!“

Psm.: Kaal. 3, 27. Mitu teid Kristuse sisse on ristitud, need on ka endid Kristusega ehitanud.
 Katef.: 4. peatükk.

U. L.: 315, 1. Armas Jeesus, rõõmuga Toome nii, kui käsid ise, Sulle laps, siruta Tema wastu oma käsi, Võta teda armu alla, Taewariiki teda saada.

11. Jeesust kuusatakse kuradist.

Matt. 4; Mark. 1; Luuk. 4.

1. Kurat patub leiba. Pärast seda wiidi Jeesus Pühast Waimust kõrbe, et teda kuradist pidi kuusatama. Kui Jeesus 40 päewa ja 40 ööd oli paastunud, tuli temale nälg kätte. Siis tuli kuusaja tema juure ja ütles: „Kui sa Jumala Poeg oled, siis ütle, et need kivid leiwaks saavad!“ Aga Jeesus wastas: „Kirjutatud on: Inimene ei ela mitte ükspäini leiwast, waid igast ühest sõnast, mis Jumala suust wälja tuleb.“

2. Kurat patub auu. Siis wõttis kurat ta enesega püha linna ja pani ta püha koha harja peale seisma ja ütles temale: „Kui sa Jumala Poeg oled, siis kukuta ennast siit maha, sest kirjutatud on: Tema tahab oma inglid sinu pärast kaskida ja nemad peawad sind kätte peale wõtma, et sina oma jalga wasta kivi ei pea tõutama.“ Jeesus ütles temale: „Jälle on kirjutatud: Sina ei pea Issandat oma Jumalat kuusama.“

3. Kurat patub wäge. Jällegi wõttis kurat ta enesega ühe wäga kõrge mäe peale ja näitas temale kõiki maailma kuningriikisid ja nende auu ja ütles temale: „Selle kõik tahan mina sulle anda, kui sa maha heidad ja mind kummardad!“

Siis ütles Jeesus temale: „Tagane minust, saadan! Sest kirjutatud on: Sina pead Issandat oma Jumalat kummardama ja teda ükspäini teenima.“

Siis taganes kurat temast tüfiks ajaks ja waata, inglid tuliwad tema juure ja teenisiwad teda.

Psm.: Cebr. 4, 15. Meil pole ülem preester, kellel ei peaks ärrast meelt olema meie nõbruste pärast, waid kes kõiges on kuusatud, otsegu meie, süüsti ilma patuta.

Katef.: 6. palwe.

U. L.: 369, 3. Kui o'leks ilm täis kuradid, Kes tahaksid meid neelba, Ei karda meie kedagi, Eks Jumal wõi neid keelba? Maailma wüerstil weel Küll tige wiha meel, Ei süüsti wõimust tal, Sest ta on kohtu all. Üks sõna rõhub teda.

12. Snnistegija Jeesuse esimesed päewad Jordani jõel.

Joh 1.

II. järe.

1. Johannefe tunnistus. Jeruusalemmast läkitati preestrid Johannefe juure tema tegemist üle kuulama. Nad tuliwad ja küsisiwad: „Kes sa oled?“ Johannes wastas: „Ma olen hüüdja heal kõrbes!“ Nad küsisiwad temalt: „Miks sa ristid?“ Johannes kostis: „Mina ristin weega, et see peab Iisraelis awalikuks saama, kes Püha Waimuga ristib.“ Ja kui ta Jeesust nägi enese juure tulewat, ütles ta: „Waata, see on Jumala Tall, kes maailma patu ära kannab. Ma olen näinud ja tunnistanud, et see on Jumala Poeg.“

2. Esimesed Jeesuse järelejäjad. Teisel päewal nägi Johannes jälle Jeesust kõndiwat ja ütles: „Ennäe, see on Jumala Tall.“ Kaks Johannefe jüngrit,

Johannes ja Andreas, läksivad ja käisivad Jeesuse järel. Kui Jeesus märkas, et nad tema järel käisivad, pööras ta ümber ja ütles neile: „Mis teie osite?“ Nemad ütlesivad: „Õpetaja, kus sa aset oled!“ Tema ütles: „Tulge ja waadake!“ Nemad tulivad ja jäiwad tema juure.

Pärast leidis Andreas oma wenna Siimona ja ütles temale: „Meie oleme Messia leidnud!“ Ja ta wiis tema Jeesuse juure. Kui Jeesus teda nägi, ütles ta: „Sina oled Siimon, Joona poeg, sa pead keemas olema (see on: **Petrus** ehk kalju).

3. **Kaks sõpra saawad Jeesuse juure.** Teisel päewal leidis Jeesus **Wiilippuse** ja ütles temale: „Käi minu järel!“ Wiilippus leidis **Naatanaeli** ja ütles temale: „Kellest Mooses ja prohwetid on kirjutanud, selle oleme meie leidnud: Jeesuse Naatsaretist.“ Naatanael ütles: „Kas Naatsaretist wõib midagi head tulla?“ Wiilippus wastas: „Tule ja waata!“

Jeesus nägi Naatanaeli enese juure tulewat ja ütles: „Ennæ, üks tõsine Iisraeli mees, kelle sees ei ole kawalust.“ Naatanael ütles: „Kust sa mind tunnend?“ Jeesus wastas: „Enne kui Wiilippus sind kutsus, nägin mina sind, kui sa wiigipuu all olid.“ Naatanael wastas: „Õpetaja, sina oled Jumala Poeg, sina oled Iisraeli kuningas.“

Jeesus ütles: „Et mina sulle olen ütelnud: Ma nägin sind wiigipuu all, siis usud sina. Sa pead suuremaid asju nägema. Tõeste, tõeste, mina ütlen teile: Sest ajast peate teie taewa lahki nägema ja Jumala inglid ülesse ja maha astuwat inimese Poja peale.“

Psm.: Joh. 6, 68. Isand, kelle juure peame meie minema? Sul on igawese elu sõnad.

Katek.: 2. õp. „Mina usun, et Jeesus Kristus tõsine Jumal, kes Isast igawesti sündinud.“

U. L.: 255, 1. Mu kõige kallim wara Sa oled, Jeesuse, Sind walitsen ma ära Mu omaks taunike! Ma olen ehitanud Sull' aset eneses, Et olen rohtu saanud Sult patu walu sees.

13. Kaana pulmad.

Joh. 2.

I. järk.

1. **Wiina puudus.** Pärast seda oliwad pulmad **Kaanas** ja Jeesuse ema oli seal. Aga Jeesus ja tema jüngrid oliwad ka pulma kutsutud. Ja kui wiina puudus, ütles Jeesuse ema tema wastu: „Neil ei ole wiina.“ Jeesus wastas temale: „Minu tund ei ole veel tulnud!“ Maarja ütles teenritele: „Mis tema teile iial ütleb, seda tehke!“

2. **Jeesus teeb wee wiinaks.** Sinna oliwad kuus kivist weeriista pandud. Jeesus ütles teenritele: „Täitke need weeriistad weega!“ Ja nemad täitsivad nad ääre tafa. Ja tema ütles: „Wõtke nüüd nende sees ja wiige pulmarahwa tallitajale!“ Ja nemad wiisivad.

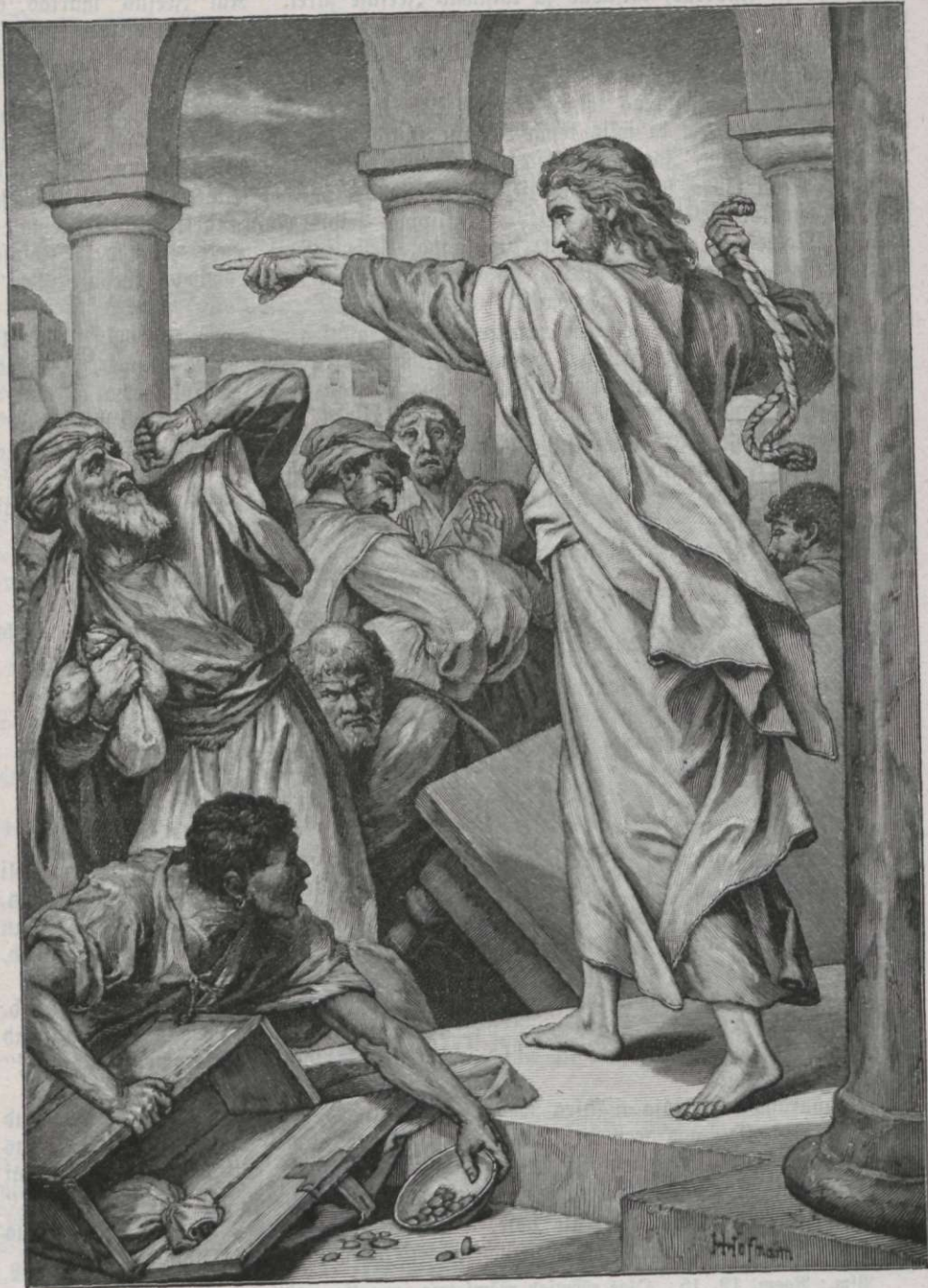
Pulmarahwa tallitaja maitstes wett, mis wiinaks oli saanud, ja ei teadnud mitte, kust see oli; aga teenrid teadsivad, kes wee oliwad toonud. Siis kutsus pulmarahwa tallitaja peigmehe ja ütles: „Sgamees annab esiti head wiina, ja kui nemad ju küll on saanud, siis lahjemat, sina oled head wiina senni ajani hoidnud.“

3. **Jüngrid usuwad Jeesuse sisse.** See oli imetegude hakatus, mis Jeesus tegi. Ta näitas oma auu üles ja tema jüngrid uskusivad tema sisse.

Psm.: Room. 12, 15. Olge rõõmsjad rõõmsjatega ja nutte nutjatega.

Katek.: 6. käsk.

U. L.: 48, 5. Riida nüüd Isandat, Riida, hing, Jumala nime, Mis iial liigub, see kiitku, sest tema teeb imet! Su walguis ta: Oh seda mäleta ja! Sest itte kiites nüüd: Amen.

Jeſus puhaſtab templit.

14. Templi puhastamine. (Jeruusalemmas.)

Joh 2.

II. järe.

1. Jeesus ajab müüjad ja rahawahetajad templist välja. Juuda rahwa paasapüha oli ligi ja Jeesus läks Jeruusalemma. Templist leidis ta, kes hãrgi, lambaid ja tuikese müüsiwad, ja raha wahetajaid. Ta tegi paelust piitsa ja ajas nad kõik templist välja lammaste ja hãrgadega tüüsi ja rahawahetajate raha pillas tema laiali ja lükkas nende laudad ümber ja ütles neile, kes tuikese müüsiwad: „Wiige need siit ära! Urge tehke minu Isa koda kaubakojaks!“ (Waata pilt!)

2. Juudid nõuawad Jeesuselt tähte. Siis ütlesiwad juudid temale: „Mis tähe sina selle peale meile ette näitad, et sa seda teha tohid?“

Jeesus wastas: „Kõikuge see tempel maha ja kolme päewaga tahan mina ta üles ehitada!“ Siis ütlesiwad juudid: „See tempel on 46 aastaga üles ehitatud ja sina tahad ta üles ehitada kolme päewaga?“ Aga tema rääkis oma ihu templist.

Aga kui ta furnuist oli ülestõusnud, siis tuli tema jüingritel meele, et ta seda neile oli ütelnud.

Psalm: Zeerem. 23, 20. Jehoowa wiha ei pööra tagasi, kummi tema oma südame nõuud on forda jaatnud.

Katol.: Mis ütleb nüüd Jumal kõigist neitsimasist kaskudest.

U. 2.: 379, 8. Mind kaitse, Issand, alati, Mind hoia järgest jurmani, Et ujuš elan ifta. Mind hoia omaš õiguses Ja õige pühitusse sees: Siis pole karta wiga.

15. Nikodeemus. (Jeruusalemmas.)

Joh. 3.

1. Nikodeemus tuleb õõsi Jeesuse juure. Üks inimene oli wariseeride seast, Nikodeemus nimi, Juuda rahwa ülem; see tuli õõsi Jeesuse juure ja ütles temale: „Õpetaja, meie teame, et sa Jumalast oled tulnud õpetajaks; sest ükski ei wõi neid imetãhti teha, mis sina teed, kui Jumal ei ole temaga.“ Jeesus wastas: „Tõesti, tõesti, mina ütlen sulle, kui keegi ei sünni uuesti, ei wõi tema mitte Jumala riiki nõha!“

2. Nikodeemus imestab Jeesuse sõnade pärast. Nikodeemus ütles: „Kuidas wõib inimene sündida, kui ta wana on?“ Jeesus wastas: „Tõesti, mina ütlen sulle: Kui keegi ei sünni weest ja Waimust, siis ei wõi tema mitte Jumala riiki saada. Ara pane imeks, et ma sulle olen ütelnud: Teie peate uuesti jündima. Tuul puhub, kuhu ta tahab, ja sina kuuled tema healt, aga sina ei tea mitte, kust ta tuleb ja kuhu ta läheb; nõnda on igauks, kes Waimust on sündinud.“

3. Issand noomib Nikodeemust. Nikodeemus ütles: „Kuidas see wõib sündida?“ Jeesus wastas: „Sina oled Israeli õpetaja, ja ei mõista seda mitte? Kui mina teile rãägin maapealsist asjust ja teie ei usu mitte, kuidas ufufite teie, kui ma teile taewasist asjust rãägisin?“

Psalm: Marf. 16, 16. Kes usub ja keda ristitakse, see peab õndaks saama; aga kes ei usu, seda peab hukka mõistetama.

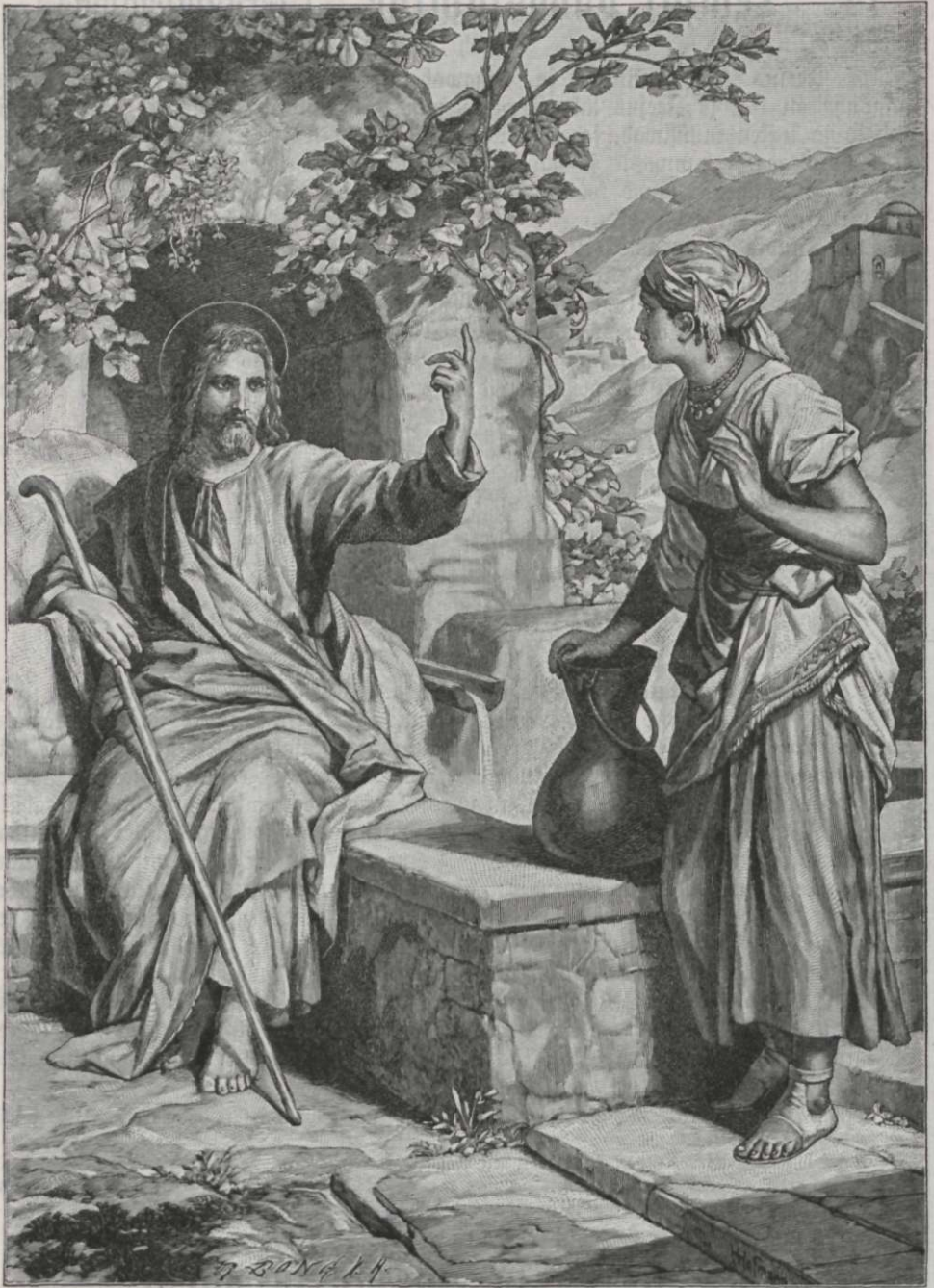
Katol.: 4. peatükk. Kuidas wõib weest nii suuri asju teha?

U. 2.: 315, 2. Weest ja Waimust peame Meie uueks loomaks saama, Seda finult kuuleme, Seda meie kuulutame, Muidu sina meid ei wõta Wastu oma taewariiki.

16. Jeesus ja Saamaria naene.

Joh. 4.

1. Jeesus Saatobi kaewul. Jeesus jättis Juudamaa maha ja läks jälle Kaalileamaale. Aga tema pibi Saamariast läbi minema. Siis tuli tema õhte

Jeesus ja Saamaria naene Jaatobi kaevul.

Saamaria linna, mis Siitariks hüüti. Sealsamas oli Jaakobi kaew. Jeesus oli teekäimiseft wäfinud ja istus kaewu juure maha; aga tema jüngrid läksiwad linna rooga ostma. Siis tuli üks Saamaria naene wett tooma. Jeesus ütles temale: „Anna mulle juua!“ Naene kostis: „Sina oled Juuda mees, kuidas sina minult juua küsib, kes ma Saamaria naene olen?“

Juuda rahwas ei leppinud mitte Saamaria rahwaga kokku.

2. Jeesus patub naesele elawat wett. Jeesus ütles naesele: „Kui sa teaksid, kes see on, kes sinule ütleb: „Anna mulle juua, sa palusid teda ja tema annaks sulle elawat wett.“ Naene kostis: „Jesand, ämbrit sinul ei ole ja kaew on sügaw, kust ja siis selle elawa wee saad? Kas sina suurem oled kui meie isa Jaakob?“ Jeesus wastas: „Kes sellest weest joob, see jänutab jälle, aga kes ual sest weest joob, mis mina temale annan, see ei jänuta igawesti mitte.“ Naene ütles: „Jesand anna mulle seda wett, et mina ei jänuta, ega mul tarwis ei ole siia tulla wett tooma.“

3. Jeesuse õpetus digest Jumala kummardamisest. Siis ütles Jeesus: „Mina, kutsu oma mees ja tule siia!“ Naene wastas: „Minul ei ole meest.“ Jeesus ütles temale: „Sina ütled dieti; wiis meest on sinul olnud, ja see, kes nüüd sinul on, see ei ole mitte sinu mees.“ Siis ütles naene: „Mina näen, et sa prohwet oled.“

Siis küsis naene: „Meie wanemad on selle mäe peal Jumalat kummardanud ja teie ütlete, et Jeruusalemmas see paik on, kus Jumalat peab kummardatama.“ Jeesus wastas: „Naene, usu mind, tund tuleb, et teie ei pea ei selle mäe peal ega Jeruusalemmas Isa kummardama. Jumal on Waim, ja kes teda kummardawad, need peawad Waimus ja tõdes kummardama.“

4. Jeesus on Messias. Siis ütles naene temale: „Ma tean, et Messias tuleb, kui tema tuleb, siis kuulutab ta meile kõik.“ Jeesus ütles: „Mina olen see, kes sinuga räägib. Siis jättis naene oma weekruusi maha ja läks linna.“

Waheajal palusiwad teda jüngrid ja ütlesiwad: „Õpetaja, söö!“ Aga tema ütles neile: „Minul on rooga süüa, mis teie mitte ei tea. Minu roog on see, et ma teen selle tahtmise järele, kes mind on läkitanud ja lõpetan tema töö.“

5. Kaks õnnist päewa. Kui naene linna jõudis, ütles ta rahwa wastu: „Tulge ja waadake inimest, kes minule kõik on ütelnud, mis ma olen teinud, kas ta Kristus ei ole?“ Siis läksiwad nemad linnast wälja, tuliwad Jeesuse juure ja palusiwad teda, et ta nende juure pidi jääma; ja tema jäi sinna kaks päewa. Ja palju rahwast usufusiwad Jeesuse sisse tema sõna pärast ja ütlesiwad naese wastu: „Meie ei usu mitte enam sinu kõne pärast, sest meie oleme ise kuulnud ja teame, et tema on tõesti maailma Õnnistegija, Kristus.“

Kahe päewa pärast tuli tema sealt ära ja läks Kaalileamaale.

Wim.: Joh. 7, 37. Kui kellelgi jänu on, see tulgu minu juure ja joogu.

Katek.: 6. käsk. — 1. õpetus.

U. 2.: 458, 4. Ma näitan, mis teil kahju teeb, Et wõite põgeneda See hitu eest, mis südant sööb, Ja patust taganeda. Ma olen hinge kalsu ka, Ja taewa rõõmu andija.

17. Jeesus Naatsaretis. (Kaalileamaal.)

Lutk. 4.

1. Jeesuse jutlus Naatsaretis. Jeesus tuli jälle Naatsaretti, kus ta oli üles kaswanud. Ta läks hingamisepäewal oma wiisi järele kogudusekotta ja tõusis üles kirja lugema. Tema kätte anti prohwetit Jeesaja raamat ja kui ta raamatu lahti tegi, leidis tema selle foja, kus kirjutatud on: „Jesanda Waim on minu peal. Ta on mind läkitanud armuõpetust kuulutama, rõhutuid südameid pãrandama ja wangidele lahtilaskmisi kuulutama.“

Ja kui ta raamatu finni pani, andis ta selle sulase kätte ja istus maha*) ja kõikide filmad waatasiwad tema peale. Ta hakkas nüüd peale ja ütles: „Täna on see kiri tõeks saanud teie kuuldes!“ Ja kõik kiitsiwad teda ja paniwad imeks tema armsaid sõnu ja ütlesiwad: „Kas see ei ole Joosepi poeg?“

2. **Pahandus.** Jeesus ütles: „Küll teie mulle ütlete: Arst, aita ise ennast! Mina ütlen teile: „**Uksti prohwet ei ole armas oma pärismaal.** Palju lestinaiji oli Gelia ajal Jisraelis, aga ei kellegi juure läkitatud Geliast, waid Sarepta linna ühe lese naese juure. Ja palju pidalitõbiseid oli Jisraelis prohwetli Eliisa ajal, aga keegi neist ei saanud puhtaks, waid Naeman, Siiria mees.“

Kui nad seda kuulsiwad, saiwad nad kõik wiha täis, tõukasiwad ta linnast wälja mäe serwale, kuhu nende linn oli ehitatud, ja tahtsiwad teda alla kukutada. Aga tema läks keskelt neist läbi ära ja läks oma teed.

Ta läks nüüd **Kapernauma** linna **Kaalilea** järwe ääre ja hakkas seal rahwast õpetama.

1. psm.: 2. Moos. 20, 8. Mõttele hingamisepäewa peale, et ja seda pühitsed.

2. psm.: 2. Tim. 3, 16, 17. Kõik püha kiri on Jumalast sisse antud ja saadab kaju õpetuseks, noomimiseks, parandamiseks, juhatamiseks, mis õiguses on, et Jumala inimene wõiks täiesti kõlbuline ja kõigele hea tööle täiesti walmistatud olla.

Katef.: 3. käff. 3. õpetus.

U. 2.: 2, 1. Armas Jeesus, awita Sinu sõna hästi kuulda, Meelt ja mõtteid walmista, Palwed armust wastu wõta. Sinu Waim meid walmistagu, Maa pealt taewa juhatagu.

18. Peetruse kalapüüf. (Kaalileemaal.)

Matt. 4; Luuk. 5.

II. järk.

1. **Isanda jutlus Reneetsareti järwel.** Jeesus seisis Reneetsareti järwe ääres. Kui rahwas tema juure tungis Jumala sõna kuulma, astus ta ühte laewa, mis Siimona päralt oli, ja palus teda, et ta kaldalt natukesi ära sõuaks. Siis istus ta ja õpetas rahwast laewast.

2. **Kohte kalasaak.** Kui ta rääkimise lõpetas, ütles ta Siimonale Peetrusele: „Sõua sinna sügawasse kohta ja laske omad noodad sisse looma katseks.“ Siimon Peetrus wastas: „Õpetaja, meie oleme kõige õõ tööd teinud ja ei ole ühtegi saanud, aga sinu sõna peale tahan ma nooda sisse lasta.“ Kui nemad seda tegiwad, saiwad nemad suure hulga kalu. Nende noot kärises lõhki ja nad kutsusiwad käega oma seltsimehi teisest laewast, et nad tuleksiwad ja neid awitaksiwad. Noed tuliwad ja nad täitsiwad mõlemad laewad täis, et nad waosiwad.

3. **Kalamehed käiwad Jeesuse järel.** Kui Siimon Peetrus seda nägi, heitis tema Jeesuse põlwede ette maha ja ütles: „Isand, mine minu juurest ära, mina olen patune inimene!“ Sest ehmatas tuli tema ja kõikide tema seltsimeeste peale selle kalasaagi pärast. Aga Jeesus ütles Siimona Peetruse ja tema seltsiliste wastu: „Tulge minu järele ja mina tahan teid inimesepüüdjaiks teha!“

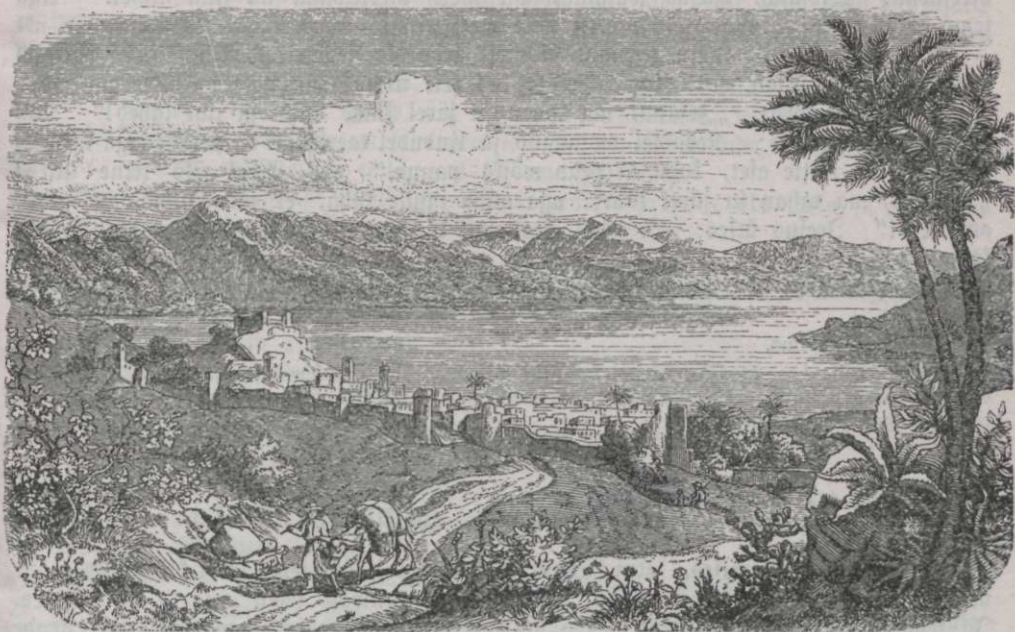
Nemad ajasiwad laewad kaldale, jätsiwad kõik maha ja käisiwad tema järel.

Psm.: Paul 127, 2. See on ilmaaegu, et teie wara üles tõusete ja kawa ülewal istute ja sõõte leiha suure murega. Jehoowa annab oma armukesele unes.

Katef.: 7. käff. 1. õpetus. 3. õpetus. 4. palwe.

U. 2.: 30, 1. Au Jumalale, kiitus ka, Kes head meile annab! Au temale, kes armuga hoolt meie eest weel kannab, Kes meie hinge jahutab, Kõik waewa, walu waigistab, Au Jumalale andew!

*) Kirjasetetus anti istukile.

Reneetjareti järv.

19. Jeesuse jüngrid. (Kaakileemaal.)

Matt. 9 ja 10; Mark. 2 ja 3; Luuk. 5 ja 6; 9 ja 10.

1. **Matteuse ehk Leewi tutsumine.** Kui Jeesus sealt ära läks, nägi tema ühe inimese tallihoone ees istuvat, **Matteus ehk Leewi** nimi. Jeesus ütles temale: „Käi minu järel!“ Ja tema jättis kõik maha ja käis tema järel. Siis tegi ta Jeesusele omas majas võeraspeo ja palju tõlnerid ja patuseid istus lauda Jeesusega ja tema jüngritega. Kui wariseerid seda nägiwad, ütlesiwad nemad tema jüngritele: „Mispärast sööb teie õpetaja tõlnerite ja patustega?“ Jeesus ütles neile: „Terwetele ei ole arsti tarwis, waid haigetele. Mina ei ole tulnud õigeid, waid patuseid meeleparandusele kutsuma.“

2. **Kaheteistkümnne apostli seadmine.** Aga neil päwil sündis, et Jeesus wälja läks ühe mäe peale **Zumalat** paluma ja ta jäi kõige selle öö palwet tegema. Kui walge wälja tuli, kutsus tema oma jüngrid enese juure ja walitses nende seast kaksteistkümmend, neid nimetas tema **apostliteks**, see on saadikuteks, sest ta tahtis neid wälja saata ewangeliumi kuulutama. Need on:

Siimon Peetrus ja tema wend **Andreas**, **Jaakobus** ja **Johannes**, **Sebedeuse** pojad; **Wilkippus** ja **Bartolomeus**, keda ka **Naatanaeliks** kutsuti, **Toomas** ja **Matteus**, **Jaakobus** **Alweuse** poeg ja **Siimon Kaana** linnast, **Juudas**, **Jaakobuse** poeg ja **Juudas Iskariot**, kes ta ära andis.

3. **70 jüngrit.** Pärast seda seadis **Issand** ka 70 teist jüngrit ja saatis nad kaks haawal enese eele iga linna ja paika, kuhu ta pidi minema. Ta ütles nende wastu: **Lõikust** on palju, aga piisut **töötegijaid**; sellepärast paluge lõikuse **Issandat**, et ta **töötegijaid** oma lõikusele saadaks. — Aga need 70 tuliwad rõõmuga tagasi ja

ütlesiwad: „Issand, kurjad waimudki on meie meelewalla all sinu nimel.“ Aga tema ütles neile: „Waata, ma olen teile meelewalla annud kõige waenlase wäe üle — ei ühtigi pea teile kahju tegema. Ometi ärge olge sellepärast rõõmsad, et waimud teie meelewalla all on, **waid olge rõõmsad, et teie nimed taewasse on üles pandud.**“

Üks ütles kord: „Issand, ma tahan su järel käia, kuhu sa iial lähed!“ Aga Jeesus ütles temale: „Rebastel on augud ja lindudel taewa all on pesad; aga inimese Pojal ei ole mitte aset, kuhu ta pead wõiks panna.“ — Weel üks teine ütles: „Issand, ma tahan su järel käia; aga anna mulle luba, et ma Jumalaga jätan omatseid!“ Jeesus ütles: „Ei ükski, kes oma kae abra külge paneb ja waatab tagasi, kõlba Jumala riigile.“

Psm.: Matt. 10, 38. Kes ei wõta oma risti enese peale ja ei käi minu järel, see ei ole mitte minu wäärt.

Katek.: 3. õpetus.

U. 2.: 371, 1. Et ärka, Waim, kes enne wanaft Siioni wahimehi wahwastas. Et nemad ööd ja päewad waprast Su riigi pärast olid wõitlemas, Ja kelle heal maailmast läbi käind Ja rahwa hulgas sinu jüngrits teind.

20. Mäejutlus. (Kaalileamaal.)

1. **Õndsatskiitmised.** Kui Jeesus rahwast nägi, kes tema järel käis, läks tema üles mäe peale. Ja kui ta maha oli istunud, tuliwad tema jüngrid tema juure. Ja tema õpetas neid ja ütles: „**Õndsad on need, kes waimus waesed, sest nende päralt on taewariik.**

Õndsad on need, kes **kurwad**, sest neid peab rõõmustatama.

Õndsad on **tasased**, sest nemad peawad maa pärima.

Õndsad on need, kes **õiguse järele ifunewad ja jänunewad**, sest neid peab kosutatama.

Õndsad on **armulised**, sest nemad peawad armu saama.

Õndsad on need, kes **puhtad südamest**, sest nemad peawad Jumalat nägema.

Õndsad on **rahundudjad**, sest neid peab Jumala lapsiks hüütama.

Õndsad on need, keda õiguse pärast taga kiusatakse, sest nende päralt on taewariik.

Õndsad olete teie, kui inimesed teid **minu pärast laimawad ja taga kiusawad** ja räägiwad kõiksugu kurja teie peale, kui nemad waletawad. Rõõmustage ja olge wäga rõõmsad, sest teie palk on suur taewas.

2. **Jüngrid on maa sool ja maailma walguis.** Teie olete maa sool. Aga kui sool tuimaks saab, miska peab teda soolaseks tehtama? Ta ei kõlba enam kuhugi, kui wälja wisata ja inimeste ära sötkuda. Teie olete **maailma walguis**. Linn, mis mäe otsas, ei wõi mitte warjule jääda. Ei süüta ta ükski küünalt ja ei pane teda waka alla, **waid küündlajala peale**, siis paistab tema kõigile, kes kojas on. Rõnda paistku teie walguis inimeste ces, et nemad teie häid tegusid näewad ja teie Isa auustawad, kes taewas on.

3. **Õige täjutäitmine.** Ärge mõtelge, et mina käsku ja prohwetid olen tulnud kaotama; mina ei ole tulnud neid kaotama, **waid täitma.**

Teie olete kuulnud, et esiwanematele on kästud: **Sina ei pea mitte tapma!** Aga mina ütlen teile: **Kes oma wenna peale wiha kannab, on kohtu wäärt.**

Jälle olete teie kuulnud, et esiwanematele on kästud: **Sina ei pea mitte walet wanduma, waid pead Issandale oma wanded pidama.** Aga mina ütlen teile, et teie ülepea mitte ei pea wanduma. Aga teie kõne olgu: jah, jah, ei mitte, ei mitte; mis üle selle, see on tigeftat.

Armastage oma wihamehi, õnnistage oma needjaid, tehke head oma wihtajatele ja paluge oma laimajate ja tagakiusajate eest, et teie oma Jsa lapsiks saaksite, kes taewas on.

Sellepärast olge teie täielised, nõnda kui teie taewane Jsa täieline on.

4. **Palwe.** Kui sina palud, ära ole mitte kui salalikud; sest nemad armastawad koguduse kodades ja uulitsate nurkade peal seistes Jumalat paluda, et endid inimestele näidata. Tõesti, mina ütlen teile, neil on oma palk käes.

Sina, kui ja Jumalat palud, mine oma kambri ja pane uks lukku ja palu oma Jsa, ja sinu Jsa, kes salajasse näeb, tasub sulle awalikult.

Ja kui teie Jumalat palute, ei pea teie mitte lobisema, nõnda kui paganad, sest nemad arwawad, et neid kuulatakse nende sõnade hulga pärast. Ärge saage mitte nende sarnaseks. Paluge nõnda:

Meie Jsa, kes ja oled taewas.

Pühitsetud saagu sinu nimi.

Sinu riik tulgu.

Sinu tahtmine sündigu, kui taewas, nõnda ka maa peal.

Meie igapäewast leiba anna meile tänapäew.

Ja anna meile andeks meie wõlad, kui meie andeks anname oma wõlglastele.

Ja ära saada meid mitte kurjaste sisse.

Waid peasta meid kurjast ära.

Sest sinu pärast on riik ja wägi ja au igawesti. Amen.

5. **Muresolemisest.** Ärge olge mitte mures oma elu pärast, mis teie peate jooma ja mis teie peate jooma, ega oma ihu eest, mis teie peate selga panema. Eks elu enam ole kui toidus ja ihu enam kui riided?

Pange tähele linda taewa all: Nemad ei külwa ega lõika ega pane kofku aitade sisse, ja teie taewane Jsa toidab neid. Eks teie ole palju ülemad kui nemad?

Ja mis olete teie mures riiete pärast? Pange tähele lillekesei wälja peal, kuidas nemad kasvawad; nemad ei tee tööd ega ketra. Mina ütlen teile, et Saalomon kõige oma auu sees mitte nõnda ei ole ehitatud olnud kui üks neist. Kui nüüd Jumal rohtu wälja peal, mis täna on ja homme abju wisatakse, nõnda ehitab, eks siis palju enam teid, teie nõdrausulised?

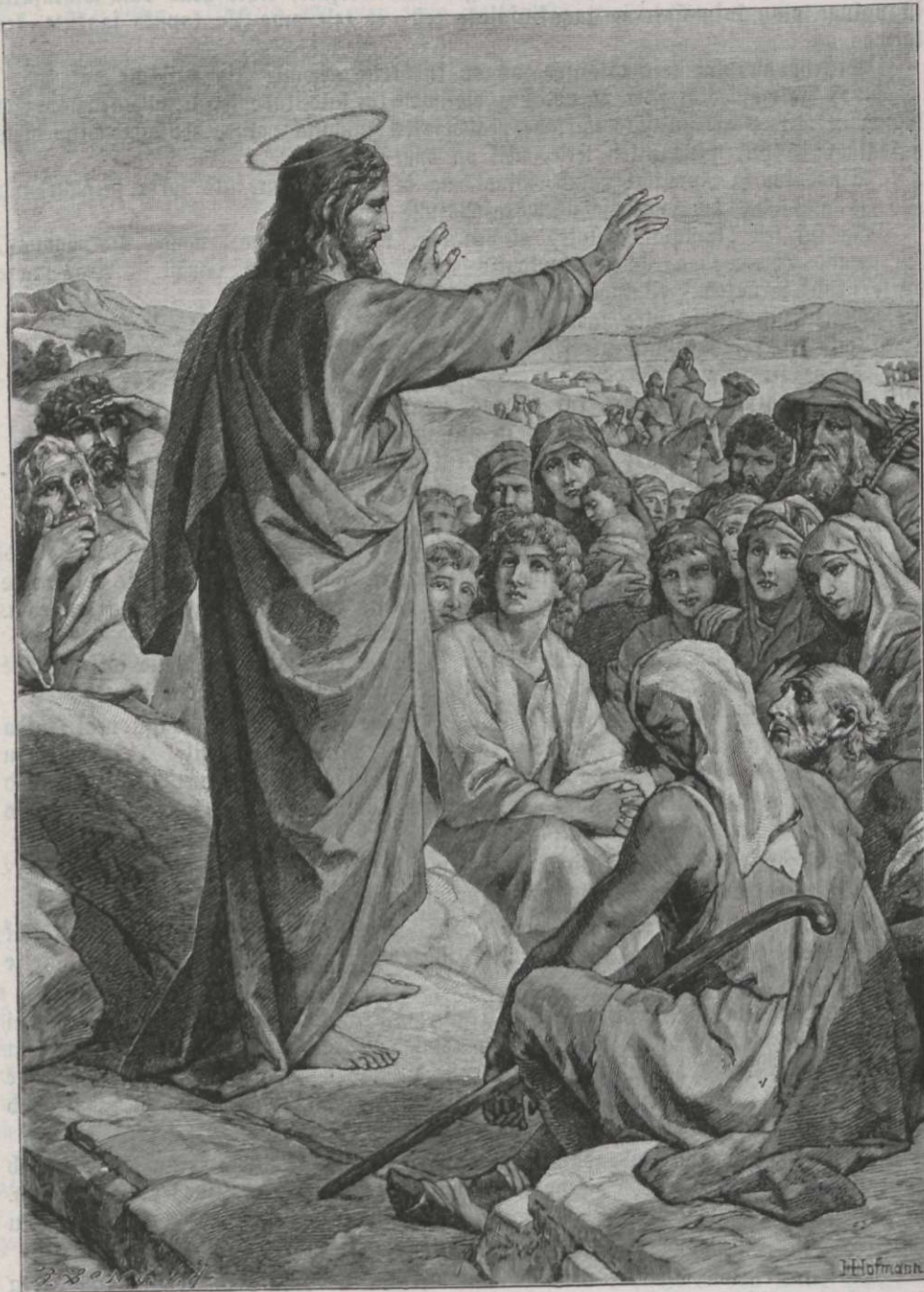
Sellepärast ei pea teie mitte mures olema ja üttelema: Mis peame meie jooma? Ehk mis peame meie jooma? Ehk miska peame meie endid katma?

Kõike seda nõuawad paganad taga. Teie taewane Jsa teab, et teile seda kõik tarwis läheb. Nõudke esiti Jumala riiki ja tema õigust, siis seda kõik peab teile pealegi antama.

6. **Kõlbmata kohtumõistmisest.** Ärge mõistke kohut, et teie peale kohut ei mõisteta. Sest mis kohtuga teie kohut mõistate, sellega peab teie peale ka kohut mõistetama. Mis sa pinda näeb oma wenna filmas, aga palki omas filmas ei pane ja mitte tähele? Oh sina salalik! Kih esiti palk omast filmast wälja ja siis seletad sina pinda wälja kiskuda oma wenna filmast.

7. **Jeesus lõpetab tähendamisesõnaga.** Igauks, kes neid minu sõnu kuuleb ja nende järele ei tee, see on jõleda mehe sarnane, kes oma koja liiwa peale ehitanud. Ja raske sadu tuli maha ja woolas wesi tuli ja tuuled puhusiwad ja lõiwad wastu seda koda ja tema langes maha ja tema langemine oli suur.

Sellepärast nüüd, igauks, kes neid minu sõnu kuuleb ja teeb nende järele, seda pean mina mõistliku mehe sarnaseks, kes oma koja kalju peale ehitanud. Ja raske sadu tuli maha ja woolas wesi tuli ja tuuled puhusiwad ja käisiwad selle koja peale ja tema ei langenud mitte, sest tema alus oli kalju peale pandud.

Jeefus peab mäel jutlust.

Ja kui Jeesus need kõned oli lõpetanud, ehmatas rahwas tema õpetuse pärast. Sest tema õpetas neid kui see, kellel meelewalg oli, ja ei mitte nõnda kui kirjatumdjad.

Psm.: Cebr. 1, 1 ja 2. Kui Jumal ennemuiste mitu korda ja mitmel kombel wanematele prohwetite läbi on rääkinud, siis on tema neilsiinil wiimsil päiwil meile rääkinud Poja läbi, teda tema on kõigi asjade pärijaks seadnud, kelle läbi tema ka maailma on teinud.

Katek.: Käsiud ja palwe.

U. L.: 226, 1. Arm, kes ja mind oled loonud Oma näo järele, Arm, kes patu wastu toonud Dnnistust mu hingele: Arm, sind ära walitsen, Et ju pärast ikka jään!

21. Kapernauma pealif. (Kaalileamaal.)

Matt. 8. Luuk. 7.

1. Pealiku palwe. Pärast läks Jeesus Kapernauma. Ja ühe pealiku sulane, kes ta meelest kallis, oli suremas. Kui ta Jeesusest kuulis, läkitas ta Juuda rahwa wanemad tema juure ja palus teda, et ta tuleks ja tema sulase terweks teeks. Kui nemad Jeesuse juure saidwad, palusiwad nad teda wäga ja ütlesiwad: „Tema on seda wäärt, et sa seda temale teed, sest tema armastab meie rahwast ja kogudusekajagi on ta meile üles ehitanud.“ Ja Jeesus läks nendega.

2. Pealiku ust. Kui nemad enam majast kaugel ei olnud, läkitas pealif oma sõbrad Jeesuse juure ja laskis temale ütelda: „Issand, ära waewa ennast mitte, sest mina ei ole seda mitte wäärt, et sa mu katuse alla tuled; sellepärast ei ole ka mina ennast wäärt arwanud ise su juure tulla. Ütle aga üks sõna, siis saab mu sulane terweks. Ma olen teise walitsuse alla seatud inimene, aga minu all on sõjamehi ja kui ma ühele ütlen: mine, siis läheb tema, ja teisele: tule, siis tuleb tema, ja oma sulasele: tee seda, siis teeb ta seda.“

3. Issand teeb sulase terweks. Kui Jeesus seda kuulis, pani ta seda imeks, pööras rahwa poole, mis järel käis, ja ütles: „Ma ütlen teile, niijugust usku ei ole ma Jisraelistiki leidnud.“ Pealikul aga laskis tema ütelda: „Sulle sündigu, nõnda kui sa oled uskunud!“ Ja tema sulane sai terweks seltsamal tunnil.

Psm.: 1. Saam. 15, 22. Waata, sõnatuulmine on parem kui tapaohwer ja tähelepanemine on parem kui jäärade rasw.

Katek.: 4. käif. 5. käif: „Mitame ja temale head teeme kõiges ihu hädas.“

U. L.: 28, 6. Su hooleks ennast annan ma, Mu Jumal, ihu, hingega, Mind wõta oma kätte, Kui häda käes Ja surm on ees, Ja waew mull' tuleb ette.

22. Halwatud mees Kapernaumas.

(Kaalileamaal.)

Matt. 9. Mark. 2. Luuk. 5.

1. Halwatud mehele antakse patud andeks. Mõne päewa pärast läks tema jälle Kapernauma linna. Kui kuulda saadi, et tema kodus oli, kogus palju rahwast sinna, nõnda et enam wäljaski maad ei olnud. Ja tema rääkis neile Jumala sõna. Seal oliwad wariseerid ja käsutundjad istumas, kes kõigist Kaalilea- ja Juudamaa alewitest ja Jeruusalemmaast oliwad tulnud Jeesust kuulma. Ja Issanda wägi oli seal neid terweks tegemas.

Ja waata, neli meest tõiwad woodi peal ühe halwatud inimese ja püüdsiwad teda majasse Jeesuse ette wiia. Kui nad hulga rahwa pärast ei saanud teda fiske

wiia, läkfiwad nad üles,*) kiskufiwad kivilae lahti ja lastfiwad haige kõige woodiga alla otsekohe Jeesuse ette.

Kui Jeesus nende usku nägi, ütles tema halwatud mehe wastu: „Ole julge, mu poeg, sinu patud on sulle andeks antud!“ Kirjatundjad aga ja wariseerid mõtlefiwad omas südames: „Kuidas tema nõnda võib rääkida? See on Jumala teotamine! Kes võib pattufid andeks anda, muud kui Jumal üffi?“

2. **Jeesus teeb haige terveks.** Jeesus tundis warsti nende mõtted ära ja wastas: „Misparast mõtlete teie kurja omas südames? Mis on kergem ütelda: Sulle on ju patud andeks antud! wõi: Tõuse üles ja kõnni? Teie peate nägema, et inimese Bojal meelewalg on pattufid maa peal andeks anda.“ Siis ütles tema halwatu wastu: „Tõuse üles, wõta oma woodi ja mine oma kotta!“

Sedamaid tõufis ta üles, wõttis woodi ja läks wälja. Kui rahwas seda nägi, ehmatafiwad kõik ära, kiitfiwad Jumalat ja ütlesiwad: „Säherduft ei ole meie ilmaski näinud!“

Pfm.: Joh. 5, 36. Teod, mis IJa minule on annud, mis mina teen, tunnistawad minust, et IJa mind on läftitanud.

Katek.: Mis ütleb nüüd Jumal kõigist neisifinajist käskudest?

U. L.: 403, 1. Su peale üksnes Jeesuse, Siin maa peal mina loodan. Sa oled rõõmuks minule, Kust mujalt rõõmu ootan? Ei olnud enne kedagi, Ei ole nüüdki ühtegi, Kes mind wõiks hädaft aidata. Sind palun ma, Mu lootus, Jeesus, awita.

23. Tuule waigistamine. (Kaalilea järwel.)

Matt. 8.

II. järk.

1. **Häda.** Ühel päewal astus Jeesus oma jüingritega laewa ja käskis neid teine poole järwe sõuda. Ja waata, siis tõufis suur laenetamine mere peal, nii et laened üle laewa löiwad, ja neil oli häda käes. Aga Jeesus magas. Siis tuliwad jüingrid tema juure, aratafiwad ta üles ja ütlesiwad: „Issand, aita meid, meie läheme hukka!“

2. **Abi.** Jeesus ütles neile: „Misparast olete teie arad, teie nõdraufulised?“ Siis tõufis tema üles, ahwardas tuult ja merd ja ütles: „Ole wait ja waga!“ Siis jäi kõik koguni waifseks. Aga inimesed imetelesiwad ja ütlesiwad: „Mis'ugune tema on, et ka tuuled ja meri tema sõna kuulewad?“

Pfm.: 1. Joh. 5, 4. Meie usf on see wõimus, mis maailma on ära wõitnud.

Katek.: 3. õpetus. Kristus ja tema kogudus.

U. L.: 625, 6. Tuul ja meri tunneb ohja, Wida Kristus peab käes: Jeesu laew ei lähe põhja Mõllawagi mere wäes. Wingu puruks purjed, mast: Jumal hoiab oma last!

24. Jairuse tütar. (Kaalileamaal.)

Matt. 9. Mark. 5. Luuf. 8.

II. järk.

1. **Jairuse palwe.** Kui Jeesus järwelt tagasi tuli Kapernauma, oli rahwahulk teda wastas ootamas. Ta seisjatas pifjut järwe kaldal. Ja waata, üks mees, Jairus nimi, kogudufekoja ülem, tuli; temal oli üks ainus tütar, arwata 12 aastane, ja see oli suremas. Ta heitis Jeesuse jalgade ette maha ja palus teda enese kotta tulla ja ütles: „Minu tütreke on hinge heitmas, ma palun, tule ja pane omad käed tema peale, et ta terveks saab ja elusse jääb!“ Ja Jeesus ja tema jüingrid läkfiwad temaga.

*) Düest wiis trepp üles toa laele ehk lambile kwiikatusjale.

2. **Laps sureb.** Tee peal minnes tuli neile üks kogudusekoja ülema pereist vastu ja ütles Jairusele: „Sinu tütar on surnud, ära waema enam õpetajat!“ Jeesus ütles temale: „Ära karda, usu aga!“ Kui ta kogudusekoja ülema kotta sai ja nägi matuse tüli ja neid, kes väga nuttisid ja hulustisid*), ütles ta: „Mis tüli teie teete ja nutate? Laps ei ole mitte surnud, vaid tema magab.“ Ja nemad naersid teda, sest nad teadsid, et laps surnud oli.

3. **Lapse ülesäratamine.** Tema ajas nad kõik wälja, wõttis enesega kaasa lapse wanemad ja kolm jüngerit, Beetruse, Johannese ja Jaakobuse ja läks sinna tuppa, kus laps woodis maas oli. Ja tema hakkas lapse käest finni ja ütles temale: „Neitsite, mina ütlen sulle, tõuse üles!“ Sedamaid tõusis neitsite üles ja kõndis. Nemad ehmatasid väga ära. Aga Jeesus käskis talle süüa anda. See lugu läks laiali läbi kõige maa.

Psm: Joh. 11, 25. Mina olen ülestõusmine ja elu; kes minu sisse usub, see peab elama ehk tema küll sureb.

Katek.: 3. õpetus. Mina usun liha ülestõusmift.

U. L.: 572, 1. Jeesus Õnnistegija On mu lootus kunni elan, Seda tean: temaga Surmaski ma julgelt olen, Kui ka pime surmaõõ Saadab hirmu minule.

25. Raini noormees. (Kaalileamaal.)

Luuk. 7.

I. jark.

1. **Lehe poeg surnud.** Jeesus läks ühte linna, seda hüüti Rainiks. Palju jüngerid ja palju rahwast läks ühes temaga. Kui ta linna wärawa ligi sai, kanti surnut wälja, see oli oma ema, ühe lehe naese, ainus poeg. Palju linna rahwast läks temaga.

2. **Jeesus äratab surnu üles.** Kui Issand teda nägi, läks ta meel väga halebaks tema pärast ja ta ütles temale: „Ära nuta!“ Siis astus ta ligi ja hakkas püüfärgist finni; kandjad jäiwad seisma ja Jeesus ütles: „Noormees, mina ütlen sulle, tõuse üles!“ Surnu tõusis istuma ja hakkas rääkima. Nõnda andis Jeesus ta tema emale tagasi.

3. **Rahwas auustab Jumalat.** Kõikide peale tuli hirm. Nad auustasid Jumalat ja ütlesid: „Suur prohwet on meie seas tõusnud ja Jumal on oma rahwast katsuma tulnud.“ See kõne temast läks laiali üle kõige Juudamaa. (Waata pilt!)

Psm: 2. Tim. 1, 10. Meie Õnnistegija Jeesus Kristus on surma ära kaotanud ja elu ja hukkaminemata põlwe walge ette toonud.

Katek.: 3. õpetus. 7. palwe. 5. käsk.

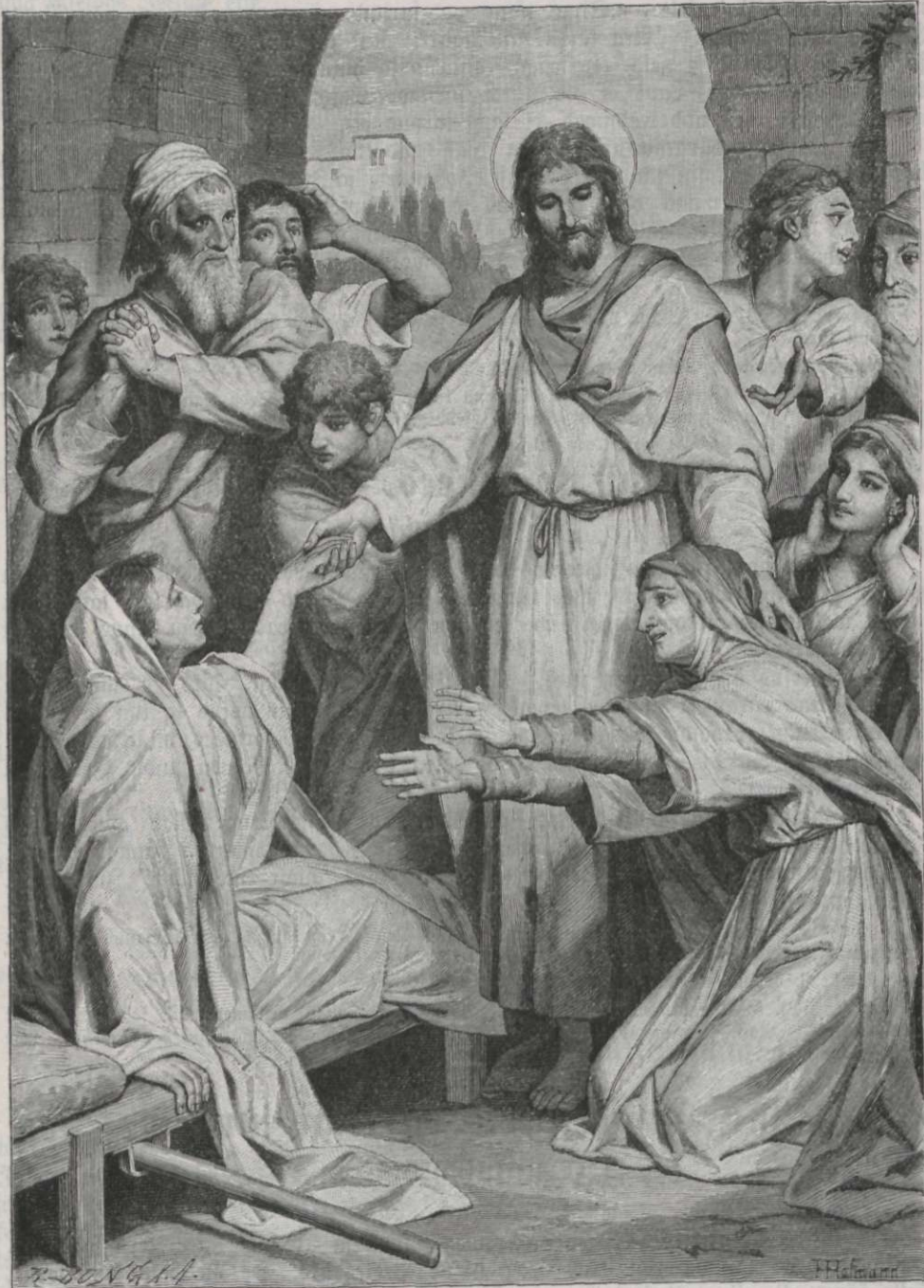
U. L.: 540, 5. Waata, kuidas halastajin Lehe peale Sarcptas: Abimehe talle jaatfin, Näkjaft peastis Seltas. Raini noormees tunnistab, Awalkult kuulutab, Et ma kuulen ihkamift, Lehe ärdaid palumift.

26. Haige Peetesda tiigi juures. (Jeruusalemmas.)

Joh. 5.

1. **Peetesda tiit.** Oli Juuda rahwa püha ja Jeesus läks Jeruusalemma. Seal oli ühe wärawa ligi tiit, seda hüüti Peetesdaks, see on halastuse hoone. Selle ääres oli wiis wõlwitud hoonet, kus hull haigeid sees, pimedaid, jalutumaid,

*) Nutjad palgati.

Jeesus äratab Naini nooremehe suruist.

ärakuivanuid, kes wee liikumist ootasivad. Kes pärast wee liikumist kõige enne sisse astus, sai terweks, mis haigus temal iial oli.

2. **Haige kannatus.** Üks inimene oli seal 38 aastat haige maas olnud. Kui Jeesus teda nägi ja teada sai, et ta ju nii kaua haige olnud, ütles ta temale: „Kas sa tahad terweks saada?“ Haige vastas: „Issand, mul pole seda inimest, kes mind tiiki aitaks, kui wegi liigub. Senni kui mina tulen, astub teine minu eel sisse.“

3. **Issanda abi.** Jeesus ütles temale: „Tõuse üles, võta oma woodi ja mine!“ Ja see inimene sai warsti terweks, wõttis oma woodi ja läks ära. See päew oli hingamispäew.

4. **Rahesugune noomimine.** Siis ütlesiwad juudid sellele, kes terweks oli saanud: „Täna on hingamispäew, ja ei tohi woodit kanda.“ Tema vastas: „See, kes mu terweks tegi, ütles mulle: „Wõta oma woodi ja mine!“ Siis küsitiwad nemad temalt: „Kes see inimene oli, kes sulle sedawiisi ütles?“ Aga ta ei teadnud mitte, kes see oli.

Pärast leiab Jeesus tema pühast kojast ja ütleb: „Katsu, sina oled terweks saanud, ära tee enam pattu, et sulle midagi kurjemat ei sünni!“

5. **Juuda rahwa wiha.** See inimene läks ära ja rääkis juutidele, et Jeesus see oli, kes ta oli terweks teinud. Sellepärast kiusasiwad juudid Jeesust taga ja püüdsiwad teda ära tappa, et ta seda hingamispäewal oli teinud. Aga Jeesus vastas neile: „Minu Isa teeb tööd tänini ja nõnda teen ka mina tööd.“ Nüüd püüdsiwad juudid weel enam teda ära tappa, ei mitte üksipäini, et ta hingamispäewa olla teotanud, waid et ta ka Jumala enese Isa ütles olewat, ja ennat Jumala sarnaseks tegi.

Psalm.: 41, 5. Sehoowa, ole mulle armuline, tee mu hing terweks, sest ma olen su wastu pattu teinud.

Katek.: 7. palwe.

U. L.: 518, 1. Oh helde Jumal, sinul tõesti On armuline süda, Ma tean, et sinu isakäest Mull' tulnud rist ja häda! Ma tean, et selle koormaga Mind armust tahad katjuda, Ei mitte wiha pärast.

27. Ristija Johannese surm.

(Kaalilea ja Pereemaal.)

Matt. 11 ja 14; Mark. 6; Luuk. 9.

1. **Herodes paneb Johannese wangitorni.** Kuningas Herodes oli oma wenna Witsippuse naese, nimega Herodias, enesele naoseks wõtnud. Aga Johannes ütles Herodesele: „Sul ei ole luba oma wenna naist enesele pidada!“ Siis lasks Herodes Johannese kinni wõtta ja wangitorni panna. Herodias püüdis teda ka ära tappa, aga Herodes kartis rahwast, sest rahwas auustas Johannest kui püha meest.

2. **Johannes läkitab kaks jüngrit Jeesuse juure.** Aga kui Johannes wangitornis Kristuse tegudest kuulis, läkitas tema kaks oma jüngrit temale ütlema: „Kas oled sina see, kes peab tulema, wõi peame meie kedagi teist ootama?“

Jeesus wastas neile: „Minge ja kuulutage Johannesele, mis teie kuulete ja näete: Pimedad näewad, jalutumad käiwad, pidalitõbised tehakse puhtaks, kurdid kuulewad, surnud äratatakse üles ja waestele kuulutatatakse armuõpetust. Ja õnnis on, kes ennat minust ei pahanda.“

3. **Johannese surm.** Kui Herodes oma sünnimispäewa pidas ja wõeraspeo oma auufandjatele walmistas, tantsis Heroodia tütar wõeraste ees ja see oli Herodese meele pärast. Ta lubas neitsile wandega: „Ma tahan sulle anda, mis ja mult palud, ehk oleks see mu pool kuningriiki!“ Oma käsits teda ristija Johannese pead paluda. Siis ütles tütar: „Anna mulle sedamaid waagna peal ristija Johannese pea!“ See kurwastas kuningat wäga, aga wande pärast ja wõeraste pärast ei tahtnud ta temale seda keelda ja läkitas warsti ühe wahimehe wangitorni. See läks, raius Johannese pea otsast ära, tõi ta waagna peal ja andis neitsi kätte ja see wiis ta oma emale.

4. **Johannese matmine.** Kui Johannese jüngrid seda kuulsiwad, läksiwad nad, wõtsiwad ta keha ja matriwad ta maha ja tuliwad ja kuulutatiwad seda Jeesusele.

Psml.: Matt. 10, 28. Ärge kartke neid mitte, kes ihu ära tapawad ja hinge mitte ei wõi tappa; aga enam kartke teda, kes hinge ja ihu wõib rikkuda põrgus.

Katek.: 6. palwe ja 5 täht.

U. L.: 458, 6. See omast elust ilma jääb, Kes elu hoida püüab; Kes Kristusega surma läeb, See elu jälle leiab. Kes oma risti põlgab nüüd, See põlgab taewa auu ja hüüid.

28. Seitse tähendamisesõna taewariigist. (Kaalileemaal.)

Matt. 13; Mark. 4; Luuk. 8.

1. **Külwajast.** Palju rahwast kogus Jeesuse juure ja ta rääkis neile tähendamisesõnade läbi:

Üks külwaja läks wälja külwama ja kui ta külwas, kukkus muißt tee ääre ja linnud tuliwad ja söiwad selle ära. Muißt kukkus kaljuse maa peale, kus temal sügawat mulda ei olnud. Ta tõusis kohe üles, aga warsti wõttis pöud ta kinni ja ta kuiwas ära, sest et tal juurt ei olnud. Muißt kukkus ohakate sekka ja ohakad kaswasiwad suureks ja lämmatasiwad ta ära. Aga muißt kukkus hea maa peale ja kui tema tõusis, kandis ta wilja, mõni saja wõrra, mõni kuuekümmne wõrra, mõni kolmekümne wõrra.

Aga tema jüngrid küsisiwad temalt, mis see tähendamisesõna tähendab, ja tema ütles: „Seeme on Jumala sõna. Teeäärtsed on need, kes seda kuulewad, aga pärast tuleb kurat ja wõtub sõna nende südamest ära, et nad ei pea uskuma ega õndsats saama.

Kaljupalsed on need, kes rõõmuga sõna wastu wõtawad; aga neil ei ole juurt; nad on ürikekseks ajaks; kiusatuste ajal taganewad nad ära.

Mis ohakate sekka kukkus, on need, kes sõna kuulewad ja lähewad oma tööle ja neid lämmatatakse ära maailma murest ja rikkusest ja selle elu himudest ja ei kannu walmiist wilja.

Aga mis hea maa peale külwatud, on need, kes sõna kuulewad ja kauni ja hea südame sees peawad ja kannawad wilja järgesti.

2. **Umbrohuist niisu sees.** „Taewariik on ühe inimese sarnane, kes head seemet oma põllu peale külwas. Aga kui inimesed magasiwad, tuli tema waenlane ja külwas umbrohtu niisu sekka ja läks ära. Kui nüüd niisu kaswas, siis tuli ka umbrohi nähtawale. Aga majaisanda sulased tuliwad tema juure ja ütlesiwad: „Sind, eks ja ole head seemet oma põllu peale külwanud, kust nüüd see umbrohi tuleb?“ Tema ütles neile: „Seda on üks waenlane teinud!“

Siis ütlesiwad sulased: „Kas ja siis tahad, et meie läheme ja selle wälja kattume?“ Tema ütles: „Ei mitte, et teie umbrohtu kattudes ühtlasi niisu wälja ei kisu. Laske

mõlemad ühes kurni lõikujeni kaswada! Siis tahan mina lõikajatele öelda: Koguge enne umbrohi kofku ja siduge wihku, et seda ära põletada, aga niisub pange minu aita kofku!”

3. **Sinepi iwast.** „Daewariit on sinepi iwafese sarnane, mis üks inimene wõttis ja külwas oma põllu peale. Ta on küll kõige vähem kõigist seemnist; aga kui ta suureks kaswab, siis on tema aiawiljade seast kõige suurem ja saab puuks, nõnda et linnud taewa alt tulewad ja tema okste peale pesi teewad.“

4. **Hapust taigast.** „Daewariit on hapu taigna sarnane, mis üks naene wõttis ja kolme waka jahu seffa segas, kurni kõik hapnema läks.“

5. **Warandusest põllus.** „Daewariit on waranduse sarnane, mis põllu fisse maetud. Üks inimene leidis ta ja kattis ta kurni ja läks sealt ära rõõmus selle üle ja müüs kõik ära, mis temal oli, ja ostis selle põllu.“

6. **Kallist pärlist.** „Daewariit on kaupmehe sarnane, kes häid pärliid otfis. Kui tema ühe kalli pärli leidis, läks tema ja müüs kõik ära, mis temal oli, ja ostis selle pärli.“

7. **Noodast.** „Daewariit on nooda sarnane, mis merde wistatakse ja kõikjugu kaku kofku weab. Kui ta täis on, weawad kalamehed ta üles mäele, istuwad maha ja koguwad head astjate fisse, aga kõlwatud wistawad nemad ära. Nõnda saab jündima maailma aja lõpetusel.“

Pjm.: Joh. 7, 16. Minu õpetus ei ole mitte minu, waid selle, kes mind on läkitanud.

Katef.: 2. palwe.

U. L.: 25, 2. Oh meile, Issand Jeesus, Jää oma sõnaga, Et minu Waimu wõimus Meid häidaks rõõmuga.

29. Jeesus jõõdab kõrbes 5000 meest.

(Kaalileamaal.)

Matt. 14; Mark. 6; Luuk. 9; Joh. 6.

1. **Rahwas Jeesuse juures kõrbes.** Kui Jeesus kuulis, et Johannes oli ära furnud, läks tema sealt laewaga ühte tühja paika kõrwale oma jüngritega. Aga rahwas, kes neid nägi ära sõitwat, läks jala linnadest nende järele. Kui Jeesus seda rahwa hulka nägi tulewat, oli temal hale meel nende pärast, sest nad oliwad otsegu lambad, kellel karjast ei olnud. Ja tema wõttis nad wastu ja rääkis neile Jumala riigist ja tegi nende tõbijed terweks.

Aga õhtu eel astusiwad jüngrid tema juure ja ütlesiwad: „See on tühi paik ja aeg on ju hiljaks jäänud. Laske rahwas ära, et nad küladesse ja alewitesse wõiwad minna ja enestele leiba osta, sest neil ei ole midagi süüa.“ Jeesus ütles: „Andte teie neile süüa!“ Nemad ütlesiwad: „Meil ei ole siin enam kui 5 leiba ja 2 kala, aga mis see on nii paljudede?“

2. **Jeesus jõõdab 5000 meest.** Siis ütles Jeesus: „Laske rahwas maha istuda ridamisi halja rohu peale!“ Siis istusiwad maha aru järele ligi 5000 meest. Jeesus wõttis nüüd leiwad ja tänas ja andis jüngrite kätte, aga jüngrid neile, kes maas istusiwad; jelsamal kombel ka neist kalufest, nii palju kui nemad tahtsivad. Aga kui nad oliwad sõõnuks saanud, ütles tema oma jüngritele: „Koristage ülejäänud palufesed kofku, et ühtigi hulka ei saa.“ Siis koristasiwad nemad kofku 12 korwi täit palufesi.

3. **Rahwas tahab Jeesust kuningaks teha.** Kui nüüd inimesed seda imetähte nägiwad, mis Jeesus tegi, ütlesiwad nemad: „See on tõesti see prohwet, kes maailma

peab tulema." Kui nüüd Jeesus märkas, et nad tahtsiwad tulla ja teda wägisi wõtta, et teda funingaks tõsta, siis läks ta jälle kõrvale ainuüksi mäe peale.

Psm.: Laul 136. 1. Tänage Jehoowat, sest ta on hea, ja tema helbus jääb igaweseks ajaks.

Katek.: 1. õpetus ja 4. palwe.

U. L.: 79. Oh Issand Jeesus tule, Meil ise wõeraks ole, Sa meile lauda kata, Kõik õnnistada wõta!

30. Jeesus ja Peetrus järwe peal. (Kaalilea järwel.)

Matt. 14; Mark. 6; Joh. 6.

1. **Jeesus käib mere peal.** Aga kui õhtu kätte tuli, läksiwad tema jüngrid järwele ja astusiwad laewa, et Kapernauma sõita. Aga pime oli ju kões ja Jeesus ei olnud weel mitte nende juure tulnud. Kui laew ju keff järwe oli, hakkas suur tuul puhuma ja nad oliwad õieti hädas laenete pärast. Siis nägiwad nemad Jeesuse järwe peal kõndiwat ja laewa ligi tulewat. Aga nemad kartsiwad ja ütlesiwad: „See on tont!“ ja kisiwad hirmu pärast. Aga Jeesus ütles: „Olge julged; mina olen; ärge kartke mitte!“ Peetrus ütles: „Issand, kui sina oled, siis käsi mind enese juure mee peale tulla!“ Ja Jeesus ütles: „Tule!“

2. **Peetrus wee peal.** Siis astus Peetrus laewast wälja ja kõndis wee peal. Aga kui tema langet tuult nägi, kartis tema; ja ta hakkas waoma, kisiwad ja ütles: „Issand, aita mind!“ Aga Jeesus sirutas koe oma kae wälja, hakkas temast kinni ja ütles: „Sina nõdrausuline! Miks sa tahtlesid?“ Siis läksiwad nad laewa peale ja tuul heitis.

Kes laewas oliwad, tuliwad, kummardasiwad teda ja ütlesiwad: „Tõesti, sina oled Jumala Poeg!“ (Waata pilt!)

Psm.: Nahum 1, 7. Jehoowa on hea, tugewaks paigaks ahastuse päewal ja tema tunneb neid, kes tema juure kipuwad.

Katek.: 2. käst: „Tema nime appi hüüame.“

U. L.: 527, 1. Su poole hädas hüüan ma! Mind tahab meri neelata, Ma olen üksi häda kões, Oh kuule mind, mu abimees!

31. Kaananea naene. (Wöönifiamaal.)

Matt. 15; Mark. 7.

1. **Naene palub, Jeesus waitib.** Jeesus läks ära Tiiruje ja Siidoni poole ja ei tahtnud, et ükski seda pidi teadma. Aga üks Kaananea naene sealt rajalt oli temast kuulda saanud; ta tuli tema juure ja hüüdis: „Issand, Taaweti poeg, halasta minu peale! Minu tütart waewatakse kurjast waimust kurjasti.“ Aga tema ei wastanud temale sõnagi.

2. **Jüngrid paluwad, Jeesus seijab wastu.** Siis astusiwad tema jüngrid tema juure, palusiwad teda ja ütlesiwad: „Lase ta ära minna, sest tema kisiwad meie taga!“ Aga Jeesus ütles: „Mind ei ole mitte läkitatud kuid aga Iisraeli soo arafadunud lammaste juure.“

3. **Kaste alanduse katse.** Naene heitis tema jalgade ette maha ja ütles: „Issand, aita mind!“ Tema wastas: „See ei ole mitte sünnis, et laste leib wõetakse ja koerte ette heidetakse.“

4. **Jeesus täidab naefe palwe.** Naene ütles: „Jah, Issand, ometigi föowad koerufesed neid raafufesi, mis nende isandate laua pealt maha langewad.“ Siis kostis

Jeesus ja Peetrus järve peal.

Jeesus: „Oh naene, sinu usk on suur! Sulle sündigu nõnda, kui sa tahad!“ Ja tema tütar sai terveks seitsmenda tunniist.

Psm.: Room. 12, 12. Olge rõõmsad lootuses, kannatlikud ahastuses: jääge kindlaste palvesse.

Katef.: Esimesed palve sõnad: „Et meie julgesti . . .“

U. L.: 508, 9. Küll viivib mahest tülles Ta oma abiga, Et nagu ristitules Ei mäletaks sind ta; Ei fiiski sind ta jätta, Waid usku tahtub ta: Kas pead kinni teda Ka hädas rõõmuga?

32. Kurttumm.

(Reliivürsti Wiilippuse maal.)

Mark. 7.

1. **Sugulaste palve.** Kui Jeesus Tiiruse ja Siidoni rajadest tagasi tuli, töiwad nemad tema juure ühe kurdi, kellel kida keel oli, ja palusiwad teda, et ta oma käe tema peale paneks.

2. **Terweks tegemine.** Ja tema wöttis ta rahwa seas ära kõrwale, pistis omad sõrmed tema kõrwu ja puutus tema keele külge. Siis waatas ta üles taewa, õhtas ja ütles: „Heewata!“ See on: „Mine lahti!“ Sedamaid läksiwad tema kõrwad lahti ja tema keelekõidid peasis wallali ja tema rääkis selgesti.

3. **Rahwas kiidab Jeesust.** Ja tema keelas neid seda ühelegi rääkima. Aga mida enam ta neid keelas, seda enam kuulutatiwad nemad seda. Ja nemad imestasiwad wäga ja ütlesiwad: „Tema on kõik hästi teinud: Kurdidki teeb tema kuulma ja keeletumad rääkima!“

Psm.: Paul 150, 6. Igaüks, kel õhk on, see kiitu Jehoowat! Halleluja.

Katef.: 3. õpetus.

U. L.: 120, 2. Ta on üks õige abimees, Suur tasandus on tema ees, Ta kroon on selge pühadus, Ta walitsus on halastus, Ta kõik mu häda lõpetab, Ja minu südant rõõmustab. Mu olgu Pojale, Mu helbe peastjale!

33. Sündinud pime. (Jeruusalemmas.)

Joh. 9.

1. **Miks Jumal häda peale paneb.** Jeesus nägi ühe inimese, kes sündimisest saadik pime oli. Ja tema jüngrid küsisiwad temalt: „Õpetaja, kes on pattu teinud, tema ise või tema wanemad, et ta pime on sündinud?“ Jeesus wastas: „Ei ole tema ise pattu teinud ega tema wanemad, waid et Jumala teod tema juures awalikuks saaksiwad.“

2. **Isjand annab abi.** Kui tema seda oli ütelnud, sülitas ta maa peale, tegi sülselt muda, wõidis selle mudaga pimedada filmi ja ütles temale: „Mine, pese filmi Siiloo tiigis!“ Siis läks tema sinna ja pesi filmi, tuli tagasi ja nägi. Aga see sündis hingamisepäewal.

3. **Nägija ja wariseerid.** Siis ütlesiwad mõned wariseerid, kelle juure naabrid nägija wiisiwad: „See ei ole Jumalast, kes su terveks tegi, sest ta ei pea hingamisepäewa!“ Teised aga ütlesiwad: „Kuidas võib patune inimene niisugusid tähti teha?“ Ja nende seas oli riid. Nad ütlesiwad jälle pimedale: „Mis fina temast ütled?“ Tema ütles: „Tema on prohwet.“

4. **Wanemate ületulamine.** Aga Juuda rahwas ei uskunud, et ta pime oli olnud ja nägijaks saanud. Nad kutsusiwad tema wanemad ja küsisiwad neilt: „Kas see teie poeg on, kelle teie ütlete sündinud pimedada olemat? Kuidas tema siis nüüd näeb?“ Nemad wastasiwad: „Meie teame, et see meie poeg on ja et ta ilmale

tulles pime oli. Aga kuidas tema nüüd nägijaks on saanud, seda ei tea meie mitte. Tema on wana küll, küsige tema enese käest!" Seda ütlesiwad wanemad kartuse pärast; sest Juuda rahwas oliwad ju isekeskis nõuaks mõtnud neid kogudusest wälja lükata, kes teda Kristuseks peaks tunnistama.

5. **Nägija tõugatakse wälja.** Siis kutsusiwad nad teist korda selle inimese, kes pime oli olnud, ja ütlesiwad temale: „Mis ta tegi sinule? Kuidas tegi tema sinu filmad lahti?" Tema kostis neile: „Juba ma olen teile seda ütelnud. Miks teie seda jälle kuulda tahate? Kas teie ka tahate tema jüngriks heita?" Siis söimasiwad nemad teda ja ütlesiwad: „Sina oled tema jünger, aga meie oleme Moosese jüngrid.“ Ja nad tõukasiwad tema kogudusest wälja.

6. **Jeesus wõtab ta wastu.** Jeesus kuulis jeda, et nad ta oliwad wälja tõuganud, ja kui ta tema leidis, ütles ta: „Kas sa usud Jumala Poja sisse?" Tema wastas: „Jesand, kes see on, et mina tema sisse wõiksin uskuda?" Jeesus ütles: „Sina oled teda näinud ja see, kes sinuga räägib, on tema.“ Tema wastas: „Jesand, mina usun!“ Ja ta kummardas Jeesust.

Psm.: Jees. 43, 1. Ära karda mitte, sest mina olen sind lunastanud ja nime pärast sind kutsunud, ja oled minu pärast.

Katek.: 8. käst, 2. ja 3. õpetus.

U. 2.: 231, 11 ja 12. Kui mind kurwastab Riit ja hirmutab, Tunned fina minu häda, Ja nii hale on su jüda, Et ta lõpetab, Mis mind kurwastab.

Kui mul rõõmu taa, Saad ja rõõmsaks ka, Wiimaks sinu juure tulen, Sinu auu riigis olen, Seal wõin rõõmista Õndsast sinuga.

34. Peetruse tunnistus. (Reliwürsti Wiilippuse maal.)

Matt. 16; Mark. 8; Luuk. 9; Joh. 6.

1. **Rahwa arwamine.** Jeesus oli Keisarea Wiilippuse linna rajale tulnud. Kui ta üffi oli palwet tegemas, astusiwad tema jüngrid ta juure ja ta küsis neilt: „Keda mind rahwas ütleb olevat?" Nemad wastasiwad: „Mõned ütlevad, ja olevat ristija Johannes, teised Elias, jälle teised Zeeremias, ehk üks prohweetiteji.“

2. **Peetrus tunnistab jüngrite usku.** Tema ütles neile: „Aga keda teie mind ütlete olevat?" Siis wastas Siimon Peetrus ja ütles: „Sina oled Kristus, elawa Jumala Poeg.“ Jeesus ütles temale: „Dnnis oled fina, Siimon, Joona poeg, sest liha ja veri ei ole seda sulle mitte ilmutanud, waid minu Isa, kes taewas on. Ja mina ütlen sulle ka: Sina oled Peetrus (kalju) ja selle kalju peale ehitan mina oma koguduse ja põrgu wärawad ei pea teda mitte ära wõitma. Mina annan sulle taewariigi wõtmed: Mis fina maa peal seod, see on ka taewas seotud, ja mis fina maa peal peastad, on ka taewas peastetud.“

3. **Siimene kannatamise ettekuulutus.** Sest ajast hakkas Jeesus oma jüngritele teatama, et ta Jeruusalemma peab minema ja palju kannatama, et teda peab ära tapetama ja kolmandal päewal üles äratatama.

4. **Kristuse järelläimiseft.** Siis ütles Jeesus oma jüngritele: „Kui keegi minu järele tahab tulla, see salaku iseennast ära ja wõtku oma rist enese peale ja käigu minu järel. Mis kasu on inimesel sest, kui ta kõige maailma kasuks saaks, aga oma hingele kahju teeks?“

Psm.: Sew. 6, 10, 11. Mis muud, mu wennad, kui saage wägewaks Jesanda sees ja tema fange wäe sees. Wõtte eneste peale kõik Jumala sõjariistad, et teie wõite kuradi kawalatele nõuudele wastu seista.

Katek.: 2. ja 3. õpetus.

U. 2.: 294, 4. Sa kõige asja Looja, Meil' Isast tuled ja kui wägew walitseja, Su wägi ofjata! Meid tõmba oma poole Ja meie abits ole, Et meel ei effi juft.

35. Jeesust muudetakse. (Kaalileemaal.)

Matt. 17; Mark. 9; Luuk. 9.

1. **Jeesus kõneleb wanade prohvetitega oma kannatamisest.** Kuue päeva pärast wõttis Jeesus enesega Peetruse, Saakobuse ja Johannese ja läks üles kõrge mäe peale. Ja kui ta palus, läks tema tegumood teiseks, teda muudeti nende ees: Tema pale paistis nagu päike ja tema riided said walgeks otsegu walgus. Ja waata, Mooses ja Elias näitawad endid neile ja kõnelesiwad temaga kannatamisest Jeruusalemmas.

2. **Jumal tunnistab Jeesuse oma armjaks Pojaks.** Aga Peetrus ütles Jeesusele: „Issand, siin on meil hea olla! Kui sa tahad, siis teeme siia kolm maja, ühe sinule, ühe Moosesele ja ühe Celiale.“ Ja kui ta alles rääkis, waata, siis tuli selge pilw ja warjas neid ja heal pilwest ütles: „**See on minu armas poeg, kellest mul hea meel on, teda kuulge!**“ Kui jüngrid seda kuulsiwad, heitsiwad nad filmili maha ja kartsiwad waga.

3. **Jeesus käsib oma jüngrid waitida.** Aga Jeesus tuli nende juure, puutus neisse ja ütles: „**Tõuske üles ja ärge kartke mitte!**“ Kui nemad omad filmad üles tõstiwad, ei näinud nemad kedagi kui Jeesust ühispäini. Ja kui nemad mäelt alla läksiwad, käsits neid Jeesus ja ütles: „**Arge seda nägemist kellelegi rääkige, enne kui inimese Poeg surnuist on üles tõusnud!**“

Psm.: Kol. 3, 11. Kõik ja kõikide sees on Kristus.

Katek.: 2. õpetus.

U. 2.: 475, 1. Püha Jeesus, päifest walgem, Sa pühitjuse kaew, ja selgem Kristallimereft trooni eel, Sülgagu küll teerubimid Ja säragu küll seerawimid: Su au on nendest suurem weel. Gesmürgiks ole ja Ja täheks mulle ta, Sa mu abi! Mind armuga Riid awita, Et püha oleksin kui ja!

36. Kuutõbine poisj. (Kaalileemaal.)

Matt. 17; Mark. 9; Luuk. 9.

1. **Isa kõneleb Jeesusele poja häda.** Kui nemad mäelt alla rahwa juure tuliwad, astus tema juure üks inimene, heitis põlvili maha tema ette ja ütles: „**Issand, halasta minu poja peale, sest tema on kuutõbine ja tal on keeletu waim. Ma rääkisin sinu jüngritega, aga nemad ei wõinud teda mitte terweks teha.**“ Jeesus wastas: „**Oh sina uskumata sugu! Kui kaua pean mina teie juures olema? Dooge ta mulle siia!**“

2. **Poisj tuuakse.** Ja nemad tõiwad ta tema juure. Ja sedamaid langes ta maha, aeles mööda maad ja ajas wahtu suuft.

3. **Jeesus nõuab usku.** Ja Jeesus küsis tema isalt: „**Kas see wiga on tal ammu külles?**“ Isa wastas: „**Lapsest saadik. Kui sina midagi teha wõid, siis halasta meie peale ja aita meid!**“ Jeesus ütles: „**Küll wõin, kui sina uskuda wõid! Kõik wõib sellele sündida, kes usub.**“ Siis kisendas poisj isa nuttes: „**Issand, mina usun, aita minu uskumata südant!**“ Aga Jeesus ahwardas roojast waimu ja ütles: „**Mina käsin sind, mine temast wälja!**“ Siis läks see waim wälja ja poisj jäi otsegu surnuks. Aga Jeesus hakkas ta käest finni, tegi ta terweks ja andis ta tema isale tagasi.

4. **Ustu jõud.** Kui Jeesus koju tuli, siis läksiwad jüngrid isepäinis Jeesuse juure ja küsisiwad temalt: „**Miks mitte meie ei wõinud teda wälja ajada?**“ Jeesus wastas: „**Teie uskumata südame pärast. Tõesti, mina ütlen teile, kui teil usku oleks kui sinepiwate, ei oleks teil ühtigi wõimata.**“

Psm.: Wiil. 3, 13. Jumal on, kes teie sees teeb, et teie tahate ja võite teha tema hea meele pärast.

Katef.: 2. õpetus.

II. L.: 500, 10. Ust saadab armu pändust, Ja lootus kallist kannatust, Need jäägu sinu hingele! Siis saad seft rahu omale, Mis Jumal teeb.

37. Kümme pidalitõbist. (Pereamaal.)

Luuft. 17.

II. järf.

1. **Palwe.** Kui Jeesus üksford ühte alewisse jõudis, tuliwad temale 10 pidalitõbist meest wastu. Nad seisiwad eemal, tõstiwad oma healt ja ütlesiwad: „Jeesus, õpetaja, heida armu meie peale!“

2. **Abi.** Ja kui ta neid nägi, ütles ta neile: „Minge ja näidake ennast preestritele!“ Kui nad ära läksiwad, jäiwad nad puhtaks.

3. **Länu.** Aga üks neist, kui ta nägi, et ta terweks oli saanud, läks tagasi, ja auustas Jumalat suure healega, heitis Jeesuse jalge ette filmili maha ja tänas teda. Ja see oli üks Saamaria mees. Aga Jeesus ütles: „Eks kümme ole puhtaks saanud? Kus need üheksa on? Kas muid ei ole leitud, kes tagasi oleks tulnud Jumalale auu andma, kui aga see wõera maa mees?“ Ja ta ütles temale: „Tõuse üles ja mine, sinu ust on find aidanud.“

Psm.: 1 Petr. 5, 6. Mandage endid Jumala wägewa käe alla, et tema teid wõiks ülendada õigel ajal.

Katef.: 2. käst ja 1. õpetus.

II. L.: 38, 1. Ma laulan suust ja südamest Sull', Isjand, minu rõõm, Ja lauldes räägin kõigest heast, Mis just mull' teada on.

38. Jeesus ja lapsukesed.

(Kaalileamaal ja hommikupoolsel Jordani maal.)

Matt. 18 ja 19; Mark. 9 ja 10; Luuf. 9 ja 18.

I. järf.

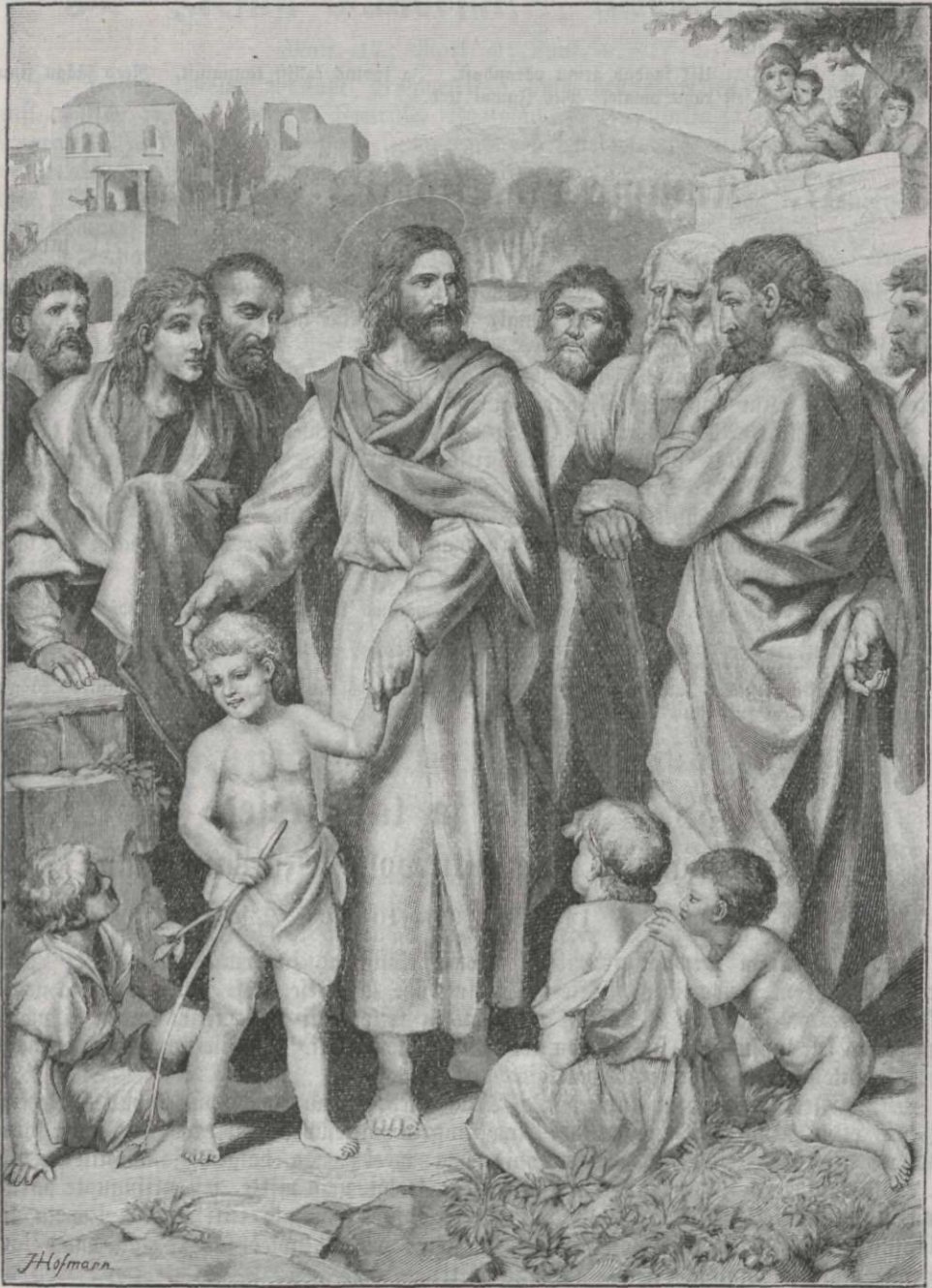
1. **Suurem taewariigis.** Ühel päewal küsisiwad jüngrid Jeesuse käest: „Kes on küll suurem taewariigis?“ Jeesus kutsus ühe lapsukesese enese juure, pani ta nende keskele seisma ja ütles: „Tõesti, mina ütlen teile, kui teie mitte ümber ei pööra ja ei saa kui lapsukesed, siis ei saa teie mitte taewariiki. Kes iseennast alandab nagu see lapsuke, see on suurem taewariigis.“

2. **Jeesus õnnistab lapsukesi.** Teine ford tõiwad emad oma lapsukesi Jeesuse juure, et ta nende külge puuduks. Aga jüngrid sõitlesiwad neid, kes neid tema juure tõiwad. Kui Jeesus seda nägi, sai tema meel wäga haigeks ja ta ütles neile: „Laste lapsukesed minu juure tulla ja ärge keelge neid mitte, seft niisuguste pärast on Jumala riik!“ Tõesti, mina ütlen teile, kes Jumala riiki wastu ei wõta kui lapsuke, see ei saa mitte sinna sisse. Ja tema wõttis lapsed sülle, pani omad käed nende peale ja õnnistas neid. (Waata pilt!)

Psm.: Room. 8, 14. Rõik, keda Jumala Waimust juhataakse, need on Jumala lapsed.

Katef.: Esmesed palwe sõnad.

II. L.: 547, 1. Dien Jeesu talle, Rõõmus seft mu hingele: Jeesus karjajeks mull' saanud, Selbest hinge kosutanud, Mind ta tunneb, armastab, Nimepidi nimetab.

Jeesus õnnistab lapsukefi.

39. Rikas noormees. (Pereamaal.)

Matt. 19; Mark. 10; Luut. 18.

1. **Nooremehc küsimine.** Üks noormees astus Jeesuse juure ja ütles: „Õpetaja, mis head pean ma tegema, et ma igawese elu saaksin?“ Jeesus wastas: „Kui sa elu sisse tahad minna, siis pea käsujõnad!“ Tema ütles: „Misjused?“ Aga Jeesus ütles: „Sina ei pea mitte tapma. Sina ei pea mitte abielu rikkuma. Sina ei pea mitte warastama. Sina ei pea mitte ülekohut tunnistama. Muusia oma isa ja ema. Sina pead oma ligimest armastama kui iseennast.“

2. **Nooremehc kostus.** Siis ütles noormees: „Seda kõik olen mina omast noorest põlwest saadik pidanud. Mis puudub mulle veel?“

3. **Jõhanda käst.** Kui Jeesus seda kuulis, ütles ta: „Ühte asja on sulle veel waja: Mine ja müü ära kõik, mis sul on, ja anna waestele. Siis peab sul warandus taewas olema! Ja tule käi minu järe!“ Aga kui noormees seda kuulis, läks tema kurwa meelega ära, sest temal oli palju wara.

Aga Jeesus ütles: „Hõlpsam on, et kaamel nõelafilmaist läbi läheb, kui et rikas Jumala riiki sisse läheb.“ Seda kuuldes ehmatasivad jüngrid ära ja ütlesiwad: „Kes siis võib õndsaks saada?“ Aga Jeesus ütles: „Inimeste juures on see wõimata, aga Jumala juures on kõik wõimalik.“

Psm.: Matt. 6, 24. Ükski ei või kahte isandat teenida, sest kas tema wihkab teist ja armastab teist, ehk hoiab teise poole ja põlgab teise ära. Teie ei või mitte Jumalat teenida ja mammonat.

Katol.: 1. ja 7. käst.

U. 2.: 459, 1. Mu jõhand, siin mu süda on, See omaks sulle saagu! Macilm, ju ilu, au ja õnn kõik minust maha jäägu! Su töö ja tee on tühine, Näüd tunnen seda tõest, Sest rutuga Siit peajeda Ma püüan kõigest wäest.

40. Galastaja Saamaria mees. (Jundamaal.)

Luut. 10.

II. järe.

1. **Kirjatundja küsimine.** Üks kirjatundja tahtis Jeesust küsata ja ütles: „Õpetaja, mis pean ma tegema, et ma igawese elu pärin?“ Jeesus ütles: „Mis on käsuraamatusse kirjutatud? Kuidas sa loed?“ Tema wastas: „Sina pead Jõhandat oma Jumalat armastama kõigest omast südamest ja kõigest omast hingest ja kõigest omast wäest ja kõigest omast meelest ja oma ligimest kui iseennast.“ Jeesus ütles: „Sa oled õieti wastanud. Tee seda, siis pead sa elama!“ Kirjatundja tahtis ennast diendada ja ütles Jeesusele: „Kes on siis mu ligimene?“

2. **Tähendamiseõna.** Aga Jeesus wastas ja ütles: „Üks inimene läks Jeruusalemmast alla Jeeriko poole ja sattus rööwlite kätte. Need riisusiwad tema riided seljast ära, andsiwad talle hoopu, läksiwad ära ja jätsiwad ta poolfurnult maha.

Aga üks preester juhtus sedasama teed alla minema, nägi teda ja läks mööda. Nõndasamati tuli sinna ka üks leewit, waatas ja läks mööda.

Aga üks Saamaria mees käis seda teed ja tuli tema juure; ja kui ta teda nägi, läks tema süda haledaks. Ta astus tema ligi, waldas õli ja wiina tema haawadesse ja sidus nad finni. Siis tõstis ta tema oma looma selga, wiis ta õomajale ja kandis tema eest hoolt. Teisel hommikul wõttis ta kaks teenari raha*)

*) 1 teenar = umbes 35 kopikat.

wälja, andis peremehele ja ütles: „Kanna tema eest hoolt, ja mis sa weel rohkem peaksid kulutama, seda massan ma sulle tagasi tülles.“

3. **Tähendus.** Siis küsis Jeesus kirjatundjalt: „Keda neist kolmest arwad sa nüüd selle mehe lähema olnud olewat, kes rööwliste kätte oli sattunud?“ Tema ütles: „See, kes tema peale halastas.“ Siis ütles Jeesus tema wastu: „Mina ja tee sina nõndasamuti!“

Psm.: Jees. 58, 7. Murra oma leiba näljajale, wii oma kotta wiletjad; kata seda, seda ja alasti näed, ära hoiu ennast kõrwale oma ligimehe eest.

Katef.: 5. käsk.

U. L.: 431, 1. Oh wõtte katjuda Ja südant läbi waata, Kas õige usk teil on, Kas Kristus sealt on leida, Kas elab teie sees Arm, heldus, alandus, Piikmeel ja kannatus. Ja meele tajandus?

41. Tigedast sulajest. (Kaalileemaal.)

Matt. 18.

1. **Kui sagedasti tuleb andeks anda.** Peetrus astus Jeesuse juure ja ütles: „Issand, mitu korda pean ma oma wennale, kui ta mu wastu efsib, andeks andma? Kas seitsemest korraft saab?“ Jeesus wastas temale: „Si mitte seitse korda, waid seitsekümmend korda seitse korda.“ Ja ta rääkis selle tähendamiseõna:

2. **Zumala halastuseft.** „Daewariif on kuninga sarnane, kes oma sulastega tahtis aru teha. Kui ta hakkas arwama, toodi üks tema ette, sellel oli temaga kümmetuhat taalenti*) wõlgu. Aga kui temal maksta ei olnud, käskis tema isand teda ja tema naeje ja lapsed ja kõik, mis temal oli, ära müüa ja maksta. Siis heitis sulane maha, ja ütles: „Stand, kannata minuga ja mina tahan sulle kõik maksta!“ Siis oli isandal hale meel selle sulase pärast, tema lastis ta lahti ja wõla jättis ta temale maha.“

3. **Sulase tige süda.** See sulane läks wälja ja leidis ühe oma kaasulase, see oli temaga 100 teenariraha wõlgu. Ja tema wõttis ta finni, kägistas teda ja ütles: „Maksa mulle, mis sul minuga wõlgu on!“ Siis heitis kaasulane tema jalgade ette maha, palus teda ja ütles: „Kannata minuga ja ma tahan sulle kõik maksta!“ Aga tema ei tahtnud mitte, waid heitis ta wangitorni.

4. **Tigeda sulase karistus.** Kui kaasulased nägivad, mis sündis, saiwad nad kurwaks ja kaebawad oma isandale, mis oli sündinud. Siis kufus isand selle tigeda sulase enese ette ja ütles: „Sina tige sulane, kõik selle wõla olen mina sulle maha jätnud, seft et sa mind palusid. Eks siis sina ka pidanud armu heitma oma kaasulase peale, nii kui mina sinu peale armu heitsin!“

Ja isand sai wihaseks ja andis ta waewajate kätte, funni tema kõik pidi maksuma, mis ta wõlgu oli.

Nõnda teeb ka minu taewane Issa teile, kui teie igaiüks oma wennale tema efsitust omaft südameft andeks ei anna.

Psm.: Room. 8, 6. Liha meel on surm, aga waimu meel on elu ja rahu.

Katef.: 5. palwe.

U. L.: 404, 1. Su poole, Issand, südameft Ma tõstän oma heale, Mind peasta patu häda seeft Ja halasta mu peale! Seft kui sa tahad arwata Kõik wõlga, mis null' teadmata, Kes siis ju ees wõib seista.

*) 1 taalent = umbes 2000 rubla.

42. Tähendamisefõnad ärafadunud lambast ja trahma rahast. (Kaalileamaal.)

Lutk. 15.

1. **Jeesus wõtab patused wastu.** Kõik tõlnerid ja patused käisivad Jeesuse juures teda kuulmas. Aga wariseerid ja kirjatundjad nurisesiwad ja ütlesiwad: „See wõtab patuseid wastu ja jõõb nendega.“ Siis rääkis Jeesus neile tähendamisefõnad.

2. **Ärafadunud lambast.** „Mistfugune inimene teie seast on, kellel sada lammast on, ja kui ta ühe neist ära kaotab, efs ta jäta 99 kõrbe ja lähe selle järele, mis ära on kadunud, kunni ta tema leiab? Ja on ta tema leidnud, siis paneb ta tema rõõmuga oma õlade peale; ja kui ta koju saab, siis kutsub ta sõbrad ja naabrid kofku ja ütleb neile: „Olge minuga rõõmsad, sest ma olen oma kadunud lamba leidnud.“

3. **Ärafadunud trahma rahast.** „Efs kes naene, kellel kümme trahma* on ja kaotab ühe ära, ei süüta mitte küünalt põlema ja pühi koda ja otfi hoolega, senni kui ta tema leiab? Ja kui ta tema on leidnud, siis kutsub ta sõbrad ja naabrid kofku ja ütleb: „Olge minuga rõõmsad, sest ma olen oma kadunud trahma leidnud!“

Rõnda on Jumala inglite juures rõõm ühe patuse pärast, kes meelt parandab.

Psm.: 1 Tim. 1, 15. Ustaw on see sõna ja kõige wastuwõtmiise wäärt, et Kristus Jeesus maailma fisse on tulnud patuseid õndsaks tegema, kelle seast mina kõige ülem olen.

Raték.: 2 õpetus.

U. L.: 381, 1. Jeesus kutsub patusid Ja neid heldest wastu wõtab! Kuulge rõõmu sõnumid Kõik, kes efsiteele tõtand. Siin on, mis teid aitab nüüd: Jeesus kutsub patusid!

43. Ärafadunud pojast. (Kaalileamaal.)

Lutk. 15.

II. järf.

1. **Isast tüdinenud.** Jeesus rääkis selle tähendamisefõna: „Ühel inimesel oli faks poega. Noorem neist ütles isa wastu: „Isa, anna mulle jee wara, mis minu ofaks tuleb!“ Ja isa jagas neile nende wara.

2. **Poeg oma peremees.** Ei mitte kaua pärast seda aega fõgus noorem poeg kõik kofku ja läks ära kaugele maale. Seal pillas ta õnnetumas elus oma wara ära. Kui ta kõik oli ära raisanud, tuli sinna maale kange nalg ja puudus hakkas temale kätte tulema. Ja tema läks ja jäi ühe kodaniku juure seal maal. See läkitas ta oma wäljale figu hoidma. Ja tema püüdis oma kõhtu nende lestadega täita, mis sead sõiwad, ja ükski ei annud temale.

3. **Põõrmisel.** Aga kui ta paremad mõtted oli saanud, ütles tema: „Kui palju palgalisi on minu ifal ja neil on leiba küll, aga mina lähen nälja pärast hukka! Ma tahan kätte wõtta ja oma isa juure minna ja temale ütelda: „Isa, ma olen pattu teinud taewa wastu ja sinu ees. Mina ei ole enam wäärt, et mind su pojaks hüütakse. Pea mind kui ühte oma palgalistest!“ Ja ta wõttis kätte ja läks oma isa juure.

4. **Isa meel.** Aga kui ta alles kaugele oli, nägi teda tema isa ja temale tuli hale meel peale. Ta jooksis talle wastu, hakkas tema kaela ümbert finni ja andis talle suud. Aga poeg ütles temale: „Isa, ma olen pattu teinud taewa wastu ja sinu ees ja ei ole enam wäärt, et mind su pojaks hüütakse.“ Aga isa ütles sulastele: „Dooge kõige kallim kuub ja pange temale selga ja andke temale sõrmus sõrme ja fingad jalga. Dooge siis ja tapke nuumwafikas ja jõõgem ja olgem rõõmsad! Seft

1 trahma = 35 kopikat.

see mu poeg oli furnud ja on jälle elavaks saanud, oli kadunud ja on leitud!" Ja nemad hakkasivad rõõmsad olema.

5. **Vanem poeg pahandab.** Aga vanem poeg oli wäljal. Koju tulles kuulis ta laulmist ja tantsimist. Ta kutsus ühe sulase enese juure ja küsis, mis see on. See ütles temale: "Su wend on tulnud ja su isa on nuumwasika tapnud, et ta tema terwelt jälle on saanud."

See sai wihaseks ja ei tahtnud sisse minna. Siis läks isa wälja ja palus teda. Aga tema wastas: "Waata, nii mitu aastat teenin mina sind ja ei ole iial sinu sõna üle astunud ja sina ei ole mulle weel ühte sikkugi annud, et ma kord oma sõbradega oleksin wõinud rõõmus olla. Aga nüüd kui see poeg tuli, kes su wara on nahta pannud, oled sa nuumwasika tema pärast tapnud!"

6. **Isa püüab wanemat poega waigistada.** Aga isa ütles temale: "Poeg, sina oled ikka mu juures, mis minu, see on ka sinu pärast. Nüüd peab meil aga hea ja rõõmus meel olema, sest see sinu wend oli furnud ja on elavaks saanud, ta oli kadunud ja on leitud."

Psm.: Gew. 2, 8. 9. Teie olete armust õndjaks saanud usu läbi ja seda ei mitte teie käest; Jumala and on see; ei mitte tegudest, et ükski ei pea küttema.

Katef.: 3. õpetus.

U. 2.: 404, 5. Ehk juur küll meie süü ja patt, Mis sinu vastu teeme, Meid jüiski nõnda armastad, Et sinu abi näeme. Sa oled õige karjane, Kes sõnast ja ka teost hea, Meid peasta kõigest patust.

44. Wariseer ja tõlner. (Kaalileamaal.)

Lutk. 18.

II. järk.

1. **Ühte wariseer.** Jeesus ütles mõnede wastu, kes iseene peale lootiwad, et nemad õiged on, ja muid põlgasivad, selle tähendamise sõna:

"Kaks inimest läksiwad üles püha kotta palwele, teine oli wariseer ja teine tõlner. Wariseer seisis ja luges iseeneses nõnda: "Oh Jumal, mina tänan sind, et mina ei ole nii kui muud inimesed, riisujad, ülekohtused, abielurikkujad, ega nõnda kui see tõlner. Mina paastun kaks korda nädalas ja annan kümnest kõigest, mis mul on."

2. **Mandlit tõlner.** Aga tõlner seisis eemal ja ei julgenud oma filmigi taewa poole üles tõsta, waid lõi oma wastu rindu ja ütles: "Oh Jumal, ole mulle patu järele armuline!"

Mina ütlen teile: "See sinane läks alla oma kotta, õigem kui teine. Sest igauks, kes ennast ise ülendab, seda alandatakse, aga kes ennast ise alandab, seda ülendatakse."

Psm.: 1 Joh. 1, 8. Kui meie ei ütle enestel pattu olewat, siis petame iseendid, ja tõde ei ole mitte meie sees.

Katef.: 5. palwe.

U. 2.: 407, 1. Waata, Jumal, Siin ma rumal Heidan maha põlwili, Nutu heale, Lapie meele, Toon ma, Jeesus, sinule; Anna ennast mulle leida, Kes ma tuht ja põrmute.

45. Töötelijad wiinamäel. (Pereamaal.)

Matt. 20.

1. **Majajand tutsub töölist.** Jeesus rääkis oma jüingritele selle tähendamise sõna: "Taewariik on majajanda jarnane, kes wata hommitu wälja läks töötelijaid oma wiinamäele palkama. Kui ta töötelijatega ühe teenariraha peale päewapalgats kokku oli leppinud, läkitas tema nad oma wiinamäele. Kolmandal tunnil läks ta

wälja ja nägi teifi turu peal tööta seismas olewat ja ütles neile: „Minge ka teie wiinamäele, mis õige on, tahan ma teile anda!“ Ja nemad läksiwad sinna.

Jälle läks ta kuwendal ja üheksandal tunnil ja tegi nõndasamuti. Aga üheteistkümndal tunnil läks tema wälja ja leidis teifi tööta seiswat ja ütles nende wastu: „Mis teie siin kõige päewa tööta seisate?“ Nemad wastasiwad: „Meid ei ole keegi palganud!“ Tema ütles neile: „Minge teiegi wiinamäele, ja mis õige on, peate teie saama!“

2. **Palga maksmine.** Aga õhtu ütles wiinamäe isand oma ülewaatajale: „Kutsu töötégijad ja anna neile nende palk ja hakka wiimastest peale kunni esimesteni.“ Siis tuliwad need, kes üheteistkümndal tunnil oliwad palgatud ja saiwad igauks ühe teenariraha. Aga kui esimesed tulusiwad, mõtlesiwad nad, et nemad pidiwad enam saama, ja nemadki saiwad igauks ühe teenariraha.

Aga nemad nurisesiwad ja ütlesiwad: „Need wiimased on ühe ainsa tunni tööd teinud ja sina oled nad meie aruliseks teinud, kes meie päewa koormat ja palawat oleme kannud. Aga tema kostis ühele nende seas: „Õber, mina ei tee sulle mitte ülekohut! Eks ja ole minuga ühe teenariraha peale kokku leppinud? Võta enese oma ja mine oma teed! Aga mina tahan sellele wiimsele anda nõnda kui sullegi. Ehk eks mul luba ole enese omaga teha, mis ma tahan? Või on sinu film kade, et mina hea olen?“

Nõnda saawad wiimised esimesiks ja esimesed wiimiks. Seft palju on kutsutud, aga pisut ära walitsetud.

Psml.: Luuk. 17, 10. Kui teie kõik olete teinud, mis teile on kästud, siis ütelge: Meie oleme kõlwatumad sulasele, sest meie oleme teinud, mis meie kohus oli teha.

Katek.: 3. õpetus.

U. L.: 26, 2. La', mis mu kohus on, Mind truuste ka teha, Et jaaksin omas töös Su õnnistamist näha. Oh anna, et ma teen kõik tegu aegjasti, Ja aita, et mu töö võiks minna edasi.

46. Tähendamisena suurest õhtusöömaajast.

(Suudamaal.)

Luuk. 14.

1. **Kutsje.** Jeesus ütles: „Üks inimene tegi suure õhtusöömaaja ja kutsus palju. Õhtusöömaaja tunnil läkitas ta oma sulase kutsutud wõderastele ütlemata: „Tulge, sest kõik on ju walmis!“

2. **Wabandamised.** Aga nemad hakkasiwad endid wabandama. Esimene ütles: „Mina olen põllu ostnud ja pean wälja minema seda waatama; ma palun sind, wabanda mind.“ Teine ütles: „Ma olen wiis paari härgi ostnud ja lähen neid katsuma; ma palun sind, wabanda mind.“ Kolmas ütles: „Ma olen naese wõtnud ja sellepärast ei wõi mina tulla.“ Sulane tuli tagasi ja kuulutas seda oma isandale.

3. **Waesed ja wigased kutsutatse õhtusöömaajale.** Siis wihastas kojaisand ja ütles oma sulasele: „Mina ruttu wälja linna uulitsate ja põikulitsate peale ja too siia sisse waesed ja wigased, jalutumad ja pimedad!“ Sulane tegi nii ja ütles oma isandale: „Isand, kõik on tehtud, nii kui sa kätsisid; aga weel on maad.“ Siis ütles isand: „Mina wälja teede peale ja aedade ääre ja saada nad sisse tulema, et minu koda täis saaks!“

Aga mina ütlen teile, et ükski neist kutsutud meestest ei pea minu õhtusöömaagega maitsuma.

Psm.: 1 Kor. 1, 26. Wennad, teie näete oma kutsumist, et ei ole mitte palju tarfu liha poolest ega palju wägewaid, ega palju suurtsugu rahwast teie seas.

Katef.: 2. palwe.

U. 2.: 338, 6. Sa kutjud kõiki oma juure, kes foormatud ja waewatud; Sa trööstid neid, kel kurbtus, mure, ja teada patt on waewanud. Ka mulle, pealtja, appi tõtta, Mind peasta raste foorma alt, Muut patud hoopis ära mõta, Siis hingamist saan Jumalalt.

47. Rikas mees ja waene Laatsarus.

(Kaasileemaal.)

Luuks. 16.

1. Siin ilmas. Jeesus kõneles oma wastastele selle tähendamisejõna:

„Üks rikas inimene oli, see ehitas ennast purpuri ja kalli linase riidega ja elas igapäew röömsasti ja suuresti. Aga üks waene oli, Laatsarus nimi, see oli täis paisleid maas tema wärawa ees ja püüdis sõõnuks saada leiwaraasukestist, mis rikka laua pealt maha langesiwad; aga koerad tuliwad ja lakkusiwad tema paisleid.“

2. Teises ilmas. Nüüd suri see waene ja inglid kandsiwad ta Abrahami julle. Aga rikas suri ka ja maeti maha. Kui ta nüüd põrgus suures walus oli ja omad filmad üles tõstis, siis nägi tema Abrahami kaugele ja Laatsarust tema jüles. Ja ta hüüdis ja ütles: „Isa Abraham, heida armu mu peale ja läkita Laatsarus, et ta oma sõrme otsa wette kastaks ja minu keelt jahutaks, sest mind waewatakse wäga see tulekeegis.“ Aga Abraham ütles: „Boeg, mõtle, et sa oma hea põlwe omas elus oled kätte saanud, ja nõndasamuti Laatsarus kurja. Nüüd rõõmustatakse teda siin ja sind waewatakse. Ja pealegi on meie ja teie wahel juur wahel finnitatud, et need, kes siit tahawad sinna teie juure minna, ei wõi mitte, ja need, kes seal on, ei sa sealt siia meie juure tulla.“

3. Rikka mehe eestpalwe ja Abrahami wastus. Siis ütles rikas mees: „Mul on kodu wiis wenda; ma palun sind, läkita Laatsarus minu isakotta, et ta neile finnitaks, et nemadki siia walupaika ei saa.“ Abraham wastas: „Neil on Mooses ja prohwetid, kuulgu nad neid!“ Aga tema ütles: „Ei mitte, isa Abraham, waid kui keegi furnuist nende juure lähaks, siis parandaksiwad nemad meelt.“ Aga Abraham ütles: „Kui nad Moosest ja prohwetid ei kuule, ega nad siis ka nõuu kuulda mõtaks, kui keegi furnuist üles tõuseks.“

Psm.: Luuks. 16, 15. Mis inimeste seas kõrge on, see on Jumala ees üks hirmus asi.

Katef.: 7. palwe.

U. 2.: 632, 8. Neil ülem töö on prassida ja kurjal wiisil hoohelda; küll seda mõistab täiesti Nii noor kui wana ühtlasi. Ju see on wiimse päewa täht.

48. Kümnest neitsist. (Jeruusalemmas.)

Matt. 25.

1. Kümme neitsist ootawad peigmehe tulemist. Jeesus rääkis oma jüngeritele maailma wiimsist päewist ja ütles:

„Taewariik on kümme neitsi farnane, kes omad lambid mõtsiwad ja wälja läksiwad peigmehele wastu. Aga wiis nende seast oliwad mõistlikud ja wiis rumalad. Rumalad mõtsiwad omad lambid, aga ei mõtnud õli enestega. Mõistlikud mõtsiwad lambid ja õli. Aga kui peigmees wiibis tulema, jäiwad nemad kõik uniseks ja uinusiwad magama. Aga kest õssi kuuldi healt: „Waata, peigmees tuleb, minge wälja temale wastu!“

2. **Targad neitsid lähewad pulma.** Siis tõusiwad kõik neitsid üles ja walmis-tasiwad oma lampisid. Aga rumalad ütlesiwad mõistlikkudele: „Andke meie oma õlist, sest meie lambid kustuwad ära!“ Aga mõistlikud kostiwad: „Ei mitte, et meil niisama puudu ei tule kui teil. Aga minge parem kaupmeeste juure ja ostke enestele!“ Kui nad ära läksiwad õstma, tuli peigmees. Kes walmis oliwad, läksiwad temaga pulma ja uks pandi luffu.

3. **Rumalad jäetaks wälja.** Wiimaks tuliwad ka teised neitsid ja ütlesiwad: „Issand, Issand, tee meie lahti!“ Aga tema kostis neile: „Õdesti, mina ütlen teile, mina ei tunne teid mitte!“ Sellepärast walwake! Sest teie ei tea ei päewa ega tundi, millal inimese Poeg tuleb.“

Psml.: Matt. 26, 41. Walwake ja paluge, et teie kiusatuse sisse ei jaa; waim on küll walmis, aga liha on nõder.

Katek.: 3. õpetus.

11. 2.: 615, 1. „Ärgate!“ nii wahid hüüdwad Ja linna kõrgest tornist laulwad: „Jeruusalemm, oh ärka ja!“ Süüdaõ on kätte jõudnud Ja wahimehed on ju hüüdnud: „Oh targad neitsid, tõuske ka Ja mõtte lambid nüüd, sest peigmees ootab teid! Halleluuja! Nüüd rutake, Et olete kõik walmis tema pulmale!“

49. Wiimsest kohtust. (Jeruusalemmas.)

Matt. 25.

1. **Suures kohtus.** Jeesus kõneles selle tähendamisefõna wiimsest kohtust: „Kui inimese Poeg tuleb oma auu sees ja kõik pühad inglid temaga, siis istub tema oma auujärje peale ja kõik rahwad kogutakse tema ette. Ja tema lahutab nad ühest ära, nõnda kui karjane lambad sikkudest ära lahutab. Ja tema paneb lambad oma paremale kaele ja sikkud pahemale kaele seisma.“

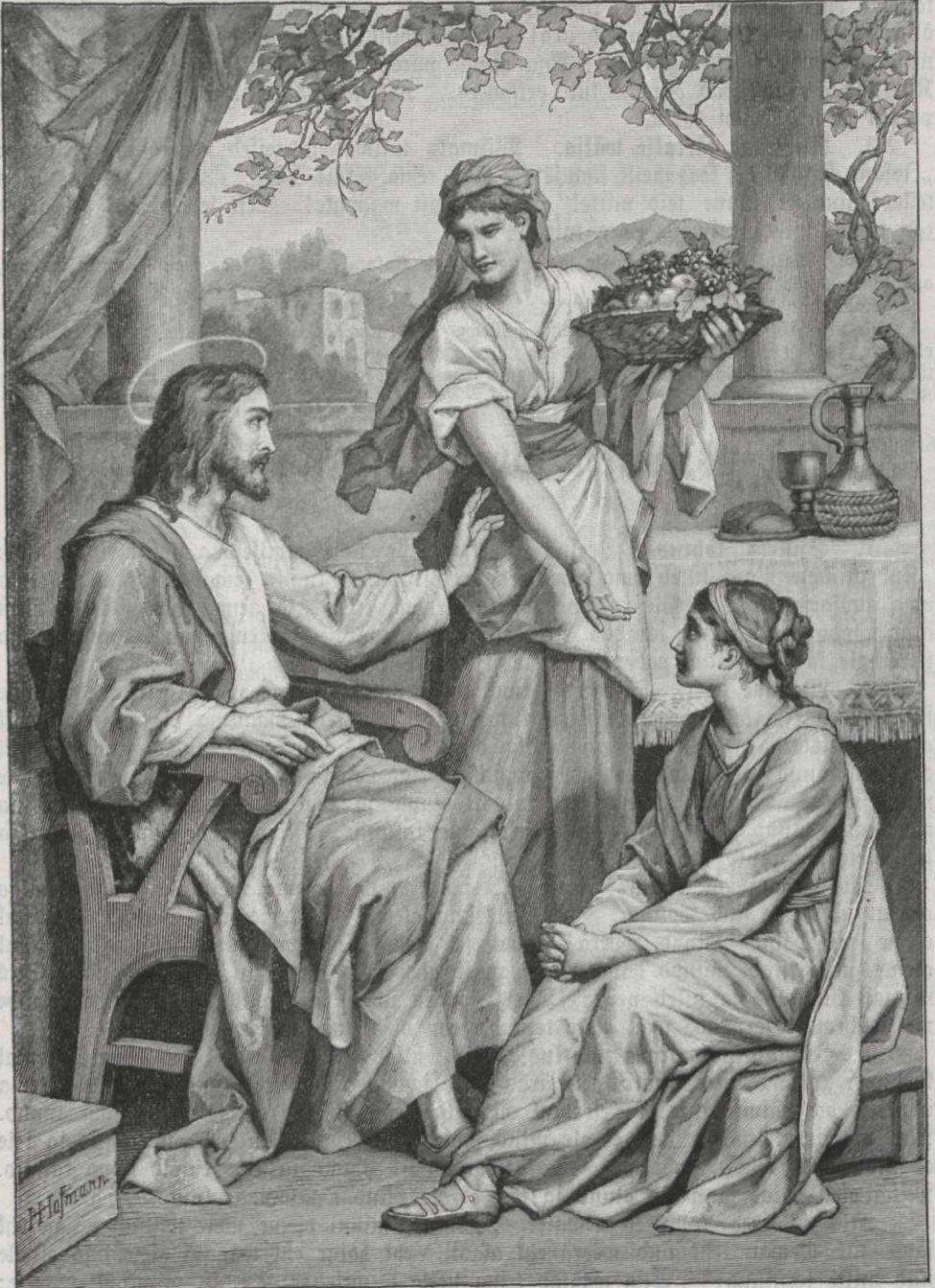
2. **Wagade pakk.** Siis ütleb kuningas neile, kes tema paremal kael on: „Dulge siia, minu Isa õnnistatud, pärige kuningriik, mis teile maailma ajutamisest saadik on walmistatud! Sest mul on nälg olnud ja teie olete mulle süüa annud. Mul on jänu olnud ja teie olete mind jootnud. Mina olen wõeras olnud ja teie olete mind wastu wõtnud. Mina olen alasti olnud ja teie olete mind katnud. Mina olen haige olnud ja teie olete mind waatama tulnud. Mina olen wangis olnud ja teie olete mu juure tulnud.“

Siis wastawad temale õiged: „Issand, millal oleme meie näinud sul nalga olewat ja oleme sind söötud? Ehk sul jänu olewat ja oleme sind jootnud? Millal oleme meie sind näinud wõera olewat ja oleme sind oma juure wõtnud? Millal oleme meie sind näinud haige wõi wangis olewat ja oleme su juure tulnud? Siis wastab kuningas ja ütleb neile: „Õdesti, mina ütlen teile, mis teie iial ühele nende mu wähemate wendade seast olete teinud, seda olete teie mulle teinud!“

3. **Rumalad armatade nuhtlus.** Siis ütleb tema ka neile, kes tema pahemal kael on: „Minge minust ära, teie äraneetud, igawesesse tulesse, mis kuradile ja tema inglitele on walmistatud! Sest mul on nälg olnud ja teie ei ole mulle süüa annud. Mul on jänu olnud ja teie ei ole mind jootnud. Mina olen wõeras olnud ja teie ei ole mind wastu wõtnud. Ma olen alasti olnud ja teie ei ole mind katnud. Mina olen haige ja wang olnud ja teie ei ole mind waatama tulnud.“

Siis ütlewad ka need temale: „Issand, millal oleme meie näinud nalga ehk jänu sul olewat, ehk sind wõera ehk alasti, ehk haige ehk wangis olewat ja ei ole sind mitte teeninud?“ Siis wastab tema neile ja ütleb: „Õdesti, mina ütlen teile: Mis teie ühele nende wähemate seast mitte ei ole teinud, seda ei ole teie ka minule mitte teinud!“

Ja need lähewad igawesesse walusse, aga õiged igawesesse elusse.

Seesus Maarja ja Marta juures.

Psm.: Matt. 7, 21. Ei saa köik, kes minu wastu ütlemad: Issand, Issand, taewariiki, waid, kes minu Issa tahtmise järele teewad, kes taewas on.

Katek.: 2. õpetus.

U. L.: 631, 1. See aeg on tõest usje ees, Et Kristus tulla jõuab Seal taewast suure auu sees, Ja rahwast aru nõuab; Siis naer küll peab lõppema, Kui tules peab minema Köik maa ja taewas huffa.

50. Maarja ja Marta. (Betaanias.)

Luuft. 10.

II. järk.

1. **Maarja Jeesuse jalgel.** Jeesus läks ühte alewisse, Betaania nimi, Jeruusalemma lähedal Olimäe juures. Seal oli üks naene, Marta nimi, see wõttis ta wastu oma majasse. Ja temal oli õde, selle nimi oli Maarja, see istus Jeesuse jalge ees ja kuulas tema kõnet.

2. **Martal on palju tegemist.** Aga Marta tegi enesele palju tegemist mitmesuguse tallitusega. Ja tema tuli sinna ja ütles: „Issand, eks sa sest ei hooli, et minu õde mind üksi lasseb waewa näha? Utle nüüd temale, et ta mind aitaks!“ (Waata pilt!)

3. **Maarja kiitus.** Aga Jeesus wastas ja ütles: „Marta, Marta, sa muretseb ja teed enesele tüli mitme asja pärast. Aga ühte asja on tarwis! Maarja on omale hea oja ära walitsenud ja seda ei pea temalt mitte ära wõetama.“

Psm.: Laul 73, 25. 26. Kui ma sinu juures olen, ei himusta ma ühtigi siin maa peal. Kui mu liha ära lõpeb ja mu süda ka, siis oled sina, Jumal, mu südame kalju ja mu oja igawesti!

Katek.: 1. käsk.

U. L.: 269, 1. Üht on tarwis, armas Jumal, Seda tundma õpeta! Et, mis armastan ma rumal, Tunnen tühja olewa. Sest et see mu südant siin piinab ja närrib, Ja ilma et hingeke rõõmu sest pärib. Saan aga see ühe, mis kallim on muust, Ei rõõmulaul lahtu siis ial mu juust.

51. Laatsaruse ülesäratamine. (Betaanias.)

Joh 11.

II. järk.

1. **Laatsaruse haigus ja surm.** Maarjal ja Martal oli wend, nimega Laatsarus. See oli Jeesusele armas. Kui ta haigeks jäi, läkitasiwad tema õed Maarja ja Marta Jeesuse juure ja lasksiwad temale ütelda: „Issand, keda sina armastad, see on haige!“ Kui Jeesus seda kuulis, ütles ta: „See haigus ei ole mitte surmaks, waid Jumala auuks, et Jumala Poeg selleläbi auu saaks.“ Ja ta jäi weel kaks päewa sinna paika, kus ta oli. (Pereamaal.)

Pärast seda ütles tema jüngeritele: „Läheme jälle Jundamaale! Laatsarus, meie sõber, magab, aga mina lähen teda unest üles äratama.“ Jüngrid ütlesiwad: „Issand, kui ta magab, siis saab ta terveks.“ Siis ütles neile Jeesus lausa wälja: „Laatsarus on ära surnud! Ja mina olen rõõmus teie pärast, et ma seal ei olnud, et teie usufsite. Aga läki tema juure!“ Kui Jeesus Betaaniasse jõudis, leidis ta, et Laatsarus ju neli päewa hauas oli olnud.

2. **Jeesus nutab Laatsaruse haual.** Kui Marta kuulis, et Jeesus tuli, läks ta temale wastu ja ütles: „Kui sina siin oleksid olnud, minu wend ei oleks mitte ära surnud. Aga nüüdki tean mina, et Jumal sulle annab, mis sa tema käest palud.“ Jeesus ütles temale: „Sinu wend peab üles tõusma!“ Marta wastas: „Ma tean, et ta üles tõuseb ülestõusmises wiimsel päewal.“ Jeesus ütles temale: „Mina olen ülestõusmine ja elu; kes minu sisse usub, see peab elama, ehk tema küll sureb! Ja kes elab ja usub minu sisse, see ei pea mitte igawesti ära surema. Kas sina

seba usub?" Tema vastas: „Jah, Jsfand, mina usun, et sina oled Kristus, Jumala Poeg!“

Selle aja sees tuli Maarja ka sinna ja ütles: „Jsfand, kui sina oleksid siin olnud, minu wend ei oleks mitte ära furnud!“ Kui Jeesus teda nägi nutwat ja Juuda rahwa ka, kes temaga olivad tulnud, tundis ta süda walu ja tema meel läks kummaks ja ta ütles: „Kuhu olete teie ta pannud?“ Nemad ütlesiwad temale: „Tule ja waata!“ Jeesus nuttis.

3. **Jeesus äratab Laatsaruse surnuist.** Jeesus tuli haua juure ja ütles: „Tõstke kiwi ära!“ Siis ütles Marta: „Jsfand, tema haiseb juba, sest ta on ju neli päewa hauas olnud.“ Jeesus ütles temale: „Kas mina sulle ei ole ütelnud: kui sa usuksid, saaksid sa Jumala auu näha?“ Siis tõstiwad nemad kiwi ära. Aga Jeesus tõstis omad filmad üles ja ütles: „Jsa, ma tänan sind, et sa mind oled kuulnud.“ Siis hüüdis tema suure healega: „Laatsarus, tule wälja!“ Ja furnu tuli wälja furnu mähkmetega mähitud. Jeesus ütleb neile: „Peastke ta lahti ja laske ta minna!“

4. **Juuda rahwas wõtawad nõuu Jeesust ära surmata.** Siis uskus tema fisse palju Juuda rahwast. Aga mõned läksiwad wariseeride juure ja ütlesiwad neile, mis Jeesus oli teinud. Siis kogusiwad ülemad preestrid ja wariseerid suure kohtu kokku ja ütlesiwad: „Mis peame meie tegema? Sest see inimene teeb palju imetähti. Kui meie ta nõnda jätame, siis usuwad kõik tema fisse.“ Aga ülem preester **Kaiwas** ütles neile: „Barem on, et üks inimene rahwa eest sureb ja mitte kõik rahwas hukka ei saa!“

Sellest päewast saadik nüüd pidasiwad nemad üheskoos nõuu teda ära tappa. Nad andsivad ka käsu, et see, kes peaks teadma, kus ta on, seda teada annaks, et nad teda wõiksid kinni wõtta.

Psm.: Laul 25, 3. Ei ükski neist saa häbisje, kes sind ootawad.

Katef.: 3. õpetus.

U. L.: 173, 8. Minu Jeesus, minu õnn, Sinu pärakt olen mina, Sind ma ütši igatjen, Minu aja oled sina, Olgu riist ja häda mul: Siiski elan, juren full!

III. Jeesuse kannatamine ja surm.

52. Jeesust wõitakse Betaanias.

Matt. 26; Mark. 14; Luuk. 18; Joh. 11 ja 12.

1. **Jeesus kuulutab teist korda jüngeritele oma surma.** Juuda rahwa paasapäha oli ligi. Paljud läksiwad Jeruusalemma. Seal otksiwad nemad Jeesust ja rääkisiwad üks teisega pühas kofas seistes: „Mis teie arvate? Ega tema küll wist pühiks ei tule?“

Aga Jeesus wõttis oma jüngrid enesega ja läks üles Jeruusalemma. Tee peal ütles ta neile: „Waata, meie läheme üles Jeruusalemma ja kõik peab lõpetatama, mis prohweitite läbi inimese Pojast on kirjutatud. Sest teda antakse ära paganate kätte, teda naerdakse, teda teotatakse, tema peale sülitatakse, teda peksetakse piitsabega ja tapetakse ära ja kolmandal päewal peab ta üles tõusma.“ Aga nemad ei mõistnud sest midagi.

2. **Maarja wõiab Jeesust.** Kuus päewa enne paasapäha tuli Jeesus jälle Betaania. Seal tegiwad nad temale õhtusöömaaja. Marta tallitas ja Laatsarus istus ka lauas. Siis wõttis Maarja naela selget ja wäga kallist narbisalwi, walas seda temale päjä, wõidis ka tema jalgu ja kuiwatas neid oma juustega. Ja koda sai täis salwi haifu.

3. **Juudas laidab Maarjat.** Aga Juudas Iskariot ütles: „Mis pärast ei ole see salw mitte ära müüdnud 300 teenariraha eest ja waestele antud?“ Aga seda ei ütelnud ta mitte, et ta waestest midagi hoolis, waid et ta waras oli ja tema käes kuffur oli ja ta wõttis, mis sisse pandi.

4. **Jeesus kiidab Maarjat.** Jeesus ütles: „Jätke ta rahule! Tema on ju hea töö mulle teinud. Waeseid on ikka teie juures ja kui teie tahate, wõite teie neile head teha; aga mind ei ole teil mitte ifka. Tema on ette jõudnud mu ihu wõidma matmiseks. Tõesti, mina ütlen teile: Kus ial kõiges maailmas seda armuõpetust kuulutatakse, seal peab ka sellest tema teost tema mälestuseks räägitama.“

Psm.: 1 Peetr. 4, 10. Seda mõõda kui keegi on armuanni saanud, nõnda aidake sellega üksteist, kui Jumala mõnesarnase armu head majapidajad.

Katek.: 1. ja 7. käsk.

U. L.: 189. Tuhat tänu, Issand, sulle toome Sinu süüta surma eest. Igawesti sulle truult jääme, kes meid peastid surma käest. Meid, oh Issand, Waimu wäes nüüd aita Sinu tahtmist igal ajal täita. Ütle: „Aamen“ armuga; „Rahu olgu teiega!“

53. Jeesus sõidab Jeruusalemma.

(Palmipuude püha.)

Matt. 21; Mark. 11; Luuk. 19; Joh. 12.

I. järk.

1. **Ettevalmistamised.** Teisel päewal, kui nemad Jeruusalemma ligi saiwad ja Beetwage poole Õlimäe juure tuliwad, läkitas Jeesus kaks jüngrit ja ütles neile: „Minge sinna alewisse, mis teie kohal on, ja seal leiate teie finnisetud emaesli ja jalu tema juures; peastke nad lahti ja tooge minu juure. Kui teile keegi midagi peaks ütleva, siis ütlege: „Issandale on neid tarwis! siis läkitab tema nad sedamaid.“ See on sündinud, et tõeks saaks, mis on öeldud prohwetil Saakaria läbi, kes ütles: Ütelge Siioni tütrele: Waata, sinu kuningas tuleb sulle tasane, ja istub eesli seljas, jalu seljas, mis toormakandja emaesli poeg on. Jüngrid tegiwad nõnda, kui Jeesus neid oli käskinud.

2. **Sisefõitmine.** Jüngrid tõiwad emaesli ja jalu ja paniwad omad riided jalu peale ja tema nende peale istuma. Aga palju rahwast laotasiwad omad riided tee peale, teised ratusiwad offi puist ja heitsiwad tee peale. Ja rahwas, mis eel ja taga käis, hüüdis ja ütles: „Hosianna Zaaweti pojale! Riidetud olgu, kes tuleb Issanda nimel! Hosianna kõrges!“

Psm.: Paul 24, 7. Teie wärawad, tõstke omad pead üles, teie igawesed ukjed! Laske endid üles tõsta, et auukuningas wõib sisse tulla.

Katek.: 2. palwe.

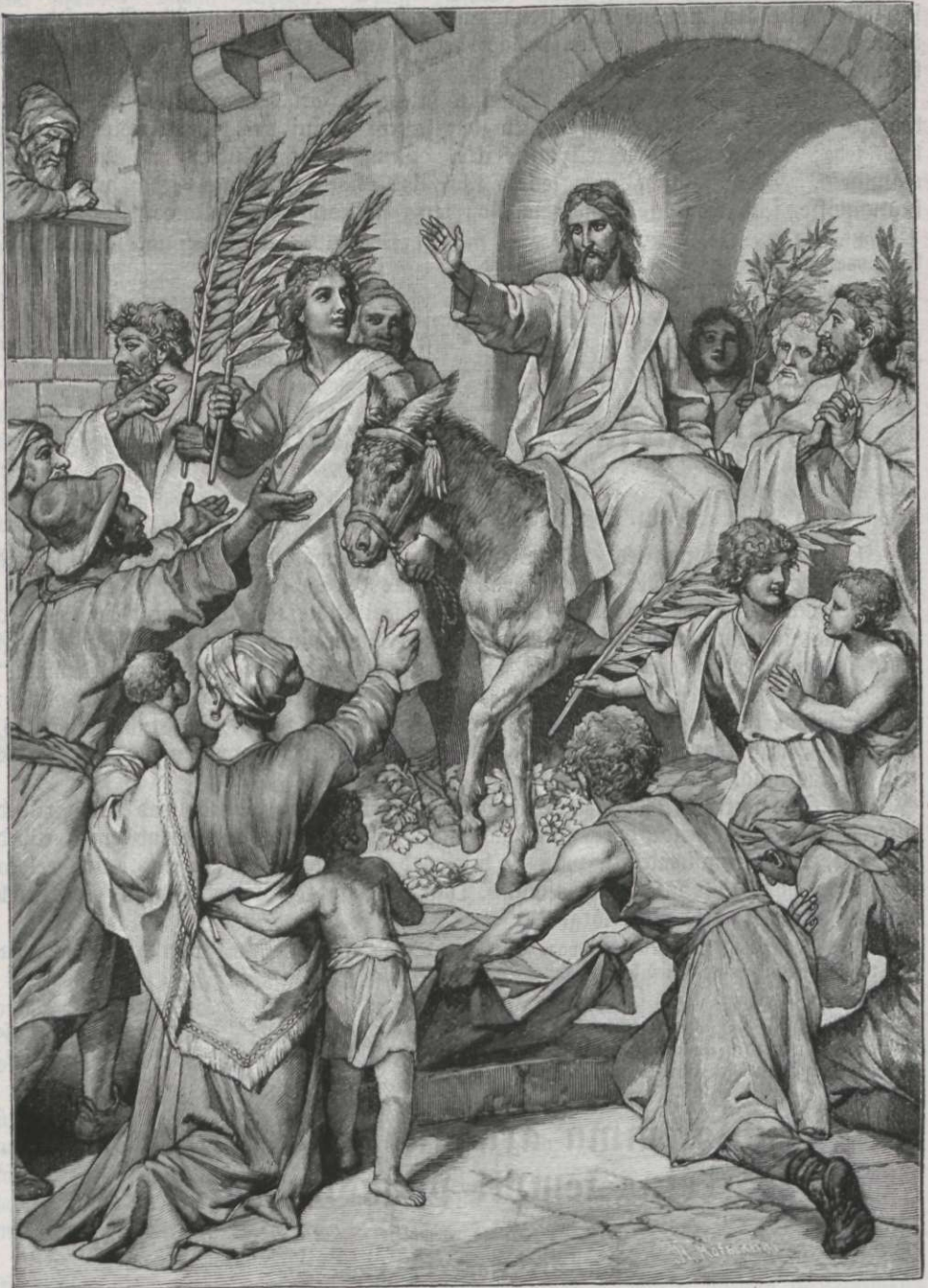
U. L.: 120, 1. Nüüd tehke kõrges wärawad ja ukjed laiaks sedamaid, sest auustuse kuningas ja peastja on nüüd tulemas, kes õnnistust toob eluga, sest laulgem suure rõõmuga: Mu olgu loojale, Mu armu andjale!

54. Jeruusalemma ärahäwitamise ettekuulutus. Teine templi puhastamine.

(Esmapäewal.)

Matt. 21; Mark. 11; Luuk. 19.

1. **Jeesus nutab Jeruusalemma pärast.** Kui Jeesus ligi sai ja linna nägi, nuttis ta tema pärast ja ütles: „Kui sinagi teaksid weel sel omal päewal, mis sinu rahule tarwis läheb! Aga nüüd on see sinu filmade eest warjule pandud. Sest aeg

Jeesus sõidab Jeruusalemma.

tuleb, et sinu waenlased sinu ümber walli teewad, ja sind ümber piirawad ja sind kõigipidi waewawad ja ei jäta kivi kivi peale, sellepärast et sa oma armu katsumise aega ei ole tunnud. Jeruusaleem, Jeruusaleem, kes sa tapad prohwetid ja wiskad kividega furnuks need, keda sinu juure on läkitatud: Kui mitu korda olen ma sinu lappi koguda tahtnud, otsekui kana oma poegi tiibade alla kokku kogub, aga teie ei ole mitte tahtnud!" (Matt. 23, 37.)

2. **Jeesus puhastab templit.** Kui nad Jeruusalemma saiwad, läks Jeesus püha kotta ja hakkas wälja ajama neid, kes müüsiwad ja ostsiwad pühas kojas, ja wiskas rahawahetajate lauad ja tuimüüjate pingid ümber ja ütles: „Minu koda peab palwekoda olema, aga teie olete ta rööwlianguks teinud!“ Ja püha kotta tuli pimedaid ja jalutumaid ja ta tegi nad terveks.

3. **Lapsed kuulutawad Issanda kiitust.** Aga kui ülemad preestrid ja kirjatundjad neid imetegusid nägiwad, mis tema tegi, ja poisja, kes pühas kojas kiskendasiwad ja ütlesiwad: „Hosianna Daaweti pojale!“ Siis sai nende meel pahaks ja nad ütlesiwad temale: „Kas sa kuuled, mis need ütleswad?“ Aga Jeesus ütles: „Sah kuulen! Kas teie ei ole lugenud: Wäetimate ja imewate laste suust oled sa enesele kiitust walmistanud?“ (Laul 8, 3). Ja tema jättis nad maha, läks linnast wälja Betaaniasse ja jäi õõseks sinna.

Psm.: 1 Kor. 1, 30. Kristus on meile Jumalast saanud tarkuseks ja õiguseks ja pühitsemiseks ja lunastamiseks.

Katek.: 2. õpetus.

U. 2.: 109, 1. Et ärta, riigirahwas, Ju siin su kuningas, Sest ole wief ja wahwas La wastu minemas! Kõik läki ühtlasi La wastu, noor kui wana, Ja laulgem hosianna Usklike hulgani.

55. Kohturahaft.

(Teisipäew.)

Matt. 22; Mark. 12; Luuk. 20.

1. **Kiusamine kohturahaga.** Selle järele läksiwad wariseerid ära ja pida siwad üheskoos nõuu, kuidas nad teda tema kõnest saaksiwad wõrgutada, ja läkitasiwad tema juure omad jüngrid ühes Heroodesse seltsiga. Need ütlesiwad: „Õpetaja, meie teame, et sa tõsine oled ja õpetad tõe sees Jumala teed ja ei pea inimeste suuruselt lugu. Sellepärast ütle meile: „Kas on õige keisrile kohturaha anda, wõi ei ole?“

2. **Kiusamine läheb tühja.** Aga Jeesus mõistis nende tigeuse ära ja ütles: „Teie salalikud, mis teie mind kiusate? Näidake mulle üks kohturaha!“ Ja nemad tõiwad tema kätte ühe teenariraha. Siis küsis ta nende käest: „Kelle kuju ja pealkiri see on?“ Nemad ütlesiwad: „Keisri!“ Siis ütles tema neile: „Andke siis keisrile, mis keisri oma, ja Jumalale, mis Jumala oma on!“ Ja nemad paniwad seda wastust imeks ja läksiwad ära.

Psm.: Room. 13, 1. Sga hing heitku ülemate alla.

Katek.: 4. käsk.

U. 2.: 23, 7. Meid ära jäta abita, Kui saadan hakkab kiusama, Kui kuri rahwas hufutab, Ja meie liha kihutab: Siis anna wõimust rohkest, Et usu läbi wõidame.

56. Jeesuse wiimane paasatalle söömine.

Matt. 26; Mark. 14; Luuk. 22; Joh. 13.

II. jark.

1. **Juudas Iskariot lubab Jeesust ära anda.** Israeli rahwa ülemad läksiwad kokku ülema preestri Kaiwa kotta ja pida siwad isekeskis nõuu, kuidas Jeesust kawa-

luslega kinni võtta ja ära tappa. Aga nemad ei teadnud mitte, kust nad ta pidiwad kätte saama. Siis läks üks Jeesuse jünger, Juudas Iskariot nimi, ülemate preefrite juure ja ütles: „Mis tahate teie mulle anda, ja mina annan ta teie kätte ära?“ Nemad pakkusiwad temale kolmkümmend hõbetükki. Sest ajast otsis tema parajat aega teda ära anda.

2. **Paafatalle walmistamine.** Esimesel hapnemata leibade päeval tuliwad Jeesuse jüngrid tema juure ja küsisiwad: „Kus sa tahad, et meie sulle paafatalle peame walmistama?“ Ja tema läkitas Peetruse ja Johannese Jeruusalemma ja ütles: „Minge linna, siis tuleb teile üks inimene wastu, see kannab weekruusi. Minge tema järele sinna majasse, kuhu tema sisse läheb, ja ütlege selle maja isandale: „Kus on wõerastetuba, kus meie Issand paafatalle oma jüngritega wõib süüa?“ Siis näitab tema teile toa, seal walmistage.“ Ja jüngrid leidsiwad nõnda ja walmistasiwad paafatalle. Ohtul tuli Jeesus ja istus lauda ja tema kaksteistkümmend jüngrit temaga. Ja ta ütles: „Mina olen südamest igatsenud seda paafatalle teiega süüa, enne kui ma kannatan.“

3. **Jeesus peseb jüngrite jalgu.** Pärast tõusis Jeesus õhtusöömaajalt üles, wõttis rätku ja sidus ta enese ümber, walas wett waagnasse ja hakkas jüngrite jalgu pesema. Kui ta Siimona Peetruse juure tuli, ütles see: „Issand, kas sina mu jalgu pesed?“ Jeesus wastas: „Mis mina teen, seda ei tea sina nüüd mitte, aga pärast pead sa sest aru saama. Kui mina sind ei pese, siis ei ole sul oja minuga.“ Peetrus ütles: „Issand, ei mitte üksi jalgu, waid ka käsi ja pead!“

4. **Uus käst.** Siis istus Jeesus jälle maha ja ütles: „Kas teie teate, mis mina teile olen teinud? Teie hüüate mind õpetajaks ja Issandaks ja ütlete õieti, sest mina olen see. Kui nüüd mina, teie Issand ja õpetaja, teie jalgu olen pesnud, siis peate teie ka üksteise jalgu pesema. Ühe uue käsujõna annan mina teile, et teie üks teist peate armastama, nõnda kui mina teid olen armastanud. Sest tunnawad kõik, et teie minu jüngrid olete, kui teil armastus on isekestis.“

Psm.: Matt. 20, 28. Inimese Peeg ei ole tulnud ennaft teenida lastma, waid ise teenima ja oma hinge andma lunastamise hinnaks mitme eest.

Katek.: 5. käst.

II. 2: 168, 1. Jeesus, kas sa tahtsid kanda Terwe ilma rasket süüd, Ennaft patu ohwriks anda, Lepitada pattusid, Tahtsid võtta oma selga Hukka läinud laste wõlga: Jeesus, aita, et ka mind, Lunastaks ju were hind.

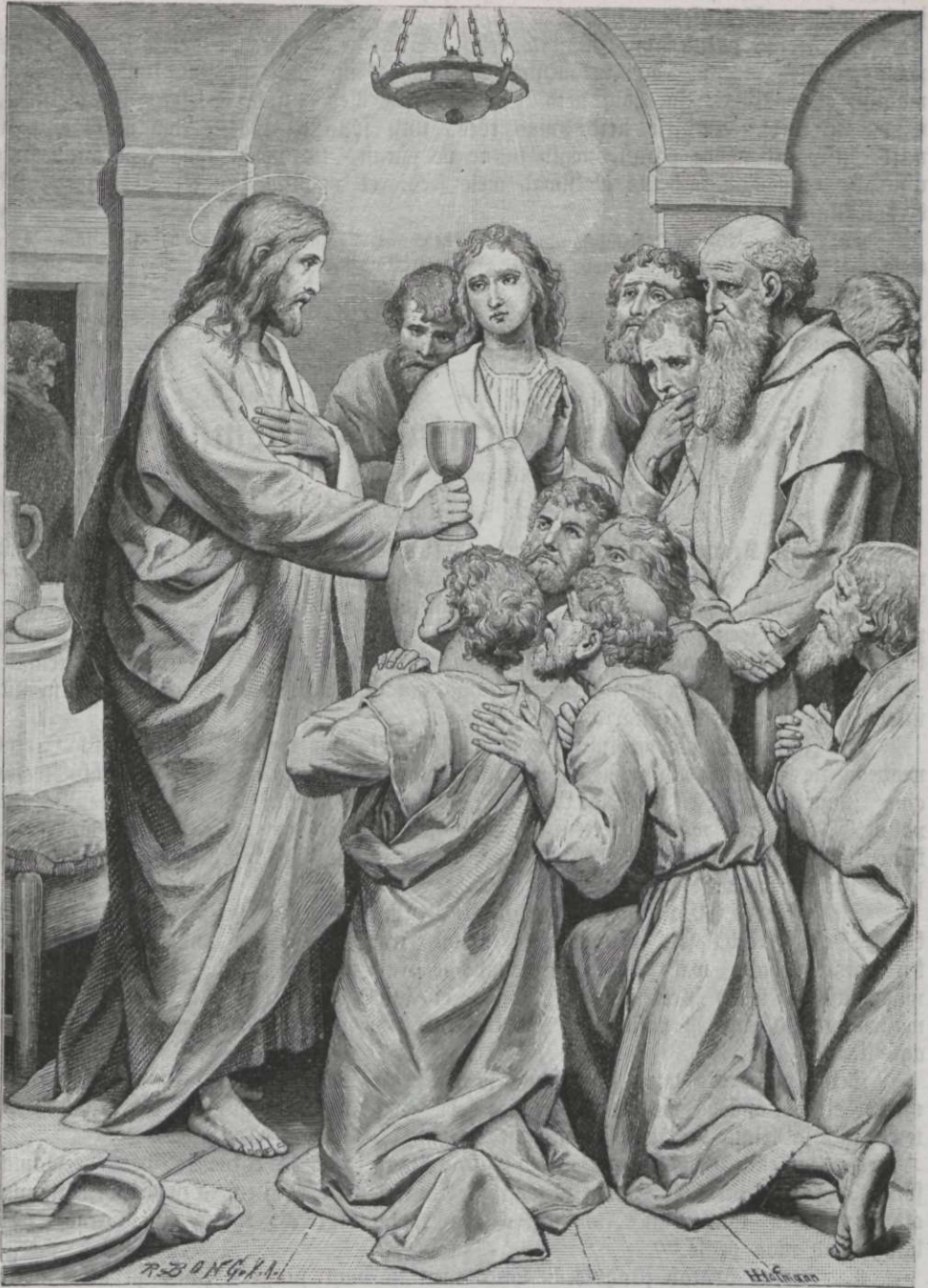
57. Püha õhtusöömaaja seadmine.

(Reljapäewa õhtu.)

Matt. 26; Mark. 14; Luuk. 22; Joh. 13 ja 17.

1. **Jeesus tähendab äraandjat.** Kui Jeesus nõnda oli rääkinud, läks ta foguni kurwaks ja ütles: „Tõesti, mina ütlen teile, üks teie seast annab minu ära!“ Siis waatafiwad jüngrid üks teise filmi, oliwad kahewahel ja kurwad ja küsisiwad järjestikku: „Issand, ega ometi mina see ole?“ Jeesus wastas Johannesele: „Kellele mina palukese sisse kastan ja annan, see ta on.“ Ja tema kastis palukese ja andis ta Juudale Iskariotile ja ütles: „Mis sa teed, seda tee usinasti!“ Ja Juudas läks sedamaid wälja; aga õõ oli käes.

2. **Jeesus seab püha õhtusöömaaja.** Kui nad sõiwad, wõttis Jeesus leiva, tänas, murdis, andis oma jüngritele ja ütles: „Wõtke, sööge, see on minu ihu, mis teie eest antakse; seda teiste minu mälestuseks. Seljamaal kombel wõttis tema ka karika pärast õhtusöömaaga, tänas ja andis oma jüngritele ja ütles: „Wõtke, jooge kõik sealt seeft, seejmanane karikas on uus seadus minu weres, mis teie ja paljude

Püha õhtusöömaaaja seadmine.

eeft ära walatasse pattude andeksandmisets; seda tehke nii mitu korda, kui teie seft joote, minu mälestusets.

3. Jeesus palub oma jüngrite eest. Siis töstis Jeesus omad filmad taewa poole ja ütles: „Iha, auusta mind selle auuga, mis mul oli minu juures, ennegu maailm oli. Püha Iha, hoia neid, keda ja mulle oled annud, et nemad üks olefiwad nõnda kui meie. Pühitse neid omas töes, minu sõna on tõde. Aga mina ei palu mitte üfspäini nende pärast, waid ka nende pärast, kes nende sõna läbi minu sisse usuwad, et nemad kõik üks olefiwad meie sees, et maailm tunneks, et mina mind oled läkitanud.“

Psm.: 1 Kor. 10, 16. Õnnistatud karikas, mis meie õnnistame, kes see ei ole Kristuse were ojaamine? Leib, mis meie murrame, kes see ei ole Kristuse ihu ojaamine.

Katol.: 5. peatükk.

U. L.: 332, 1. Minu süda rõdumustele, Jäta patu kombat jälle, Lõtta ära pimedusest, Mine wälja rumalusets; Seft sind laual' kutsutakse, nnistust sull' patutakse; Jeesus, maa ja taewa Sooja, Tahab ju sees aset teha.

58. Jeesuse kannatamine Keetsemane aias.

(Neljapäewa õhtu.)

Mat. 26; Mark. 14; Luuk. 22; Joh. 18.

I. järk.

1. Käit Keetsemane aeda. Kui nad kiituse laulu oliwad laulnud, läksiwad nad wälja Õlimäele. Siis ütles Jeesus neile: „Selsamal ööl pahandate teie kõik minust.“ Peetrus wastas: „Kui ka kõik sinust peakfiwad pahandama, ei taha mina uialgi pahandada!“ Jeesus ütles temale: „Tõesti, mina ütlen sulle: Selsamal ööl, enne kui kuff laks korda laulab, salgab mina mind kolm korda ära.“ Peetrus ütles temale: „Kui ma sinuga peaksin ka surema, ei salga ma sind ometi mitte ära!“ Nõndasamuti ütlesiwad ka kõik teised jüngrid.

2. Jeesus läheb paluma ja paneb jüngrid walwama. Siis läks Jeesus nendega üle Kiidroni jõe ühte aeda, mis Keetsemanets hüütakse. Sinna sisse läks Jeesus oma jüngritega. Ja ta ütles neile: „Istuge siia maha, kunni ma lähen ja seal palun!“ Ja tema wõttis Peetruse, Jaakobuse ja Johanneese enefega ühes, läks wäga kurwaks ja hakkas suurt ahastust tundma ja ütles neile: „Minu hing on kurb surmani, jääge siia ja walwake minuga!“

Siis läks ta pisut eemale, heitis filmili maha, palus ja ütles: „Minu Iha, kui see olla wõib, siis mingu see karikas minust mööda; ometi mitte nõnda kui mina tahan, waid kui sina tahad!“ Kui ta tagasi tuli, leidis ta jüngrid magamast ja ütles Peetrusele: „Nõnda ei suuda teie siis ühte tundigi minuga walwata? Walwake ja paluge, et teie kiusatuse sisse ei lange! Waim on küll walmis, aga liha on nõder.“

Teist korda läks tema jälle sinna ja palus: „Minu Iha, kui see karikas minust muidu ei wõi mööda minna, kui et ma seda joon, siis sündigu minu tahtmine!“ Ja tema tuli ja leidis nad jälle magamast.

Ja ta jättis nad magama ja läks kolmat korda ja palus ja ütles needsamad sõnad. Ja ingel ilmus temale taewast ja kinnitas teda. Ja kui ta surmaga wõitlemas oli, palus ta kangelimini Jumalat. Aga tema higi oli kui were pisarad, need langesiwad maa peale.

3. Jeesus äratab jüngrid. Siis tuli ta oma jüngrite juure ja ütles neile: „Magage pärast ja hingake; waata tund on tulnud ja inimese Poeg antakse ära patuste kätte. Tõuske üles, lähme ära! Waata, minu äraandja on ligi tulnud!“ (Waata pist!)

Seesufe kannatamine Reetsemanes.

Psm.: 1 Peetr. 5, 8. Olge kasiwad, walwate, sejt teie waenlane, kurat, käib ümber kui mõiraja lõukoer ja otšib, feda tema wõiks ära neelada.

Katek.: Esmesed palwe sõnad. 3. palwe.

U. L.: 190, 1. Ühte asja iſtan üle kõige, Ühte rooga alati; Saan ma see, siis nutuorus õige Dndfalt käin ma otšani: Ühtelugu olla tema ligi, Kelle palgelt jooſis werehigi, Kui ta heitles ägedast Juues Jſa karilast.

59. Jeesuse wangiwõtmine.

Matt. 26; Mark. 14; Luuf. 22; Joh. 18.

1. **Waenlastele wastu.** Juudas teadis seda paika, kus Jeesus oli, sejt Jeesus käis sagebasti seal oma jüngritega koos. Ja ta tuli sinna ja temaga palju rahwast sõjariistade, mõekade, nuiade ja tulesontidega. Nemad tuliwad ülemate preeſtrite ja rahwa wanemate käsu peale teda finni wõtma. Juudas käis nende eel ja oli neile tähe annud ja ütelnud: „Kellele ma suud annan, see ta on, tema wõtke finni!“ Warsti tuli ta Jeesuse juure ja ütles: „Tere õpetaja!“ ja andis temale suud. Aga Jeesus küſis: „Juudas, kas sa suwandmisega annad inimese Poja ära?“ Siis läks Jeesus wälja neile wastu ja ütles: „Keda teie otšite?“ Nemad wastasiwad: „Jeesust Naatsaretist.“ Tema ütles: „Mina see olen!“ Nemad taganesiwad ja langesiwad maha. Siis küſis tema neilt jälle: „Keda teie otšite?“ Nemad ütlesiwad: „Jeesust Naatsaretist.“ Jeesus kostis: „Mina olen teile ütelnud, et mina see olen. Kui teie nüüd mind otšite, siis laske need ära minna!“ Ja nemad piſiwad omad käed tema külge ja wõtſiwad ta finni. (Waata pilt!)

2. **Peetrus mõegaga.** Kui jüngrid nägiwad mis sündis, ütlesiwad nad temale: „Jſand, kas peame mõegaga jekka lööma?“ Siimonal Peetrusel oli mõek, ta tõmbas selle wälja ja raius ülema preeſtri sulase parema kõrwa ära. Sulase nimi oli Malkus. Aga Jeesus ütles temale: „Pista oma mõek tuppe! Wõi mõtled fina, et mina praegu oma Jſa ei wõiks paluda, et tema mulle enam kui 12 leegioni inglid ſiia saadaks?“ Ja tema puudutas sulase kõrwa ja tegi ta terweks.

3. **Teie tund.** Aga neile, kes tema peale oliwad tulnud, ütles tema: „Teie olete wälja tulnud otšgu rööwli peale mõekade ja nuiadega. Ma olin igapäew teie juures pühäs kijas, teie ei ole kätt mu külge piſinud. Aga see on teie tund ja pimeduse wõimus.“

4. **Jüngrid põgenewad.** Siis jätſiwad kõik jüngrid ta maha ja põgenesiwad ära.

1. psm.: Luuf. 23, 22. Mis seeſinane ſiis on kurja teinud? Ma pole temast ühtegi ſurma ſüüd leidnud.

2. psm.: Zehoowa on meie kõikide ülekohtu laſtnud tema peale tulla.

Katek.: 8. käſt. 2. õpetus.

U. L.: 172, 1. Ma tänan ſind, oh Jeesuse, Et ennast ſurma andſid, Ja minu eest nii heldeſte Suurt walu waewa andſid. Oh anna, et ſu raske piin, Mu hingele troostiks oleks ſiin, Kui kustuwad mu ſilmad.

60. Jeesus ülema preeſtri ees.

Matt. 26; Mark. 14; Luuf. 22; Joh. 18.

I. järk

1. **Ülekuulamine.** Wäehulk wiis Jeesuse endise ülema preeſtri Anna juure esimesele ülekuulamisele. Annas küſis Jeesusest tema jüngrite ja tema õpetuse pärast. Jeesus kostis temale: „Mina olen awalikult maailma ees rääkinud. Ma olen õpetanud kogudusekodades ja pühäs kijas, kuhu rahwast kõigist paigust kokku tuleb; ſalaja ei ole ma midagi rääkinud. Mis ſa mult küſid? Küſi neilt, kes on

kuulnud, mis ma olen rääkinud?“ Kui ta nõnda ütles, lõi üks ülema preestri teener teda keppiga ja ütles: „Kas sa nõnda ülemale preestrile vastad?“ Jeesus kostis temale: „Kui ma kurjasti olen rääkinud, siis tõenda seda, aga kui ma hästi olen rääkinud, mis sa mind lööd?“

Siis läkitas Annas ta finniseotult ülema preestri Kaiwa juure.

2. **Tunnistajate ülekuulamine.** Aga ülemad preestrid, wanemad ja kõik suur kohus oli koos ja otsisivad waletunnistust Jeesuse wastu, kuidas nad teda saakisivad furmata. Aga nad ei leidnud ühtigi. Ehk küll palju waletunnismehi ette astus, ei leidnud nad ometi midagi. Wiimaks astusiwad weel kaks waletunnismeesi ette ja ütlesiwad: „Tema on ütelnud: Mina wõin Jumala templi maha kiskuda ja kolme päewaga ta üles ehitada!“ Aga nende tunnistus ei olnud ühesugune. Ja ülem preester tõusis üles ja ütles tema wastu: „Kas sa midagi selle peale ei wasta, mis need sinu wastu tunnistawad?“ Aga Jeesus jäi wait.

3. **Jumala teotamine.** Siis tõusis ülem preester üles ja ütles Jeesusele: „Mina wannutan sind elawa Jumala juures, et sa meie ütled, kas sina oled Kristus, Jumala Poeg?“ Jeesus ütles temale: „Jah olen! Ometi ütlen mina teile: Seft ajast saadit näete teie inimese Poja istuwat Jumala wäe paremal pool ja tulewat taewa pilwede peal.“ Siis käristas ülem preester omad riided lõhki ja ütles: „Tema on Jumalat teotanud. Mis tunnistamehi meil enam waja on? Nüüd olete teie ise tema Jumala teotamist kuulnud. Mis teie arvate?“

4. **Suur kohus mõistab Jeesuse surma.** Nemad kõik wastasiwad: „Tema on surma wäärt!“ Ja nemad sülitasiwad temale filmi. Aga mehed, kes Jeesust kinni hoidsiwad, naersiwad ja pekiswad teda. Nemad katfiswad tema filmad kinni, löiwad talle wastu filmi ja küsisiwad: „Kuuluta meile kui prohwet, kes see on, kes sind löi?“ Ja palju muid asju rääkisiwad nad tema wastu ja teotasiwad teda.

Psm.: Ap. teg. 8, 32. Tema on kui lammas wiidud tappa, ja otsegu tall wait on oma niitja ees, nõnda ei ole tema oma suud mitte lahti teinud.

Katek.: 8. käsk. 2. õpetus.

U. L.: 174, 1. Mis oled sina, armas Jeesus, teinud, Et sina oled surma fiske läinud? Mis on ju süü, ju patt, ju töd, ju sõnad, Et risti kannad?

61. Peetruse jalgamine.

Matt. 26; Mark. 14; Luuk. 22; Joh. 18.

II. järk.

1. **Peetrus ülema preestri õues.** Siimon Peetrus ja Johannes käiswad kangelst Jeesuse järel. Johannes oli ülema preestri rahwaga tuttav ja läks Jeesusega ülema preestri kotta. Aga Peetrus seisfis wäljas ukse ees. Siis läks Johannes ja rääkis uksehoidjaga ja wiis Peetruse sisse.

2. **Peetrus salgab Issandat.** Siis ütles uksehoidja tüdruk Peetruse wastu: „Eks sinagi ole selle inimese jüngrite seast?“ Tema ütles: „Ei ma mõista, mis ja räägid.“ Ja ta astus õue peale ja kuff laulis.

Õues oli teenritel tuli maha tehtud. Peetrus seisjatas nende juures ja soojendas ennast. Seal nägi teda üks teine tüdruk ja ütles sulastele: „See oli ka Naatsareti Jeesusega.“ Aga Peetrus salgas teisti korda ja finnitask wandega: „Mina ei tunne seda inimest!“

Natufese aja pärast nägi teda üks ülema preestri sulane, selle sugulane, kelle kõrwa Peetrus ära raius, ja finnitask: „Kas ma sind temaga aias ei näinud?“ Ja kõik, kes seal seisiwad, astusiwad nende juure ja ütlesiwad: „Tõesti, sina oled nende feltfist, sinu keelgi tunnistab sind üles. Sina oled Raalilea mees.“ Siis hakkas

tema needma ja wanduma: „Ma ei tunne seda inimest!“ Ja kui ta alles rääkis, laulis kuff teist korda.

3. **Peetrus kahetses pattu.** Siis pööras Jeesus ümber ja waatas Peetruse peale. Ja Peetruse meele tuli Isjanda sõna: „Enne kui kuff laks korda laulab, salgad sina mind kolm korda ära.“ Ja Peetrus läks wälja ja nuttis kibedasti.

Pim.: 1. Kor. 10, 12. Kes ennast arwab seiswat, see katfugu, et tema ei lange.

Katef.: 6. psalme.

U. L.: 174, 6. Peast jalust saadit head ja must ei leia: Ei wöind ma omast wäest hea tee peal käia! See eest ma pidin kandma põrgu waewa: Sa annad taewa!

62. Araandja Juuda ots.

Matt. 27; Luuk. 23.

1. **Jeesus wiitse Pilatuse ette.** Wara hommiku, kui walgetš läks, pidafiwad kõik ülemad preestrid ja rahwa wanemad nõuu Jeesuse wastu, kuidas teda surma saata. Ja nad sidufiwad ta finni ja saatsiwad ta Kaiwa juurest ära maawalitseja Pontsiuse Pilatuse kohtu ette. Se ei läinud nad mitte maawalitseja kohtukotta, et nad roojafeks ei saaks.

2. **Juuda ots.** Kui Juudas nägi, et Jeesus oli hukka mõistetud, kahetses tema seda. Ja ta tõi need 30 hõbetükki jälle ülemate preestrite ja wanemate kätte tagasi ja ütles: „Mina olen pattu teinud, et ma waga were olen ära annud!“ Aga nemad ütlesiwad: „Mis meil sellega tegemist? Katsu sina ise!“ Ja tema wiskas need hõbetükid templisje maha, läks kõrwale ja poos enefe üles.

3. **Werepõld.** Aga ülemad preestrid wõtsiwad hõbetükid ja ütlesiwad: „Neid ei sünni mitte ohwrikirstu panna, sest see on were hind.“ Ja nemad pidafiwad nõuu ja ostiwad nende eest ühe potisepa põllu wõerastele matmisepaigaks. Seda põldu hüüti **werepõlluks.**

Pim.: 2 Kor. 7, 10. Kurwastus Jumala pärašt saadab meeleparandamist õnnistufeks, mis ei kahetseta, aga maailma kurwastus saadab surma.

Katef.: 5. käst.

U. L.: 180, 1. Oh nuta oma häda ja hukkaminemist, Ja ära üffi kaeba Isjanda suremist; Sest meie ektitufed On teda waewanud, Ja meie kõwerufed On teda surmanud.

63. Jeesus Pontsiuse Pilatuse ja Heroodeje ees.

(Suure reede hommiku.)

Matt. 27; Mark. 15; Luuk. 23; Joh. 18.

1. **Kaebtufed Pilatuse ees.** Jeesus seisis maawalitseja Pilatuse ees, aga pealekaebajad õues, et nad roojafeks ei saaks. Siis läks Pilatus wälja nende juure ja küsis: „Mis kaebamist teil on selle inimese peale?“ Nemad kostiwad: „Kui tema mitte kurjategija ei oleks, siis ei oleks meie teda sinu kätte ära annud.“ Pilatus ütles: „Wõtke teie ta ja mõistke oma seadust mööda tema üle koht.“ Siis ütlesiwad nemad: „Meil ei ole luba surmata.“ Ja siis hakkafiwad nad tema peale kaebama ja ütlesiwad: „Meie leiame, et ta rahwa ära pöörab ja keelab teisrile kohturaha andmast ja ütleb enefe Kristuse, ühe kuningaga olewat.“

2. **Pilatus ei leia süüd.** Pilatus läks jälle kohtukotta, kutsus Jeesuse ja küsis: „Kas ja oled Juuda rahwa kuningas?“ Jeesus kostis: „Minu kuningriik ei ole

mitte sest maailmast. Kui mu kuningriik sest maailmast oleks, küll siis minu teenrid oleksivad võidelnud, et mind Juuda rahva kätte ei oleks ära antud." Siis küsis Pilatus: "Siis sa oled ometigi kuningas?" Jeesus kostis: "Jah, mina olen kuningas! Ma olen seks sündinud ja seks maailma tulnud, et ma tõele pean tunnistust andma. Igaüks, kes tõe seest on, kuuleb minu healt." Pilatus ütles: "Mis on tõde?" Siis läks ta wälja Juuda rahva juure ja ütles: "Mina ei leia temast ühtegi süüd."

3. **Jeesus Heroodese ees.** Aga nad ajasivad peale ja ütlesivad: "Tema annab rahwale paha nõuu ja õpetab Juuda maad mööda ja on alganud Kaalileamaalt siit jaadik." Kui Pilatus Kaalileamaad kuulis ja teada sai, et Jeesus Heroodese walitsuse alt oli, läkitas ta tema Heroodese juure, kes ka neil päewil Jeruusalemmas oli.

Kui Heroodes Jeesust nägi, sai ta wäga rõõmsaks, sest ta oleks teda ju ammugi näha tahtnud ja lootis temast imetähte näha saada. Küll ta küsis temalt mitme sõnaga; aga Jeesus ei wastanud temale ühtegi.

Aga ülemad preestrid ja kirjatundjad seisivad ja kaebasivad wäga waljusti tema peale. Kui Heroodes oma sõjameestega teda halwaks oli pannud ja naernud, siis pani ta walge riide temale ümber ja läkitas ta jälle Pilatuse juure tagasi. Sel päewal sawad Pilatus ja Heroodes teine teisega sõbraks; enne oliwad nad teine teise peale wihased olnud.

4. **Pilatus tunnistab Jeesuse süüatks.** Aga Pilatus kutsus ülemad preestrid ja rahwa ülemad kokku ja ütles nende wastu: "Ma olen selle inimese teie ees üle kuulanud ja ei ole temast ühtegi süüd leidnud ega Heroodeski. Sest ma läkitasin teid tema juure ja waata, teda ei ole ka seal surma wääriliseks tehtud. Sellepärast tahan ma teda faristada ja lahti lasta."

Psm.: Joh. 8, 46. Kes teie seast mõib pattu minu peale tunnistada?

Katol.: 2. õpetus.

U. L.: 180, 4. Niisugust läks meil tarwis, Meid hädast aidata, Kes puhas, kui end ohwris, Ja ilma patuta, Kes kiusatusi on kannud ja nõdrust, walu ka. Ja siiski mõitu saanud: Küüd taewast kõrgem ta.

64. Jeesus mõistetakse Pilatuse ees surma.

(Suurel reedel.)

Matt. 27; Mark. 15; Luuk. 23; Joh. 19.

I. järk.

1. **Jeesus ja Parabas.** Pühiks oli maawalitseljal wiis rahwale ühte wangi, keda nad tahtsivad, lahti lasta. Parabasti oli neil üks kuulus wang, Parabas nimi, kes mäsämise ja tapmise pärast oli finni pandud. Pilatus ütles nüüd rahwa wastu: "Kumba teie tahate, et ma teile lahti lasen, kas Paraba wõi Jeesuse, keda Kristusjeks hüütakse?"

Aga ülemad preestrid ja wanemad meelitasivad rahwast, et nad Paraba lahti paluksivad. Nemad ütlesivad: "Anna Parabas!" Siis küsis Pilatus: "Mis pean ma Jeesusega tegema?" Nemad kisedasivad: "Wii ära! Löö risti!" Pilatus küsis kolmat puhku: "Mis siis see on kurja teinud?" Aga nemad farjusiwad weel enam: "Löö risti!"

2. **Jeesust peksetakse.** Kui Pilatus nägi, et kära suureks läks, wõttis ta wett ja pesti käsi rahwa nähes ja ütles: "Mina olen ilma süüta selle õige wereft; küll teie näete!" Rahwas wastas: "Tema veri tulgu meie peale ja meie laste peale!" Nüüd käsks Pilatus Jeesust piitsadega peksta ja tahtis ta siis lahti lasta.

Ja sõjamehed kogusiwad Jeesuse ümber, paniwad temale purpurimantli selga, punusiwad kibuwitsust krooni ja paniwad selle ta pähä; siis andsivad nad kepi ta

Eunāe inimeſt.

kätte, heitsiwad põlwili maha ja ütlesiwad naerdes: „Tere, Juuda rahwa kuningas!“ Siis sülitasiwad nad ta peale ja löiwad pilliroosti kepiga talle pähä.

3. **Ennäe inimest.** Pärast laskis Pilatus Jeesuse, kibuwitsakroon peas ja purpurimantel seljas, wälja rahwa ette wiia ja ütles: „**Ennäe inimest!**“ Aga ülemad preestrid ja nende sulased karjusiwad: „Löö risti, löö risti!“ Pilatus ütles: „Wõtte teie ja lööge ta risti, sest mina ei leia temast süüd.“ Aga Juuda rahwas kostis: „Meil on käst ja selle käsu järele peab ta surema, sest ta on ise enese Jumala Pojaks teinud. Kui sa selle lahti lased, siis ei ole sa mitte keisri sõber, sest kes ise ennast kuningaks teeb, see on keisri wastane.“ (Waata pilt!)

4. **Pilatus kinnitab surmaotsuse.** Kui Pilatus neid sõnu kuulis, istus ta kohtujärje peale ja tegi otsuseks, et nende palwe järele pidi sündima. Siis andis ta Jeesuse nende kätte risti lüüa.

Psm.: 2 Kor. 5, 21. Tema on teda, sest ühestki patust ei teadnud, meie eest patuohwriks teinud, et meie pidime Jumala õiguseks saama tema sees.

Katef.: 2. õpetus.

U. L.: 177, 1. Oh Jeesus Krist, sind teretan, Sa meie rõõm ja ainus õnn, Su ristisurma mälestus See olgu meie kinnitus.

65. Jeesus surmateel.

(Suurel reedel.)

Matt. 27; Mark. 15; Luuk. 23.

1. **Jeesus kannab risti.** Kui sõjamehed teda oliwad naernud, wõtsiwad nad purpurimantli tema seljast ära ja paniwad tema oma riided temale selga. Siis wiisiwad nad ta ära, et teda risti lüüa. Ja tema kandis oma risti. Aga kui nemad läksiwad, leidsiwad nad ühe **Küreeni** linna mehe, **Siimon** nimi; see tuli wäljalt. Teda sundisiwad nad tema risti kandma.

2. **Kaased nutawad.** Suur hull rahwast käis tema järel ja naissi, kes kaebasiwad ja nutiswad. Aga Jeesus pööras ümber nende poole ja ütles: „Jeruusalemma tütreid, ärge nutke mind, waid nutke iseendid ja oma lapsi. Sest waata, päewad tulewad, millal mägede wastu õelbafse: Langege meie peale! ja mäe kinkudele: „**Katke meid!**“ Sest kui seda toorele puule tehakse, mis siis kuiwale peab sündima?“

Psm.: Joh. 1, 29. Waata, see on Jumala Tall, kes maailma patu ära kannab.

Katef.: 2. õpetus.

U. L.: 183, 1. Sa wägew walumees, Sa rändad surma rada, Sind, Jeesus, täname, Et kannad meie häda: Suur sinu kurwastus, Su ahasus ja hirm, Su wermed werised, Nänt sinu ristisurm.

66. Jeesus risti peal.

(Suurel reedel kell 9 hommiku kurni kell 3 pärast lõunat.)

Matt. 27; Mark. 15; Luuk. 23; Joh. 19.

I. järf.

1. **Jeesus lüüakse risti.** Jeesusega wiidi ka kaks kurjategijat wälja ära hufata. Kui nad sinna paika saiwad, mis pealae asemeks hüütakse, Gebrea keeli hüütakse teda **Kolgataks**, seal löiwad nemad ta risti ja ka kurjategijad, teise paremale, teise pahemale poole. Aga Jeesus ütles: „**Issa, anna neile andeks, sest nemad ei tea mitte, mis nad teewad!**“ (I.)

Pilatus kirjutas ka pealkirja ja pani ta risti külge: „Jeesus Naatsaretist, Juuda rahwa kuningas.“

2. **Riiete jagamine risti all.** Aga kui sõjamehed Jeesuse olivad risti löönud, võtsivad nemad ta riided ja jagasivad eneste keskel. Aga et kuub õblemata oli, üleüldse footud, siis ütlesivad nad: „Argem kiskugem seda mitte lõhki, waid heitkem liisku tema pärast, kelle pärast ta peab olema.“ See sündis, et kiri tõeks saaks, mis ütleb: „Nemad on minu riided isekeskis jaganud ja minu kuue pärast liisku heitnud.“ (Laul 22, 19.) Ja sõjamehed istusivad ja hoidsivad teda seal.

3. **Jeesuse teotamine risti peal.** Mõõdaminejad teotasivad teda, wangutasivad pead ja ütlesivad: „Sina kiskus templi maha ja ehitad ta kolme päevaga üles, aita nüüd iseennast; oled sina Jumala Poeg, siis astu risti pealt maha!“ Mõndasamuti naersivad teda ka ülemad preestrid, kirjatundjad ja wanemad seltsis ja ütlesivad: „Muid on tema aidanud, iseennast ei saa tema mitte aidata. Kui tema Zisraeli kuningas on, siis astugu ta nüüd risti pealt maha ja meie tahame tema sisse ustuda. Tema on Jumala peale lootnud, see peastku teda nüüd.“

Rii teotasivad teda ka sõjamehed.

Aga ka teine kirjategija teotas teda ja ütles: „Kui sa Kristus oled, siis aita ennast ja meid!“ Aga teine sõitles teda ja ütles: „Kas sa Jumalat ei kardad, kes sa seshamas hukatuses oled? Ja meie küll õiguse poolest, sest meie saame kätte, mis meie töö wäärt on. Aga see ei ole ühtigi paha teinud.“ Ja tema ütles Jeesusele: „Isjand, mõtle minu peale, kui sa oma kuningriiki tuled!“ Jeesus ütles temale: „Tõesti, mina ütlen sulle, täna pead sa minuga paaradiisis olema!“ (II.)

4. **Jeesus hoolitseb oma ema eest.** Aga risti juures seisis ka Jeesuse ema, tema ema õde, Maarja Kleopa naene ja Maarja Mahdaleena. Kui nüüd Jeesus oma ema nägi ja oma armsa järgri Johanneese tema juures, ütles ta oma emale: „**Waata, see on sinu poeg!**“ (III.) Ja Johanneese ütles ta: „**Waata, see on sinu ema!**“ (III.) Sestsamast tunnist saadist võttis see jünger ta oma kotta.

5. **Jeesus sureb.** Lõuna ajal (kell 12) tuli suur pimedus üle terve maa ja kestis kella kolmeni pärast lõunat. Ja Jeesus kiskus suure healega ja ütles: „**Mu Jumal, mu Jumal, miks oled sa mu maha jätnud?**“ (IV.)

Pärast ütles tema: „**Mul on jännu!**“ (V.) Nad täitsivad käsna äädikaga, pistisivad ta iisopi oisa ja panisivad ta suu ette.

Kui nüüd Jeesus äädikat oli wõtnud, ütles tema: „**Lõpetatud!**“ (VI.)

Siis kiskus ta suure healega ja ütles: „**Isa, sinu kätte annan ma oma waimu!**“ (VII.) Kui ta seda oli ütelnud, nõrgutas tema pead ja heitis hinge.

6. **Imed Jeesuse surmatunnil.** Ja waata, templi wahetekk kärises lõhki, kaheks ülewalt alla, maa wärises, kaljud lõhkesivad ja hauad läksivad lahti. Aga pealt ja tema mehed ehmataisivad wäga ja ütlesivad: „Tõesti, see inimene oli õige ja Jumala Poeg!“

Kõik rahwas aga, kes seal seisis ja pealt waatas, löi oma wastu rindu ja läks tagasi.

Psm.: Zeej. 53, 6. Meie kõik ehsjime kui lambad, meie waatasime igaüks oma tee peale; aga Jehooma on meie kõikide ülekõhtu lastnud tema peale tulla.

Katek.: 2. õpetus.

U. L.: 196, 1. Oh Jeesus, sinu walu, Su raske kannatus, See saadab mulle elu, See on mu rõõmustus; Su wermes ja su haawad, Su kibuwisa kroon, Mull' õnnistuseks saawad, Siis kui mul häda on.

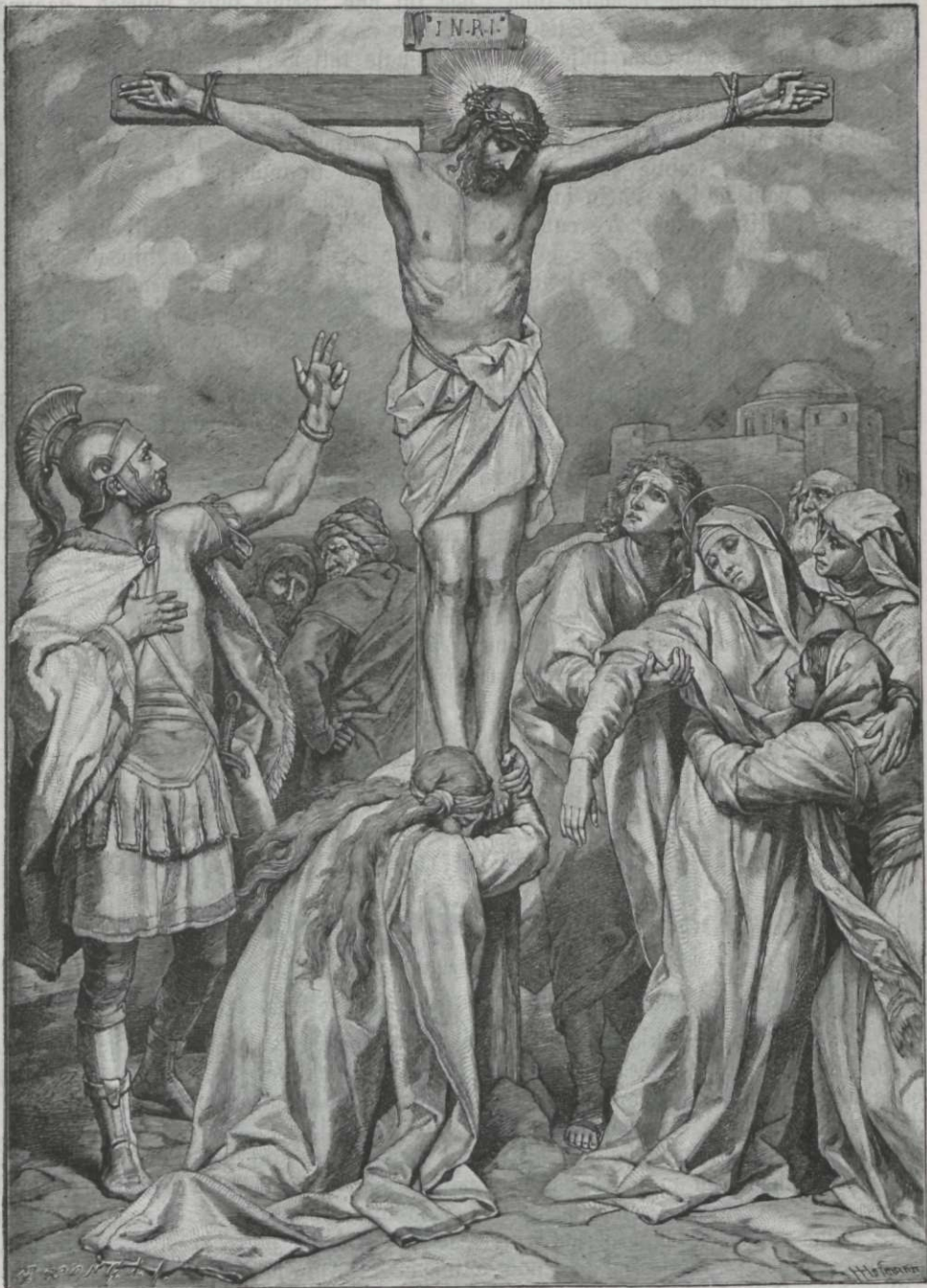
67. Jeesuse matmine.

(Suurel reedel, pärast lõunat.)

Matt. 27; Mark. 15; Luuk. 23; Joh. 19.

II. järk.

1. **Sõjamees pistab Jeesuse keha wdaga.** Et walmistamisepäew ehk pühade-laupäew oli, siis palusivad Juuda rahwas Pilatust, et kehad hingamisepäewaks mitte

Seejus risti pcal.

risti peale ei jääks, vaid nende luud murtaks ja nad maha võetaks. Siis tulivad sõjamehed ja murdsivad röövlite luud; aga kui nad Jeesuse juure tulivad, nägivad nad, et ta juba surnud oli. Siis ei murdunud nad tema sääreluid mitte, vaid üks sõjamees pistis odaga tema külje sisse ja sedamaid tuli veri ja wesi wälja.

2. **Ristilt maha wõtmine ja haudapanemine.** Aga kui õhtu jõudis, tuli üks rihkas mees **Arimaatia** linnast, **Joosep** nimi, suurekohtu liige ja auus mees, kes **Zumala** riiki ootas ja nende tööd mitte heaks ei kiitnud. See läks **Pilatuse** juure ja palus enesele Jeesuse ihu. Ja kui **Pilatus** oli kuulnud, et **Jeesus** tõesti juba surnud oli, pani ta seda imeks ja käskis tema ihu talle anda.

Ja ka **Nitodeemus**, kes enne õõsi Jeesuse juures oli käinud, tuli sinna ja tõi kallid matmiserohtusid kaasa. Siis wõtsivad nad Jeesuse ihu ja mähkivad ta nende kalliste rohtudega linaste riiete sisse, nõnda kui **Zuuda** rahwa matmisewiis oli.

Aga **Joosepil** oli seal ligibal aed ja aias uus haud, kalju sisse raiutud, kuhu weel iial kedagi ei olnud pandud. Sinna paniwad nad Jeesuse ihu ja weeretawad suure kivi haua ukse ette.

Aga naesed, kes temaga tulnud, käiswad ka järel ja waatawad hauda ja kuidas tema ihu sinna pandi. Siis läksiwad nad tagasi ja walmistawad kallid rohtusid ja salwi. Aga hingamispäewal seiswad nad rahul kätu järele. (Waata pilt!)

3. **Haua hoidmine.** Teisel päewal tulivad ülemad preestrid ja wariseerid **Pilatuse** juure ja ütlesiwad: „**Issand**, see petis ütles, kui ta alles elus oli: **Minu** tõusen kolme päewa pärast üles! Sellepärast käsi hauda kolmanda päewani hästi hoida, et tema jüngrid õõsi ei tule ja teda ära ei warasta ja ei ütle rahwale: Tema on surnuist üles tõusnud! Siis on wiimne pettus pahem kui esimene.“

Pilatus ütles: „Hoidjad saate, minge ja hoidke teda!“

Ja nemad hoidsiwad hauda hoidjatega ja paniwad kivi pitseriga finni.

Psm.: **Laul 16, 9.** Sellepärast rõõmustab mu süda ja mu hing on väga rõõmus, mu ihu peab ka hingama julgesti.

Katek.: 2. õpetus.

II. 2.: 199, 1. Oh leinakem Ja kaebagem! Suurt muret tuleb kanda: **Jeesus**, **Ja** ainus laps, **Zuua**! hauda panna.

VI. Jeesuse ülestõusmine ja taewaminemine.

68. Jeesuse ülestõusmine.

(Ülestõusmisepäha.)

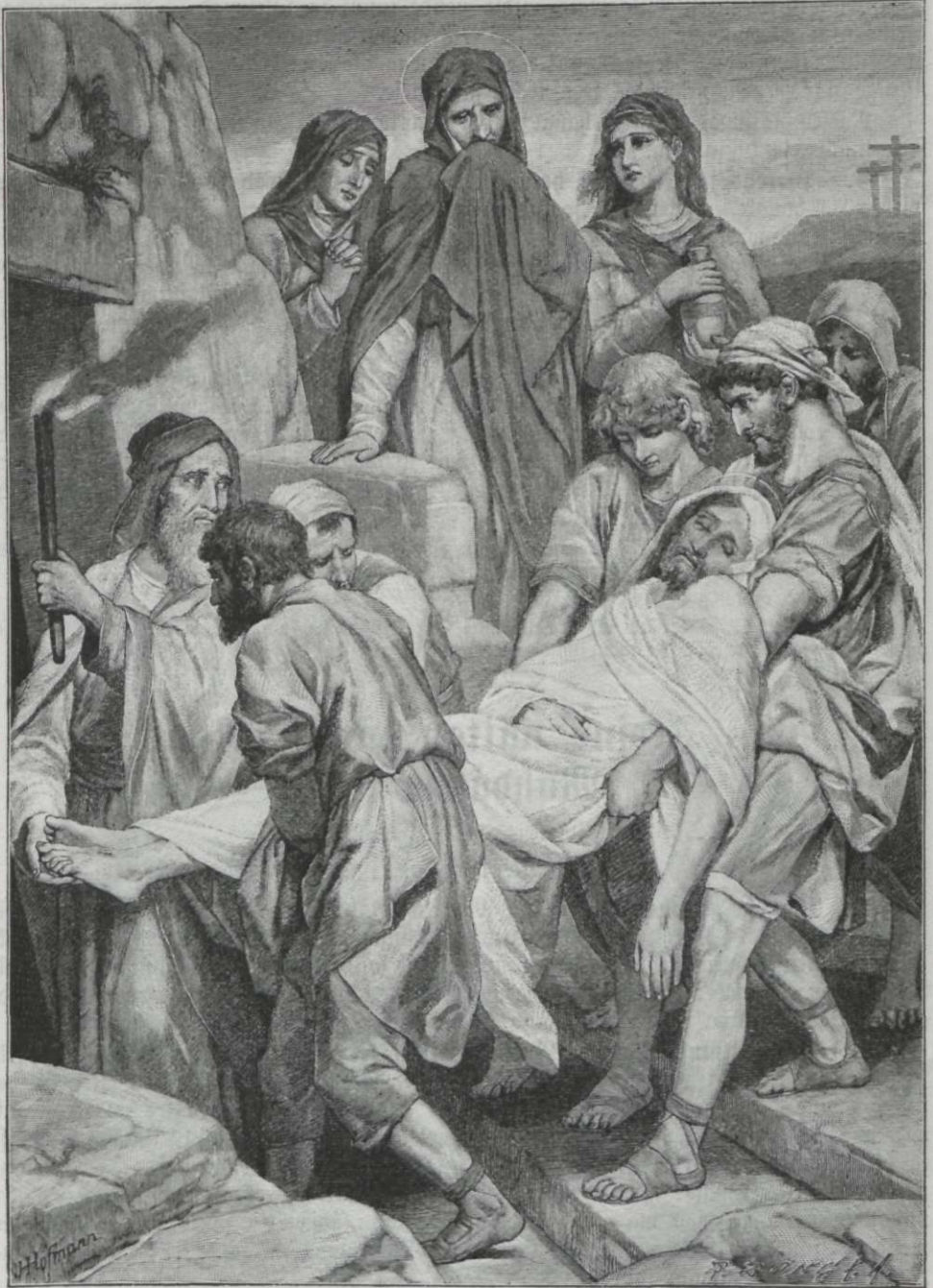
Matt. 28; Mark. 16; Luuk. 24; Joh. 20.

I. järk.

1. **Ingel weeretab kivi haualt ära.** Aga esimesel nädalapäewal väga wara sündis suur maawärisemine. Seft **Issanda** ingel tuli taewast maha ja weeretas kivi haua ukse eest ära ja istus sinna peale. Tema nägu oli otsegu wälf ja tema riided walged nagu lumi. Aga hoidjad ehmatasiwad ära ja jäiwad otsegu surnuks.

2. **Naesed tulewad hauale.** Seltsamal päewal wara, kui alles pime oli, läksiwad **Maarja Mahdaleena** ja teised naesed hauale Jeesuse keha wõidma. Teel kõnelesiwad nad isekeskis: „Kes weeretab meie kivi haua ukse eest ära?“ Seft tema oli väga juur. Aga **Maarja Mahdaleena** ruitas teiste eel hana juure ja nägi, et kivi oli ära weeretatud. Siis jooksis ta linna **Siimona** **Peetruse** ja **Johannese** juure ja ütles: „Nemad on **Issanda** hauast ära wõtnud ja meie ei tea, kuhu nad ta on pannud!“

3. **Ingel kuulutab naestele Jeesuse ülestõusmist.** Siis tulivad ka teised naesed hana juure ja nägivad, et kivi oli ära weeretatud. Nad läksiwad hana sisse

Jeesus pannakse hauda.

„Jeesus liinud ja lastud ta matmis...“
„Jeesus matmis...“
„Jeesus matmis...“

ja ei leidnud mitte Issanda ihu. Ja kui nad sellepärast kahewahel olivad, siis astusiwad faks meest hiilgawais riidis nende juure ja ütlesiwad: „Arge ehmatage! Teie otsite Jeesust Naatsaretist. Mis teie elawat furnute juurest otsite? Teda ei ole siin, tema on ülestõusnud! Tulge, waadake aset, kus Issand on hinganud! Minge nüüd ruttu ja ütlege seda tema jüngeritele.“

Naesed läksiwad rutusti haua juurest ära kartuse ja suure rõõmuga ja jooksiwad seda jüngeritele kuulutama.

4. **Peetrus ja Johannes hana juures.** Siis läksiwad Peetrus ja Johannes wiibimata hauale. Johannes jooksis usinamini ja jõudis enne Peetrust hana juure. Ta nägi kummarkile waadates furnulinnad seal olewat; aga ta ei läinud mitte sisse. Siis tuli Siimon Peetrus tema järele, läks hauda ja nägi ka furnulinad maas; aga higrätik, mis Jeesusel peas oli olnud, oli isepäinis kofku mäsitud teises paigas. Siis läks ka Johannes sisse, nägi ja uskus seda. Selle peale läksiwad nad jälle omaste juure.

5. **Sõjamehed.** Hoibjad põgenesiwad linna ja kuulutatiwad ülematele preestritele kōik, mis oli sündinud. Need pidasiwad wanematega üheskoos nõuu, andsiwad sõjameestele rohkesti raha ja ütlesiwad: „ütelge: Tema jüngrid on wõsi tulnud ja ta ära warastanud, kui meie magasime! Ja kui maawalitseja seda kuulda saab, tahame meie teda nõnda meelitada, et teil midagi karta ei ole!“ Ja nemad wõtsiwad raha ja tegiwad nõnda, kui neid õpetati.

Pjm.: 1 Kor. 15, 55. 57. Surm, kus on sinu astel? Börguhaud, kus on sinu wõimus? Aga tänu Jumalale, kes meie wõimust annab meie Issanda Jeesuse Kristuse läbi.

Ratf.: 2. õpetus.

II. 2.: 212, 1. See päew nüüd meie kätte sai, Mis meie juure rõõmu tõi: Kōik waenlased on wangis seal, Ja rõõm ja rahu ilma peal, Halleluuja!

169. Jeesus näitab ennast Maarja Mahdaleenale.

(Ülestõusmisepüha hommikul.)

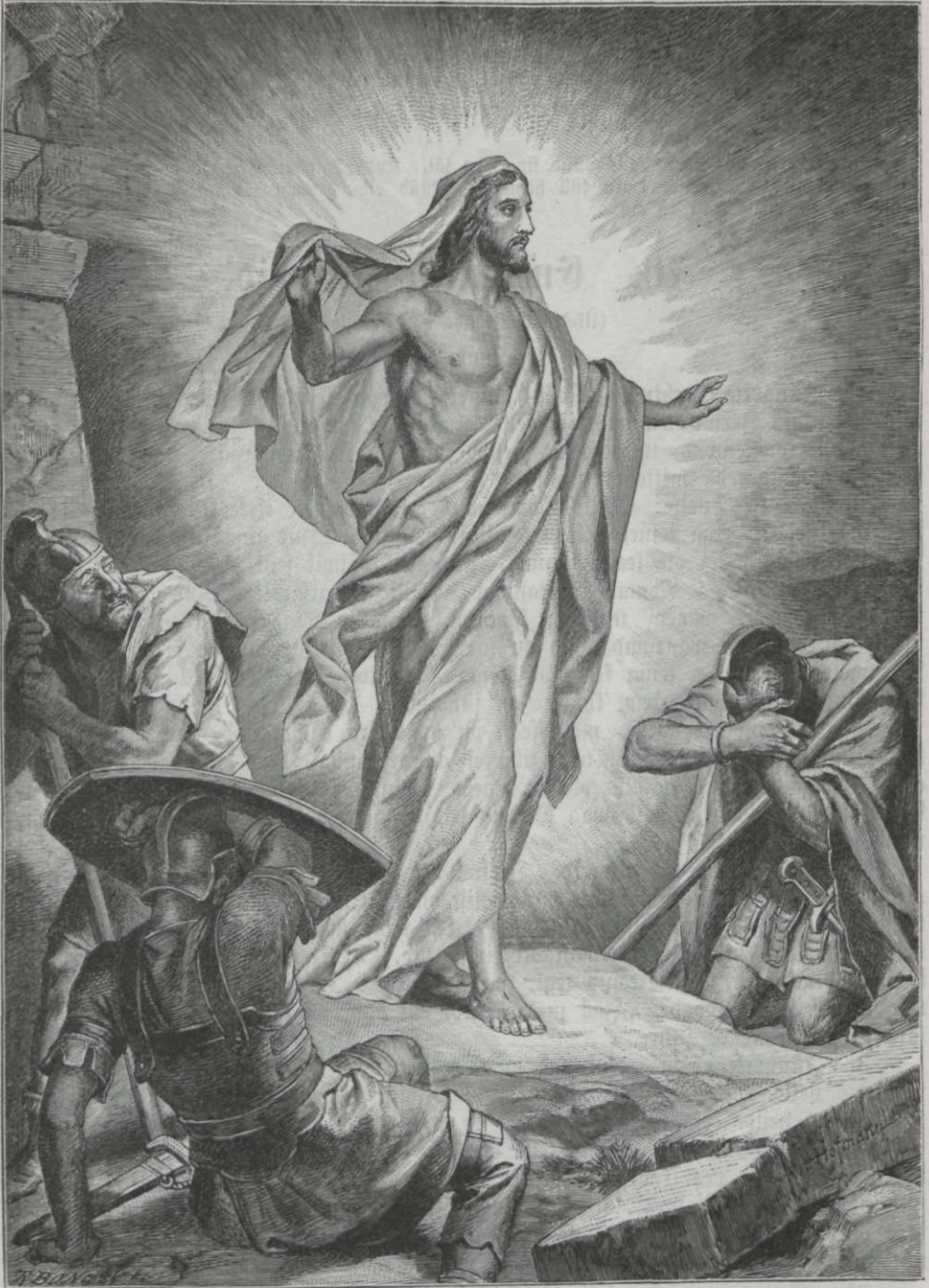
Mark. 16; Joh. 20.

II. järe.

1. **Maarja nutab haul.** Aga Maarja Mahdaleena läks jälle hauale ja seisfis ja nuttis wäljas. Kui ta nõnda nuttis ja kummarkile hauda waatas, nägi ta faks inglit walgete riietega istuwat, teise peatfis, teise jalutfis, kus Jeesuse ihu oli hinganud. Need ütlesiwad temale: „Naene, mis sa nutad?“ Tema ütles: „Nemad on mu Issanda ära wiinud ja mina ei tea, kuhu nad ta on pannud.“

2. **Jeesus ilmub Maarja Mahdaleenale.** Kui ta seda oli ütelnud, pööris tema ümber ja nägi Jeesuse seiswat; aga ta ei teadnud, et see Jeesus oli. Jeesus ütles temale: „Naene, mis sa nutad? Keda sa otfid?“ Tema mõtles, et see aednik on, ja ütles temale: „Issand, kui sina ta oled ära kannud, siis ütles mulle, kuhu sa ta oled pannud ja ma toon ta ära!“ Jeesus ütles temale: „Maarja!“ Tema pööras ümber ja ütles temale: „Rabhuuni!“ (see on õpetaja). Jeesus ütles temale: „Ära puudu minu külge, sest ma ei ole weel üles läinud oma Issa juure! Aga mine mu wendade juure ja ütles neile: „Mina lähen üles oma Issa ja teie Issa juure, oma Jumala ja teie Jumala juure!“

3. **Jeesus ilmub ta teistele naestele.** Kui teised naesed haulalt ära läksiwad, tuli Jeesus neile wastu ja ütles: „Tere!“ Nemad kummarkasiwad teda. Jeesus ütles neile: „Arge kartke mitte, minge ja kuulutage seda mu wendadele!“

Seejufe ülestõusmine.

Maarja Mahdaleena ja ka teised naesed kuulutatiwad kõik, mis nad oliwad kuulnud ja näinud, jüngeritele. Aga naeste kõne oli nende meelest otsegu tühi jutt ja nemad ei uskunud neid mitte.

Pärast seda on Issand ennaft weel selsamal päewal Beetrusele näidanud.

Psm.: Matt. 5, 4. Ündsab on need, kes kurwad, sest neid peab rõõmustatama.

Katef.: 2. õpetus.

U. 2.: 214, 1. Surm, kus nüüd sinu oda jäi, kus põrguhaud, su wõimus? Nüüd Kristus meile eluts fai, Ehk nende waen küll hirmus. Nüüd olgu Jumal tänatud, Et surm on täiest jurnatud Ja meile wõit on antud.

70. Emmause jüngerid.

(Ülestõusmisepüha pärast lõunat.)

Luuf. 24.

1. **Jüngerite kurbtus.** Kaks jüngerit oliwad selsamal päewal ühte alewisse minemas, mis Jeruusalemma ligi; selle nimi oli Emmaus. Kui nad isefeskis kõigist neist asjust kõnelesiwad, tuli Jeesus nende juure ja käis nendega. Aga nende filmad peeti, et nemad teda mitte ei tunnud.

Jeesus ütles neile: „Mis kõned need on, mis teie isefeskis kõnelete, ja olete kurwanäolised?“ Aga teine, Kleopas nimi, wastas: „Kas sina üksi kui wõeras elad Jeruusalemmas ja ei ole teada saanud, mis neil päiwil seal on sündinud?“ Jeesus ütles: „Mis siis?“ Nemad wastasiwad: „Mis Kaatsareti Jeesusega on sündinud, kes oli prohwet, wägew teost ja sõnast Jumala ja kõige rahwa ees; kuidas meie ülemad preestrid ja wanemad tema on surma kohtu alla ära annud ja ta risti lõõnud. Aga meie lootfime, et tema see pidi olema, kes Jisraeli rahwa ära lunastab. Kõigest jellest on täna kolmas päew, kui see on sündinud.“

Aga ka mõned naesed meie seast on meid ära ehmatanud, kes wara hommiku haa juures käisiwad ja sealt tema ihu ei ole leidnud. Nad tuliwad ja ütlesiwad endid inglite nägemist näinud olewat, need ütelnud teda elawat. Ja mõned meie seast läksiwad hauale ja leidsiwad kõik nõnda, kui naesed ütlesiwad; aga teda ennaft ei näinud nemad mitte.“

2. **Jeesus trööstib jüngerid.** Jeesus ütles neile: „Oh teie rumalad ja südamest pitaldased seda kõik uskuma, mis prohwetid on rääkinud! Eks Kristus seda pidanud fannatama ja oma auu sisse minema?“ Ja tema hakkas Mooseseft peale ja seletas neile kõik ära, mis kirjas temast oli kirjutatud. Temaga jõudsiwad nad alewi ligi, kuhu nad läksiwad. Ja Jeesus tegi, nagu läheks ta eemale. Aga nemad palusiwad teda wägisi ja ütlesiwad: „Jää meie juure, sest õhtu jõuab ja päew weereb!“ Siis läks ja jäi ta nende juure.

3. **Jüngerite rõõm.** Kui nad lauas istusiwad, wõttis ta leiwa, õnnistas, murdis ja andis neile. Siis peasiwad nende filmad lahti ja nemad tundsiwad ta ära. Aga tema kadus nende eest ära.

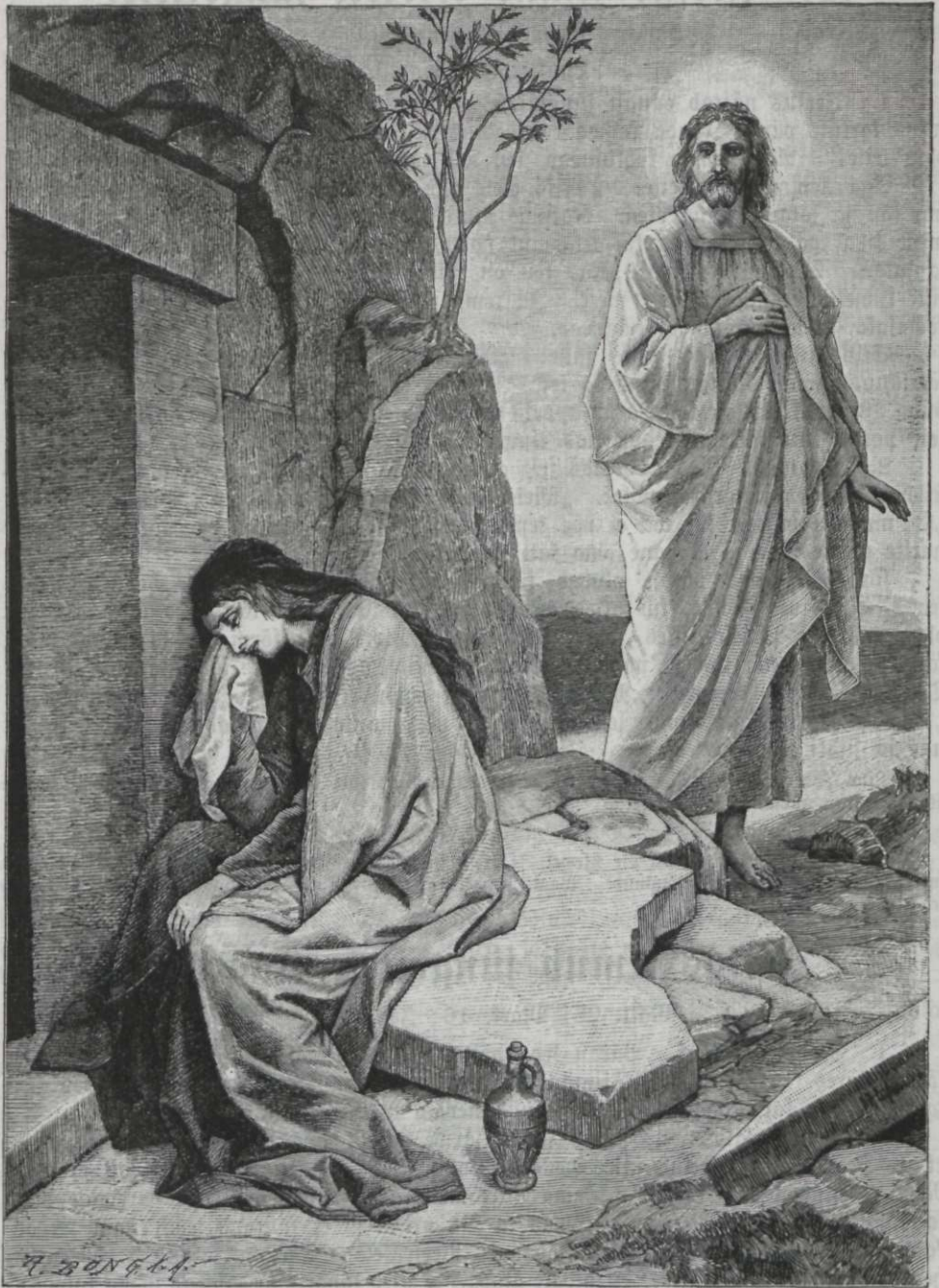
Ja nemad ütlesiwad teine teise wastu: „Eks meie süda meie sees ei põlenud, kui ta meiega tee peal rääkis ja meile kirju ära seletas?“

Nemad tõusiwad üles, läksiwad tagasi Jeruusalemma ja leidsiwad kümme aposilit foos olewat. Need ütlesiwad: „Issand on tõesti üles tõusnud ja ennaft Siimonale näidanud!“ Ja nemad jälle rääksiwad seda üles, mis nendega oli sündinud.

Psm.: Matt. 18, 20. Kus faks ehk kolm minu nimel foos on, seal olen mina kesf nende seas.

Katef.: 3. käff.

U. 2.: 209, 1. Nüüd tõstfem rõõmu heali Ja laulgem lahkesti: Läind mure, mis kõik meeli Nii rõhus rängasti! Kus Jeesus hinganud, Meil ase walmistud, Kui hinge heidame Ja ilmaft lahkume.

Jeesus näitab ennaft Maarja Magdaleenale.

71. Jeesus ilmub teistele jüngeritele.

(Ülestõusmisepüha õhtul.)

Luuk. 24; Joh. 20.

1. **Jeesus näitab ennast jüngeritele.** Õhtul, kui jüngrid koos olivad ja uksed lukus kartuse pärast Juuda rahva eest, astus Jeesus keht nende sekka ja ütles: „Rahu olgu teile!“ Aga nemad kohkusiwad, sest nad mõtlesiwad endid waimu nägewat.

Aga tema ütles neile: „Miks olete teie nii wäga ära ehmatanud? Waadake mu käsi ja jalgu; mina olen. Kartuge mind kättega ja waadake, sest waimul ei ole mitte liha ega luud, nõnda kui teie mul näete olemat!“ Ja ta näitas neile oma käsi ja jalgu. Siis ütles tema: „Kas teil on midagi süüa?“ Nemad paniwad tema ette tüki küpetatud kala ja kärje mett. Ja tema sõi nende ees. Siis saiwad jüngrid rõõmsaks, et nad Issandat nägiwad.

Siis ütles Jeesus neile jälle: „Rahu olgu teile! Nõnda kui Isa mind on läkitanud, nõnda läkitan mina ka teid!“ Ja ta puhus nende peale ja ütles: „**Wõtke püha Waimu! Kellele teie patud andeks annate, neile on nad andeks antud, ja kellele teie patud kinnitate, neile on nad kinnitatud.**“

2. **Doomas.** Aga Doomas ei olnud mitte nendega, kui Jeesus tuli. Siis ütlesiwad teised jüngrid temale: „Meie oleme Issandat näinud.“ Aga tema ütles: „Ei ma usu mitte, kui ma ei näe tema käte sees naelte aset ja ei pane oma sõrme naelte asemel sisse ja ei pane oma kätt tema külje sisse.“

Kahelja päewa pärast olivad jüngrid jälle sealsamas koos ja Doomas nende seas. Siis tuli Jeesus, kui uksed lukus olivad, astus nende keskele ja ütles: „Rahu olgu teile!“ Pärast ütles tema Doomale: „Pista oma sõrm siia ja waata minu käsi; ja anna oma käsi ja pane ta minu külje sisse, ja ära ole uskmata waid usklik!“ Doomas wastas temale: „Minu Issand ja minu Jumal!“ Jeesus ütles temale: „Doomas; ja oled uskunud, sest et sa mind oled näinud. **Õndjad on need, kes ei näe ja siiski usuwad.**“

Psm.: Eebr. 11, 1. Aga usk on kindel lootus nende asjade peale, mis weel oodatakse, ja nende asjade märgu andmine, mis ei nähta.

Katol.: 3. õpetus.

II. 2.: 207, 1. Mu süda ole ülewel, Sõ on ju mööda läinud. Müüd ole walmis, waim ja meel, Piew on ju selgest tõusnud. Waat, sinu Õnnistegija On hauast tõusnud auuga, Oh wõta teda wastu!

72. Jeesus ilmub jüngeritele Kaalileamaal.

Matt. 28; Mark. 16; Joh. 21.

II. järk.

1. **Kohle kalasaat.** Pärast seda näitas Jeesus ennast jälle jüngeritele Tibeeria järwe ääres. Seal olivad **Siimon Peetrus** ja **Johannes** ja weel teisi jüngrid koos ja püüdisiwad kalu, aga sel õöl ei saanud nemad ühtigi.

Kui walge wäljas oli, seisis Jeesus järwe ääres, aga jüngrid ei teadnud mitte, et see Jeesus oli. Jeesus ütles neile: „Lapsukesed, ega teil leiba kõrwast ei ole?“ Nemad kostisiwad: „Ei ole!“ Tema ütles neile: „**Heitke noot wälja paremale poole laewa, siis saate!**“ Nemad heitsiwad ta siis wälja ja ei suutnud teda enam wedada kalade hulga pärast. Siis ütles Johannes Peetrusele: „**See on Issand!**“ Sedamaid heitis Peetrus ennast järwe, et kaldale ujuda. Teised jüngrid wedasiwad noota kaladega.

Kui nemad nüüd mäele tuliwad, nägiwad nad sütetule maas olemat ja kalufesi seal peal, ja leiba. Jeesus ütles neile: „**Tulge, wõtke keshommikut!**“ Tema wõttis leiba ja andis neile ja kalufesi ka.

2. **Issand paneb Peetruse jälle ametisse.** Kui nemad oliwad sõõnud, ütles Jeesus Peetrusele: „Siimon, Joona poeg, kas armastad sina mind enam kui need?“ Peetrus vastas: „Jah, Issand, sina tead, et ma sind armastan.“ Jeesus ütles temale: „Ole mu tallekese karjane!“

Jeesus ütles teist korda: „Siimon, Joona poeg, kas armastad sina mind?“ Tema vastas: „Issand, sina tead, et ma sind armastan.“ Jeesus ütles temale: „Hoia mu lambaid kui karjane!“

Ja Jeesus ütles kolmat korda temale: „Siimon, Joona poeg, kas armastad sina mind?“ Peetrus sai kurwaks ja ütles: „Issand, sa tead kõik, sa tead, et ma sind armastan.“ Jeesus ütles temale: „Ole mu lammaste karjane!“

3. **Ristimise seadmine.** Jeesuse jüngrid läksiwad Kaalileamaale selle mäe peale, kuhu Jeesus neid oli käskinud minna. Kui nad teda nägiwad, kummardasiwad nad teda. Siis tuli Jeesus nende juure ja ütles: „Minule on antud kõik meelewõld taewas ja maa peal. Sellepärast minge ja tehke jüngriks kõik rahwad, neid ristides Jsa ja Poja ja Püha Waimu nime sisse ja neid õpetades pidama kõik, mis mina teid olen käskinud. Kes usub ja teda ristitakse, see peab õndsaks saama; aga kes ei usu, seda peab hukka mõistetama. Ja waata, mina olen igapäew teie juures maailma otsani.“

Psml.: Jee. 31, 3. Ma olen sind igawese armastusega armastanud, sellepärast olen ma sind helbusega tõmbanud.

Katek.: 4. peatükk.

U. 2.: 318, 1. Ma olen ristitud ja sooga, Oh Issand, täiest ühendub, Sest kiitlen ikka rõõmsa juuga, Ra ristist, murest waawatud. Ma ristitud! Sest rõõmustan, Ja taewa rõõmust oja saan.

73. Jeesuse taewaminemine.

(Taewaminemisepüha.)

Marf. 16; Luuf. 24; Ap. teg. 1.

I. järk.

1. **Jeesus töötab jüngritele Püha Waimu.** Pärast ülestõusmist ilmus Jeesus oma jüngritele neljakümne päewa jooksul mitu korda ja rääkis nendega Jumala riigist. Wiimast korda kogus ta oma jüngrid kofku Olimäele ja käskis neid, et nad Jeruusalemmast ei pidanud ära minema, waid Jsa töötust ootama. Ja tema ütles: „Teie saate wäge, kui Püha Waim teie peale tuleb, ja peate minu tunnistajad olema, nii hästi Jeruusalemmas, kui ka kõigel Juuda- ja Saamariamaal ja maailma otsani!“

2. **Taewaminemine.** Kui ta seda oli ütelnud, wiis ta nad wälja Betaania poole, tõstis omad käed üles ja õnnistas neid. Ja kui ta neid õnnistas, tõsteti ta nende nähes üles ja pilw wõttis ta üles nende silmade eest ära. Ja kui nad ükssilmi taewa poole waatasiwad, waata, siis seisiwad nende juures kaks meest walges riides ja ütlesiwad: „Kaalileamaa mehed, mis teie seisate ja waatate üles taewa poole?“ See Jeesus, kes teilt on üles wõetud taewa, peab tulema sellamal kombel, kui teie teda olete näinud taewa ära minewat.“

3. **Mattias walitakse apostlits.** Siis läksiwad jüngrid tagasi Jeruusalemma ja oliwad kõik ühel meelel alati koos palwes ja palumises ja kiitsiwad ja tänasiwad Jumalat pühas kofas.

Aga Juudas Iskarioti asemel walisiwad nad, pärast seda kui nad Issandalt nõuu oliwad palunud, liisu läbi teise mehe. Liis langes Mattia peale ja teda arwati apostlite seffa.

Zeejufe taewaminemine.

Psm.: Wiil. 2, 9—11. Sellepärast on ka Jumal teda wäga ülendanud ja on temale ühe nime annud, mis üle iga nime on, et Jeesuse nimel kõik nende põlwed peawad endid nõtkutama, kes taewas ja maa peal ja maa all on. Ja kõikide keel peab tunnistama, et Jeesus Kristus on Issand, Jumala Issa auuks.

Katek.: 2. õpetus.

U. L.: 211, 1. Oh Jeesuse, Su järele Meid tõmba! Haldades Siis tuleme Ka sinule, Sind ammu igatsedes!

V. Issanda koguduse esimene aeg.

74. Püha Waimu väljawalamine.

(Neli pühi.)

Ap. teg. 2.

II. järe.

1. **Jüngerid saavad Püha Waimu.** Kui nelipühi päew kätte tuli, olivad kõik jüngerid ühel meelel koos. Ja taewast sündis äkitselt kohise mine, otsegu kange tuul oleks puhunud, ja täitis kõik koja, kus nemad istusiwad. Ja neile ilmusiwad lõhutud keeled otsegu tulest ja igäuhe peale nende seast langes üks. Ja nemad saiwad kõik täis Püha Waimu ja hakkasiwad teisi keeli rääkima, nõnda kui Waim neile andis rääkida.

Aga Jeruusalemmas olivad Juuda rahwast elamas, jumalakartlikka mehi kõige suguse rahwa seast, mis taewa all on. Kui nüüd see heal sündis, siis tuli see rahwa hulk kokku ja kohkus ära. Seft igäuks kuulis neid oma keelemurret rääkiwat. Ja nemad olivad kõik ehmatanud ja paniwad imeks ja ütlesiwad: „Eks need kõik, kes räägiwad, Kaalilea mehed ole? Kuidas siis meie igäuks kuuleme oma keelemurret, mis sees meie oleme sündinud? Meie kuuleme neid meie oma keeli Jumala suuri tegusid rääkiwat.“ Nemad olivad kahewahel ja ütlesiwad: „Mis see küll peaks olema?“ Teised paniwad seda naeruks ja ütlesiwad: „Nemad on täis magusat wiina!“

2. **Peetruse jutlus.** Aga Peetrus tõusis üles ja ütles: „Juuda mehed, need ei ole mitte joobnud, nagu teie arwate, waid see on see, mis prohwti Joeli läbi on öeldud: Wiimil päiwil tahan ma oma Waimu wälja walada kõige liha peale ja teie pojad ja teie tütreid peawad prohwti wiisil rääkima! Iisraeli mehed, kuulge neid sõnu: Jeesuse Naatsaretist, keda Jumal wäe ja imetähtedega teie ees awalikuks tegi, olete teie risti lõõnud ja ära tapnud. Aga Jumal on tema üles aratanud, jelle asja tunnistajad oleme meie. Ja et ta nüüd Jumala parema käe läbi on ülendatud, siis on tema Püha Waimu wälja walanud, nagu teie näete ja kuulete. Sellepärast olgu nüüd kõigele Iisraeli soole teada: Jumal on Issandaks ja Kristuseks teinud jelle Jeesuse, kelle teie olete risti lõõnud!“

3. **Esimene ristikogudus asutatakse.** Kui nad seda kuulisiwad, läks see neil südamest läbi ja nad ütlesiwad Peetruse ja teiste apostlite wasta: „Mehed, wennad, mis peame meie tegema?“ Peetrus ütles: „Parandage meelt ja laske endid ristida Jeesuse Kristuse nime sisse pattude andeksandmiseks, siis saate teie Püha Waimu anni!“ Kes nüüd tema sõna heal meelel wastu wõtsiwad, neid ristiti, ja sel päewal koguti ligi 3000 hinge kogudusesse.

4. **Esimese koguduse waga elu.** Usklikud koguduseliikmed jäiwad alati apostlite õpetuse, osasaamise, leiwamurdmise ja palwete sisse. Nad olivad alati koos ja kõik, mis neil oli, oli ühes. Oma paranduse ja wara müüsiwad nad ära ja jagasiwad siis igäuhele seda mööda, kui kellelegi tarwis läks. Nad olivad igapäew ühel meelel

pühas kofas ja murdsiwad leiba kodafid mööda. Nemad kiitsiwad Jumalat ja neil oli arm kõige rahwa juures. Aga Jsand pani igapäew kogudusele neid juure, keda ära peasteti.

Psm.: Joh. 15, 26. Aga kui trööstija Jaab tulnud, keda ma teile tahan Jsast läkitada, tõe Waim, kes Jsast wälja läheb, see peab minust tunnistama.

Katef.: 3. õpetus.

U. L.: 276, 1. Oh Püha Waim, meil tule ja Riiud südamesse elama, Oh tule, walgustaja! Su paistus paistku wägewalt, Meid tehku targaks nobedast, Sa õige röömustaja! Kui ja Rõnda Meile tuled, palweid kuulud, siis Jaab meile Maa peal taewa elu jälle.

75. Jalutuma terwekstegemine.

Ap. teg. 3—4.

1. **Apostlite imetegu.** Peetrus ja Johannes läksiwad ühtlasi üles püha kotta palwele. Püha kofa ukse ees istus üks mees, kes lapsest saadik jalutu oli. Teda kanti sinna igapäew andeid paluma. Kui ta apostlid nägi, palus ta ka neilt enesele annet.

Aga Peetrus ütles: „Hõbedat ja kulda ei ole mul mitte, aga mis mul on, seda annan ma sulle: Zeesuse Kristuse nimel, tõuse üles ja kõnni!“ Peetrus hakkas ta paremasse kätte finni ja aitas ta üles. Sedamaid saiwad tema jalad tugewaks. Ta kargas üles, seisis ja kõndis ja läks nendega püha kotta ja kiitis Jumalat. Ja kõik rahwas jookkis nende juure kofku. Peetrus kuulutas neile Kristust ja palju neist, kes teda kuulsiwad, uskusiwad. Nende meeste arv oli ligi wiis tuhat.

2. **Apostlid suure kohtu ees.** Aga preestritel ja püha kofa pealikul ja saduseeridel oli nende üle paha meel, nemad wõtsiwad nad finni ja paniwad **wangi**. Teisel päewal tuliwad ülemad kõik kofku ja küsisiwad neilt: „Misjuguuse wäega eht selle nimel olete teie seda teinud?“ Siis ütles Peetrus täis Püha Waimu nende wastu: „Zeesuse Kristuse nimel, keda teie olete risti lõõnud, kelle aga Jumal on surnuist üles äratanud. Zeesus on see kivi, kes teist kofa ehitajatest on ära põlatud ja nurgakiwiks on saanud. Ja ühegi muu sees ei ole õnnistust, sest ühtegi muud nime ei ole taewa all inimestele antud, kelle läbi meie peame õndsaks saama.“

Nemad nägiwad Peetruse ja Johanneste julgust ja paniwad seda imeks. Ja andsiwad neile käsu, et nad midagi ei räägiks ega õpetaks Zeesuse nimel. Aga Peetrus ja Johannes kofsiwad: „Mõisike ise, kas on õige Jumala ees teid enam kuulda kui Jumalat! Meie ei wõi mitte rääkimata jätta, mis oleme näinud ja kuulnud. Jumala sõna peab enam kuuldama kui inimeste sõna.“

Aga nemad ähwardasiwad neid ja lastsiwad nad lahti ja ei julgenud neid mitte nuhelda rahwa pärast; sest nad kiitsiwad kõik Jumalat selle eest, mis oli sündinud.

Psm.: Matt. 5, 10. Õndsad on need, keda õiguse pärast taga kiwatakse, sest nende pärast on taewariik.

Katef.: Wiimjed palwe sõnad.

U. L.: 410, 1. Kes wõib mind hukka mõista, Kui Jumal on mu poolt? Kes tahab wastu seisda, Kui tema kannab hoolt? Kui tema armu wari Mu ümber järesti, Mis wihameste kari Wõib teha minule.

76. Tehwanus.

Ap. teg. 6—7 (39 p. Kr.)

II. järk.

1. **Hoolekandja Tehwanuse peale taebatakse.** Neil päiwil, kui jüngrid palju sai, paniwad apostlid 7 meest hoolekandja ameti peale koguduses, nende hulgas oli Tehwanus. See mees oli täis usku ja wäge ja tegi imetegusi ja suuri imetähti

rahwa seas. Mõned juudid waidlesiwad temaga, aga ei wõinud tema tarkuse ja waimu wastu seista. Wiha pärast fippusiwad nad ta peale ja wiiswad ta suure kohtu ette.

Sinna seadsiwad nad waletunnismehed, kes ütlesiwad: „See inimene räägib teotamise sõnu püha koja ja käsuoetuse wastu.“

2. **Tehwanuse kaitsekõne.** Ülem preester küsis: „Kas see lugu nõnda on?“ Tehwanus wastas: „Mehed, wennad ja wanemad, kuulge!“ Ja ta kõneles neile sellest, kuidas Jumal Jisraeli rahwast imewiisil oli saatnud, aga kuidas Jisrael ikka kangekaelne olnud ja Jumala wastu pattu teinud. Sellepärast noomis ta neid ja ütles: „Teie kangekaelsed, teie panete ikka Püha Waimu wastu, nii kui teie wanemad, nõnda ka teie! Keda prohwetite seast ei ole teie wanemad mitte taga kiusanud? Ja ära tapnud on nemad neid, kes ette kuulutasiwad selle Dige tulemist, kelle äraandjaks ja tapjaks teie nüüd olete saanud!“ Kui nad seda kuulsiwad, lõikas see nende südamest läbi ja nad kiristasiwad hambaid tema peale. Tema aga waatas täis Püha Waimu taewa poole ja ütles: „Ennäe, ma näen taewa lahti olewat ja inimese Poja Jumala paremal pool seiswat!“

3. **Tehwanus wistatse kiwidega suruks.** Siis kisesidasiwad nad suure healega, pidasiwad omad kõrwad kinni, kargasiwad tema peale, lükkasiwad ta linnast wälja ja wistasiwad teda kiwidega. Tunnismehed, kes esimesed kiwid wistasiwad, paniwad omad riided maha ühe noore mehe jalgade ette, keda **Sauluseks** hüüti, kellel hea meel oli tema huffamist. Tehwanus aga palus ja ütles: „Isand Jeesus, wõta minu waim wastu!“ Ja kui tema maha langes, hüüdis ta suure healega: „Isand, ära arma neile seda pattu mitte süüks!“ Kui ta seda sai ütelnud, uinus tema.

Fsm.: Jlm. 2, 10. Ole ustaw surmani, siis tahan ma sulle elukrooni anda.

Katek.: 7. palwe.

U. 2.: 196, 9. Kui üksford pean mina Siit ilmaft lahtuma, Siis ära lahtu fina Must oma armuga; Ja kui mul surmahigi On otsas raskeste, Siis ole minu ligi Ja wii mind taewasse.

77. Wiilippus.

Ap. teg. 8.

1. **Jngli käst.** Teise hoolekandja nimi oli **Wiilippus**. Sellele ütles ingel: „Mine seda teed lõuna poole, mis Jeruusalemmast alla **Kaatja** poole läheb ja kõrbest läbi wiib!“ Ta läks. Waata, **Mooramaa** kuningamees, Moora kuninganna **Kandaate** juur auukandja, kõige tema waranduse walitseja, see oli Jeruusalemma tulnud Jumalat kummardama. Tagasi minnes istus ta omas tõllas ja luges raamatut. Ja Waim ütles Wiilippusele: „Mine ja astu selle tõlla juure!“

2. **Wiilippus õpetab auukandjat.** Wiilippus jookkis sinna juure ja kuulis teda prohveti Jeesaja raamatut lugewat ja küsis: „Kas sa ka mõistad, mis sa loed?“ Auukandja wastas: „Kuidas ma wõin mõista, kui keegi mind ei juhata?“ Ja ta palus Wiilippust üles astuda ja enese kõrwa istuda. Kirjatükk, mis ta luges, oli see: „Tema wiidi kui lammas tappa ja ei teinud oma suud mitte lahti, otsegu tall oma niitja ees.“ Kuningamees küsis: „Kellest ütleb prohwet seda, iseenesest wõi kellegist teist?“ Aga Wiilippus hakkas seft kirjatükist peale ja kuulutas temale armuõpetust Jeesusest.

3. **Wiilippus ristib kuningamehe.** Kui nad ühe wee juure jõudsiwad, ütles kuningamees: „Ennäe wett! Mis keelab, et mind ei ristitaks?“ Aga Wiilippus ütles: „Kui sa kõigest südamest usud, siis wõib see sündida.“ Tema wastas: „Mina

usun, et Jeesus Kristus on Jumala Poeg." Ja Wiilippus ristis tema. Aga kui nemad weest olivad wälja tulnud, wõttis Waim Wiilippuse ära ja kuningamees ei näinud teda mitte enam. Aga ta läks oma teed rõõmuga.

Psm.: Jees. 9, 1. Rahwas, mis käis pimeduses, on suurt walgust näinud; nende üle, kes elastiwad surma warju maal, on suur walgus paistnud.

Ratef.: 3. käst. 4. peatükk.

U. L.: 321, 3. Kui kallisk on see armutöö! Kes jõuab seda mõista? Oh seda wett! Ta jarnastki Ei ole tuskilt leida! Üks imewägi tema sees. See seisab selle sõna wäes, Mis weega ühte pandud.

78. Sauluse ümberpöörmine.

Ap. teg. 9.

II. järk.

1. **Saulus tagatiusaja.** Sel ajal tõusis Jeruusalemmas suur koguduse tagatiusamine ja Saulus turtsus ähwardamise ja tapmisega Issanda jüngerite wastu. Ta läks ülema preestri juure ja palus temalt kirjasid **Tamaskuse** linna Juuda koguduse kätte, et kui ta kedagi peaks leidma usu tee peal olewat, olgu nüüd mehed ehk naesed, tema nad wõiks finni siduda ja Jeruusalemma wiia.

2. **Issand kutsub Saulust.** Kui ta sinna oli minemas ja Tamaskuse ligi jõudis, siis paistis äkitselt tema ümber walgus taewast. Tema langes maa peale maha ja kuulis ühe heale enesele ütlewat: „Saul, Saul, miks sa mind taga kiustad?“ Tema ütles: „Issand, kes sa oled?“ Issand ütles: „Mina olen Jeesus, keda sa taga kiustad; see tuleb sulle raskets ajila wastu takka üles lüüa!“ Saulus küsis wärisjebes ja ehmatades: „Issand, mis sa tahad, et ma pean tegema?“ Issand ütles temale: „Tõuse üles ja mine linna, seal peab sulle öeldama, mis sa pead tegema!“

Saulus tõusis maast üles ja kui ta oma filmad lahti tegi, ei näinud tema kedagi. Aga nemad talutasiwad teda kätt pidi ja wiisiwad ta Tamaskuse linna. Ja tema oli kolm päewa pime ja ei sõõnud ega joonud.

3. **Saulus ristitakse.** Aga Tamaskuses oli üks jünger, nimega **Ananiias**; sellele ütles Issand: „Mine „Digele uulitsale“, ja kuula Juuda kofas ühe mehe järele, kes **Tarfusest**, Saulus nimi; sest waata, tema teeb palwet!“ Aga Ananiias wastas: „Issand, ma olen mitmelt kuulnud, kui palju kurja ta sinu pühadele Jeruusalemmas on teinud, ja et temal ülemailt preestritelt luba on siin kõiki siduda, kes sinu nime appi hüüawad.“ Issand ütles temale: „Mine, sest tema on mul üks ärawalitsetud riist, kes minu nime **paganate ette** peab kandma! Ma tahan talle näidata, kui palju ta minu nime pärast peab kannatama.“

Siis läks Ananiias, astus sinna kotta sisse, pani oma käe tema peale ja ütles: „Saul, wend, Issand on mind läkitanud, et sa jälle näeksid ja Rõõma Waimuga täidetud saaksid.“ Ja sedamaid pudenejiwad tema filmade pealt otsegu soomused maha, ta nägi jälle, tõusis üles ja laskis ennast ristida. Siis wõttis tema leiba ja toibus jälle.

4. **Saulus põgeneb Tamaskusest.** Saulus jäi nüüd mõned päewad jüngerite juure Tamaskusesse. Ja warsti kuulutas tema kogudusekohades Kristust, et ta Jumala Poeg on.

Mõne aja pärast pidasiwad Juuda rahwas nõuu teda ära tappa ja pida siwad ööd ja päewad wärawais wahti. Aga jüngerid lassiwad ta õõsi üle müüri korwiga alla.

Pärast aga kuulutas Saulus, keda apostlinimega **Paulusets** kutsutakse, suure wäega armuõpetust Juuda rahwale ja paganatele.

Psm.: 2 Kor. 5, 17. Sellepärast kui keegi Kristuse jees on, siis on ta uus loom; wanad asjad on mööda läinud, waata kõik on uueks saanud.

Katek.: 3. õpetus.

U. L.: 371, 10. Oh kuule meie palweid helbest, kui Jeesu nimel, Isjand, palume! Sest mis ja töotanud selgest, Teed tõeks parem weel kui mõistame. Oh anna truud, hoolsaid sulasid, Ja wõida, wõida ära wastasid!

79. Pealik Korneelius.

Ap. teg. 10.

II. järe.

1. **Korneelius saadab kästjalad Peetruse juure.** Keisarea linnas oli üks Rooma pealik, **Korneelius** nimi. Tema oli waga ja kartis Jumalat kõige oma perega, jagas rahwale palju andid ja palus alati Jumalat. See nägi Jumala ingli nägemises oma juure fisse tulewat ja ütles: „Korneelius, sinu palwed ja sinu annid on Jumala ette tõusnud ja on sind temale meele tuletanud! Ja nüüd läkita mehed Joppe Peetruse juure, tema ütleb sulle, mis sul teha tuleb.“ Korneelius tegi nõnda.

2. **Peetrus tuleb Korneeliuse juure.** Aga ka Peetrusel Joppe linnas oli nägemine. Tema nägi taewa lahti olevat ja ühe astja enese juure maha tulewat. Seal sees oliwad kõikfugused elajad, metsalised, roomajad ja linnud. Ja heal ütles temale: „Peetrus, tapa ja söö!“ Aga Peetrus ütles: „Ei mitte, Isjand, sest ma ei ole weel elades seda söönud, mis keelatud ehk roojane!“ Aga heal ütles: „Mis Jumal on puhastanud, seda ära arwa sina mitte roojase olevat.“ See jündis kolm forda. Siis wõeti astja jälle üles taema. Kui Peetrus alles järele mõtles, mis see nägemine küll peaks tähendama, seal küsijiwad mehed, keda Korneelius oli läkitanud, wärawa taga, kas Peetrus seal majas aset on. Aga Waim ütles Peetrusele: „Mina nendega ilma kahtlemata, sest mina olen nad läkitanud!“

Kui Peetrus Korneeliuse majasse tuli, läks Korneelius temale wastu ja heitis tema jalgade ette maha. Aga Peetrus tõstis ta üles ja ütles: „Tõuse üles, mina olen ka inimene!“ Kui Korneelius temale ingli nägemise oli ära rääkinud, tegi Peetrus oma suu lahti ja ütles: „Nüüd mõistan mina tõesti, et Jumal ei pea lugu, misfugusest soost inimene on, waid kõige rahwa seas on see, kes teda kardab ja digust teeb, temale wastuwõetaw.“

3. **Korneelius ja tema pere ristitakse.** Selle peale kuulutas neile Peetrus armuõpetust Kristusest. Kui Peetrus alles rääkis, langes Büha Waim kõikide peale, kes sõna kuulsiwad. Siis ütles Peetrus: „Kas keegi wõib wett keelata, et neid ei peaks ristitama, kes Büha Waimu on saanud nõnda kui meiegi?“ Ja tema käskis neid ennast Isjanda nimel ristida lasta.

Psm.: Jeez. 52, 7. Kui armsad on mägede peal selle jalad, kes rõõmsaid sõnumid kuulutab, kes rahu annab kuulda.

Katek.: 3. õpetus.

U. L.: 374, 1. Oh Jeesus Kristus walgusta Meid, kellele ja tundmata; Meid oma karja juure wi, Et õndsaks saaksid nemadki.

80. Peetrus wangihooones.

Ap. teg. 12.

II. järe.

1. **Peetrus pannakse wangi.** Kuningas Herodeses Agrippa oli apostli Jaakobuse, Johannehe wenna, mõdegaga lastnud ära tappa. Ja kui ta nägi, et see Juuda rahwa meele pärast oli, siis lastis tema ka Peetruse finni wõtta ja tahtis teda pärast paasapüha ära hukata.

2. **Issand peastab Peetruse.** Aga kogudus tegi lõpmata palwet tema eest. Wiimisel ööl magas Peetrus kahe sõjamehe wahel, kahe raudahelaga finni, ja hoidjad seisiwad ukse ees. Waata, seal löi Issanda ingel Peetruse külge ja ütles: „Tõuse ruttu üles!“ Ja ahelad langeiwad tema kätelt maha. Ja ingel ütles: „Pane omale wõõ wõõle ja kingad jalga ja tule mu järele!“ Ja ta läks ingli järele wahtideest mööda raudwärawast läbi, see läks ise lahti, uulitsale. Seal lahkus ingel temast ära. Ja ta ei teadnud mitte, et see tõsi oli. Kui ta öieti aru saama hakkas, ütles ta: „Müüd tean mina tõesti, et Issand oma ingli on läkitanud ja mu Heroodese käest on ära peastnud!“

3. **Peetrus jõuab omaste juure.** Siis jõudis Peetrus Maarja, Markuse ema maja juure, kus palju jüngrid palumas koos oliwad. Kui Peetrus koputas, tuli tüdruk wälja kuulama. Kui ta Peetruse heale ära tundis, ei teinud ta wärawat mitte lahti röömu pärast, waid läks sisse ja kuulutas, et Peetrus wärawa taga seisab. Nemad ei tahtnud seda uskuda. Aga kui Peetrus edasi koputas, tegiwad nad ukse lahti ja ehmatasiwad ära teda nähes. Siis rääkis Peetrus neile, kuidas Issand tema oli wangitornist wälja saatnud.

Psm.: Wiil. 4, 6. Urge muretsege ühtigi, waid laske kõiges oma palumised palwe ja õhkamise läbi tänuga Jumalale teada saada.

Katek.: 1. õpetus. 7. palwe.

U. 2.: 499, 1. Kõll wiimaks käib weel hästi selle käsi, kes Kristuses on Issa pärija, Kõll wiimaks rahu aeg jell' ilmub ka, kes palumast ja õhkamast ei wäsi.

81. Paulus Wiilippi linnas.

(Esimesed ristiiinimesed Euroopas.)

Ap. teg. 16.

II. järk.

1. **Liidia ja tema pere.** Paulus asutas oma esimehel misjoniteekonnal mitmed kogudused Wäikeses Aasias. Teisel misjoniteekonnal käis ta neid kogudusi finnitamas ja ulatas oma käimisega mere äärde wastu Euroopat. Seal nägi ta õõfi unes nägemist: Üks **Makedoonia** mees seisis tema ees ja palus: „Tule alla ja aita meid!“ Siis sõitis Paulus üle mere Euroopasse ja läks **Wiilippi** linna **Makedoonia**maale.

Hingamisepäewal läks Paulus jõe äärde, kus Juuda rahwal wiis oli Jumalat paluda, ja rääkis Kristusest neile, kes sinna kokku tuliwad. Aga Issand tegi **Liidia**, ühe purpurimüüja naesterahwa, jüdamet lahti, et ta seda tähele pani, mis Paulus rääkis. Ja tema ja ta pere ristiti.

2. **Wangihoidja ja tema pere.** Sealsamas linnas oli üks tüdruk, kellel lausuja waim oli. See saatis oma isandatele lausumisega palju kasu. Aga Paulus ajas temast selle waimu wälja. Aga kui isandad nägiwad, et nende kasu lootus lõpnud oli, siis kihutasiwad nad rahwa apostli ja tema kaaslaste **Siila** wastu üles, ja ülemad lastiwad nende riided seljast maha kiskuda, neid peksta, wangitorni heita ja jalad paku panna. Wangitorni hoidja pani nad kõige kindlamasse paika.

Kest õõfi pidasiwad Paulus ja Siilas palwet ja kiitsiwad lauldes Jumalat. Siis sündis äkitselt suur maawärisemine, et wangihooone alused wabiseiwad; kõik ukсед läksiwad lahti ja kõikide köiditud peasiwad wallali.

Kui wangihoidja unest üles ärkas ja wangitorni ukсед nägi lahti olewat, tõmbas ta mõega wälja ja tahtis ise ennast ära surmata; sest ta mõtles, et wangid on ära põgenenud. Aga Paulus hüüdis: „Ära tee enesele kurja, meie oleme kõik siin!“ Aga

tema küsis tuld, kargas fiske, wärises, heitis Pauluse ja Siila ette maha ja ütles: „Isandad, mis pean ma tegema, et ma õndsaks saan?“ Nemad wastasiwad: „**Usu Isanda Jeesuse Kristuse fiske, siis saad sina ja su pere õndsaks!**“

Ja tema wõttis nad sel öötunnil enese juure, pesi nende haamu ja laskis ennast sedamaid kõige oma perega ristida. Siis pani ta rooga lauale ja oli väga rõõmus, et ta kõige oma perega oli usklikuks saanud.

Hommikul tuliwad pealitud ja lastiwad nad wangist lahti.

Psm.: Laul 67, 2. 3. Sumal olgu meie armuline ja õnnistagu meid, ja lastu oma pale paista meie peale, et maa peal sinu wiisi tuntakse, kõigi paganate seas su õnnistust.

Katek.: 3. õpetus.

U. 2.: 424, 1. Mu rahumürst ja saadad Mind väga heldesti Ja parandad kõik haamad Mu hinges lahkesti. Kui süda arg ja hale, Siis sinu armu pale Mind jälle finnitab.

L i s a.

I. Katekismuse wiis peatüffi.

Esimene peatüff.

Jumala kümme käsku.

1. Esimene käsk.

Minu olen Issand, sinu Jumal. Sul ei pea mitte teisi jumalaid olema minu kõrwas.

Mis see on?

Meie peame Jumalat üle kõige asjade kartma, armastama ja tema peale lootma.

2. Teine käsk.

Sina ei pea Issanda oma Jumala nime mitte ilma asjata suhu wõtma; sest Issand ei jäta seda nuhtlemata, kes tema nime kurjasti pruugib.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie tema nime juures mitte ei nea, ei wannu, ei lausu, ei waleta ega peta; waid et meie seda kõige häda sees appi hüüame, palume, kiidame ja täname.

3. Kolmas käsk.

Sina pead pühapäewa pühitsema.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie jutlust ja Jumala sõna ei põlga; waid et meie seda pühaks peame, heal meelel kuuleme ja õpime.

4. Neljas käsk.

Sina pead oma isa ja oma ema auustama, et sinu käsi hästi käib ja sina taua elad maa peal.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma wanemaid ja isandaid ei põlga ega wihasta; waid et meie neid auu sees peame, neid teenime, nende sõna kuuleme, neid armjaks ja kalliks peame.

5. Wiies käsk.

Sina ei pea mitte tapma.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimehe ihule ühtegi kahju ega kurja ei tee; waid et meie teda aitame ja temale head teeme kõiges ihu hädas.

6. Ruues käsk.

Sina ei pea mitte abielu rikkuma.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie kassinasti ja puhtasti elame kõnedes ja tegudes; ja et igatiks peab oma abikaasat armastama ja auustama.

7. Seitsemes käsk.

Sina ei pea mitte warastama.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese raha ehk wara ei võta, ei kawala kauba ega petise tööga eneste poole ei kisu; waid et meie tema wara ja peatoidust aitame kaswatada ja hoida.

8. Kaheljas käsk.

Sina ei pea mitte ülekohtu tunnistama oma ligimese wastu.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese peale mitte kawalaste ei waleta, teda mitte ära ei anna, feelt ei pekja, ega kurje kõnesid tema peale ei tõsta; waid et meie tema eest kostame, kõik head temast kõneleme, ja kõik asjad heaks kääname.

9. Üheksas käsk.

Sina ei pea mitte himustama oma ligimese koda.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese pärandust ehk koda kawalusega ei püüa ega õiguse nimel eneste poole ei kisu; waid et meie teda aitame, et tema seda enesest wõiks pidada.

10. Kümnnes käsk.

Sina ei pea mitte himustama oma ligimese naist, sulast, ümmardajat, weisid ega muud, mis tema päralt on.

Mis see on?

Meie peame Jumalat kartma ja armastama, et meie oma ligimese naist, peret ega meisid ära ei awatele ega wõigist ei võta; waid et meie neid manitseme, et nemad paigale jääwad ja teewad, mis nende kohus on.

Mis ütleb nüüd Jumal kõigist neistsinast käskudest?

Tema ütleb nõnda: Mina Issand, minu Jumal, olen püha wihaga Jumal, kes wanemate patu nuhtleb laste kätte kolmandast ja neljandast põlwest saadit, nende kätte, kes mind wihtawad; aga neile, kes mind armastawad ja minu käsud peawad, teen mina head tuhandest põlwest saadit.

Mis see on?

Jumal ahwardab nuhelda kõiki, kes neistsinast käskudest üle astuwad; seepärast peame meie tema wiha kartma ja ei mitte nendefinaste käskude wastu tegema; aga tema töötab armu ja kõik head kõigile, kes need käsud peawad; seepärast peame meie teda ka armastama, tema peale lootma ja hea meelega tema käsku mööda tegema.

Teine peatükk. P ü h a r i s t i u s k.

1. Esimene õpetus.

Loomisest.

Mina usun Jumala Issa, kõigewägewama, taewa ja maa Looja sisse.

Mis see on?

Mina usun, et Jumal mind ja kõik loomad on loonud, mulle ihu ja hinge, silmad, kõrvad ja kõik liikmed, mõistuse ja kõik meeled on annud, ja veel hoiab; peale selle riided ja kingad, söömise ja joomise, foja ja maja, naese ja lapse, põllu, weised ja kõik wara, kõik ihu ja elu tarvidust ja toidust rohkesti ja igapäew annab; ja kõige häda ja kurja eest hoiab ja kaitseb; ja seda kõik teeb tema isalikust jumalikust armust ja helbusest, ja ei mitte seepärast, et mina seda wäärt ehk teeninud olen. Selle eest on minu kohus teda kiita, tänada, teenida ja tema sõna kuulda. See on tõesti tõsi.

2. Teine õpetus.

Lunastamisest.

Mina usun Jeesuse Kristuse, Jumala ainuüündinud Poja, meie Issanda sisse, kes on saadud Pühast Waimust, ilmale toodud neitsist Maarjast, kannatanud Pontsiuse Pilatuse all, ristil löödud, surunud ja maha maetud, alla läinud põrgu-hauda, kolmandal päewal jälle üles tõusnud surnuist, üles läinud taewa, istub Jumala, oma kõigewägewama Issa paremal käel, sealt tema tuleb kohut mõistma elawate ja surnute peale.

Mis see on?

Mina usun, et Jeesus Kristus, tõsine Jumal, omast Issast igawesti sündinud, ja ka tõsine inimene, neitsist Maarjast ilmale toodud, minu Issand on, kes mind, ärakadunud ja hullamõistetud inimese, on peasinud ja lunastanud, kõigest patust, surmast ja kuradi wäest, ei mitte kulla ega hõbedaga, waid oma püha kalli werega ja oma ilma süüta kannatamise ja surmaga; et mina tema oma pidin olema, tema riigis tema all elama ja teda teenima igaweses õiguses, wagaduses ja õndsuses, nõnda kui tema on üles tõusnud surmast, elab ja walitseb igawesti. See on tõesti tõsi.

3. Kolmas õpetus.

Pühitsemisest.

Mina usun Püha Waimu sisse, üht püha ristikogudust, pühade osajamist, pattude andeksandmist, liha ülestõusmist ja igawest elu. Amen.

Mis see on?

Mina usun, et mina omast meelest ja wäest mitte ei wõi Jeesuse Kristuse, oma Issanda, sisse uskuda ega tema juure saada; waid Püha Waim on mind ewangeliumi läbi kutsunud, oma annetega walgustanud, õige usu sees pühitlenud ja hoidnud; nõnda kui tema kõik püha ristikogudust maa peal kutsub, kogub, walgustab, pühitseb ja

Deesuse Kristuse juures õige ja ainu usu sees hoiab; sesjamas ristikoguduses tema minule ja kõigile usklikkudele igapäew kõik patud rohkesti andeks annab, ja wiimsel päewal mind ja kõik surnud üles äratab, ja minule, kõige usklikkudega Kristuses, igawese elu annab. See on tõesti tõsi.

Kolmas peatükk. Püha Meie Isa palwe.

Meie Isa, kes sa oled taewas, pühitsetud saagu sinu nimi, sinu riik tulgu, sinu tahtmine sündigu, kui taewas, nõnda ka maa peal, meie igapäewast leiba anna meile tänapäew, ja anna meile andeks meie wõlad, kui meie andeks anname oma wõlglastele, ja ära saada meid mitte kiusatuse sisse, waid peasta meid kurjast ära; sefi sinu pärast on riik ja wägi ja au igawesti. Amen.

Esimesed palwe sõnad.

Meie Isa, kes sa oled taewas.

Mis see on?

Sumal tahab meid seeläbi armulikult kutsuda, et meie peame uskuma teda meie õige Isa ja meid tema õiged lapsed olewat; et meie julgesti ja kindla lootusega teda peame paluma, nõnda kui armsad lapsed oma armast isa paluwad.

1. Esimene palwe.

Pühitsetud saagu sinu nimi.

Mis see on?

Sumala nimi on küll iseenejest püha; aga meie palume sessinases palwes, et ta ka meie juures saaks pühitsetud.

Kuidas sünnib see?

Kui Sumala sõna selgesti ja puhtasti õpetatakse ja meie ka pühasti kui Sumala lapsed seda mööda elame; seks aita meid, armas taewane Isa! Aga kes teist wiisi õpetab ja elab, kui Sumala sõna õpetab, see ei pühitse mitte meie seas Sumala nime; selle eest hoi a meid, armas taewane Isa!

2. Teine palwe.

Sinu riik tulgu.

Mis see on?

Sumala riik tuleb küll ilma meie palweta iseenejest; aga meie palume sessinases palwes, et ta ka meie juure tuleks.

Kuidas sünnib see?

Kui taewane Isa oma Püha Waimu meile annab, et meie tema püha sõna tema armu läbi usume ja Sumala meele pärast elame siin ajalikult ja seal igawesti.

3. Kolmas palwe.

Sinu tahtmine sündigu, kui taewas, nõnda ka maa peal.

Mis see on?

Sumala hea ja armuline tahtmine sünnib küll ilma meie palweta; aga meie palume sessinases palwes, et ta ka meie juures sünniks.

Kuidas sünnib see?

Kui Jumal kõik kurja nõuu ja tahtmist rikub ja keelab neid, kes meid ei taha lasta Jumala nime pühitseda ega tema riiki meie juure tulla, kui on kuradi, maailma ja meie liha tahtmine; waid kinnitab ja hoiab meid kindlasti omas sõnas ja usus meie otsani; see on tema armuline ja hea tahtmine.

4. Neljas palwe.

Meie igapäewast leiba anna meile tänapäew.

Mis see on?

Jumal annab igapäewase leiba küll ilma meie palweta kõigile kurja inimestele; aga meie palume sessinases palwes, et tema meile annaks seda mõista ja tänuga wastu wõtta meie igapäewast leiba.

Mis on igapäewane leib?

Kõik, mis meie ihu toiduseks ja ülespidamiseks tarwis läheb: söömine, joomine, riided, kingad, koda, maja, põld, waised, raha, wara, waga abifaasa, wagad lapsed, waga pere, wagad ja truud ülemad, hea walitus, hea ilm, rahu, terwis, auus elu, head sõbrad, truud naabrid, ja muud niisugused asjad.

5. Viies palwe.

Ja anna meile andeks meie wõlad, kui meie andeks anname oma wõlglastele.

Mis see on?

Meie palume sessinases palwes, et taewane Isa mitte ei tahaks waadata meie pattude peale ega nende pärast meile seda keelda, mis meie palume; sest meie ei ole seda mitte wäärt, mis meie palume, ega pole seda ka mitte teeninud; waid tema tahaks meile seda kõik armust anda, sest et meie igapäew palju pattu teeme ja küll selget nuhtlust teenime; siis tahame meie ka südamest andeks anda ja heal meel head teha neile, kes meie wastu eksiwad.

6. Kuues palwe.

Ja ära saada meid mitte kiusatuse sisse.

Mis see on?

Jumal ei kiusa küll kedagi, aga meie palume sessinases palwes, et Jumal meid tahaks hoida ja üles pidada, et kurat, maailm ja meie liha meid ei peta ega saada ebausku, meeleärakeitmise ja mõne muu suure patu ja häbi sisse; ja kui meid seega peaks kiusatama, et meie ometigi wiimselt ära wõidame ja wõimust saame.

7. Seitmes palwe.

Waid peasta meid kurjast ära.

Mis see on?

Meie palume sessinases palwes kui ühel hoobil, et taewane Isa meid tahaks peasta kõigesugusest ihu ja hinge, waranduse ja auu kahjust; ja wiimaks, kui meie surma tunnike tuleb, õndsas otsas meile anda ja armuga sessinasesst hädaorust enese juure taewa wõtta.

Wiimsed palwe sõnad.

Sest sinu pärast on riik ja wägi ja au igawesti. Amen.

Mis on aamen?

See on, et mina pean kindlasti uskuma, et taewane Isa meie palwed heldesti on wastu wõtnud ja kuulnud; sest et tema ise meid on käskinud nõnda paluda ja töotanud, et tema meid tahab kuulda. Amen, aamen, see on: jah, jah, see peab tõesti nõnda sündima.

Neljas peatükk. Püha ristimise sakrament.

I. Mis on ristimine?

Ristimine ei ole mitte paljas wesi, waid niisugune wesi, mis Jumala käsus on seatud ja Jumala sõnaga ühte pandud.

Mis Jumala sõna see on?

Kui meie Issand Jeesus Kristus ütleb Matteuse raamatu wiimses peatükis: „Minge ja tehke jüngriks kõik rahwad, neid ristides Isa ja Poja ja Püha Waimu nime sisse.“

II. Mis annab ehk saadab ristimine?

Tema saadab pattude andeksandmist, peastab ära surmasti ja kuradisti, ja annab igawesti õndsust kõigile, kes usuwad, nõnda kui Jumala sõnad ja töötused kuulutawad.

Misjagused on need Jumala sõnad ja töötused?

Kui meie Issand Jeesus Kristus ütleb Markuse raamatu wiimses peatükis: „Kes usub ja teda ristitakse, see peab õndsaks saama, aga kes ei usu, seda peab hukka mõistetama.“

III. Kuidas võib wesi nii suuri asju teha?

Wesi ei tee seda tõesti mitte, waid Jumala sõna, mis weega ja wee juures on, ja usk, mis sedasama Jumala sõna wee sees usub; sest ilma Jumala sõnata on wesi paljas wesi, ja ei mitte ristimine; aga Jumala sõnaga on ta ristimine, see on üks elu wesi täis armu ja uuejündimise pesemine Püha Waimu sees, kuida püha Paulus ütleb Tiituse raamatu kolmandas peatükis: „Jumal on meid õndsaks teinud uuejündimise pesemise ja Püha Waimu uuendamise läbi, keda tema on wälja walanud meie peale rohkesti Jeesuse Kristuse, meie Dnistegija, läbi, et meie, tema armu läbi õigeks tehtud, igawese elu pärijaks pidime saama lootuse järele; see on ustaw sõna.“

IV. Mis tähendab niisugune weeristimine?

See tähendab, et wana Adam meie sees igapäewase kahetsemise ja patuipöörmise läbi peab ära uputatud saama ja surema, kõige pattude ja kurja himudega, ja igapäew jälle ette tulema ja üles tõusma uus inimene, kes õiguses ja puhtuses Jumala ees peab igawesti elama.

Kus see on kirjutatud?

Püha Paulus ütleb omas raamatus Rooma rahwale kirjutatud, kuendas peatükis: „Meie oleme Kristusega maha maetud ristimise läbi surma sisse, et otsegu Kristus on üles äratatud surnuist Isa auu läbi, meie ka nõnda peame uues elus käima.“

Wiies peatükk. Püha altari sakrament.

I. Mis on altari sakrament?

See on meie Issanda Jeesuse Kristuse tõsine ihu ja weri, leiwa ja wiina all meile ristirahwale süüa ja juua, Kristuse enese seatud.

Kus see on kirjutatud?

Nõnda kirjutawad pühad ewangelistid Matteus, Markus, Luukas, ja püha Paulus: Meie Issand Jeesus Kristus sel ööl, kui teda ära anti, wöttis leiwa, tänas, murdis ja andis oma jüngritele ja ütles: „Wõtke, sööge, see on minu ihu, mis teie eest antakse; seda tehke minu mälestuseks!“

Selsamal kombel wõttis tema ka karita pärast õhtusöömaaeaga, tänas ja andis oma jüngeritele ja ütles: „Wõtte ja jooge kõit sealst jeeft; seejinane karikas on uus seadus minu weres, mis teie eest ära walatakse pattude andeksandmiseks; seda tehke nii mitu korda, kui teie seft jootte, minu mälestuseks!“

II. Mis kasu on meil seesugusest söömiseft ja joomiseft?

Seda näitawad meile need sõnad: „Mis teie eest antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks!“ see on, et meile sakramendis pattude andeksandmist, elu ja õndsust nende sõnade läbi antakse; seft kus pattude andeksandmist on, seal on ka elu ja õndsust.

III. Kuidas wõib ihulik söömine ja joomine niisuguseid suuri asju teha?

Söömine ja joomine ei tee seda tõesti mitte, waid need sõnad: „Mis teie eest antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks!“ need sõnad on ihuliku söömise ja joomisega ühes ülem asi sakramendis; ja kes neidsamu sõnu ufub, sel on, mis nemad tunnistawad: pattude andeksandmine.

IV. Kes wõtab auuastasi seesinase sakramendi wastu?

Baastuda ja ihu poolest ennaft walmistada, on küll üks kaunis wäljaspidine kombe; aga see on dieti ja hästi walmistatud, kes neid sõnu ufub: „Mis teie eest antakse ja ära walatakse pattude andeksandmiseks!“ Aga kes neid sõnu ei usu, ehk kaksipidi mõtleb, see ei ole mitte wäärt ega hästi walmistatud, seft see sõna: „Teie eest!“ nõuab selgeid usklikka südameid.

II. Palestiina.

Palestiinamaal on mitu nime. Kõige wanem nimi on **Kaanan**. Kreeklased hakkasiwad teda **Palestiinamaaks**, s. t. Wilistimaaks hüüdma. Muidu kutsume teda weel **töötatud maaks**, sellepärast, et ta Abrahamile oli töötatud, ja **pühaks maaks**, seft et püha Jumal seal mitmetiwiisi sõnas ja teos, prohwetite ja oma Poja läbi ennaft on ilmutanud.

Palestiina on osa Aasiamaad. Ta lõuna külge algab tühjast kõrbest, kus Iisraeli rahwas 40 aastat, Egiptuseft Aafrikamaalt tulles, elas; põhjas lõpeb ta kõrgete **Liibanoni** mägedega. Liibanoni mägede kõrgem tipp on **Hermoni** mägi.

Hermoni mäe külje seest jookseb **Jordani** jõgi wälja. Ta jookseb kahest järwest, **Meeromi** ja **Kaalilea** järwest läbi ja lõpeb **Surru** ehk **Soola** meresse. Riidroni jõgi jookseb Jeruusalemma linna lähedalt ka Surnumerde. **Kiisoni** jõgi woolab Karmeli mäe all Wahemerde.

Kristuse ajal jagati Palestiina nelja jaku:

I. **Juudamaa**: Wahemere ja Surnumere wahel. Kõrges mägisel maal on siin Jeruusalemma linn, tema lähedal **Betlem**, **Beetania** ja **Emmaus**, kaugemal lõuna pool Hebron, kus Abraham elas, ja Jordani sügawas orus palmipuude keskel **Jeerito** linn.

II. **Samaariamaa** on Juudamaast põhja pool, ta on läbistifku mäginne. Tema keskpaigal on **Cebali** ja **Krisi** mäed, nende wahel **Seefemi** linn Jaakobi kaewuga, kus Jeesus Saamaria naesega kõneles.

III. **Kaalileamaa** ulatab Saamaria rajalt Iisreeli orust kunni kõrgesse ülesse Liibanoni mägedesse. Siin on ülewal mägedes **Kaatsareti** ja **Kaana** linnad, all tena Kaalilea järwe ääres **Kapernaum**, **Petsaida**, **Mahdala** ja **Tibeerias**.

IV. **Perea**, hommikupooleft Jordanimaal. Kõige kõrgem mägi on seal **Nebo**, kust Mooses Kaananimaad waatas, enne kui ta suri.

Ennistegija Jeesus oli esimesel õpetuse aastal suuremalt osalt Juudamaal; teisel aastal Kaalileamaal, sealt käis ta Siidonimaal ja Hermoni mäe juures; kolmandal aastal viibis ta Pereamaal ja läks sealt Jeeriko linna kaudu Jeruusalem, kannatama ja surema.

III. Piibel.

Piibilil on kolm nime: Piibel, Jumala sõna ja Püha kiri. Ta jagatakse kahte suurde osasse: **Vana Testament** ja **Uus Testament**. Vana Testamendi sees on Jumala ilmutused enne Kristust üles pandud, Uus Testament räägib Jeesusest Kristusest ja tema ewangeliumist.

Piiblis on 65 raamatut. Need ei ole mitte kõik ühe korruga kirjutatud, vaid mitmel ajal. Kõige vanemad raamatud on umbes 1500 aastat enne Kristust kirjutatud, viimase raamatu kirjutas Johannes umbes 100 aastat pärast Kristust.

Sisu järele jagatakse mõlema testamendi raamatud kolme liiki: **ajaloolised** (sündinud lugude) **raamatud**, **õpetuse raamatud** ja **prohveti raamatud**.

1. Vana Testamendi sees on 38 raamatut.

- a) **17 ajaloo raamatut:** 5 Moosese raamatut, Joosua raamat, Kohutumõistjate raamat, Ruti raamat, 2 Saamueli raamatut, 2 Kuningate raamatut, 2 Njaaramatut, Esra raamat, Nehemia raamat, Estri raamat.
- b) **5 õpetuse raamatut:** Hiobi raamat, Paulu raamat, Saalomoni Õpetuse sõnad, Saalomoni Koguja raamat, Saalomoni Ülem laul.
- d) **16 prohveti raamatut:** 1) **4 suurt prohvetit:** Jeesajas, Jeeremias (Jeeremia Nutulaul), Esekiel, Taaniel. 2) **12 vähemat prohvetit:** Hoosea, Joel, Namos, Obadja, Joonas, Miika, Nahum, Haabatuf, Sewanja, Haggai, Saafarias, Maalafias.

2. Uue Testamendi sees on 27 raamatut.

- a) **5 ajaloo raamatut:** Matteuse, Markuse, Luuka ja Johannese ewangelium ja Apostlite tegude raamat.
- b) **21 õpetuse raamatut.** 1) **13 Pauluse raamatut:** 1 raamat Rooma rahwale, 2 raamatut Korintuse rahwale, 1 raamat Kaalatia rahwale, 1 raamat Sewesuse rahwale, 1 raamat Wiilippi rahwale, 1 raamat Kolosfuse rahwale, 2 raamatut Timoteusele, 1 raamat Tiitusele, 1 raamat Wiilemonile. 2) **8 raamatut teiste apostlite kirjutatud:** 2 Peetruse raamatut, 3 Johannese raamatut, 1 Gebrea rahwa raamat, 1 Jaakobuse raamat, 1 Juuda raamat.
- d) **1 prohveti raamat.** Johannese ilmutamise raamat.

Vana Testament on **Gebrea** keeli ja Uus Testament **Kreeka** keeli kirjutatud. **Gestikeelne** piibel sai aastal 1739 esimest korda trükitud. Uus Testament trükiti esimest korda Tartu keeli ju aastal 1686, Tallinna keeli aastal 1715. Uue Testamendi Gesti keelde ümberpanijad olivad: Tartu keelde Puhja õpetaja Adrian Berginius, Tallinna keelde Karula õpetaja Johann Hornung. Vana Testamendi ümberpanija ja terme Piibli esimene wäljaandja oli Jüri õpetaja Anton Thor Helle.

Mõteltge oma juhatajate peale, kes teile Jumala sõna on rääkinud, pange tähele nende eluviisi otja ja käige nende usu järel. Jeesus Kristus on seesama, eile ja täna ja igawesti. Gebr. 13, 7. 8.

KAANAN

ehk
Palestiina.

Изданія К. Г. Зихмана въ г. Ригѣ.

	Коп.
Вертеръ и Тихомировъ, начальн. курсъ рисованія, выпускъ I, 2-ое изд.	21
Витоль, родныя звуки. Сборникъ 2-хъ и 3-хъ голосн. пѣсенъ	26
Витоль, пѣвецъ. Сборникъ трехголосн. пѣсенъ	36
Воскресенскій, краткая отечественная исторія, 6-ое изд.	36
Григорьевъ, русское слово, вып. I, букварь, 9-ое изд.	26
„ и Оленинъ „ „ „ II, книга для чтенія, 6-ое изд.	36
„ „ „ „ III, „ „ „ 5-ое изд.	46
„ „ „ „ „ „ „ II вып. учебника „Русск. слово“	20
„ „ „ „ „ „ „ къ вып. III.	30
Давишь, элем. курсъ практ. русск. грамматики д. инородческихъ училищъ	36
„ систем. курсъ устн. и письм. диктантовъ, 2-ое изд.	26
„ родной мѣръ, вып. I, букварь, 2-ое изд.	26
„ „ „ „ II, книга для чтенія	36
„ „ „ „ „ „ „ руководство къ преподаванію русскаго языка въ инородч. учил.	60
„ „ „ „ „ „ „ русскія прописи	6
Кузнецовъ, краткій курсъ географіи Россіи. Подъ редакціи директора нар. училищъ А. Вильева. Съ картами и многими рисунками (печатается)	—
Кушнировъ, русскія прописи для начальн. и народныхъ учил., 2 изд.	5
Мюльманъ, собраніе ариметическихъ задачъ для начальныхъ и народныхъ училищъ	18
Образцы и формы довѣренностей, векселей, договоровъ, духовныхъ завѣщаній, прошеній, заявленій, отзывовъ, частныхъ, апелляціонныхъ и кассационныхъ жалобъ и пр., 4-ое исправл. изд.	1—
Правдинъ, книга для чтенія въ началн. народн. учил., годъ 2 и 3	46
Ступель и Гловъ, краткій курсъ географіи Россіи, 9-ое изд.	36
Фильрозе, заиканіе, лепетаніе, шепелявость и ихъ лѣченіе	30
Фишманъ, сборникъ примѣровъ для обученія нач. ариметикѣ, 5-ое изд.	15
„ кратк. руков. ариом. и сборн. ариом. задачъ, I ч., 7-ое изд.	26
„ „ „ „ II ч., 5-ое изд. 26 коп. III ч., 2-ое изд. 31 коп., IV и V ч.	по 25
Яичковъ, школьный хоръ, русскія 3-хъ голосн. народныя пѣсни, 5-ое изд.	36
„ „ „ „ „ „ „ и эстонскія	46
„ „ „ „ „ „ „ дѣтскій хоръ, русск. 2-хъ голосн. народн. пѣсни, 2-ое изд.	20
Mohrfeld, Piibli lood	40
Oksa, Cestifeele Habits	26
Hoffmann, Dr. M. Luthers kleiner Katechismus mit Bibelprüchen. Geb.	10
Kallas, N., Die Methodik des elementaren Rechnunterrichts	80
Manna, Mägliche. Gebetbuch. Einfach geb. 25 K., m. Goldschm.	40
Mühlmann, Deutsches Lesebuch für Elementarschulen und die unteren Klassen mittlerer Lehranst. Mit viel. Illustr. I. Teil. 2. Aufl.	40
„ „ „ „ „ „ „ II. Teil	60
Plutte, Pastor B., Biblische Geschichten für Elementarschulen. Mit Illustr. von Gustav Doré, Prof. S. Hoffmann, J. Schnorr von Carolsfeld u. A. 2. Aufl.	40
Wagner, Deutsche Bibel für den vereinigten Schreib- und Sprachunterricht. Mit vielen Illustr. 2. Aufl.	26
Wihitol, J., Piederšatš. Sammlung geistl. und weltl. Pieder	26

Ära unusta mind.

24 pilti

meie Õnnistegija elust.

H. Hofmann.

Sind 2 rbl.